

GÜNEY EGE BÖLGESİ YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK MEVCUT DURUM ANALİZİ VE GELİŞME ÖNERİLERİ

GÜNEY EGE BÖLGESİ YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK STRATEJİSİ MEVCUT DURUM ANALİZ ÇALIŞMASI

Bu çalışma Güney Ege Kalkınma Ajansı ve Türkiye Teknoloji
Geliştirme Vakfı ile işbirliği içerisinde hazırlanmıştır.

2015

İçindekiler

ÖNSÖZ	9
1 ÇALIŞMA KAPSAMI.....	11
2 BÖLGESEL AR-GE, YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK.....	11
2.1 BÖLGESEL YENİLİK SİSTEMİ	12
2.2 SEKTÖREL YENİLİK SİSTEMİ	16
3 ÇALIŞMA YÖNTEMİ	17
4 TR32 BÖLGESİ YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK ÖZ-DEĞERLENDİRMESİ.....	20
4.1 ARAŞTIRMA ALANI ÖZDEĞERLENDİRMESİ.....	20
4.2 REKABETÇİ SEKTÖRLER ÖZDEĞERLENDİRMESİ	21
4.3 AR-GE, YENİLİK, TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VE GİRİŞİMCİLİK KAPASİTESİ ÖZDEĞERLENDİRMESİ ..	23
4.4 İŞBİRLİKLERİ ÖZDEĞERLENDİRMESİ	24
4.5 AR-GE, YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK GZFT ANALİZİ.....	25
4.6 REKABETÇİ ALANLAR DEĞERLENDİRMESİ	28
5 TR32 YENİLİK GÖSTERGELERİ.....	30
5.1 TR32 İLLERİ TEKNOLOJİK GÖRÜNÜMÜ	31
5.2 TR32 İLLERİ AR-GE HARCAMALARI.....	33
5.3 TR32 İLLERİ PATENT VE FAYDALI MODEL BAŞVURULARI.....	34
5.4 TR32 İLLERİ KAMU KAYNAKLI AR-GE/İNOVASYON PERFORMANSI.....	35
5.5 TR32, TR31, TR22 ve TR YENİLİK PERFORMANSI KARŞILAŞTIRMASI	35
5.6 DÜZEY 2 BÖLGELERİ YENİLİK İNDEKSİ	36
5.7 TR32 YENİLİK GÖSTERGELERİ GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	38
6 TR32 BÖLGESİ GİRİŞİMCİLİK POTANSİYELİ	39
6.1 POTANSİYEL GİRİŞİMCİLER.....	39
6.2 ERKEN DÖNEM GİRİŞİMCİLİK İNDEKSİ	40
6.3 FIRSATA VE İHTİYACA DAYALI GİRİŞİMCİLER.....	40
6.4 KURULUŞ AŞAMASINDAKİ GİRİŞİMCİLER	41
6.5 YENİ BİR İŞİN SAHİBİ OLAN GİRİŞİMCİLER	42
7 TR32 BÖLGESİ SEKTÖREL REKABET GÜCÜ ANALİZİ.....	43

7.1	SEKTÖREL REKABET GÜCÜ ANALİZ METODOLOJİSİ	43
7.2	SEKTÖREL REKABETÇİLİK ÖLÇÜTLERİ	44
7.3	İL BAZINDA SEKTÖREL REKABET VERİLERİ.....	45
7.4	İL BAZINDA SEKTÖREL REKABET İNDEKSLERİ	59
7.5	İL BAZINDA ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLER	63
7.5.1	Aydın İli Sektör Çalışmaları Sonuçları	63
7.5.2	Denizli İli Sektör Çalışmaları Sonuçları.....	64
7.5.3	Muğla İli Sektör Çalışmaları Sonuçları	65
8	REKABETÇİ SEKTÖRLER MEVCUT DURUM ANALİZİ	66
8.1	YENİLİK ANKET UYGULAMASI.....	66
8.2	FİRMA SAHA ANALİZİ	67
8.3	ÜNİVERSİTELER İLE GÖRÜŞMELER	69
8.4	SEKTÖR BAZINDA KÜRESEL VE TÜRKİYE ANALİZİ	71
8.4.1	Gıda Sektöründe Beklenen Gelişmeler	71
8.4.2	Tarım ve Gıda Makinaları Sektöründe Beklenen Gelişmeler	71
8.4.3	Tekstil Sektöründe Beklenen Gelişmeler	72
8.4.4	Kablo Sektöründe Beklenen Gelişmeler	72
8.4.5	Su Ürünleri Sektöründe Beklenen Gelişmeler	72
8.4.6	Arıcılık ve Bal Sektöründe Beklenen Gelişmeler	73
8.4.7	Mermer Sektöründe Beklenen Gelişmeler	73
8.4.8	Yat ve Tekne İmalat Sektöründe Beklenen Gelişmeler.....	73
9	REKABETÇİ SEKTÖRLER GZFT ANALİZİ.....	74
9.1	AYDIN İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLER GZFT ANALİZİ	75
9.2	DENİZLİ İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLER GZFT ANALİZİ	79
9.3	MUĞLA İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLER GZFT ANALİZİ	82
10	REKABETÇİ SEKTÖREL AKILLI İHTİSASLAŞMA VE YENİLİK ÖNERİLERİ	86
10.1	AYDIN İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLERE İLİŞKİN SORUNLAR VE ÖNERİLER	86
10.1.1	Kuru Meyve ve Kabuklu Yemiş (İncir) Sektör Sorunları ve Öneriler	86
10.1.2	Zeytin ve Zeytinyağı Sektör Sorunları ve Öneriler	87

10.1.3	Süt ve Süt Ürünleri Sektör Sorunları ve Öneriler	89
10.1.4	Gıda ve Tarım Makinaları Sektör Sorunları ve Öneriler	90
10.2	DENİZLİ İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLERE İLİŞKİN SORUNLAR VE ÖNERİLER.....	91
10.2.1	Süt ve Süt Ürünleri Sektör Sorunları ve Öneriler	91
10.2.2	Meyve-Sebze ve Tıbbi-Aromatik Bitkiler Sektör Sorunları ve Öneriler.....	92
10.2.3	Kablo Sektör Sorunları ve Öneriler	94
10.2.4	Tekstil Sektör Sorunları ve Öneriler.....	95
10.3	MUĞLA İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLERE İLİŞKİN SORUNLAR VE ÖNERİLER.....	97
10.3.1	Su Ürünleri Yetiştiriciliği Sektör Sorunları ve Öneriler.....	97
10.3.2	Mermer Sektör Sorunları ve Öneriler	98
10.3.3	Yat ve Tekne İmalatı Sektör Sorunları ve Öneriler.....	99
10.3.4	Arıcılık ve Bal ürünleri Sektör Sorunları ve Öneriler	99
11	BÖLGESEL YENİLİK VE YENİLİK ODAKLI GİRİŞİMCİLİK İÇİN PROGRAM / PROJE ÇAĞRILARI	101
11.1	Makro Ölçek - Bölgesel Yetkinlik Odaklı Çağrı Örnekleri.....	101
11.2	Mezo Ölçek - Öncelikli Alanlarda Yetkinlik Odaklı Çağrı Örnekleri	102
11.3	Mikro Ölçek - Girişimcilik ve İş Geliştirme Çağrı Örnekleri	104
12	KAYNAKLAR.....	106
EK 1.	TR32 YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EKO-SİSTEM ÖZDEĞERLENDİRME ANKETİ	107
EK 2.	TR32 YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK ÖZDEĞERLENDİRME FORMLARI	108
EK 3.	TR32 YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EKO-SİSTEM ÖZDEĞERLENDİRME KATILIMCILARI	116
EK 5.	GÜNEY EGE BÖLGESİ YENİLİK GÖSTERGELERİ ÇALIŞMASI	118
EK 5.	YENİLİKÇİ GÜNEY EGE PROJESİ YENİLİK ANKETİ	161
EK 6.	YENİLİK ANKETİ UYGULANAN FİRMA LİSTESİ.....	167
EK 7.	GÜNEY EGE BÖLGESİ ANKET SONUÇLARI	168
EK 8.	SAHA ANALİZİ MÜLAKAT ÇERÇEVESİ	174
EK 9.	SAHA ANALİZİ GÖRÜŞME FORMU	176

Tablolar

Tablo 4.1 TR 32 Bölgesinin Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik GZFT Analizi	26
Tablo 5.1 Güney Ege Bölgesi Yenilik Değişkenleri	30
Tablo 7.1 Sektörel Rekabetçilik Ölçütleri.....	44
Tablo 7.2 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “A”	45
Tablo 7.2 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “B & C”	46
Tablo 7.2 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “D & E”	47
Tablo 7.2 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “F & G”	48
Tablo 7.2 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “H & I”	49
Tablo 7.3 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “A”	50
Tablo 7.3 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “B & C”	51
Tablo 7.3 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “D & E”	52
Tablo 7.3 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “F & G”	53
Tablo 7.3 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “H & I”	54
Tablo 7.4 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “A”	55
Tablo 7.4 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “B & C”	56
Tablo 7.4 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “D & E”	57
Tablo 7.4 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “F & G”	58
Tablo 7.4 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “H & I”	59
Tablo 7.5 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik İndeksleri.....	60
Tablo 7.6 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik İndeksleri	61
Tablo 7.7 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik İndeksleri.....	62
Tablo 7.8 Aydın İli Rekabet İndeksi Yüksek Olan Sektörler	63
Tablo 7.9 Aydın İli Sektörel Öz-Değerlendirmesi – Rekabetçi Sektörler.....	63
Tablo 7.10 Aydın İli Rekabetçi Sektörler	63
Tablo 7.11 Denizli İli Rekabet İndeksi Yüksek Olan Sektörler.....	64
Tablo 7.12 Denizli İli Sektörel Öz-Değerlendirmesi – Rekabetçi Sektörler	64
Tablo 7.13 Denizli İli Rekabetçi Sektörler	64
Tablo 7.14 Muğla İli Rekabet İndeksi Yüksek Olan Sektörler	65

Tablo 7.15 Muğla İli Sektörel Öz-Değerlendirmesi – Rekabetçi Sektörler.....	65
Tablo 7.16 Muğla İli Rekabetçi Sektörler.....	65
Tablo 8.1 Saha Analizi Yapılan Firma Listesi	67
Tablo 9.1 Aydın İli Kuru Meyve ve Kabuklu Yemiş (İncir) Sektörü GZFT Analizi	75
Tablo 9.2 Aydın İli Zeytin ve Zeytinyağı Sektörü GZFT Analizi	76
Tablo 9.3 Aydın İli Süt ve Süt Ürünleri GZFT Analizi	77
Tablo 9.4 Aydın İli Gıda ve Tarım Makinaları GZFT Analizi	78
Tablo 9.5 Denizli İli Süt ve Süt Ürünleri Sektörü GZFT Analizi	79
Tablo 9.6 Denizli İli Meyve-Sebze ve Tıbbi-Aromatik Bitkiler Sektörü GZFT Analizi	80
Tablo 9.7 Denizli İli Kablo Sektörü GZFT Analizi.....	81
Tablo 9.8 Denizli İli Tekstil Sektörü GZFT Analizi	81
Tablo 9.9 Muğla İli Su Ürünleri Yetiştiriciliği Sektörü GZFT Analizi.....	82
Tablo 9.10 Muğla İli Mermer Sektörü GZFT Analizi.....	83
Tablo 9.11 Muğla İli Yat ve Tekne İmalatı Sektörü GZFT Analizi.....	84
Tablo 9.12 Muğla İli Arıcılık ve Bal Sektörü GZFT Analizi.....	85

Şekiller

Şekil 2.1 Bölgesel Yenilik Eko-Sistemi	15
Şekil 2.2 İyi Yapılandırılmış Bölgesel Yenilik Sistemi	15
Şekil 2.3 Başarılı Bölgesel Yenilik Sistemine bir örnek - Baden-Württemberg	16
Şekil 3.1 İhtiyaç Analizi Uygulama Akış Şeması	19
Şekil 5.1 TR32 Bölgesi Teknoloji Seviyelerine Göre Yenilik Göstergeleri Radarı	31
Şekil 5.2 İl ve Teknoloji Grupları Bazında Girişim ve Çalışan (*100) Sayıları	32
Şekil 5.3 İl ve Teknoloji Grupları Bazında Ciro Değişimleri (MTL)	32
Şekil 5.4 İl ve Yıl Bazında Ar-Ge Harcamaları	33
Şekil 5.5 İl ve Teknoloji Grupları Bazında Ar-Ge Harcamaları (2013 yılı)	33
Şekil 5.6 İl ve Yıl Bazında Patent/Faydalı Model Başvuruları	34
Şekil 5.7 İl ve Teknoloji Grupları Bazında patent/Faydalı Model Başvuruları (2013 yılı)	34
Şekil 5.8 TR32 - Yüksek ve Orta-Yüksek Teknolojili Sektörler Karşılaştırması	35
Şekil 5.8 TR32 - Düşük ve Orta-Düşük Teknolojili Sektörler Karşılaştırması	36
Şekil 5.9 Bölgesel Yenilik İndeksi Girdi-Çıktı Bileşenleri.....	36
Şekil 5.10 TR32 Bölgesel İnovasyon İndeksi	37
Şekil 6.1 Potansiyel Girişimciler (%).....	39
Şekil 6.2 Erken Dönem Girişimcilik Faaliyeti.....	40
Şekil 6.3 Fırsata ve İhtiyaca Dayalı Girişimcilik (%)	41
Şekil 6.4 Kuruluş Aşamasındaki Girişimciler	41
Şekil 6.5 Yeni Bir İşin Sahibi Olan Girişimciler.....	42

ÖNSÖZ

Kalkınma politikalarında giderek öne çıkan bölgesel gelişme stratejisini T.C. Kalkınma Bakanlığı'nın Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2014-2023) dokümanında da açıklandığı şekliyle; Ülke kalkınma politikasının bölge ve şehirler düzeyinde yapı taşlarını oluşturan; bölgesel ve yerel düzeyde kamu kesimi, özel kesim, sivil toplum yanında bölgede yaşayanların da karar alma süreçlerine katılmasını ve kaynaklarını kalkınma yönünde birlikte harekete geçirmesini esas alan; bölgenin rekabet gücünün artırılması ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması politikaları arasında dengeyi gözeten; yapısal ve temel bir strateji olarak tanımlamak mümkündür.

Tanımdan da anlaşılacağı gibi gelişme stratejisinde sürdürülebilirlik, verimlilik, katılımcılık, işbirliği ve ortaklık, çok katmanlı yönetim gibi önemli ancak uygulanması oldukça zor bir dizi gereklilik giderek daha da öne çıkmaktadır. Böylece bölgeye ait farklılıkları destekleyecek ve bunlardan bölge, ülke ve küresel ölçekte ekonomik değer sağlayacak şekilde bilginin geliştirilmesi ve sürdürülebilirlik sağlanması amaçlanmaktadır. Nitekim Kalkınma Bakanlığı'nın ilk cümlede anılan Strateji dokümanında da bölgelerin, potansiyellerinin değerlendirilmesi ve rekabet güçlerinin artırılması suretiyle ulusal kalkınmaya azami düzeyde katkı sağlaması beklentisi güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır.

Bu unsurlar tam da yenilik (inovasyon veya yenileşim) tanımıyla bire bir örtüşmektedir. Yenilik küreselleşmekte ancak paradoksal olarak yenilik temelli ekonomik büyümede bölgesel ölçekler öne çıkmaktadır.

Yeni nesil inovasyon politikalarında, tutarlı bir kurgu için koordineli bir stratejik davranış çerçevesinin gerekli olduğu ve ancak bu şekilde hedeflenen dinamik inovasyon yaratıcılarının devreye girmelerini sağlayacak yapısal değişikliklerin mümkün olabileceği öngörülmektedir.

Bu süreçlerin yönetiminde de karşımıza "Yönetişim" kavramı çıkmaktadır.

Giderek daha fazla üzerinde durulan bir kavram olarak yönetim; politika yapıcılarca kabul görmüş öncelik setleri ve ajandaların hayata geçirilmesi için tasarlanan politikaların uygulanması ve bunların verimlilik ve etkilerine dair bilgiler toplanması için oluşturulan sistemler ve pratikler olarak tanımlanmaktadır. Yeni nesil yönetim anlayışında kurumlar arası ilişkilerin tasarımı önem kazanmıştır.

Yönetişim aynı zamanda yaratılması yanında idaresi ve sürdürülmesi oldukça güç olan dinamik akışların karmaşık bağımlılık ve bağıllık ilişkilerinin idaresi, işbirliği ağyapıları, ilişkiler, ortaklıklar, eş evrim ve ortak uyum yaratmak konularında da yetkinlik gerektirmektedir.

Bölgesel ölçekte tüm bu süreçlerin başarılı olabilmesi için aktörlerin ve paydaşların katılımı ile sistem karakteristiklerini teşhis edebilme (güçlü ve zayıf yönler, problemler, gelişme potansiyelleri vb.) ve stratejik faaliyetlerin önceliklerini, odaklarını ve temalarını tanımlayabilme bir başka deyişle gündem oluşturma çok önemli olmaktadır. Üstten alta olduğu kadar, alttan üste doğru da beklenti ve talepleri dikkate alacak şekilde dengelerin kurulmuş olduğu bir sistem kurgusu yaratmak şüphesiz oldukça zordur.

Güney Ege Bölgesi Yenilik ve Girişimcilik Stratejisi Mevcut Durum Analizi çalışmasında da Güney Ege Kalkınma Ajansı sorumluluk kapsamında olan 3 ilimiz Aydın, Denizli ve Muğla için yukarıda vurgulanan karakteristikler teşhis edilmeye ve sektörel bazda stratejik faaliyet odakları tanımlanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada aynı zamanda yenilik ve girişimcilik açısından anılan illerde destek yaklaşımları bakımından göreceli önemli güç ve sinerji yaratabilecek ve ekonomik fırsatlar sunabilecek bazı konular, yeni yaklaşımlar ve büyümeyi geliştirebilecek unsurlar dikkate alınarak ele alınmaya çalışılmıştır. Böylece özellikle akıllı ihtisaslaşma, daha hızlı teknolojik ve ekonomik transformasyon ve ilerleme için stratejilerin geliştirilmesi önündeki önemli engeller olan belirsizlik ve karmaşıklık sorunlarını aşmaya ve sentezler yapmaya yardımcı olacak karar destek unsurlarının da sağlanmasına çalışılmıştır.

Çalışmaların hazırlık safhalarında Bölgesel Yenilik Eko-sisteminin olmazsa olmaz aktörleri olan bölge kamu kurumu, araştırma kurumları, şemsiye örgütler ve özel sektör kuruluşlarından katılımcıların önemli katkıları olmuştur. Kendilerine teşekkür ediyoruz.

Akıllı ihtisaslaşma odaklı bir Bölgesel Yenilik Stratejisinin orkestrasyonuna katkı sunan bir çalışma olması dileği ile başarılar dileriz.

1 ÇALIŞMA KAPSAMI

Güney Ege Bölgesi Yenilik ve Girişimcilik Stratejisi Mevcut Durum Analizi çalışmasında hedeflenen; Denizli, Aydın, Muğla illerini kapsayan TR32 Bölgesi sürdürülebilir yenilik sistemi oluşturarak “akıllı ihtisaslaşma” sağlamak ve öncü sektörlerin geliştirilmesi ile bölgenin yaşam kalitesine ve ekonomik kalkınmasına katkı sağlamaktır.

Ar-Ge ve yenilik eko-sistemindeki değişim dikkate alındığında, farklı bilgi ve uzmanlık ağlarını bir araya getirerek faydalanıcılara gelişmiş değerler sunmanın, sistem için önemli fırsatlar oluşturması beklenmektedir. Günümüz küresel piyasalarında bir şehrin ulusal ve/veya uluslararası sürekli ve önemli bir yer edinebilmesi, “yeni bilgi geliştirebilme” yetkinliğine dayalı rekabetçilik kapasitesi ile ilişkilidir. Bu amaca paralel olarak, illerin ekonomik kalkınmasında Ar-Ge, yenilik ve girişimcilik odaklı faaliyetlerin “akıllı ihtisaslaşma” kapsamında ulusal stratejilerle uyumlu bir biçimde planlanması, bölgesel farkındalıkların oluşturulması için kullanılabilecek önemli iş geliştirme araçlarından birisi olacaktır.

Güney Ege Bölgesi Yenilik ve Girişimcilik Stratejisi Mevcut Durum Analizi çalışması kapsamında TR32 Bölgesi Yenilik ve Girişimcilik Stratejisine (YGS) yönelik olarak bölgesel ve sektörel analizler yapılarak öncelikli ve rekabetçi sektörlerdeki Ar-Ge, yenilik ve girişimcilik potansiyelinin belirlenmesi, geliştirilmesi ve bölgesel yenilik ve girişimcilik politikaları ile ilgili farkındalığın artırılarak yaygınlaştırılması amacıyla mevcut durum analizinin yapılması ve bu analizle bağlantılı uygulamaya dönük tedbir ve önerilerin belirlenerek Güney Ege Kalkınma Ajansının (GEKA) bölgesel plan ve çalışma programına katkı sağlaması amaçlanmıştır.

2 BÖLGESEL AR-GE, YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK

Günümüzde bölgelerarası rekabette farklılaşmak ve bölgenin potansiyeline dayanan yenilikçiliğe dayalı bir üretim yapısı oluşturmak çok öne çıkmıştır. İşletmelerin faaliyet gösterdikleri bölgede yenileşim veya inovasyonda işbirliği yapma potansiyeline sahip olan kuruluşların ve yenileşim sürecini destekleyici iklim ve hizmetlerin varlığı önemlidir. Bu da ‘Bölgesel Yenilik veya Yenileşim Sistemi (BYS)’ olarak adlandırılan ve bir bölgedeki işletmeler, üniversiteler ve eğitim kurumları, araştırma kuruluşları, kamu kurumları, finansman kuruluşları, aracı kuruluşlar (yenileşim ve iş destek merkezleri, teknoloji transfer ofisleri, vb.), sivil toplum kuruluşları, yenileşim ve teknoloji altyapısını destekleyen kuruluşlar (teknoparklar, kuluçka merkezleri, vb.) gibi çok çeşitli aktörün ve bunlar arasındaki etkileşimin oluşturduğu bir ortam olarak tanımlanan yapının varlığını ve etkin çalışmasını gerektirmektedir.

2.1 BÖLGESEL YENİLİK SİSTEMİ

1990'lardan sonra iletişim teknolojilerindeki gelişmenin de etkisiyle, özellikle bilgi üretiminde yaşanan hızlı değişim, sınaî rekabet unsurlarındaki radikal başkalaşma, üniversite-sanayi işbirliği evrimi ve bunların da tetiklediği karmaşık yapıların sonucu olarak, ulusal ya da birçok ülkenin yer aldığı bölgesel yeni teknoloji üretim ve geliştirme sistemleri; temel araştırmalardan başlayarak yayılım, ticarileştirme, etki değerlendirme, toplumsal denetim ve refaha kadar uzanan farklı bir 'bilgi değer zinciri' yaratmıştır. Bu sistemin en temel özelliği; uygulamaya ve toplumsal refaha dayalı problemlerin tespit edilmesinden başlayarak, çözümü, uygulanması, konuyla ilgili düzenlemelerin oluşumu ve çıktıların kullanımına ve bu sistemleri içeren ulusal politikalara kadar tüm tarafların bir arada yer almasıdır. Çıktı olarak, teknolojilerin içerdiği gömülü bilginin ulusal ya da bölgesel ölçekte edinilmesi, kritik bir büyüklüğe ulaştırılması ve yayılımı önemlidir. Çünkü ancak böylece üretim yanında Araştırma, Teknoloji Geliştirme ve Yenilik (Yenileşim veya İnovasyon) (ATGY) kültürü de edinmiş bir toplumsal yapı oluşturulması mümkün olabilmektedir.

Büyük ve küçük tüm firmalar, Ar-Ge kurumları ve sanayi, yenileşim kümeleri arasında bağlantılar kurulmasının, yeni bağlantılar kuracak ve mevcut bağlantıları güçlendirecek, güçlü işbirliği ağyapılarını öne çıkaracak kamusal politikaların tasarlanması ve uygulanmasının önemi vurgulanmaktadır. Bu süreçte şirketler, müşteriler, yatırımcılar, üniversiteler, karar vericiler, şemsiye kuruluşlar vb. pek çok aktör yer almakta ve bu kuruluşlar arasında karmaşık yapılarda işbirlikleri görülmektedir. Bu işbirlikleri, bir proje özelinde Ar-Ge veya benzer özel bir işbirliği (co-operation) olabileceği gibi daha büyük ölçeklerde farklı amaçlar için oluşturulmuş ağyapı (network) ya da kümelerde (cluster) yer alma şeklinde de olabilmektedir. Bu tür işbirliği sistemlerinin önem kazanmaya başlamasının önemli bir sonucu olarak; bu sistemleri doğal olarak içeren ya da kurulmasını kolaylaştıran *bölgesel gelişme politikaları* ağırlık kazanmaya başlamıştır.

BYS; sosyal ve sınırsal özellikleri nedeniyle ortaya çıkan firmalararası iletişim, sosyo-kültürel yapı ve kurumsal çevrenin, gömülü ortak öğrenme ve sürekli yenileşim faaliyetlerinin gelişimini biçimlendirdiği bölgeler şeklinde çerçevelenmektedir. Böylece, bölgesel düzlemin sosyal ve kültürel önem ve etkisi de vurgulanmaktadır.

Özellikle 1990'dan sonra, bölgelerin sürdürülebilir gelişmeleri için küme oluşumu ve yenileşim faaliyetlerinin yararları anlaşılmaya başlanmıştır.

Kümelenme yapılanmasının temelinde, firmaların karlılığı ve sürdürülebilirliği yer almaktadır. İşbirliği içinde hareket eden firmalar başta girdi maliyetlerinin azalması olmak üzere birçok alanda, tek başlarına ulaşamayacakları bazı avantajlara sahip olabilmektedir. Küme içindeki firmaların ihracat, satış ve verimliliğinin artırılması, yenilik ve yeni teknolojilerin teşvik edilerek

yenilikçilik düzeyinin yükseltilmesi ve işletmeler arasında ağ oluşturulması ile yeni işletmelerin bölgeye çekilmesi kümelenme yapılanmasının firmalara sağladığı başlıca faydaları arasında sayılmaktadır. Ayrıca aynı veya benzer alanlarda faaliyet gösteren firmaların bir araya gelmesi, lobi faaliyetleri ve ortak sorunlara çözüm bulma konusunda firmaların elini güçlendirmektedir. Böylece, bölge içinde tüm taraflar arasında ve bölgenin dış dünya ile yakın ilişki ve işbirliği kurma becerilerinin zaman içinde ortak öğrenme ve bölgesel bir kültüre dönüşmeye başladığı gözlenmiştir. Tüm bu açıklamalardan görüleceği gibi, artan şekilde BYS kurulması ve bölgesel ölçekte yenileşim faaliyetleri ağırlık kazanmaya başlamıştır.

Son 25 Yılda Ekonomi Politikalarındaki Değişiklikler	
Bölge	1950-80 arası ağırlıkla endüstri siteleri ve büyük üretim ölçekleri görülürken, 1990 sonrası bölgesel yenilik sistemi yaklaşımı ile politika ve stratejilerin belirlenmesi ve uygulanması yaklaşımı ağırlık kazanmıştır
KOBİ'ler	Önceleri tedarik zincirleri içinde üretim faaliyetlerini sürdürmeye çalışan KOBİ'lerin artık yenilik lideri olmak gibi vizyonları olduğu gözlenmektedir.
Politikalar	Üstten alta doğru merkezi yönlendirmeler ile sanayi politikaları şeklindeki yaklaşım yerini, bölgesel liderlik hedefli yenilik politikalarına bırakmıştır.
Teknoloji	Kalite, hassas üretim, teknik eğitim ağırlıklı ve proses inovasyonun öne çıktığı teknolojik eğilimler yerini Ar-Ge odaklı, bilim-teknoloji eğitimine önem veren ürün geliştirme ağırlıklı teknoloji öncüleri ve teknolojilerin farklı alanlarda kullanımını da dikkate alan yenilik ağırlıklı bir yapıya bırakmıştır.
Destek Sistemleri	Önceleri iş sigortası, fon destekleri, dikey tedarik ilişkilerini özendiren destekler artık risk sermayesi, ağyapı ve kümeler ile uluslararasılaşma çabalarını destekler hale gelmiştir.
Kamunun Rolü	Standartları sağlama ve uyum, bilginin yayını ve iyi örnekleri tanıtmaya şeklinde özetlenebilecek kamu, giderek artan şekilde bilginin geliştirilmesi, farklılaşma, bölgesel yenilik sistemlerinin oluşumunda katalizör rolü oynamaya başlamıştır.
Yenilik Stratejileri	Özellikle son dönemlerde, sürdürülebilir kalkınma politikalarıyla birlikte ekono-vasyon kavramı da öne çıkmış ve ulusal, bölgesel ve firma ölçeğindeki yenilik stratejilerinde kapsamlı bir şekilde yer almaya başlamıştır.
Sürdürülebilir Kalkınma	Bugünkü nesillerin ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın karşılayabilen kalkınma olarak tanımlanan "Sürdürülebilir Kalkınma", hızla gelişen bilim, teknoloji ve sanayi ile ekonomik açıdan yaşam kalitesini yükseltirken, çevrenin kirletilmemesini ve doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde tüketilmesini öngörmektedir.

BYS performansını artırmak için sorun ve problemlerin tanımı iyi yapılmalı, politika ve strateji seviyeleri yeterli düzlemde ve sayıda oluşturulmalıdır. Bu kapsamda yörede belirli sektörlerde odaklanmak ve odaklanılan sektörlerin küresel düzeyde rekabet edebilir hale gelmesi için yenileşime ilişkin fırsatları yaratmak ve bu amaçla bölgedeki yenilik potansiyelini harekete geçirmek önemlidir. Söz konusu çerçevede özellikle aşağıdaki amaçlar için tanımlı politika, strateji ve bunları hayata geçirecek plan ve yol haritaları oluşturulmalıdır:

- Odaklanılan sektörlerdeki tüm bölgesel paydaşları (büyük firmalar, KOBİ'ler, üniversiteler, araştırma merkezleri, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları) sektörün yenilik performansının artması için işbirliği yapma konusunda cesaretlendirmek ve yönlendirmek;
- Odaklanılan sektörlerdeki firmaların yenilik yapma yeteneğini artırmak, sektörde yeniliğe dayalı yeni firmaların kurulmasını sağlamak;
- Odaklanılan sektörlerin yenilik faaliyetlerinin etkinliğini artırmak için gerekli altyapı ve imkânların oluşmasını, var olan ve kurulacak olan altyapıların etkin kullanılmasını sağlamak.

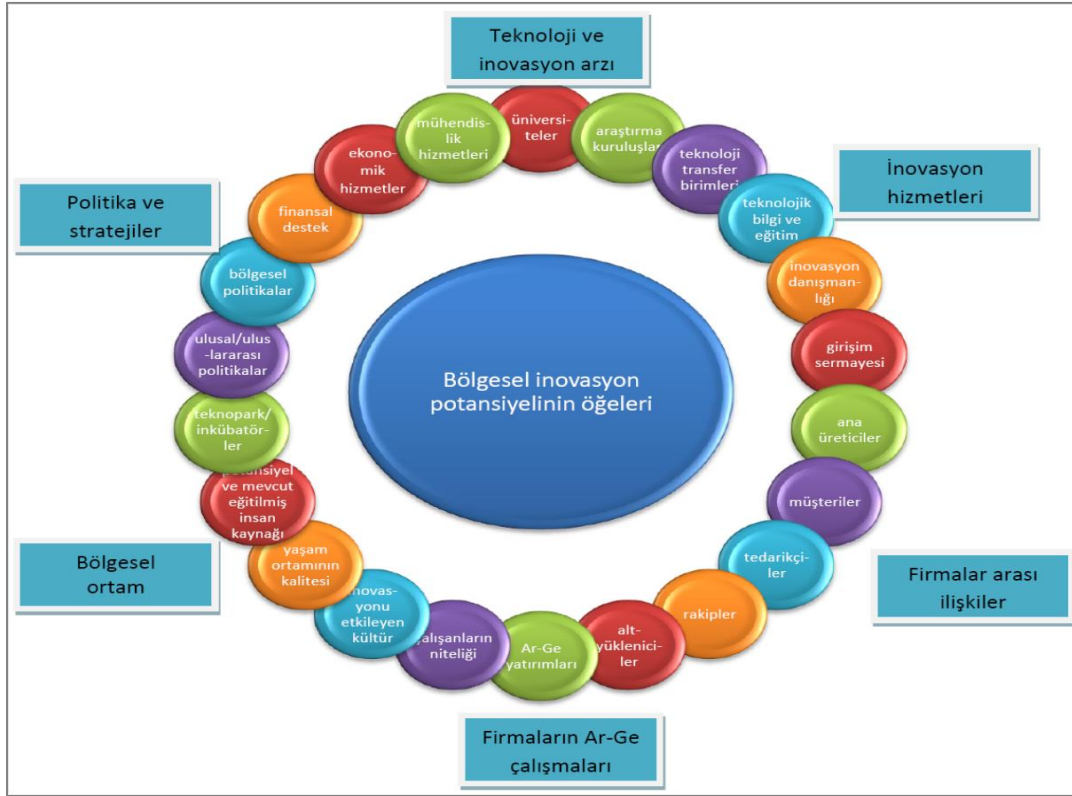
Bölgesel Yenilik Stratejilerinin ekonomik dönüşüm süreçlerinde giderek öne çıkan ve 'Yenilikçi Güney Ege Projesi'nde de altı çizilen 'Akıllı İhtisaslaşma' (smart specialisation) yaklaşımının hayata geçirilmesinde yukarıda sayılanlar kritik önemdedir. Akıllı İhtisaslaşma için beş önemli unsur olarak şunlar öne çıkmaktadır:

- I Enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki uygulamaları da dikkate alacak şekilde bölgesel bazda bilgi temelli gelişme için gereksinimleri, anahtar öncelikleri ve yatırım ihtiyaçlarını ele alacak politik destekler geliştirmek,
- II Öncelikleri hayata geçirmek için bölgenin güçlü yönlerini ve rekabet avantajlarını belirlemek ve daha güçlü kullanmaya başlamak,
- III Teknolojik (Ar-Ge) ve iş modeli temelli yenilik faaliyetlerini özel sektör şirketlerinin bu yönde yatırım yapmalarını sağlayacak şekilde desteklemek,
- IV Paydaşları yenilik ve bu amaçlı araştırma ve teknoloji geliştirme süreçleri için cesaretlendirecek ve yönleltecek mekanizmaları geliştirilmek ve
- V Çıktılara dayalı ölçme izleme ve değerlendirme sistemini inşa etmek.

Akıllı ihtisaslaşma unsurlarını da dikkate alacak şekilde bir Bölgesel Yenilik Stratejisinin tasarlanması ve hayata geçirilmesinde rehber alınması gereken birçok pratik adım öne çıkarılmaktadır, bunlar özetle;

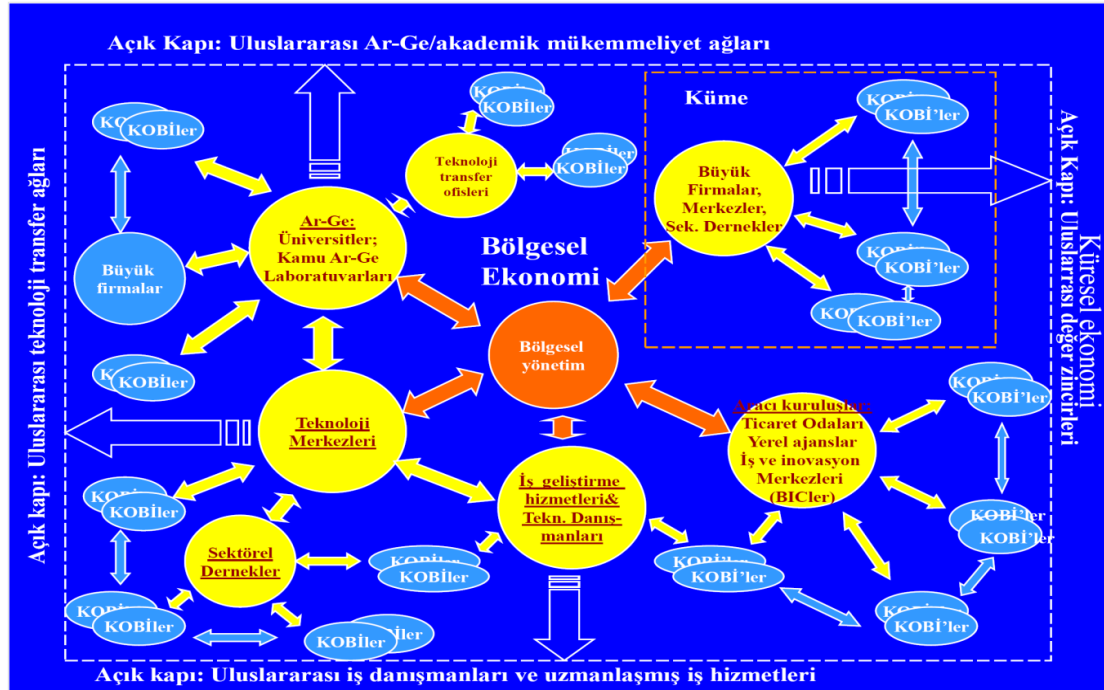
- ✓ Yenilik (yenileşim veya inovasyon) potansiyelini de dikkate alan bölgesel analizlerin yapılması,
- ✓ Bölgesel yenilik faaliyetleri için bir yönetim yapısı oluşturulması,
- ✓ Kabul görmüş ve yaygın bilinir şekilde bölge vizyonunun oluşturulması
- ✓ Bölge gelişimi için hayata geçirilebilecek sayıda önceliklerin belirlenmesi,
- ✓ Uygun politika karmalarının oluşturulması ve
- ✓ Ölçme, izleme ve değerlendirme mekanizmalarının tasarlanıp hayata geçirilmesi.

Şekil 2.1 Bölgesel Yenilik Eko-Sistemi

Kaynak: Fraunhofer ISI, BETA (2001) Bölgesel Yenilik İhtiyaçlarının Tipolojisi

Şekil 2.2 İyi Yapılandırılmış Bölgesel Yenilik Sistemi

Kaynak: Avrupa Komisyonu, 2004

Şekil 2.3 Başarılı Bölgesel Yenilik Sistemine bir örnek - Baden-Württemberg (Güney Almanya)

İşbirliği ağ yapılarının iyi kurulduğu ve çok etkin olduğu bir bölge olarak ünlenmiştir. Önemli kümeler mevcuttur. (AFBW, Environmental Technology Platform, Forum LR BW, LWI vb.)

Özellikle otomotiv, mekanik ve elektronik alanlarında yoğunlaşmıştır.

Üniversite-sanayi ara yüzleri ve firma destek hizmetleri çok gelişmiştir.

Bölge analizlerinde bölgeyi bu günlere getiren mühendislik odaklı sektörlerden yeni alanlara geçişin (özellikle biyotek, multimedya ve fotovoltaiik) gereği öne çıkarılmaktadır.

Bilimsel Altyapı unsurları;

- 9 Üniversite
- 22 Üniversitenin Uygulamalı Bilimler Bölümleri
- 14 Fraunhofer Enstitüsü
- 2 Helmholtz Ulusal Araştırma Merkezi
- 2 Alman Havacılık Merkezi Yerleşkesi
- 13 Kontratlı Araştırma Enstitüsü
- Steinbeis Vakfı

2.2 SEKTÖREL YENİLİK SİSTEMİ

TR 32 Bölgesinin kapsadığı üç ilde (Aydın, Denizli, Muğla'da) öne çıkan farklı sektörlerin gelişiminin hızlandırılması için bölgedeki sektörel yenilik sistemlerinin iyi irdelenmesi gerekmektedir.

'Sektörel Yenilik Sistemi' bir ekonominin ortak ve birleştirilebilen niteliklere sahip bir bölümünün ihtiyaç duyduğu ya da ileride duymasının planlandığı ürünleri, süreçleri ve/veya servisleri yüksek katma değerli ve rekabetçi nitelikler taşıyacak şekilde tasarlamak, üretmek ve satmak üzere gerekli bilgi ve teknoloji setlerinin oluşmasını ve ilgili aktörler arasındaki etkileşimle küresel ölçekte pazar faaliyetlerine dönüşmesini sağlayacak şekilde birbiriyle ilişkilendirilebilecek parçalar bütünü olarak açıklanabilir¹.

Çoğu ülkenin ilerleme deneyimlerine bakıldığında, öndekilere yetişme stratejilerinde öncü sektörlerin ortaya çıkışının ve bunların geliştirilip büyütülmesinin doğrudan ya da dolaylı oldukça önemli etkileri olduğu görülmektedir (Malerba 2002). Bu nedenle gelişme ile ilgili problemlerin analizinde sektörel sistemlerin irdelenmesi oldukça öğretici ve yararlı sonuçlar vermektedir. Gelişmekte olan ülkelerdeki sektörel sistemlere bilgi, teknolojik yetkinlikler, aktörler ve bunlar

¹ Biyoteknoloji Sektörel İnovasyon Sistemi, TTGV, Aralık 2012

arasındaki etkileşim ve işbirliği ağyapıları, ilgili sektöre dair politika ve stratejilerin oluşumu ve uygulanması da dahil kurumsal yapılanmalar gibi çeşitli boyutlardan bakılınca hemen her boyutun gelişmiş ülkelerdeki aynı sektöre dair sistem yaklaşımından önemli farklılıklar ve zayıflıklar gösterdiği gözlenmektedir (Malerba, 2005).

Bu bağlamda, aşağıda 'Sektörel Yenilik Sistemleri' ile ilgili teorik bir çerçeve çizilmiştir. Bir bölgedeki Sektörel Yenilik Sisteminde aşağıdaki üç temel yapı taşı bulunmaktadır:

Bilgi altyapısı ve teknolojiler: Bu kapsamda özellikle bölgesel öğrenme sistemlerinin temel bileşenleri olan kurumlar, araştırma, bilgi akımları, teknoloji transferi, yayılmalar, ağyapılar, bilgi yönetimi, bölgesel yetenekler vb. unsurlardan oluşan mevcut kapasite ve ekosistem kastedilmektedir.

Aktörler ve ağyapılar: Bu çerçevede başta bölgesel üretim sistemleri içindeki imalat firmaları, onları destekleyen servis, finansal vb, yapılanmalar ile bölgesel yenileşim yapıları içinde kritik önemde görülen değer zincirleri, yığınlaşmalar ve kümeleşmeler, uzmanlaşma (yerel, sektörel) ve çeşitlilik (kentsel) ekonomileri, ağyapılar vb gibi sistemler öne çıkmaktadır.

Kurumlar ve Kurumsal Sistemler: Bu kapsamda özellikle bölgesel yönetim sistemlerinin etkili unsurları kastedilmektedir.

Bu yapı taşlarına ilave olarak, birçok literatürde o sektördeki yenilik sisteminin gelişiminde oldukça belirleyici olan başlıca düzenlemeler ve destekler de temel yapı taşlarından biri olarak değerlendirilmektedir.

3 ÇALIŞMA YÖNTEMİ

TR32 Bölgesi YGS mevcut durum analizi çalışması kapsamında öncelikle bölgesel bazda paydaşların görüş ve önerilerinin alınması, projeye katkı ve katılımın güçlendirilmesi ve ilgili alanlardaki gelişmelerin sürece dâhil edilmesinin sağlanmasına yönelik olarak "Proje Yönlendirme Kurulu" oluşturulmuş ve yönlendirme kurulu ile 11 Aralık 2014 ve 9 Nisan 2015 tarihlerinde Çalıştay nitelikli toplantılar gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın aşamaları Şekil 2.1 ile gösterilmiştir.

Mevcut durum analizi ile Güney Ege Bölgesi olarak özellikle Ar-Ge ve yenilik kapasitesi açısından "neredeyiz", "bölgesel farklılıklarımız nelerdir" ve "ne istiyoruz" sorularına cevap aranmıştır. Proje Yönlendirme Kurulu öz-değerlendirme çalışması ile "neredeyiz", rekabetçi sektörlerin analiz verilerinin değerlendirilerek seçimi ile "bölgesel farklılıklarımız nelerdir" sorularına yanıt aşamasında mevcut durum analizine girdi sağlamış ve yönlendirici olmuştur.

Mevcut durum analizi birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Bölgenin Ar-Ge ve yenilik kapasitesine ve rekabetçilik düzeyine ilişkin veriler için ikincil kaynak olarak çok çeşitli veri tabanlarından, bilgi kaynaklarından ve GEKA'nın önceki yıllarda hazırlamış olduğu araştırma raporlarından yararlanılmıştır.

Güney Ege Bölgesi Ar-Ge ve yenilik kapasitesi çalışmasında Bilim, Sanayi ve Teknoloji (BST) Bakanlığının "Girişimci Bilgi Sistemi Verileri" ve Ekonomi Bakanlığı'nın "Yatırım Teşvik Verileri" kullanılarak, TR32 illerinin (Aydın, Denizli, Muğla) kendi içinde karşılaştırması yapılmış, sonrasında örnek olarak ele alınan TR31 (İzmir) ve TR22 (Balıkesir, Çanakkale) bölgeleriyle ve Türkiye ortalaması ile karşılaştırması yapılmıştır. Çalışma "Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri" başlığı ile raporlanmıştır.

Bölgede akıllı ihtisaslaşmayı sağlayacak sektörlerin rekabetçilik analizinde ikincil veri kaynağı olarak BST Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemi Verileri, TOBB Sanayi Veri Tabanı, Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Verileri ve TÜBİTAK – TEYDEB Veri Tabanından yararlanılmıştır.

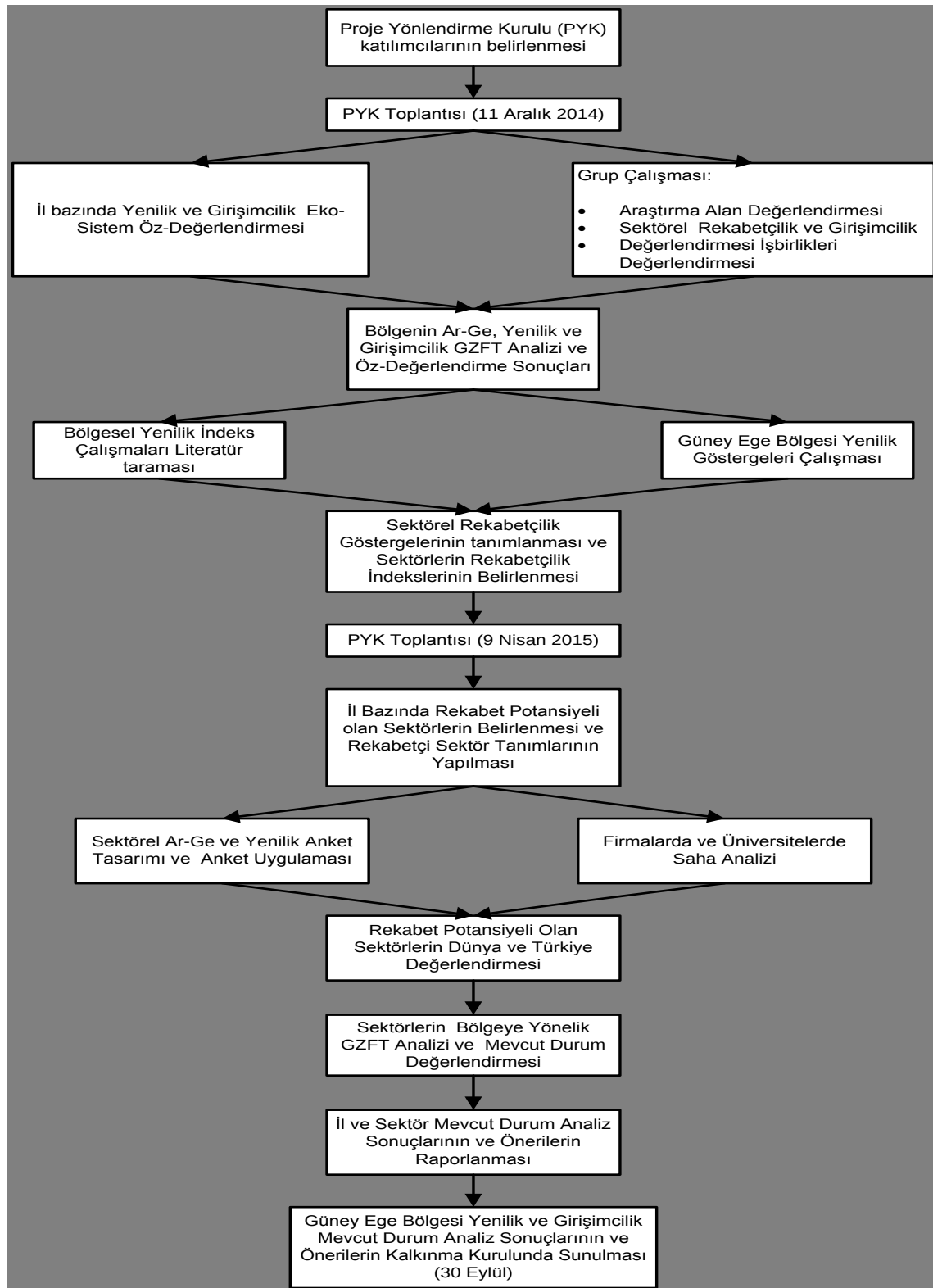
İkincil veriler ile yapılan analiz sonrasında TR32 Bölgesindeki üç il için rekabetçi potansiyeli olduğu PYK görüşü doğrultusunda belirlenen sektörlerin Ar-Ge, yenilik ve rekabetçilik mevcut durum değerlendirmesi ve ihtiyaç analizi için dar kapsamlı anket ve saha analizi gerçekleştirilmiştir. Bölgedeki araştırma altyapısının potansiyelini belirlemek üzere birincil veri kaynağı olarak üniversitelerden hem yazılı hem yüz yüze yapılan görüşme ve toplantılar ile veriler derlenmiştir. Uzmanların yarı yapılandırılmış mülakat ile gerçekleştirdiği saha analizinde illerde akıllı ihtisaslaşmayı sağlayacak konuların ortaya çıkarılması, sektörlerin güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditlerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

İl bazında mevcut durum analizi yapılan sektörlerin dünyada ve Türkiye'deki stratejik ve teknolojik eğilimleri, sektörün önündeki fırsat ve tehditler, sektörün gelecek beklentileri, gelişen teknolojinin sektörde nasıl kullanıldığı ve olası yeni teknolojiler, üretim, pazar ve ticaret verileri yine çeşitli veri tabanları, araştırma ve sektör raporları incelenerek derlenmiştir.

İller bazında elde edilen bilgi, veri ve izlenimler analiz edilerek her bir il için Yenilik ve Girişimcilik Değerlendirmesi raporları hazırlanmıştır.

Güney Ege Bölgesi il ve sektör bazında mevcut durum analizi sonuçları ve sektörlerin yenilik ve rekabetçilik alanındaki gelişimlerine yönelik oluşturulan öneriler GEKA Kalkınma Kurulu'nun 30 Eylül 2015 tarihinde Muğla'da gerçekleştirilen toplantısında Kurul üyeleri ile paylaşılmıştır.

Şekil 3.1 İhtiyaç Analizi Uygulama Akış Şeması

4 TR32 BÖLGESİ YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK ÖZ-DEĞERLENDİRMESİ

Proje Yönlendirme Kurulu'nun 11 Aralık 2014 tarihinde Denizli ilinde gerçekleştirilen toplantısında tüm katılımcılardan Güney Ege Bölgesinin il ve bölge bazında Ar-Ge, yenilik ve girişimcilik eko-sistemine ilişkin önce genel bir özdeğerlendirme sonra da grup çalışmaları ile araştırma alanı, sektörel rekabetçilik, girişimcilik ve işbirlikleri için öz-değerlendirme yapımaları istenmiştir.

Kamu, özel-sektör, üniversite ve STK temsilcilerinden oluşan PYK katılımcıları eko-sistemi tanımlayan 26 önerme için doğruluk değerlendirmesi yapmışlardır. Eko-sistem öz-değerlendirme anketi EK 1'de verilmiştir.

Güney Ege Bölgesi araştırma alanı, sektörel rekabetçilik, girişimcilik ve işbirlikleri öz-değerlendirmesi için grup çalışmalarında kullanılan formlar EK 2'de, grup çalışması katılımcıları EK 3'de verilmiştir.

4.1 ARAŞTIRMA ALANI ÖZDEĞERLENDİRMESİ

Bölgenin bilim, araştırma ve teknoloji geliştirme alanında yetkinlik ve girişimcilik ortamı grup çalışması olarak aşağıdaki başlıklarda değerlendirilmiştir;

- Bölgenin güçlü olduğu bilimsel yetkinlik ve araştırma alanları ile bu alanların ulusal ve küresel anlamda rekabetçiliği
- Bölgenin önemli araştırma altyapıları
- Bölgesel yetkinliklerin toplumsal ihtiyaçlara (sağlık ve yaşlanma, iklim değişikliği, enerji, kentleşme vb.) yönelik olup olmadığı
- Gelecek 10 yılda bölge için bilim, araştırma, teknoloji geliştirme alanında öne çıkabilecek tehdit ve fırsatlar
- Bölgenin araştırmacıların çalışması ve yerleşmesi için çekiciliği
- Bölgede çalışan uluslararası araştırmacılar ve araştırma alanları
- Bölgedeki üniversitelerin mezunlarının bölgede istihdamı
- Bölgedeki üniversitelerin programlarının girişimci yetiştirmeye uygunluğu
- Üniversite mezunlarının girişimcilik potansiyeli ve bunun önündeki engeller
- Bölgedeki girişimcilik ortamı

Grup çalışması sonuçlarına göre;

- ✓ Bölgenin öne çıkan bilimsel yetkinlik ve araştırma alanları; tarım (pamuk, incir), tekstil, bakır kablo, jeotermal enerji, mermer, balıkçılık, yazılım ve turizmdir. Gelecek 10 yıllık dönemde de bölge için önemli olacağı düşünülen söz konusu alanların çoğu rekabetçi değildir ancak

toplumun ihtiyaçlarına yöneliktir. Sosyal bilimler, sağlık bilimleri, jeotermal, balıkçılık ve mermercilik alanları ulusal bazda rekabeti zorlayıcıdır. Beyin göçü bilimsel alanlarda yetkinliği etkileyen bir tehdit olarak öne çıkmaktadır. İklim ve tarımsal teknolojilerin uygulama alanlarının varlığı da fırsatlar arasında sayılabilir.

- ✓ Bölge araştırmacıların bu bölgede çalışması ve yerleşmesi için caziptir. Uluslararası araştırmacılar kısıtlı dönemler için bölgede bulunuyorlar (1-2 ay gibi).
- ✓ Üniversitelerin mühendislik mezunlarının tamamı bölge dışına gidiyor. Diğer bölüm mezunlarının %50'sinden azı bölgede istihdam ediliyor.
- ✓ Üniversitelerde çok yoğun olmamakla birlikte girişimcilik dersleri bulunuyor. Pamukkale TTO'nun girişimciliği destekleyen Kuluçka Programı bulunmaktadır. Mezunlar genellikle önce 3-4 sene kurulu bir işletmede çalışıp sonrasında kendi işlerini kuruyorlar. Denizli'de girişimcilik ortamı diğer iki ile göre daha kuvvetlidir. İşletme kurmayı tetikleyen önemli faktörlerden birisi ailelerden gelen maddi koşulların uygunluğudur. Girişimciliğin önündeki engeller ise farkındalık eksikliği, yoğun rekabet ortamı, yenilikçi fikir eksikliği ve başarısızlık korkusu olarak sıralanmaktadır.

4.2 REKABETÇİ SEKTÖRLER ÖZDEĞERLENDİRMESİ

Bölgenin rekabetçi sektörleri grup çalışması olarak aşağıdaki başlıklarda değerlendirilmiştir;

- Bölgenin rekabetçilik açısından konumlandırılması
- Bölgenin rekabet avantajları ve bölgenin rekabet gücünü azaltan dezavantajlı durumlar
- Bölgenin ekonomik anlamda anahtar sektörleri ve bu sektörlerin öneminde son 10 yıl içinde değişiklikler
- Bölgede öne çıkan firmalar ve faaliyet alanları
- Anahtar sektörlerin ulusal ve küresel rekabetçilikleri, ihrac pazarları, rekabet avantajları
- Gelecek 10 yıl için anahtar sektörler ve bölge ekonomisi için avantajlı olabilecek teknolojiler, ürünler ve küresel pazar fırsatları
- Rekabet edilen ülkeler veya bölgeler

Grup çalışması sonuçlarına göre;

- ✓ Bölge il bazında rekabetçilik açısından aşağıdaki şekilde konumlandırılmıştır:
 - Aydın: Temel unsurlar odaklı bölge; düşük fiyat ve işlenmemiş doğal kaynakların rekabetçilik unsuru olduğu, düşük teknoloji imalat sanayi yapısına sahip bölge;
 - Muğla: Verimlilik odaklı bölge; orta-düşük ve orta-ileri teknoloji düzeyinde imalat sanayi yapısı, ölçek ekonomisinde üretim büyüklükleri, üretkenliğin altyapı yatırımları

- ile iyileştirildiği durum, girişimcilerin değer zincirinde ürün tasarımı, dağıtım ve pazarlamaya da kaydığı durum;
- Denizli: Yenilik odaklı bölge; ileri teknoloji düzeyinde imalat sanayi yapısı, küresel Pazar için yeni ve özgün ürün ve hizmet üretimi.
- ✓ Bölgenin rekabet avantajları; hammadde kaynaklarına yakınlık, iklim ve ekolojik koşullar, lojistik konumlanma.
 - ✓ Bölgenin dezavantajları; Aydın'da havaalanının olmayışı, Denizli Aydın otoyolunun tamamlanmaması, Muğla'nın TKDK'dan yararlanamaması, Muğla ilinin %65'i orman olmasına rağmen, üniversitesinde orman mühendisliği bölümünün olmayışı, çam balı üretiminin %80'i karşılamasına rağmen, ziraat fakültesi bölümünün olmayışı.
 - ✓ Bölgenin ekonomik anlamda anahtar sektörleri Aydın ili için tarım ve gıda (incir, zeytin, kestane, pamuk, çilek, enginar bitkisel ürünler, işlenmiş ürünler seracılık), hayvancılık (büyükbaş hayvancılık, arıcılık), yenilenebilir enerji, maden (feldspat), gıda işleme ve tarım makinaları; Denizli için tekstil, maden (traverten ve mermer), kablo, tarım (seracılık) ve turizm; Muğla için su ürünleri, mermer, tarım (arıcılık ve seracılık) ve turizmdir.
 - ✓ Anahtar sektörler ihracat odaklıdır. AB ülkeleri ağırlıklı olmakla beraber tüm dünyaya ihracat yapılmaktadır.
 - ✓ Bu sektörlerin öneminde son 10 yıl içinde şu değişiklikler olmuştur:
 - Tarım ve Gıda Sektöründe üretim, üretim yöntemleri, üretim kalitesi, işlenmiş tarım ürünlerinin üretimi, ihracat, izlenebilirlik, organik üretim açısından gelişmeler ve önem artışı kaydedilmiştir.
 - Tarım sektöründe marka, patent sayıları artmış, seracılık yaygınlaşmıştır. Topraksız tarım gibi alternatif üretim artmış, destek mekanizmaları çoğalmış, coğrafi işaret başvuruları ve alınan coğrafi işaret sayısı artmıştır.
 - Su ürünleri yetiştiriciliği ve ihracatı artmış, Orkinos yetiştiriciliği artmıştır. İşlenmiş balık ihraç eder seviyeye gelinmiştir.
 - Özellikle son 3 yılda hayvancılıkta büyük işletme sayısı artmış, modern sütçülük ve etçilik yaygınlaşmıştır. Aydın ve Muğla illerinde arıcılık sektörü gelişmiştir.
 - Enerji sektöründe jeotermal kuyu sayısı artmış, doğalgaz çevrim santralleri kurulmuştur. Yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanılmaya başlanmıştır. (HES, jeotermal, rüzgar ve güneş enerjisi)
 - Denizli'de kaplıca ve termal turizm gelişmiştir. Öncelikli yatırım konularına termal turizm alınması ve 5.bölge teşviklerinden yararlandırılması önemli bir gelişmedir. Ajans desteği sayesinde alternatif turizmde yatırımlar artmış, Denizli'de yayla turizmi başlamış, Muğla bölgesinde özel marina yatırımları gerçekleşmiştir.

- Denizli’de kablo bakır sektöründe firma sayısı az olmakla birlikte yüksek cirolarıyla büyük bir sektör haline gelmiştir.
- Maden sektöründe ihracat artışı olmakla birlikte katma değerde düşüş yaşanmaktadır. Ocaktan çıkan mermer bloklar ya da torbalanan feldspatların işlenmeden hammadde olarak satışı katma değer kaybı yaratmaktadır.
- Tekstilde son 10 yılda düşüş yaşanmıştır. Kaynağında konvansiyonel üretimin yapılması (havlu, bornoz gibi) katma değer kaybı yaşatırken, 2008’de yaşanan global kriz sonrası sektör daha çok kan kaybetmeye başlamıştır. Teknik tekstil ürünlerine girilememektedir. Ar-Gr ve Ür-Ge eksikliği vardır. Sektöre yatırım durmuştur.
- ✓ Sektörlerin rekabet avantajları; ekolojik şartlar, enerji ve maden kaynakları, hammaddeye yakın olmak, lojistik açıdan stratejik bir bölgede bulunmak, bazı bitkisel ürünler ve su ürünleri üretiminde dünyada miktar ve kalite açısından üst sıralarda olmak, tarım makineleri sektöründe üretim süreci ve teknoloji yoğun üretim ile dünyada söz sahibi olan firmaların bölgede bulunması (Jantsa, Uğur Derin Dondurucu, Alpler Pulluk, Hakkı Usta, Polat Makine, vb.).
- ✓ Sektörlerin ulusal ve küresel rekabetçiliklerini olumsuz etkileyen faktörler; tarım sektöründe gümrük anlaşmaları, girdi maliyetlerinin yüksekliği ve desteklerin yetersizliği, yenilik ve Ar-Ge’ye yeterli önemin verilmemesi ve pay ayrılmaması, turistik alanlar ve ören yerleri için tanıtımın yetersiz olması.
- ✓ Gelecek 10 yıl için bölge ekonomisi için avantajlı olabileceği düşünülen alanlar;
 - Kablo ve bakır tel
 - Su ürünleri ve balıkçılık
 - Gıda işleme, İnovatif, katma değerli tarım ürünleri
 - Madencilik
 - Yenilenebilir Enerji kaynaklarının kullanımı
 - Turizm; kırsal turizm, ören yerleri

4.3 AR-GE, YENİLİK, TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VE GİRİŞİMCİLİK KAPASİTESİ ÖZDEĞERLENDİRMESİ

Bölgenin Ar-Ge, yenilik, teknoloji geliştirme ve girişimcilik kapasitesi grup çalışması olarak aşağıdaki başlıklarda değerlendirilmiştir;

- Bölgenin Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik anlamında en önemli sorunları
- Yerel üniversitelerin nitelikli işgücü yaratma potansiyeli
- Bölgedeki girişimcilik ortamı

- Ar-Ge ve teknoloji geliştirme faaliyetleri açısından güçlü olan sektörler
- Firmaların Ar-Ge ve yenilik kapasitesini olumsuz etkileyen faktörler

Grup çalışması sonuçlarına göre;

- ✓ Bölgenin Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik anlamında en önemli sorunları öncelik sırasıyla;
 - Nitelikli personel yetersizliği
 - İşletmelerin Ar-Ge ve Yenilik kavramları konularında yeterli farkındalılığın olmaması
 - Üniversite-Sanayi işbirliğinde yetersizlik (TTO çalışmaları henüz yeterli değil)
 - Finansal kaynaklara yeterince erişilememesi
 - Teknolojik bilgi altyapı eksiklikleri (iyi tarım uygulamaları, tohum ıslahı gibi)
 - Büyük ölçekli teknoloji tabanlı uluslararası firmaların yeterli sayıda olmaması
- ✓ Firmaların Ar-Ge ve yenilik kapasitesini olumsuz etkileyen faktörler;
 - Nitelikli işgücü yetersizliği
 - Şirketlerin aile şirket yapısı ve kurumsallaşma ile ilgili sorunları
 - Fon ve desteklerden yararlanmak için gerekli nitelikli işgücü yetersizliği
 - Ar-Ge ve yenilikçilik üzerine eğitim/bilgi yetersizliği
 - Pazar ve teknoloji bilgisi eksikliği
 - Risk yönetim eksikliği
 - Pahalı FMH
 - Teknolojik altyapı yetersizliği
 - Dil Problemleri
- ✓ Yerel üniversitelerin eğitim kalitesi arzu edilen seviyede değildir ve piyasanın talep ettiği nitelikli işgücünü tam olarak yaratamamaktadır. Staj süreleri yeterli değil ve verimli kullanılmıyor, tecrübe paylaşımı yetersizdir.
- ✓ İstihdamdan kaynaklanan problemler ve ailelerin yönlendirmesiyle girişimcilik bölgede gündeme geliyor ancak girişimcilik mezunlar için ilk tercih değil (kamu ve özel sektörden sonra 3. sırada geliyor).
- ✓ Bölgede finansal desteklerle ilgili yeterince farkındalık ve bilgi yok.

4.4 İŞBİRLİKLERİ ÖZDEĞERLENDİRMESİ

Bölgenin Ar-Ge, yenilik ve teknoloji geliştirmeye yönelik işbirlikleri grup çalışması olarak aşağıdaki başlıklarda değerlendirilmiştir;

- Bölgedeki araştırma kurumları ile özel sektör arasındaki işbirlikleri ve işbirliklerinin nitelikleri (özel sektör ihtiyaçlarını çözmeye yönelik, bireysel danışmanlık, ortak Ar-Ge çalışmaları, test hizmet alımı vb. şekilde)
- Bölgede araştırma kurumları ile ilişkileri en fazla olan sektörler
- Bölgede üniversiteden teknoloji transferi veya ticarileşmesi deneyimi
- Bölgede yerel yönetimlerin araştırma kurumları ve özel sektörü bir araya getiren etkinlikleri

Grup çalışması sonuçlarına göre;

- ✓ Bölgedeki araştırma kurumları ile özel sektör arasında işbirlikleri mevcut ancak yeterli değildir.
- ✓ Bölgede araştırma kurumları ile ilişkileri en fazla olan sektörler Denizli için kablo, mermer, tekstil, gıda, tarım ve jeotermal; Aydın için tarım, gıda, maden;; Muğla için balıkçılık sektörleridir.
- ✓ Bölgede sadece Pamukkale Üniversitesi'nde 2010 yılında faaliyete geçmiş olan Teknoloji Transfer Ofisi nedeniyle bir miktar teknoloji transferi veya ticarileşmesi deneyimi vardır.
- ✓ Bölgede yerel yönetimlerin araştırma kurumları ve özel sektörü bir araya getirerek doğrudan yarar sağlayan bir etkinliği bulunmamaktadır.
- ✓ Bölgede Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik anlamında en önemli sorunlardan birisi üniversite - Sanayi işbirliğinde yetersizlik olarak tanımlanmaktadır.

4.5 AR-GE, YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK GZFT ANALİZİ

Proje Yönlendirme Kurulu'nun 11 Aralık 2014 tarihinde yapılan toplantısında gerçekleştirilen araştırma alanı, sektörel rekabetçilik, girişimcilik, işbirlikleri ve eko-sistem öz-değerlendirmeleri dikkate alınarak bölgenin Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik GZFT Analizi (Tablo 4.1) yapılmıştır.

Tablo 4.1 TR 32 Bölgesinin Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik GZFT Analizi

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
G1.Sosyal bilimler alanında güçlü üniversiteler G2.Araştırma Enstitülerinin varlığı ○ İncir Araştırma İstasyonu - Erbeyli/Aydın ○ Pamuk Araştırma İstasyonu – Nazilli/Aydın G3.Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde Gıda Analizleri Uygulama ve Araştırma Merkezinin olması (özellikle zeytinyağı ve bal) G4.İhracat odaklı anahtar sektörler G5.AB’ye önemli ihracat büyüklüğü G6.Anahtar sektörlerde rekabetçi firmaların varlığı G7.Tarım makinaları sektöründe üretim süreci ve teknoloji yoğun üretim ile dünyada söz sahibi olan firmaların bölgede olması (Jantsa, Uğur Derin Dondurucu, Alpler Pulluk, Hakkı Usta ve Polat Makine gibi) G8.Bilinçli tarım üretim yöntemleri uygulamalarındaki artış G9.Dünyada bazı bitkisel ürünler ve su ürünleri üretiminde miktar ve kalite açısından üst sıralarda olunması	Z1.Firmalarda Ar-Ge, teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetlerine düşük kaynak ayrımı Z2.İşletmelerin Ar-Ge ve Yenilik kavramları konularında yeterli farkındalılığın olmaması Z3.Üniversite-Sanayi işbirliğinde yetersizlik (TTO çalışmaları henüz yeterli değil) Z4.Ortak iş yapma kültürünün eksikliği Z5.Finansal desteklerle ilgili yeterince farkındalık ve bilginin olmaması Z6.Altyapı eksiklikleri (Aydın’da gıda işleme ve soğuk hava depolarının eksikliği gibi) Z7.Teknolojik bilgi altyapı eksiklikleri (iyi tarım uygulamaları, tohum ıslahı gibi) Z8.Yeni fikirlerin hayata geçirilmesi/ticarileşmesi konusunda prototip atölyesi, bilgisayar vb. altyapı imkanlarının bulunmaması Z9.Girişimcilik kültürünün yeterli olmaması Z10.Düşük katma değerli maden sektörü (işleme altyapısı zafiyetleri) Z11.Düşük teknoloji imalat sanayi (tekstil sektörü gibi) yapısı Z12.Düşük fiyat ve işlenmemiş doğal kaynakların rekabetçilik unsuru olması Z13.Şirketlerin aile şirket yapısı ve kurumsallaşma ile ilgili sorunları Z14.Nitelikli personel yetersizliği Z15.Tecrübe paylaşım eksikliği Z16.Pazar bilgisi eksikliği Z17.Dil problemleri

Fırsatlar

- F1.Bölgenin iklim ve ekolojik koşulları
- F2.Tarihi ve ören yeri bakımından zenginlik
- F3.Enerji kaynaklarının çeşitliliği
- F4.Maden kaynakları zenginliği
- F5.Lojistik açıdan stratejik konumda bulunulması
- F6.Hammadde tedarikçilerine yakınlık
- F7.Genel hayat kalitesinin rekabetçi avantajlara sahip olması
- F8.Kırsal turizm için TKDK desteğinin varlığı
- F9.Pamukkale TTO'nun varlığı ve diğer illerdeki TTO kurulma faaliyetleri
- F10.TTO Destekleri
- F11.KOSGEB'in girişimcilik destekleri
- F12.İstihdam alanı kısıtlarının girişimciliği desteklemesi
- F13.Ar-Ge danışmanlığı sektöründeki gelişmeler
- F14.Tarım sektöründeki gelişmeler (işlenmiş tarım ürünleri ve organik üretim açısından gelişmeler ve önem artışı)
- F15.Tarımsal teknolojilerin uygulama alanlarının varlığı
- F16.Yenilenebilir enerji alanına ilgi artışı ve maliyetlerde düşüş
- F17.Öncelikli yatırım konularına termal turizmin alınmış olması
- F18.Bölgenin araştırmacıların bu bölgede çalışması ve yerleşmesi için cazip olması
- F19.Yenilikçi Güney Ege Projesi ve Proje Yönlendirme Kuruluna duyulan ilgi

Tehditler

- T1.Köyden kente göçün devam ediyor oluşu
- T2.Çevre kirliliği (Jeotermal ve Menderes Nehri kirliliği)
- T3.Erozyon (tarım ürünlerinde özellikle kuru incir ve zeytin)
- T4.Tarımsal arazilerde yapılaşmanın artması
- T5.İklim değişiklikleri, kuraklık riski
- T6.Jeotermalin ve barajların olumsuz yansımaları
- T7.Devlet kurumlarının arzu edilen duyarlılığa sahip olmaması
- T8.Üniversitelerde yeterli ve yetkin girişimcilik eğitimlerinin olmaması
- T9.Beyin göçü
- T10.Staj sürelerinin ve biçiminin yeterli olmaması
- T11.Büyük ölçekli teknoloji tabanlı uluslararası firmaların yatırım için bölgeyi tercih etmemeleri
- T12.İthal kaynak bağımlılığı ve girdi maliyetlerinin yüksekliği
- T13.Tarım sektöründe Gümrük anlaşmalarının getirdiği kısıtlar
- T14.Muğla İlinin %65'i orman olmasına rağmen, üniversitesinde orman mühendisliği bölümünün olmayışı, Çam balı üretiminin %80'i karşılamasına rağmen, Muğla da ziraat fakültesi bölümünün olmayışı
- T15.Kurumlar arası koordinasyon eksikliği

Kaynak: 11 Aralık 2014 tarihli Proje Yönlendirme Kurulu toplantısı esas alınarak TTGV tarafından oluşturulmuştur.

4.6 REKABETÇİ ALANLAR DEĞERLENDİRMESİ

Güney Ege Bölgesi yenilik ve girişimcilik öz-değerlendirmesi sonuçlarının analizine göre il bazında rekabetçi bulunan ve rekabetçi bulunmayan alanlar aşağıda listelenmiştir.

AYDIN EKO-SİSTEM ÖZDEĞERLENDİRMESİ	Rekabetçi Bulunan Alanlar: • Hammadde tedarikçilerine yakınlık açısından rekabet avantajına sahiptir. • Pazara yakınlık açısından rekabet avantajına sahiptir. • Yeni işletmeler yenilikçi ve hızlı büyüme potansiyeline/kapasitesine sahiptir. • Verimlilik işletme stratejilerinin ayrılmaz parçasıdır. • Doğal kaynaklar açısından sürdürülebilir rekabet avantajına sahiptir. • Genel hayat kalitesinde rekabetçi avantaja sahiptir. • Telekomünikasyon açısından rekabet avantajına sahiptir. • Lojistik altyapı açısından rekabet avantajına sahiptir. • Ulaşım altyapısı açısından rekabet avantajına sahiptir. • Enerji altyapısı açısından rekabet avantajına sahiptir. • Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği uygulamaları yaygın olarak uygulanıyor. • Yatırım güvenliği açısından rekabetçi üstünlüğe sahiptir. Rekabetçi Bulunmayan Alanlar: • İşletmeler arası rekabet yenilikçiliği tetiklemiyor. • İşletmeler yenilikçi ve yaratıcı değil. • Üniversiteler ile rekabetçiliği destekleyecek işbirliği yoktur. • Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları yok denecek kadar azdır. • Sanayi altyapısı açısından rekabet avantajına sahip değildir. • İleri nitelikli işgücü istihdamı üretken bir şekilde uygulanmıyor. • Ar-Ge nitelikli işgücü (yüksek lisans ve doktoralı) ihtisaslaşması yok. • Bölgesel üniversiteler altyapısı nitelikli işgücü kaynağı yaratmıyor.
---	--

DENİZLİ EKO-SİSTEM ÖZDEĞERLENDİRMESİ	Rekabetçi Bulunan Alanlar: • Sanayi altyapısı açısından rekabet avantajına sahiptir. • Hammadde tedarikçilerine yakınlık açısından rekabet avantajına sahiptir. • Ürün/hizmet kalitesi açısından rekabet avantajına sahiptir. • Doğal kaynaklar açısından sürdürülebilir rekabet avantajına sahiptir. • Genel hayat kalitesinde rekabetçi avantaja sahiptir. • Finansman kaynaklarına kolayca ve yaygın bir şekilde erişiliyor. • Telekomünikasyon açısından rekabet avantajına sahiptir. • Lojistik altyapı açısından rekabet avantajına sahiptir. • Yatırım güvenliği açısından rekabetçi üstünlüğe sahiptir. • Pazara yakınlık açısından rekabet avantajına sahiptir. • İşletmeler arası rekabet yenilikçiliği tetikliyor.
---	---

	• Yeni işletmeler yenilikçi ve hızlı büyüme potansiyeline/kapasitesine sahiptir. • İşletmeler arası işbirliği açısından rekabet avantajına sahiptir. • Verimlilik işletme stratejilerinin ayrılmaz parçasıdır. • Mesleki eğitim altyapısı ihtiyacı destekler niteliktedir. • İşletmeler yenilikçi ve yaratıcıdır. • Ulaşım altyapısı açısından rekabet avantajına sahiptir.
	Rekabetçi Bulunmayan Alanlar: • Üniversiteler ile rekabetçiliği destekleyecek işbirliği yok. • Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları yok denecek kadar azdır. • Ar-Ge nitelikli işgücü (yüksek lisans ve doktoralı) ihtisaslaşması yok.

MUĞLA EKO-SİSTEM ÖZDEĞERLENDİRMESİ	Rekabetçi Bulunan Alanlar: • Doğal kaynaklar açısından sürdürülebilir rekabet avantajına sahiptir. • Genel hayat kalitesinde rekabetçi avantaja sahiptir. • Yatırım güvenliği açısından rekabetçi üstünlüğe sahip. • Ürün/hizmet kalitesi açısından rekabet avantajına sahiptir. • Mesleki eğitim altyapısı ihtiyacı destekler nitelikte. • Bölgesel üniversiteler altyapısı nitelikli işgücü kaynağı yaratıyor. • Pazara yakınlık açısından rekabet avantajına sahiptir. • Telekomünikasyon açısından rekabet avantajına sahiptir. • Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği uygulamaları yaygındır. • Verimlilik işletme stratejilerinin ayrılmaz parçasıdır. • Lojistik altyapı açısından rekabet avantajına sahiptir. • Nitelikli işgücü istihdamı yaygın bir uygulama. • Ulaşım altyapısı açısından rekabet avantajına sahiptir. • Yeni işletmeler yenilikçi ve hızlı büyüme potansiyeline/kapasitesine sahiptir. • İşletmeler arası işbirliği açısından rekabet avantajına sahiptir. • Bürokratik süreçler (vergi, gümrük işlemleri, dış ticaret süreçleri vb.) açısından rekabet avantajına sahiptir. • Hammadde tedarikçilerine yakınlık açısından rekabet avantajına sahiptir.
	Rekabetçi Bulunmayan Alanlar: • İşletmeler yenilikçi ve yaratıcı değildir. • Üniversiteler ile rekabetçiliği destekleyecek işbirliği yok. • İleri nitelikli işgücü istihdamı üretken bir şekilde uygulanmıyor. • Ar-Ge nitelikli işgücü (yüksek lisans ve doktoralı) ihtisaslaşması yok. • Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları yok denecek kadar azdır. • İşletmeler arası rekabet yenilikçiliği tetiklemiyor. • Sanayi altyapısı açısından rekabet avantajına sahip değildir.

5 TR32 BÖLGESİ YENİLİK GÖSTERGELERİ

Güney Ege Bölgesi Yenilik ve Girişimcilik Stratejisi Mevcut Durum Analizi çalışması kapsamında Denizli, Aydın ve Muğla illeri ve TR 32 Bölgesinin yenilik seviyesinin belirlenmesi, kendisine coğrafi olarak görece yakın olan TR31 (İzmir) ve TR22 (Balıkesir, Çanakkale) bölgeleri ve Türkiye geneli ile karşılaştırma yapılması konusunda Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü İktisat Politikası Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Türkmen Göksel ile birlikte çalışılmıştır.

Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri Çalışmasında iki farklı bakış açısı benimsenmiştir. Amaç, hem TR32 illerini (Aydın, Denizli, Muğla) kendi içinde karşılaştırmak, sonrasında örnek olarak ele alınan TR31 ve TR22 bölgeleri ile ve Türkiye ortalaması ile mukayese etmektir. Çalışmada kullanılan ve yenilik göstergesi olarak değerlendirilebilecek değişkenler ve açıklamaları Tablo 5.1'de verilmiştir.

Tablo 5.1 Güney Ege Bölgesi Yenilik Değişkenleri

Ar-Ge Harcaması	Firmalar tarafından Maliye Bakanlığına bilanço/gelir tablosu yolu ile bildirilen Ar-Ge harcaması tutarları
Teknoloji Grupları	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve TÜİK'in ortak kullandıkları teknoloji sınıflandırması
Ciro/Net Satışlar	Firmaların mali tablolarında bildirdikleri net satış tutarı
Girişim Sayısı	Kurumlar vergisi mükellefi olan firmalar
Patent/Faydalı Model Başvuru Sayısı	Türk Patent Enstitüsüne başvurusu yapılan patent/faydalı model sayıları
Sabit Sermaye Yatırımlarında Teknoloji (Modernizasyon Yatırımı)	Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü tarafından teşvik belgesine bağlanan modernizasyon yatırımları
Endüstriyel Tasarım Sayısı	Türk Patent Enstitüsüne başvurusu yapılan endüstriyel tasarım sayıları
Kamu Kaynaklı Ar-Ge/İnovasyon Projesi	TÜBİTAK ve KOSGEB tarafından desteklenen Ar-Ge/inovasyon proje sayısı

Kaynak: Doç. Dr. Türkmen Göksel, Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri Çalışması

Çalışmada 2 farklı veri seti kullanılmıştır; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının “Girişimci Bilgi Sistemi Verileri” ve Ekonomi Bakanlığı’nın “Yatırım Teşvik Verileri”.

2006-2013 dönemini kapsayan bazı değişkenler zaman serisi şeklinde değerlendirilirken, bazı değişkenler için de son yıl değeri olan 2013 verileri sunulmuştur.² “Sabit Sermaye Yatırımlarında

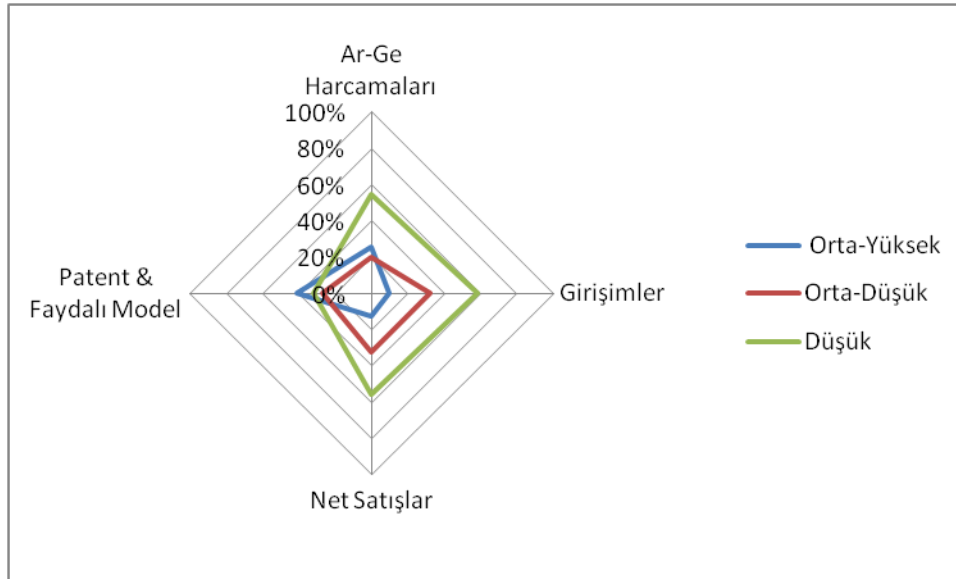
² Çalışmada bazı veriler “ticari sır” niteliğinde olduğundan çalışmaya dahil edilemedi. Özellikle de firma sayısının az olduğu yüksek teknoloji grubu ait verilerin bir kısmına ulaşamadığından çalışmada yer almamaktadır. Elde edilen

Teknoloji” başlıklı bölümde “Yatırım teşvik verileri” kullanılırken diğer bölümlerdeki tüm analizlerde “Girişimci Bilgi Sistemi Verileri”nden yararlanılmıştır. Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri Raporunun tümü EK 4'de verilmiştir.

TR32 Bölgesindeki imalat sektörünün teknolojik düzeyine göre sınıflandırmasında girişim sayısı, net satışlar, Ar-Ge harcamaları ve patent ve faydalı model başvuruları Şekil 5.1'de karşılaştırılmaktadır. Grafikte imalat sanayi dışına ilişkin veriler dikkate alınmamış, imalat sanayi kendi içinde karşılaştırılmıştır. Bölge “yüksek teknoloji” noktasında varlık gösteremediği için yüksek teknoloji verileri grafiklerde yer almamıştır.

İmalat sektörünün %60'ını oluşturan düşük teknoloji sektör firmaları Ar-Ge harcamalarının da %60'a yakınıni gerçekleştirmektedir. Performans göstergelerinde ağırlıklı olarak bölgede "düşük teknoloji" ön plandadır, ancak patent ve faydalı model başvurularına bakıldığında orta-yüksek teknoloji grubu diğerlerinden daha iyi durumdadır.

Şekil 5.1 TR32 Bölgesi Teknoloji Seviyelerine Göre Yenilik Göstergeleri Radarı

Kaynak: TTGV hesaplaması

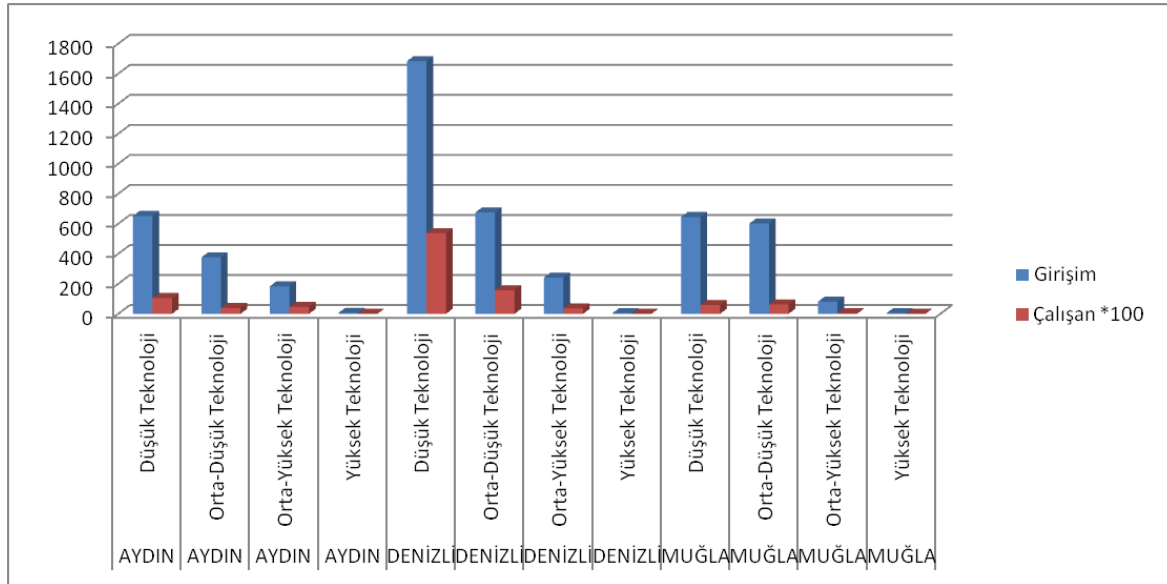
5.1 TR32 BÖLGESİ İLLERİ TEKNOLOJİK GÖRÜNÜMÜ

Teknolojik görünüm bölge illeri düzeyinde değerlendirildiğinde ise Aydın'ın orta-yüksek teknolojiye Denizli kadar girişimcisi olmasa da, çalışan sayısı açısından daha yüksek bir istihdam

veri setinde kimi durumlarda rakamlar virgülden sonra tek basamak halinde elde edilmiştir. % 0,0 gibi sunulan bazı rakamlar aslında virgülden sonra ikinci ya da daha sonraki basamakta 0'dan farklılaşabilir ve bir pozitif değeri belirtebilir. Fakat anlam olarak 0'a çok yakın bir sayıyı belirtecektir.

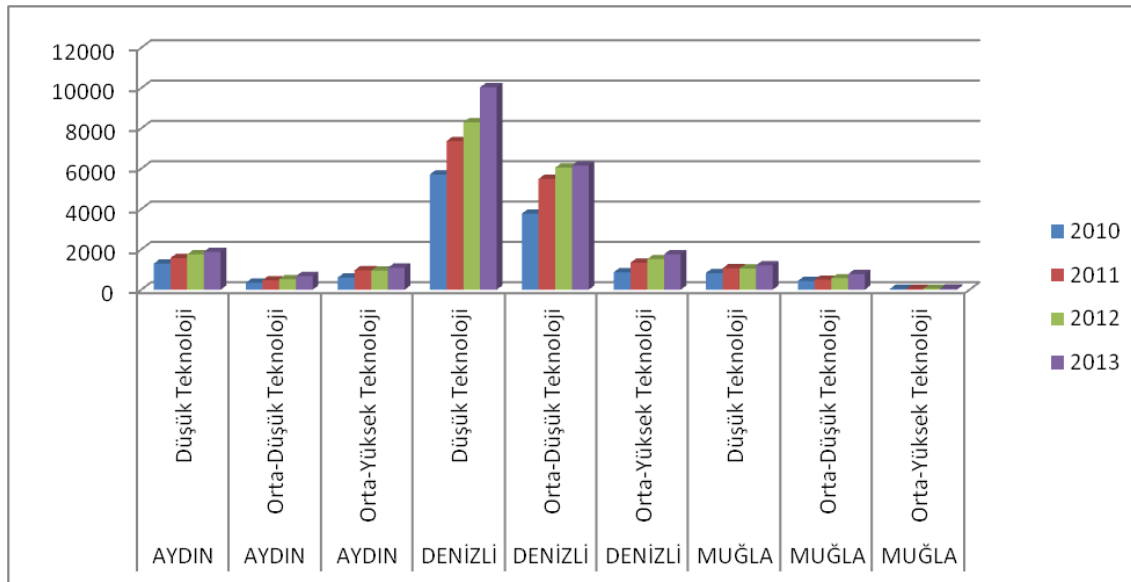
sergilediği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan yüksek teknoloji noktasında Aydın'ın hem firma sayısı hem de çalışan sayısı açısından küçük bir ara ile önde olduğu ancak her 3 ilin de ileri teknoloji noktasında çok önemli bir varlık gösteremedikleri anlaşılmaktadır (Şekil 5.2).

Şekil 5.2 İl ve Teknoloji Grupları Bazında Girişim ve Çalışan (*100) Sayıları

Kaynak: Doç. Dr. Türkmen Göksel, Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri Çalışması

Şekil 5.3 İl ve Teknoloji Grupları Bazında Ciro Değişimleri (MTL)

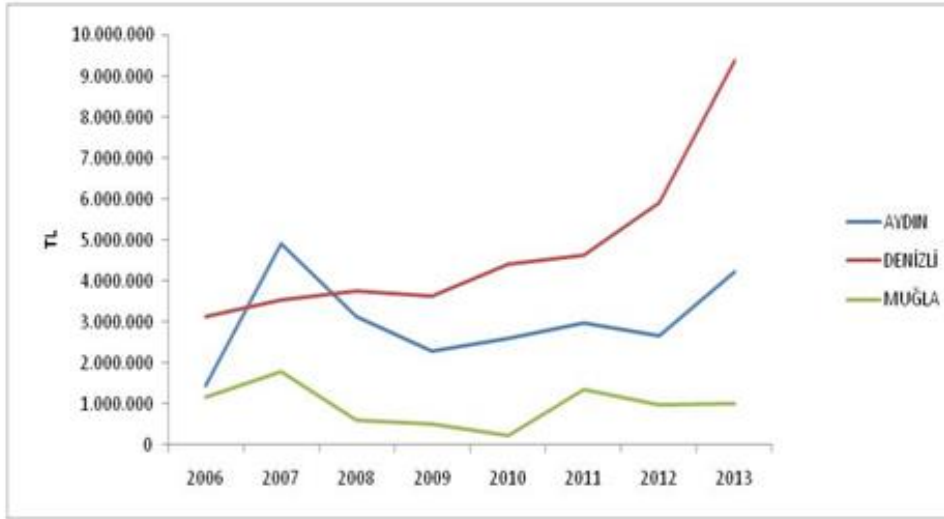

Kaynak: Doç. Dr. Türkmen Göksel, Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri Çalışması

5.2 TR32 İLLERİ AR-GE HARCAMALARI

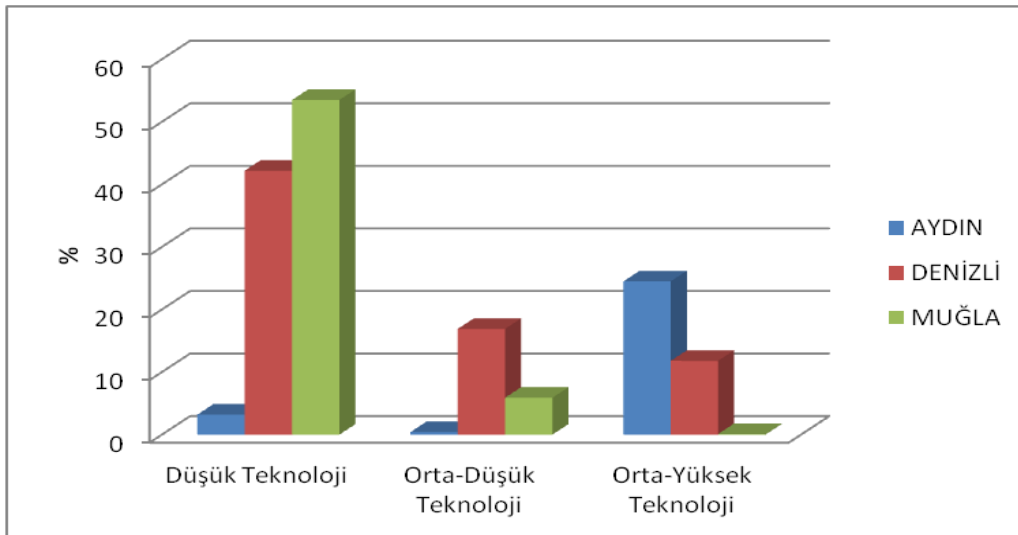
İllerin Ar-Ge harcamalarına ilişkin verilere bakıldığında özellikle Denizli'nin diğer illerle kıyaslandığında gözle görülür bir artış trendi yakaladığı görülmektedir (Şekil 5.4). 2013 yılı verileri esas alındığında Aydın ve Denizli'deki orta-yüksek teknoloji firmaların diğer gruplara oranla cirolarının daha yüksek bir kısmını Ar-Ge'ye ayırdıkları anlaşılmaktadır. Bunları Muğla ve Denizli'deki düşük teknoloji firmaları takip etmektedir (Şekil 5.5).

Şekil 5.4 İl ve Yıl Bazında Ar-Ge Harcamaları

Kaynak: Doç. Dr. Türkmen Göksel, Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri Çalışması

Şekil 5.5 İl ve Teknoloji Grupları Bazında Ar-Ge Harcamaları (2013 yılı)

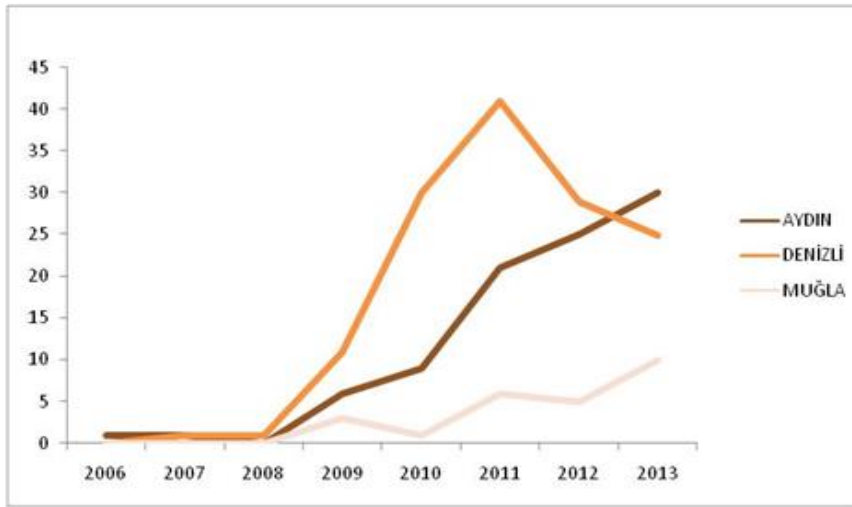
Kaynak: Doç. Dr. Türkmen Göksel, Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri Çalışması

5.3 TR32 İLLERİ PATENT VE FAYDALI MODEL BAŞVURULARI

Yıllar itibari ile TR32 illerinin patent/faydalı model başvurularına bakıldığında 2008 sonrasında tüm illerde bir artış eğiliminin yaşandığı, Denizli firmalarının yaptığı başvuru sayısındaki artış oranının diğer illerden daha yüksek olduğu ancak 2011 yılından itibaren başvuru sayısında bir azalma sürecine girildiği görülmektedir.

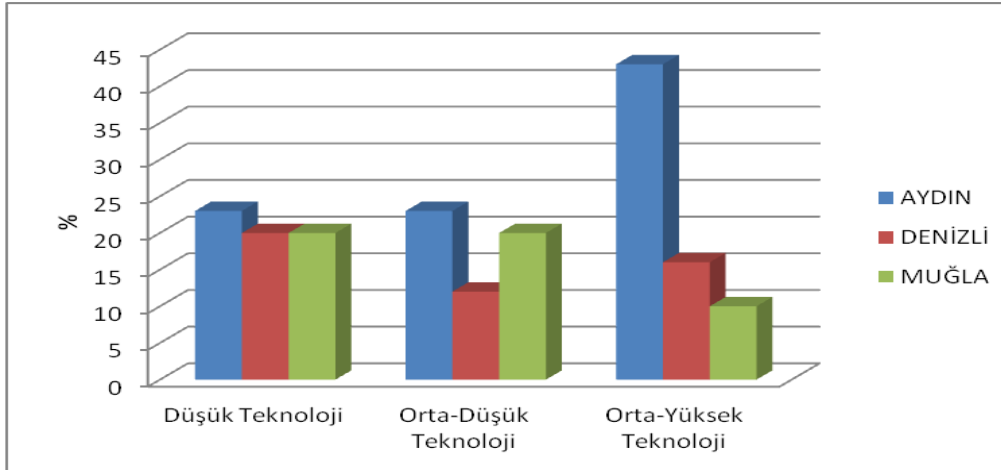
Aydın'da orta-yüksek teknoloji firmaların Ar-Ge faaliyetlerini sırtladıkları, Denizli ve Muğla'da ise düşük teknoloji yoğunluklu bir patent/faydalı model başvuru modelinin geçerli olduğu göze çarpmaktadır.

Şekil 5.6 İl ve Yıl Bazında Patent/Faydalı Model Başvuruları

Kaynak: Doç. Dr. Türkmen Göksel, Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri Çalışması

Şekil 5.7 İl ve Teknoloji Grupları Bazında patent/Faydalı Model Başvuruları (2013 yılı)

Kaynak: Doç. Dr. Türkmen Göksel, Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri Çalışması

Endüstriyel tasarım performansı esas alındığında Denizli’de yerleşik firmaların yaptığı endüstriyel tasarım başvuru sayısı 2006-2013 yılları toplamı için Türkiye genelinin %1,1’i olup, bu oran ile Denizli en yüksek orana sahip 13. şehir konumundadır. Aydın %0,2 oranı ile 29. sırada iken Muğla 42. sırada yer almaktadır.

5.4 TR32 İLLERİ KAMU KAYNAKLI AR-GE/İNOVASYON PERFORMANSI

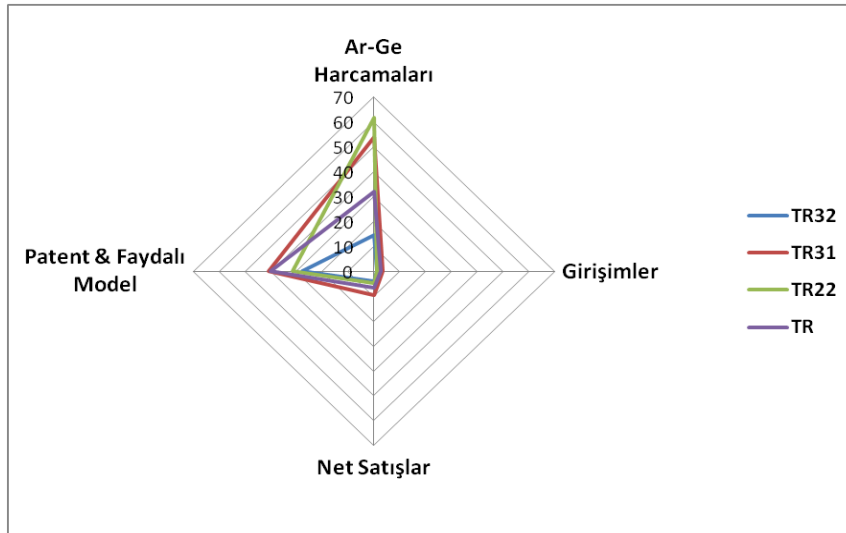
Kamu kaynaklı Ar-Ge/inovasyon performansının göstergesi olarak, sektörel farklılık gözetilmeksizin 2007-2013 yılları arasında TUBİTAK ve KOSGEB destekli bütün projeler sayısı alınmıştır. 2013 yılı sonu itibari ile söz konusu projelerin, projeyi uygulayan firmanın bulunduğu illere göre dağıtılmış oranları esas alındığında Aydın ve Denizli birbirlerine çok yakın oranları ile 18. ve 20. sırada yer almaktadır. Muğla ise tüm iller içerisinde 49. sırada yer almaktadır.

5.5 TR32, TR31, TR22 ve TR YENİLİK PERFORMANSI KARŞILAŞTIRMASI

TR32 bölgesi, Ar-Ge harcamaları, girişimci sayısı, net satışlar ve patent/faydalı model başvuruları esas alınarak teknoloji düzey gruplamasında kendisine coğrafi olarak görece yakın olan 2 bölge (TR31 ve TR22) ile ve Türkiye geneli (TR) ile karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

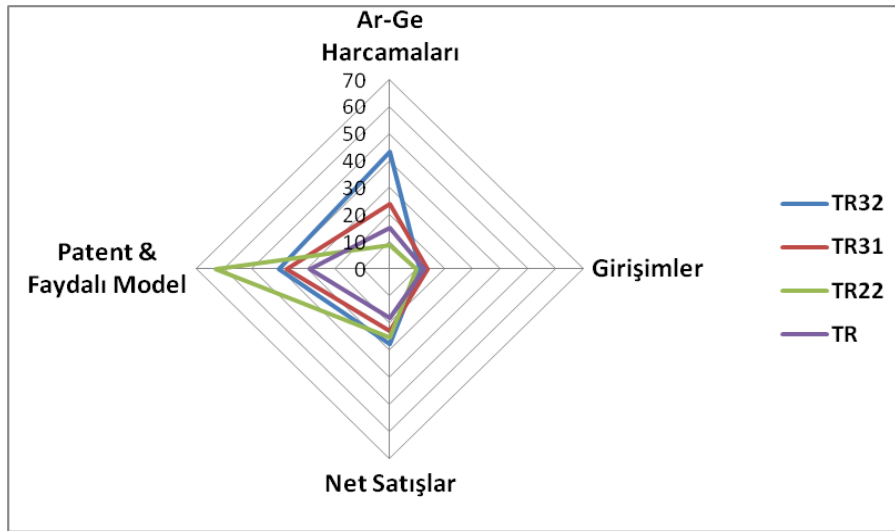
Aşağıdaki grafiklerden de görüldüğü gibi TR32 bölgesindeki düşük ve orta-düşük teknoloji firmaların Ar-Ge’si diğer bölgelerin üstündedir. Buna karşılık orta-yüksek teknoloji grubunda TR32 performansının oldukça düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 5.8 TR32 - Yüksek ve Orta-Yüksek Teknolojili Sektörler Karşılaştırması

Kaynak: TTGV hesaplaması

Şekil 5.8 TR32 - Düşük ve Orta-Düşük Teknolojili Sektörler Karşılaştırması

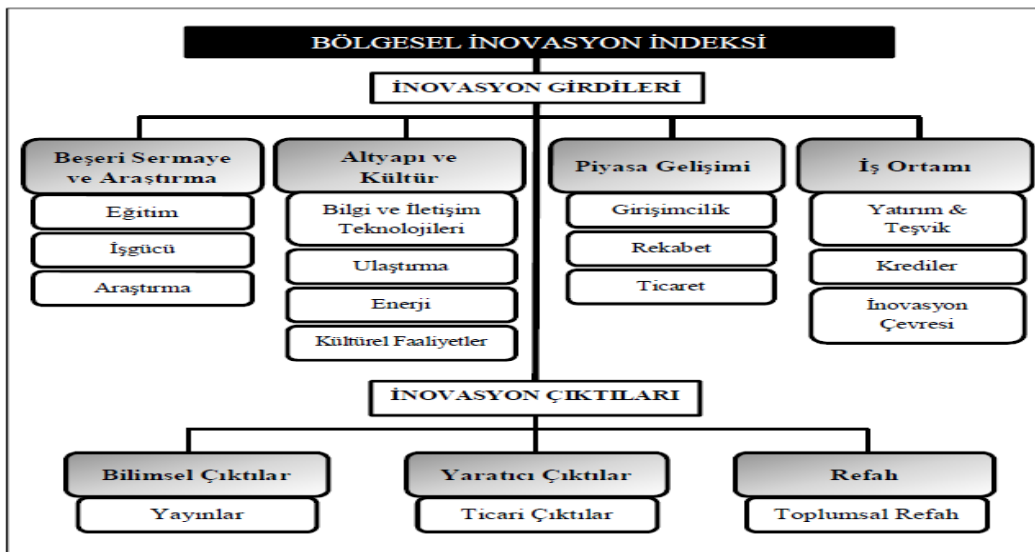

Kaynak: TTGV hesaplaması

5.6 DÜZEY 2 BÖLGELERİ YENİLİK İNDEKSİ

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalında 2012 yılında Mustafa Gömleksiz tarafından yapılan yüksek lisans çalışması kapsamında Küresel İnovasyon Endeksi (Global Innovation Index), İnovasyon Birliği Skorbordu (Innovation Union Scoreboard) ve Bölgesel İnovasyon Skorbordu (Regional Innovation Scoreboard) çalışmalarında kullanılan çerçevelerden yararlanılarak Düzey 2 bölgelerinin inovasyona dönük faaliyetleri ve yenilikçi kapasiteleri karşılaştırmalı olarak bir girdi-çıktı mekanizması veya bileşenleri ile ele alınmıştır.

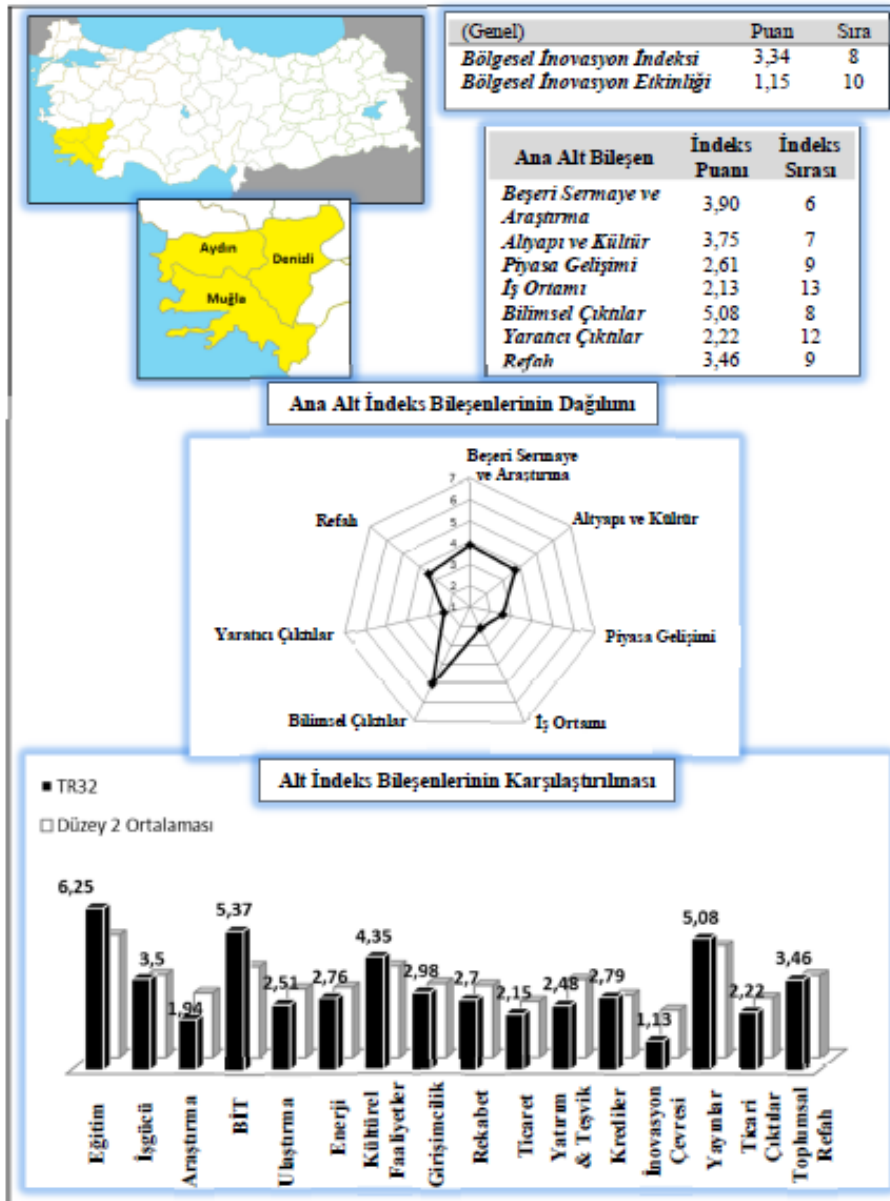
Şekil 5.9 Bölgesel Yenilik İndeksi Girdi-Çıktı Bileşenleri

Kaynak: M. Gömleksiz Yüksek Lisan Tezi, 2012

Bölgesel İnovasyon İndeksini oluşturan tüm girdi ve çıktı ana ve alt bileşenlerin indeks değeri TR Düzey 2 bölgeleri için hesaplanmış ve bu bölgeler, kendilerine ait genel ve etkinlik puanları çerçevesinde sıralanmışlardır. İnovasyon girdi indeks puanları kapsamında ilk üç sırayı TR10 (İstanbul), TR51 (Ankara) ve TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova) bölgeleri gelmektedir. TR32 Güney Ege Bölgesi bu sıralamada 8. sırada yer almaktadır. TR32 için hesaplanan bölgesel inovasyon indeksleri ve alt bileşenlerine ait puanlar ve sıralamalar, Düzey 2 ortalamaları çerçevesindeki karşılaştırmalarla birlikte Şekil 5.10'da verilmiştir.

Şekil 5.10 TR32 Bölgesel İnovasyon İndeksi

Kaynak: M. Gömleksiz Yüksek Lisan Tezi, 2012

5.7 TR32 YENİLİK GÖSTERGELERİ GENEL DEĞERLENDİRMESİ

TR32 illerinin her bir gösterge bazında performanslarının farklılaştığı görülmektedir. Bölge illerinin ortak noktası ise “yüksek teknoloji” noktasında varlık gösteremedikleridir. TR32 illerinin yenilik performansının geliştirilmesinde ve artırılmasında kritik teknoloji grubu “yüksek” değil **“orta-yüksek ve orta-düşük”** teknoloji grupları olarak öne çıkmıştır.

TR32 illerinde “orta-teknoloji” grubunda faaliyet gösteren firma sayısının ve firma büyüklüklerinin artırılması bölgenin en önemli önceliği olarak görülmektedir.

Analiz sonuçları bölge illerinin tamamı için tek bir “yenilik politikası” tespit edilmesinin verimli olmayacağını, bölgedeki üç il için farklı yol haritaları oluşturulmasının gerekliliğini göstermektedir.

Raporun tümü EK 4’de verilmiştir.

6 TR32 BÖLGESİ GİRİŞİMCİLİK POTANSİYELİ

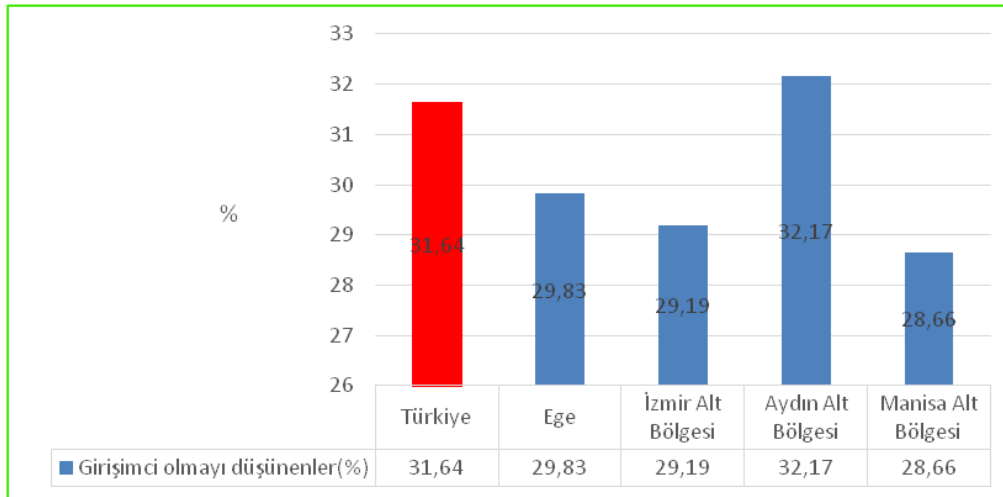
Güney Ege Bölgesinin girişimcilik potansiyeli konusunda öz-değerlendirme ve saha analizi çalışmasında edinilen bilgilere ek olarak literatür taraması yapılmış ve Türkiye Ekonomi Bankası (TEB) tarafından 2014 yılında Ege Bölgesinin girişimcilik faaliyetlerinin ne düzeyde olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan bir çalışma raporundan yararlanılmıştır. Raporun bu bölümünde TEB Raporundan TR32 Bölgesi (Aydın alt bölgesi olarak anılmaktadır) ile ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir.

TEB'in analizinde Potansiyel Girişimcilik Oranı, Kuruluş Aşamasındaki Girişimciler Endeksi, Yeni Bir İşin Sahibi Girişimciler Endeksi, Erken Dönem Girişimcilik Endeksi, Fırsata ve İhtiyaca Dayalı Girişimcilik oranlarına incelenmiştir³. Ayrıca Ege Bölgesi'ndeki girişimcilerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş ve eğitim olarak), bölge insanının girişimcilik konusundaki algıları ve girişimcilik konusundaki görüşleri de değerlendirmeye alınmıştır.

6.1 POTANSİYEL GİRİŞİMCİLER⁴

TR32 Bölgesi (Aydın Alt Bölgesi), potansiyel girişimciler oranı bakımından Türkiye ortalamasından yüksek olup, Ege bölgesinde 1 inci sırada, 26 Alt Bölge arasında ise 8 inci sıradadır. Bu bölgede, potansiyel girişimciler %32,17 olup, her 100 kişiden 32 kişi önümüzdeki üç yıl içinde girişimcilik faaliyetinde bulunma niyetindedir. Buna karşılık, İzmir ve Manisa alt bölgelerinde bu oran sırasıyla %29,19 ve %28,66, Türkiye ortalamasının belirgin olarak altındadır.

Şekil 6.1 Potansiyel Girişimciler (%)

Kaynak: GEM Türkiye Yetişkin Nüfus Araştırması 2013

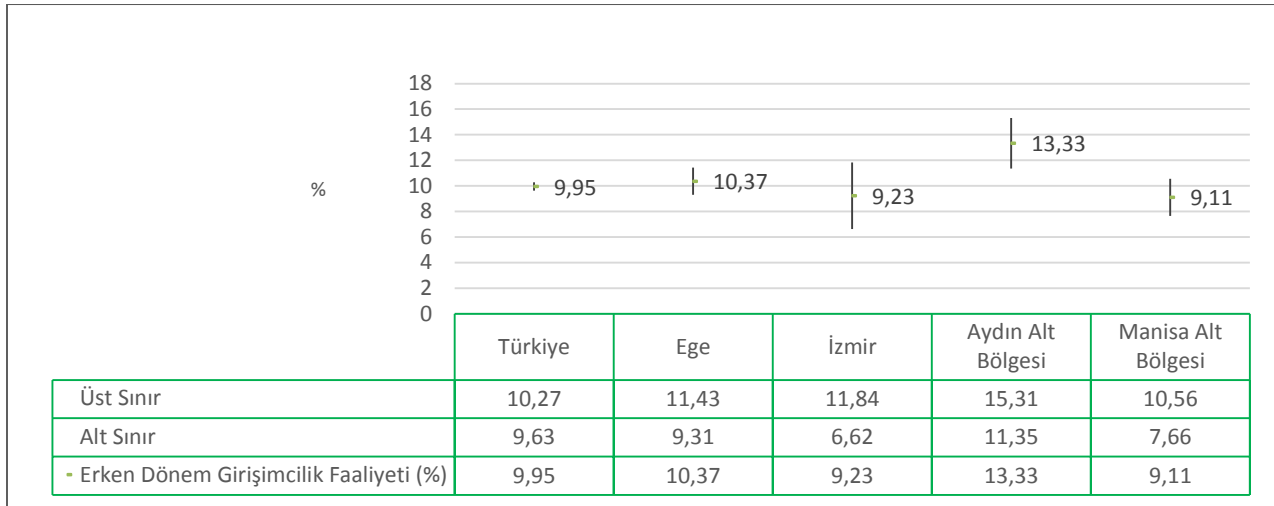
³ Bölgelerin girişimcilik ortalamalarının birbiri ile karşılaştırılmasında "güven aralığı" metodu kullanılmıştır.

⁴ Önümüzdeki üç yıl içinde girişimcilik faaliyetinde bulunmak isteyenlerin, 18-64 yaş arasındaki yetişkin nüfus oranını gösterir.

6.2 ERKEN DÖNEM GİRİŞİMCİLİK İNDEKSİ⁵

TR32 Bölgesi (Aydın Alt Bölgesi) erken dönem girişimcilik indeksi Şekil 6.2’de görüleceği üzere Türkiye’nin en girişimci bölgesidir. Diğer bir deyişle bu bölgede, erken dönem girişimcilik indeksi % 13.33 olup, her 100 kişiden 13 kişi girişimcilik faaliyetinde bulunmaktadır. Bu analiz öz-değerlendirme sonuçları ile de uyumluluk göstermektedir.

Şekil 6.2 Erken Dönem Girişimcilik Faaliyeti

Kaynak: GEM Türkiye Yetişkin Nüfus Araştırması 2013

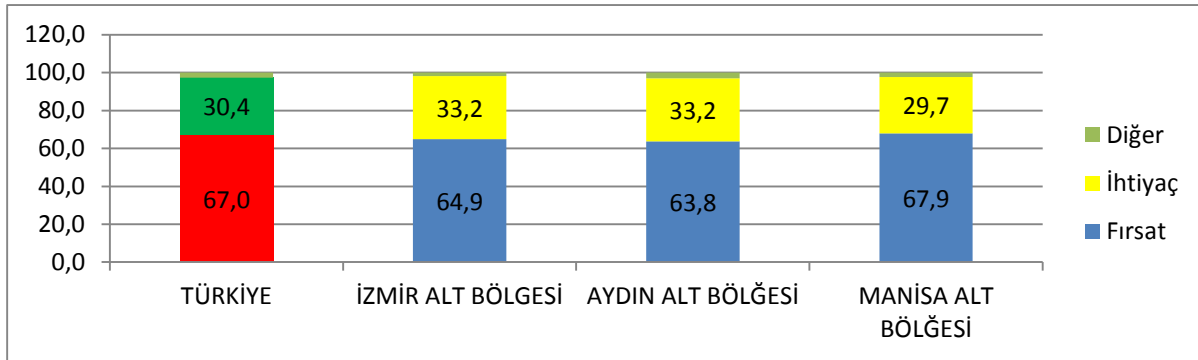
6.3 FIRSATA VE İHTİYACA DAYALI GİRİŞİMCİLER

GEM, kişilerin girişimcilik faaliyetinde bulunmaları güdülerine göre, girişimcileri iki guruba ayırır. Birinci grup, piyasadaki fırsatları değerlendirmek için girişimcilik faaliyetinde bulunanlardır. İkinci grup ise, başka bir alternatifi olmayan ve ihtiyaçtan/mecburiyetten girişimci olmak zorunda kalan girişimcilerdir.

Türkiye’de 2013 yılında fırsatları değerlendirmek amacıyla girişimcilik faaliyetinde bulunan kişilerin oranı %67 iken, ihtiyaçtan dolayı erken dönem girişimcilik faaliyetinde bulunanlar %30’dur. Alt bölgelere göre değerlendirildiğinde ise Manisa Alt Bölgesi, Türkiye ortalamasına yakın iken, İzmir ve Güney Ege bölgelerinde, fırsata dayalı girişimcilerin Türkiye ortalamasının altında, ihtiyaca dayalı girişimcilik oranının ise yüksek olduğu görülmüştür.

⁵ Erken Dönem Girişimcilik Endeksi, kuruluş aşamasında ve yeni kurulmuş bir işin veya şirketin sahibi/yöneticisi olan, kendisine veya çalıştırdığı kişi/kişilere 3,5 yıldan fazla ücret ödememiş kişilerin, 18-64 yaş arasındaki yetişkin nüfusa oranını gösterir. Bu oran bölgelerin girişimcilik endeksini verir.

Şekil 6.3 Fırsata ve İhtiyaca Dayalı Girişimcilik (%)

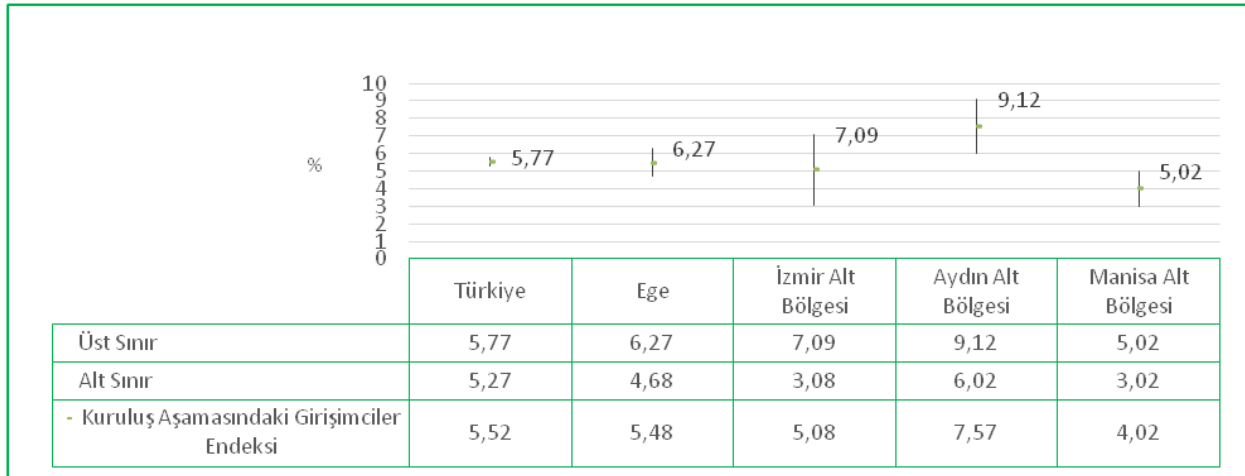

Kaynak: GEM Türkiye Yetişkin Nüfus Araştırması 2013

6.4 KURULUŞ AŞAMASINDAKİ GİRİŞİMCİLER⁶

TR32 Bölgesi (Aydın Alt Bölgesi) yeni bir iş faaliyeti kurmak isteyen, Kuruluş Aşamasındaki Girişimciler Endeksi açısından en girişimci bölgedir. Aydın Alt Bölgesi'nde, Kuruluş Aşamasındaki Girişimciler Endeksi, %7,6 olup, her 100 kişiden 7 kişi yeni bir girişimcilik faaliyetinde bulunma aşamasındadır. Aydın Alt Bölgesini, %5,1 oranıyla İzmir Alt Bölgesi ve %4 oranıyla Manisa Alt Bölgesi izlemektedir.

Şekil 6.4 Kuruluş Aşamasındaki Girişimciler

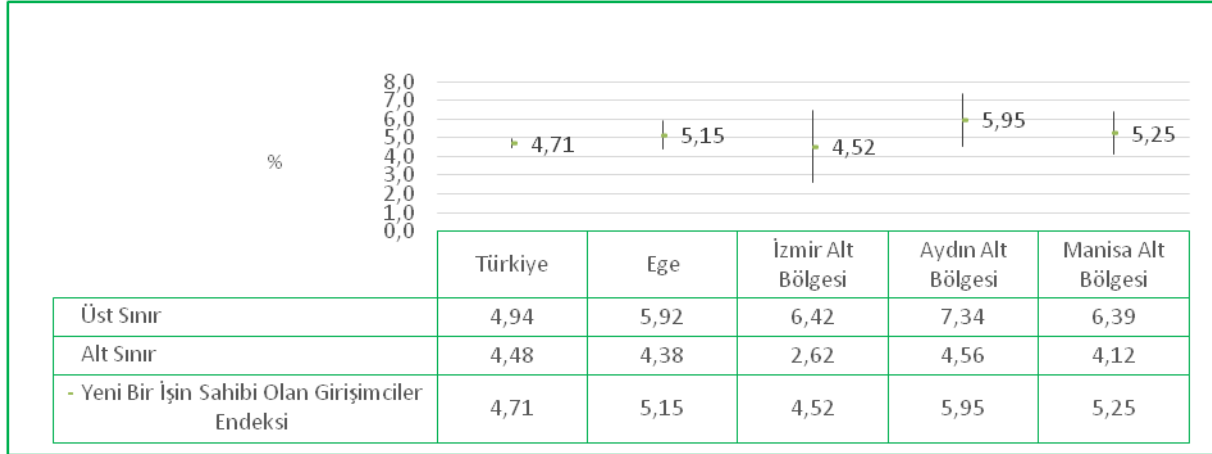
Kaynak: GEM Türkiye Yetişkin Nüfus Araştırması 2013

⁶ Kuruluş aşamasında girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kişiler, son 12 aydır yapmayı düşündüğü bir iş için hazırlık çalışmaları yapan (para biriktirmeye başlamak, yer aramak, bir kuruluş kadrosu oluşturmak, iş planı üzerinde çalışmak gibi) ve kendisine veya çalışanlarına 3 aydan fazla ücret ödememiş kişilerdir.

6.5 YENİ BİR İŞİN SAHİBİ OLAN GİRİŞİMCİLER⁷

Güven aralığı metoduna göre bu bölgelerde, Türkiye’de girişim sürecinin ilk evresini tamamlamış ve girişimcilik sürecinin ikinci aşamasına geçmiş Yeni Bir İşin Sahibi Olan Girişimciler Endeksi bakımından Ege Alt Bölgeleri’nde farklılık görülmemektedir. Türkiye’nin Yeni Bir İşin Sahibi Olan Girişimciler Endeksi (%4,71) ile karşılaştırıldığında ise Türkiye ortalaması ile Ege Bölgesi’nin alt bölgelerinin ortalaması istatistiki açıdan benzeşmektedir.

Şekil 6.5 Yeni Bir İşin Sahibi Olan Girişimciler

Kaynak: GEM Türkiye Yetişkin Nüfus Araştırması 2013

⁷ Yeni bir işin veya şirketin sahibi/yöneticisi olan ve kendisine veya çalışanlarına 3 aydan az, 3,5 yıldan fazla maaş ödemesi yapmamış kişilere yeni iş sahibi girişimciler denmektedir.

7 TR32 BÖLGESİ SEKTÖREL REKABET GÜCÜ ANALİZİ

Bölgede akıllı ihtisaslaşmayı sağlayacak sektörlerin belirlenmesi için il ve NACE Rev.2 – ISIC Rev 3 İkili Sektör Kodu bazında rekabetçilik analizi gerçekleştirilmiş ve PYK görüşüne sunulmuştur.

7.1 SEKTÖREL REKABET GÜCÜ ANALİZ METODOLOJİSİ

Güney Ege Bölgesinde il bazında öne çıkan ve akıllı ihtisaslaşmayı sağlayacak sektörlerin belirlenmesi için öncelikle hangi ölçütler esas alınarak rekabetçiliğin ölçüleceği belirlenmiştir. Rekabetçilik ölçütlerinin belirlenmesi aşamasında literatür taraması ile benzer çalışmalar ve bu çalışmalarda kullanılan ölçütler araştırılmıştır. Yararlanılan önemli çalışmalardan birisi Doğu Marmara Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan Akıllı İhtisaslaşma için Doğu Marmara Bölgesel Yenilik Stratejisi 2014-2018’dir. Rekabetçilik ölçütleri belirlenirken ölçütlere ilişkin il bazında veri bulunma durumu da göz önünde bulundurulmuştur.

Sektörleri değerlendirirken Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması (NACE Rev.2 – ISIC Rev 3 İkili Sektör Kodu) esas alınmıştır. İl bazında sektörel rekabetçilik ölçütlerine ilişkin veri kaynak araştırmasında aşağıdaki veri tabanlarından yararlanılmıştır.

- ✓ BST Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemi Verileri
- ✓ TOBB Sanayi Veri Tabanı
- ✓ Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Verileri
- ✓ TÜBİTAK – TEYDEB Veri Tabanı

Sektörel verileri normalize etmek için “yüzde normalizasyonu yöntemi” kullanılmıştır. Normalizasyon sonrasında ölçütlerin eşit ağırlıklı olduğu varsayımı esas alınarak il ve sektör bazında rekabetçilik indeksi hesaplanmıştır.

Sektörler arası karşılaştırmada “sıralama metodolojisi” kullanılarak rekabetçilik gücü yüksek sektörler belirlenmiştir. Analiz sonuçları il bazında yapılan sektörel öz-değerlendirme sonuçları, OSB ağırlıklı sektörler sıralaması ve Ekonomi Bakanlığı ile TEPAV’ın 2011 yılında il bazında dış ticaret potansiyeli olan sektörler çalışması sonuçları ile birlikte 9 Nisan 2015 tarihinde gerçekleştirilen Proje Yönlendirme Kurulu (PYK) toplantısında katılımcılara sunulmuştur.

Çalıştay niteliğindeki toplantıda analiz sonuçları değerlendirilerek TR32 Bölgesindeki üç il için akıllı ihtisaslaşmayı sağlaması öngörülen rekabetçi sektörler belirlenmiştir.

7.2 SEKTÖREL REKABETÇİLİK ÖLÇÜTLERİ

Güney Ege Bölgesinde il bazında öne çıkan ve akıllı ihtisaslaşmayı sağlayacak sektörlerin analizi için 9 ana ve 22 alt rekabetçilik ölçütü belirlenmiştir (Tablo 7.1).

Tablo 7.1 Sektörel Rekabetçilik Ölçütleri

Ana Kriterler		Alt Başlıklar		Yıl Aralığı
A	Teşvik Belgeleri	1	Belge Oranı	2010 - 2014
		2	Sabit Yatırım Oranı	
		3	Yaratılan Yeni İstihdam Oranı	
B	Girişim-İstihdam-Ciro Değişimleri	4	Girişim Sayısı Değişimi	2009 - 2013
		5	Net Satış (TL) Değişimi	
		6	İstihdam Hacmindeki Değişim	
C	Verimlilik Oranı	7	İl Ortalamasına Göre Verimlilik Oranı (Net Satış (TL) / Çalışan)	2013
D	Girişimlerin Net Satışlarına göre B/B/ U	8	Büyüklik	2013
		9	Başatlık (Satışta öne çıkan sektörler)	
		10	Uzmanlık	
E	İş Yeri B/B/U Verileri	11	3 yıldız analizi	2013
F	İhracat Performansı	12	Bölge içindeki Pay (Ort)	2011 - 2014
		13	Türkiye içindeki Pay (Ort)	
		14	Ticaret Dengesi	
G	Kapasite Raporları	15	İldeki Kapasite Rapor Sayısına Oranı	2014
		16	Türkiye'deki Kapasite Rapor Sayısına Oranı	
H	FMH	17	Patent İl Patent Oranı	2006 - 2013
		18	Patent TR Oranı	
		19	Faydalı Model İl Oranı	
		20	Faydalı Model TR Oranı	
I	TÜBİTAK Projeleri	21	Başvuru Sayısı Oranı	2010 - 2014
		22	Başvuru Bütçesi Oranı	

Kaynak: TTGV

7.3 İL BAZINDA SEKTÖREL REKABET VERİLERİ

İl bazında sektörel rekabetçiliği belirlemek üzere Tablo 7.1’de listelenen ölçütlere ilişkin il bazında derlenen veriler aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir.

Tablo 7.2 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “A”

		AYDIN		Teşvik Belgeleri (2010-2014)		
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Belge Oranı	Sabit Yatırım Oranı	Yaratılan Yeni İstihdam Oranı
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		4,69%	1,50%	4,29%
01	01	Tarım ve Avcılık		3,35%	1,36%	3,71%
02	02	Ormanlık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri				
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		1,34%	0,14%	0,58%
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		8,05%	1,74%	6,55%
05	10	Kömür ve linyit				
06	11	Hampetrol ve doğalgaz				
07	13	Metal cevheri madenciliği				
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri				
C	D	İMALAT		67,12%	23,56%	80,29%
10 & 11	15	Gıda ve İçecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	31,54%	7,84%	39,53%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK			
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK			
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	1,34%	2,07%	1,77%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK			
16	20	(mobilya hariç)	DÜŞÜK			
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK			
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK			
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK			
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	1,34%	0,17%	0,70%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	3,36%	0,48%	2,01%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	10,74%	5,11%	10,52%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK			
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK			
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK			
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK			
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	15,44%	4,78%	21,41%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	2,01%	2,91%	3,36%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK			
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	1,34%	0,20%	1,00%

Kaynak: TTVG Hesaplaması

Tablo 7.2 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “B & C”

		AYDIN		Girişim-istihdam-Ciro Değişimleri (2009-2013)			Verimlilik Oranı (2013 yılı)
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Girişim Sayısı Değişimi	Net Satış Değişimi	İstihdam Hacmindeki Değişim	Verimlilik Oranı Ortalamaya Göre (Net Satış (TL) / Çalışan)
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		79,85%	402,41%	172,52%	181,84%
01	01	Tarım ve Avcılık		91,96%	473,97%	212,22%	194,30%
02	02	Ormancılık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri		16,67%	58,93%	23,53%	66,46%
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		18,75%	80,34%	48,48%	99,45%
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		-22,03%	69,97%	-4,97%	129,74%
05	10	Kömür ve linyit		42,86%	52,40%	2,96%	96,79%
06	11	Hampetrol ve doğalgaz		*	*	*	*
07	13	Metal cevheri madenciliği		-30,77%	72,05%	-6,02%	134,55%
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri		*	*	*	*
C	D	İMALAT		10,56%	110,69%	43,74%	94,14%
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	18,15%	75,77%	21,05%	85,04%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	0,00%	0,00%	0,00%	
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	-31,67%	-2,25%	-42,01%	107,73%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	*	*	*	113,31%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	33,33%	423,23%	121,43%	125,02%
16	20	(mobilya hariç)	DÜŞÜK	15,69%	160,12%	69,02%	44,98%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	0,00%	132,50%	78,43%	*
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK	-13,16%	48,60%	31,14%	69,99%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	0,00%	0,00%	0,00%	*
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	31,25%	147,59%	155,17%	155,20%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	55,56%	177,99%	86,03%	79,54%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	16,30%	173,18%	97,08%	82,14%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	66,67%	68,03%	80,81%	87,77%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	-3,65%	118,77%	61,50%	97,06%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	0,00%	0,00%	0,00%	*
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	-7,69%	215,04%	50,55%	194,80%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	11,00%	115,45%	64,43%	94,32%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	35,71%	182,37%	56,50%	117,79%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,00%	0,00%	0,00%	*
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	-27,64%	19,43%	17,04%	64,47%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.2 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “D & E”

		AYDIN		Girişim 2013 Net Satışlarına göre			İş Yeri 2013 Verleri
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Büyüklik	Başatlık (Satışta öne çıkan sektörler)	Uzmanlık	3 yıldız analizi
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK					
01	01	Tarım ve Avcılık					
02	02	Ormanlık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri					
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği					
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI					
05	10	Kömür ve linyit					
06	11	Hampetrol ve doğalgaz					
07	13	Metal cevheri madenciliği					
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri					
C	D	İMALAT					
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	1,2%	31,1%	14,1%	26,7%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	0,3%	5,6%	3,2%	6,7%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	0,6%	9,4%	7,8%	13,3%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	0,1%	0,2%	1,0%	0,0%
16	20	(mobilya hariç)	DÜŞÜK	0,4%	1,2%	4,3%	0,0%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	0,2%	1,1%	2,5%	0,0%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK	0,3%	0,8%	4,1%	0,0%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	0,3%	2,7%	3,7%	0,0%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,1%	1,9%	1,7%	0,0%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,7%	9,5%	8,0%	13,3%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	0,0%	0,9%	0,4%	0,0%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,4%	5,5%	5,0%	6,7%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	0,3%	4,4%	4,0%	0,0%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	1,1%	13,4%	13,7%	20,0%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,4%	7,3%	4,3%	6,7%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	1,3%	2,4%	15,1%	6,7%
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	0,3%	1,8%	4,2%	0,0%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.2 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “F & G”

NACE Rev 2	ISIC Rev 3	AYDIN	TEKNOLOJİ SEVİYESİ	İhracat Performansı (2011-2014)			Kapasite Raporları (2014)	
				Bölge İçindeki Pay (Ort)	Türkiye İçindeki Pay (Ort)	Ticaret Dengesi	İldeki kapasite raporuna oranı	Türkiye'deki kapasite raporuna oranı
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		10,73%	1,39%	75,79%	0,00%	0,00%
01	01	Tarım ve Avcılık				76,19%		
02	02	Ormancılık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri				-93,69%		
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği				96,00%		
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		14,21%	3,11%	92,83%	6,50%	5,32%
05	10	Kömür ve linyit				99,97%		
06	11	Hampetrol ve doğalgaz				92,80%		
07	13	Metal cevheri madenciliği						
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri						
C	D	İMALAT		75,06%	0,39%	202,51%	87,36%	15,69%
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	14,46%	1,05%	84,31%	63,51%	8,44%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	5,22%	0,27%	17,36%	4,02%	0,66%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	8,52%	0,49%	78,55%	0,43%	0,10%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	0,05%	0,04%	-87,39%	0,00%	0,00%
16	20	(mobilya hariç)	DÜŞÜK	0,04%	0,04%	10,10%	1,11%	0,59%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	0,33%	0,14%	-48,79%	0,00%	0,00%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK	0,04%	0,16%	19,17%	0,34%	0,27%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	0,00%	0,00%	-99,55%	0,00%	0,00%
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	3,79%	0,36%	-14,92%	0,68%	0,24%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,08%	0,01%	-63,75%	0,43%	0,08%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,84%	0,14%	52,19%	5,98%	1,28%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	1,78%	0,07%	-27,44%	0,00%	0,00%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	2,80%	0,30%	55,45%	0,77%	0,10%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	0,11%	0,32%	-84,03%	0,00%	0,00%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	4,85%	0,57%	31,41%	0,34%	0,14%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	23,45%	1,36%	36,60%	7,18%	1,22%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	8,09%	0,33%	69,21%	0,34%	0,21%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,02%	0,01%	-97,58%	0,00%	0,00%
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	0,59%	0,07%	48,77%	1,37%	0,47%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.2 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “H & I”

		AYDIN		FMH (2006-2013)				2010 - 2014 yılı TÜBİTAK Projeleri	
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Patent İİ Oranı	Patent TR Oranı	Faydalı Model İİ Oranı	Faydalı Model TR Oranı	Başvuru Oranı	Toplam Bütçeye Oranı
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK						2,56%	1,81%
01	01	Tarım ve Avcılık							
02	02	Ormancılık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri							
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği							
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI							
05	10	Kömür ve linyit							
06	11	Hampetrol ve doğalgaz							
07	13	Metal cevheri madenciliği							
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri							
C	D	İMALAT							
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	16,00%	1,30%	1,60%	1,70%	41,03%	48,82%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK			0,50%	1,20%		
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK						
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK					15,38%	12,13%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK						
16	20	(mobilya hariç)	DÜŞÜK			0,50%	0,90%		
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK			0,50%	0,60%		
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayı hizmetleri	DÜŞÜK						
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK						
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	9,00%	0,70%	2,00%	28,20%	10,26%	8,81%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	3,60%	0,30%	2,10%	0,20%		
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	3,60%	0,30%	0,50%	0,10%		
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK			2,10%	1,10%	2,56%	1,43%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	8,90%	0,50%	11,40%	0,70%		
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	8,90%	0,70%	3,60%	1,10%		
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	1,80%	0,50%	0,00%	0,00%		
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	34,00%	3,30%	64,70%	10,60%	2,56%	5,16%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	8,90%	0,40%	4,70%	0,70%	12,82%	13,79%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	1,80%	0,60%	0,50%	0,50%		
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	3,60%	0,30%	5,20%	0,30%		

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.3 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “A”

		DENİZLİ		Teşvik Belgeleri (2010-2014)		
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Belge Oranı	Sabit Yatırım Oranı	Yaratılan Yeni İstihdam Oranı
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		4,42%	2,90%	14,17%
01	01	Tarım ve Avcılık		4,42%	2,90%	14,17%
02	02	Ormanlık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri				
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		0,00%	0,00%	0,00%
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		18,37%	5,55%	22,39%
05	10	Kömür ve linyit				
06	11	Hampetrol ve doğalgaz				
07	13	Metal cevheri madenciliği				
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri				
C	D	İMALAT		65,65%	26,04%	55,33%
10 & 11	15	Gıda ve İçecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	5,44%	2,94%	7,17%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK			
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK			
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	42,18%	13,78%	30,32%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	0,34%	0,09%	0,22%
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	2,04%	0,34%	2,10%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	0,34%	0,14%	0,25%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK			
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK			
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	0,68%	0,48%	1,65%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	1,36%	0,24%	0,69%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	3,06%	1,37%	2,59%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	1,36%	0,72%	1,52%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK			
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	0,34%	3,10%	1,34%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK			
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	5,44%	2,09%	5,30%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,34%	0,11%	0,22%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK			
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	2,72%	0,64%	1,94%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.3 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “B & C”

		DENİZLİ		Girişim-İstihdam-Ciro Değişimleri (2009-2013)			Verimlilik Oranı (2013 yılı)
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Girişim Sayısı Değişimi	Net Satış Değişimi	İstihdam Hacmindeki Değişim	Verimlilik Oranı Ortalamaya Göre (Net Satış (TL) / Çalışan)
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		55,41%	264,72%	129,69%	83,76%
01	01	Tarım ve Avcılık		39,71%	158,19%	85,17%	73,78%
02	02	Ormancılık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri		66,67%	186,43%	284,62%	35,20%
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		11,11%	119,58%	17,11%	143,62%
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		52,56%	135,87%	30,68%	58,07%
05	10	Kömür ve linyit		40,00%	222,49%	17,83%	15,61%
06	11	Hampetrol ve doğalgaz		114,29%	617,80%	75,15%	*
07	13	Metal cevheri madenciliği		32,14%	79,68%	24,89%	90,48%
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri		*	*	*	*
C	D	İMALAT		8,07%	117,70%	37,56%	101,15%
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	38,68%	151,85%	64,77%	189,66%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	*	*	*	0,00%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	-0,67%	128,61%	45,67%	71,45%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	1,98%	56,63%	4,82%	53,24%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	-10,81%	103,59%	63,57%	54,50%
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	29,82%	82,75%	63,87%	54,68%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	3,13%	107,32%	58,88%	*
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK	-12,24%	72,65%	51,35%	40,99%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	*	*	*	*
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	-26,79%	88,53%	32,30%	116,48%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	37,04%	128,65%	69,31%	64,73%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	14,97%	93,04%	46,92%	63,74%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	25,00%	122,94%	20,91%	718,86%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	3,33%	82,80%	25,00%	82,38%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	*	*	*	*
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	2,22%	184,88%	102,03%	415,75%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	41,38%	225,51%	123,72%	69,89%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	7,69%	10,08%	-20,59%	59,69%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	*	*	*	*
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	19,61%	104,26%	31,34%	55,55%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.3 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “D & E”

		DENİZLİ		Girişim 2013 Net Satışlarına göre			İş Yeri 2013
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Büyükölçü	Başatlık (Satışta öne çıkan sektörler)	Uzmanlık	3 yıldız analizi
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK					
01	01	Tarım ve Avcılık					
02	02	Ormanlık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri					
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği					
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI					
05	10	Kömür ve linyit					
06	11	Hampetrol ve doğalgaz					
07	13	Metal cevheri madenciliği					
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri					
C	D	İMALAT					
10 & 11	15	Gıda ve İçecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	2,8%	15,8%	9,8%	5,9%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	6,6%	28,1%	22,7%	17,6%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	2,6%	7,7%	9,0%	11,8%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	0,6%	0,3%	2,1%	0,0%
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	0,4%	0,3%	1,5%	0,0%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	2,6%	2,7%	8,9%	5,9%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK	0,3%	0,2%	1,2%	0,0%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	0,3%	0,7%	0,9%	0,0%
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	0,2%	0,6%	0,8%	0,0%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,4%	1,0%	1,3%	0,0%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	2,6%	7,7%	9,1%	17,6%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	3,9%	22,7%	13,4%	17,6%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,7%	1,9%	2,5%	5,9%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	2,9%	7,8%	10,0%	17,6%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,5%	1,3%	1,8%	0,0%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,1%	0,1%	0,4%	0,0%
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	0,7%	0,7%	2,4%	0,0%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.3 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “F & G”

		DENİZLİ		İhracat Performansı (2011-2014)			Kapasite Raporları (2014)	
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Bölge İçindeki Pay (Ort)	Türkiye İçindeki Pay (Ort)	Ticaret Dengesi	İldeki kapasite raporuna oranı	Türkiye'deki kapasite raporuna oranı
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		1,31%	0,64%	-43,61%		
01	01	Tarım ve Avcılık		1,31%	0,00%	-43,6%		
02	02	Ormancılık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri						
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		0,08%	0,68%	100,0%		
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		1,62%	1,30%	99,18%		
05	10	Kömür ve linyit		0,00%	0,00%	100,0%	0,35%	5,18%
06	11	Hampetrol ve doğalgaz		0,00%	0,00%	0,0%	0,00%	0,00%
07	13	Metal cevheri madenciliği		0,03%	0,00%	100,0%	0,11%	1,37%
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri		1,59%	0,00%	99,2%	2,10%	2,44%
C	D	İMALAT		97,00%	1,89%	10,38%		
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	2,14%	0,58%	69,1%	5,97%	4,52%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	0,00%	0,00%	0,0%	0,00%	0,00%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	32,79%	6,32%	53,6%	47,78%	25,01%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	13,49%	2,92%	99,3%	27,74%	19,89%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	0,12%	0,35%	71,9%	1,21%	3,37%
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	0,01%	0,05%	-95,4%	0,56%	0,95%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	0,22%	0,35%	-82,9%	0,46%	1,14%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayır hizmetleri	DÜŞÜK	0,01%	0,12%	-56,0%	0,13%	0,33%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	0,16%	0,07%	-57,0%	0,00%	0,00%
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	0,72%	0,26%	-71,0%	0,59%	0,65%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,30%	0,12%	-38,8%	1,72%	1,02%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	5,49%	3,55%	88,3%	5,25%	3,57%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	19,84%	2,82%	-46,1%	0,40%	0,57%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	8,62%	3,43%	91,3%	0,97%	0,39%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	0,04%	0,18%	-75,1%	0,00%	0,00%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	10,94%	4,82%	83,5%	0,35%	0,47%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	1,25%	0,28%	-50,3%	0,67%	0,36%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,18%	0,03%	70,6%	0,00%	0,00%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,00%	0,01%	-95,6%	0,00%	0,00%
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	0,67%	0,32%	80,6%	0,89%	0,96%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.3 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “H & I”

		DENİZLİ		FMH (2006-2013)				2010 - 2014 yılı TÜBİTAK Projeleri	
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Patent İİ Oranı	Patent TR Oranı	Faydalı Model İİ Oranı	Faydalı Model TR Oranı	Başvuru Oranı	Toplam Bütçeye Oranı
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK						1,37%	0,58%
01	01	Tarım ve Avcılık							
02	02	Ormanlık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri							
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği							
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI							
05	10	Kömür ve linyit							
06	11	Hampetrol ve doğalgaz							
07	13	Metal cevheri madenciliği							
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri							
C	D	İMALAT							
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	10,40%	1,70%	1,70%	2,80%	8,22%	7,51%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK						
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	5,20%	3,90%	1,40%	3,00%	20,55%	30,43%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	4,30%	6,70%	0,70%	0,90%		
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK			2,40%	4,20%		
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK						
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	1,70%	3,40%				
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayı hizmetleri	DÜŞÜK						
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK						
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	14,70%	8,70%	1,00%	1,70%	2,74%	1,97%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	4,30%	0,70%	5,40%	0,80%		
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	1,70%	0,30%	2,70%	0,80%		
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	2,60%	1,40%	3,10%	2,50%	10,96%	15,80%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	2,60%	0,30%	6,80%	0,60%		
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	7,00%	11,50%	8,20%	12,20%	20,55%	11,37%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	6,90%	3,80%	0,90%	2,20%		
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	32,20%	5,50%	55,50%	12,00%	16,44%	14,15%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,90%	0,10%	1,70%	0,40%		
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	3,50%	2,40%	1,40%	1,90%		
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	1,70%	0,30%	7,10%	0,70%		

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.4 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “A”

		MUĞLA		Teşvik Belgeleri (2010-2014)		
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Belge Oranı	Sabit Yatırım Oranı	Yaratılan Yeni İstihdam Oranı
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		17,31%	10,43%	16,68%
01	01	Tarım ve Avcılık		12,50%	8,62%	13,38%
02	02	Ormancılık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri		0,00%	0,00%	0,00%
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		4,81%	1,81%	3,30%
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		18,37%	5,55%	22,39%
05	10	Kömür ve linyit				
06	11	Hampetrol ve doğalgaz				
07	13	Metal cevheri madenciliği				
08	14	Diğer madencilik ve taş ocakçılığı ürünleri				
C	D	İMALAT		27,88%	13,42%	42,95%
10 & 11	15	Gıda ve İçecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	15,38%	9,00%	32,59%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK			
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK			
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK			
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	0,00%	0,00%	0,00%
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	6,73%	2,85%	5,02%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	0,96%	0,14%	0,68%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK			
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK			
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK			
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,96%	0,14%	0,90%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	2,88%	1,00%	3,30%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK			
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK			
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK			
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK			
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK			
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK			
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK			
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	0,96%	0,29%	0,45%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.4 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “B & C”

NACE Rev 2	ISIC Rev 3	MUĞLA	TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Girişim-istihdam-Ciro Değişimleri (2009-2013)			Verimlilik Oranı (2013 yılı)
				Girişim Sayısı Değişimi	Net Satış Değişimi	İstihdam Hacmindeki Değişim	Verimlilik Oranı Ortalamaya Göre (Net Satış (TL) / Çalışan)
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		40,38%	95,43%	94,95%	154,59%
01	01	Tarım ve Avcılık		66,10%	121,76%	312,32%	79,42%
02	02	Ormancılık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri		90,00%	59,59%	86,67%	96,58%
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		17,24%	88,27%	23,99%	239,63%
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		23,30%	211,82%	65,41%	85,66%
05	10	Kömür ve linyit		*	*	*	*
06	11	Hampetrol ve doğalgaz		0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
07	13	Metal cevheri madenciliği		-7,69%	170,82%	78,35%	39,29%
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri		21,11%	214,28%	62,20%	93,51%
C	D	İMALAT		10,09%	87,11%	40,01%	96,33%
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	29,82%	80,83%	57,88%	134,78%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	-6,98%	184,04%	36,69%	103,61%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	6,67%	-38,47%	-47,00%	64,28%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	0,00%	-18,80%	-11,54%	*
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	76,67%	140,15%	75,58%	58,74%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	*	*	*	*
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK	2,17%	48,96%	60,90%	0,00%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	*	*	*	*
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	33,33%	80,75%	-29,19%	0,00%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	32,00%	152,41%	-10,64%	72,68%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	7,19%	109,55%	42,54%	0,00%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	9,09%	-18,21%	-10,34%	72,15%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	-5,74%	66,21%	3,89%	77,28%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	*	*	*	*
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	-40,00%	19,68%	-22,92%	69,18%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	23,33%	143,24%	131,25%	0,00%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	40,00%	99,66%	63,04%	76,42%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	19,64%	423,05%	9,92%	138,69%
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	-18,82%	5,11%	67,73%	86,89%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.4 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “D & E”

		MUĞLA		Girişim 2013 Net Satışlarına göre			İş Yeri 2013 Verleri
NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	Büyükölçüm	Başatlık (Satışta öne çıkan sektörler)	Uzmanlık	3 yıldız analizi
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK					
01	01	Tarım ve Avcılık					
02	02	Ormancılık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri					
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği					
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI					
05	10	Kömür ve linyit					
06	11	Hampetrol ve doğalgaz					
07	13	Metal cevheri madenciliği					
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri					
C	D	İMALAT					
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	0,8%	48,7%	14,8%	31,3%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	0,0%	0,0%	0,0%	
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	0,0%	1,7%	0,8%	
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	0,0%	0,3%	0,2%	
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	0,0%	0,1%	0,2%	
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	0,4%	2,3%	6,6%	6,3%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	0,1%	0,5%	0,9%	0,0%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK	0,2%	0,8%	3,3%	0,0%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	0,1%	1,3%	1,0%	0,0%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,1%	2,7%	2,1%	0,0%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,9%	22,6%	16,2%	12,5%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	0,0%	0,2%	0,1%	0,0%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,2%	3,7%	2,8%	6,3%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	0,0%	0,2%	0,2%	0,0%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,0%	1,0%	0,8%	0,0%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,0%	0,5%	0,2%	0,0%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	1,4%	4,7%	25,7%	18,8%
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	0,5%	5,1%	9,4%	6,3%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.4 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “F & G”

NACE Rev 2	ISIC Rev 3	MUĞLA	TEKNOLOJİ SEVİYESİ	İhracat Performansı (2011-2014)			Kapasite Raporları (2014)	
				Bölge İçindeki Pay (Ort)	Türkiye İçindeki Pay (Ort)	Ticaret Dengesi	İldeki kapasite raporuna oranı	Türkiye'deki kapasite raporuna oranı
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		43,12%	2,08%	95,6%		
01	01	Tarım ve Avcılık		7,98%	0,00%	81,6%		
02	02	Ormancılık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri		0,00%	0,00%	-100,0%		
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		35,15%	40,57%	99,1%		
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		9,01%	0,77%	99,9%		
05	10	Kömür ve linyit		0,00%	0,00%	-64,8%	0,56%	2,39%
06	11	Hampetrol ve doğalgaz		0,00%	0,00%	0,0%	0,00%	0,00%
07	13	Metal cevheri madenciliği		0,25%	0,00%	99,9%	1,30%	4,78%
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri		8,76%	0,00%	100,0%	14,09%	4,76%
C	D	İMALAT		47,87%	0,09%	4,6%		
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	25,75%	0,70%	-2,63%	49,86%	7,13%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	0,00%	0,00%	0,0%	0,00%	0,00%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	1,11%	0,02%	-14,4%	0,65%	0,10%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	0,29%	0,01%	31,3%	0,00%	0,00%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	0,06%	0,02%	-37,0%	0,00%	0,00%
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	0,22%	0,09%	-69,3%	2,32%	1,14%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	0,16%	0,03%	74,0%	0,00%	0,00%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK	0,00%	0,00%	-94,9%	0,00%	0,00%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	0,00%	0,00%	-99,5%	0,00%	0,00%
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	0,06%	0,00%	-92,7%	0,00%	0,00%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	0,68%	0,03%	-40,9%	1,39%	0,24%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	5,68%	0,38%	88,7%	15,76%	3,11%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	0,91%	0,01%	-8,6%	0,00%	0,00%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	1,49%	0,06%	11,2%	0,74%	0,09%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	0,08%	0,04%	-51,2%	0,00%	0,00%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	0,20%	0,01%	49,1%	0,00%	0,00%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	1,17%	0,03%	-47,9%	0,00%	0,00%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	0,33%	0,01%	48,5%	0,00%	0,00%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	6,79%	0,89%	78,7%	1,85%	3,07%
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	2,88%	0,14%	11,7%	3,34%	1,05%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.4 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik Göstergeleri – Ana Kriter “H & I”

NACE Rev 2	ISIC Rev 3	MUĞLA	TEKNOLOJİ SEVİYESİ	FMH (2006-2013)				2010 - 2014 yılı TÜBİTAK Projeleri	
				Patent İİ Oranı	Patent TR Oranı	Faydalı Model İİ Oranı	Faydalı Model TR Oranı	Başvuru Oranı	Toplam Bütçeye Oranı
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK						35,71%	34,81%
01	01	Tarım ve Avcılık							
02	02	Ormanlık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri							
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği							
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI							
05	10	Kömür ve linyit							
06	11	Hampetrol ve doğalgaz							
07	13	Metal cevheri madenciliği							
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri							
C	D	İMALAT							
10 & 11	15	Gıda ve içecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK			1,40%	0,60%	25,00%	21,35%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	1,80%	4,80%	1,40%	1,20%		
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK						
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK			5,40%	1,80%		
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK			1,40%	0,60%		
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK						
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK						
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK						
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK			1,40%	3,60%		
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	10,60%	3,80%	5,50%	8,80%	3,57%	1,65%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	3,50%	0,30%	6,80%	0,20%		
23	26	Metallik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	1,80%	0,10%	2,70%	0,20%		
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	1,80%	0,50%	4,10%	0,80%	3,57%	1,53%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	3,50%	0,20%	12,20%	0,30%		
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	15,90%	4,30%	12,30%	5,20%	3,57%	0,44%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	1,80%	0,50%				
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	35,30%	2,50%	25,80%	1,50%	14,29%	12,83%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	7,00%	0,30%	8,10%	0,50%		
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	5,30%	1,80%	5,40%	1,90%		
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	12,30%	1,00%	6,80%	0,20%		

Kaynak: TTGV Hesaplaması

7.4 İL BAZINDA SEKTÖREL REKABET İNDEKSLERİ

Rekabetçilik ölçütlerinin eşit ağırlıklı olduğu varsayımı ile il ve sektör bazında tüm ölçütler için elde edilen değerler toplanarak “rekabetçilik indeksleri” hesaplanmıştır. İl ve sektör bazında hesaplanan rekabetçilik indeksleri aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir.

Tablo 7.5 Aydın İli Sektörel Rekabetçilik İndeksleri

NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	TOPLAM
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		939,39%
01	01	Tarım ve Avcılık		1057,06%
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		345,09%
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		311,01%
05	10	Kömür ve linyit		294,98%
07	13	Metal cevheri madenciliği		169,81%
C	D	İMALAT		811,09%
10 & 11	15	Gıda ve İçecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	634,24%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	1,70%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	75,04%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	265,27%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	617,03%
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	308,97%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	167,46%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayı hizmetleri	DÜŞÜK	161,86%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	-99,45%
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	547,24%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	351,72%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	491,46%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	286,13%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	372,22%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	-69,20%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	501,04%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	549,90%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	538,79%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	-68,72%
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	142,81%
35	40	Elektrik, gaz üretim ve dağıtımı		111,79%

Tablo 7.6 Denizli İli Sektörel Rekabetçilik İndeksleri

NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	TOPLAM
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		515,36%
01	01	Tarım ve Avcılık		336,06%
02	02	Ormanlık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri		572,91%
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		392,17%
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		425,60%
05	10	Kömür ve linyit		401,46%
06	11	Hampetrol ve doğalgaz		807,24%
07	13	Metal cevheri madenciliği		328,70%
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri		105,29%
C	D	İMALAT		520,76%
10 & 11	15	Gıda ve İçecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	609,42%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	0,00%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	550,12%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	409,93%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	298,15%
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	144,00%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	114,52%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK	99,01%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	-54,92%
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	177,05%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	280,27%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	374,45%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	962,73%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	319,59%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	0,91%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	857,02%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	564,96%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	131,64%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	-85,75%
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	313,03%
35	40	Elektrik, gaz üretim ve dağıtımı		112,68%

Tablo 7.7 Muğla İli Sektörel Rekabetçilik İndeksleri

NACE Rev 2	ISIC Rev 3		TEKNOLOJİ SEVİYESİ	TOPLAM
A	A+B	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK		641,06%
01	01	Tarım ve Avcılık		703,69%
02	02	Ormanlık ve tomrukçuluk / Orman Ürünleri		232,84%
03	B	Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği		553,88%
B	C	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI		542,20%
05	10	Kömür ve linyit		-61,86%
06	11	Hampetrol ve doğalgaz		0,00%
07	13	Metal cevheri madenciliği		387,04%
08	14	Diğer madencilik ve taş ocaklığı ürünleri		518,66%
C	D	İMALAT		370,35%
10 & 11	15	Gıda ve İçecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	585,04%
12	16	Tütün ürünleri	DÜŞÜK	9,20%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	307,38%
14	18	Giyim eşyalarının imalatı	DÜŞÜK	24,76%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	-64,94%
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı	DÜŞÜK	315,62%
17	21	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	77,45%
18	22	Basılı ürünler, medya ve yayıncılık hizmetleri	DÜŞÜK	21,35%
19	23	Kok ve rafine petrol ürünleri	ORTA-DÜŞÜK	-94,43%
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	28,47%
22	25	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	225,64%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	337,16%
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	57,48%
25	28	Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	ORTA-DÜŞÜK	184,33%
26	30&32&33	Büro mak, bilgisayarlar, haberleşme teçhizatı, elektronik ve optik ürünler	ORTA-YÜKSEK	-9,39%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	77,97%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	345,11%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	ORTA-YÜKSEK	344,56%
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	747,58%
31 & 32	36	Mobilya imalatı ve diğer mamul eşyalar	DÜŞÜK	203,31%
35	40	Elektrik, gaz üretim ve dağıtım		62,67%

7.5 İL BAZINDA ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLER

Sektör rekabetçilik indeks değerleri esas alındığında il bazında öne çıkan sektörler ile il bazındaki sektörel öz-değerlendirme sonuçları 9 Nisan 2015 tarihinde gerçekleştirilen Proje Yönlendirme Kurulu (PYK) toplantısında katılımcılara sunulmuştur. Çalıştay niteliğindeki toplantıda sunulan analiz sonuçları il bazında değerlendirilerek TR32 Bölgesindeki üç il için akıllı ihtisaslaşmayı sağlaması öngörülen rekabetçi sektörler belirlenmiştir.

7.5.1 Aydın İli Sektör Çalışmaları Sonuçları

Tablo 7.8 Aydın İli Rekabet İndeksi Yüksek Olan Sektörler

NACE Rev 2	ISIC Rev 3	SEKTÖR TANIMI	TEKNOLOJİ SEVİYESİ	TOPLAM
10 & 11	15	Gıda ve İçecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	634,24%
15	19	Deri ve deri / ilgili ürünler	DÜŞÜK	617,03%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	549,90%
20 & 21	24	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (eczacılık ve tıpta kullanılan dahil)	ORTA-YÜKSEK	547,24%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler imalatı	ORTA-YÜKSEK	538,79%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	501,04%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.9 Aydın İli Sektörel Öz-Değerlendirmesi – Rekabetçi Sektörler

Tarım ve Gıda (incir, zeytin, kestane, pamuk, çilek, enginar, bitkisel ürünler, işlenmiş ürünler ve seracılık)
Hayvancılık (büyükbaş hayvancılık, arıcılık)
Su ürünleri
Enerji (Jeotermal, Güneş, Rüzgar)
Turizm
Maden (Feldspat)
Gıda İşleme ve Tarım Makinaları

Kaynak: 11 Aralık 2014 PYK Toplantısı

Tablo 7.10 Aydın İli Rekabetçi Sektörler

ANA SEKTÖR NACE KODU VE TANIMI	ALT SEKTÖR TANIMI
10 - Gıda ve İçecek ürünleri İmalatı	Kırmızı Et Üretimi, Süt ürünleri, Süthane işletmeciliği ve peynir imalatı (10.51)
10 - Gıda ve İçecek Ürünleri İmalatı	Kuru Gıda Ürünleri Üretimi - incir, kestane, vb. (10.39.25)
10 - Gıda ve İçecek Ürünleri İmalatı	Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi (10.39)
28 - Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat İmalatı	Tarım, Gıda İşleme - Paketleme, Maden İşleme Ekipmanı Üretimi (28.30)

Kaynak: 9 Nisan 2015 PYK Toplantısı

7.5.2 Denizli İli Sektör Çalışmaları Sonuçları

Tablo 7.11 Denizli İli Rekabet İndeksi Yüksek Olan Sektörler

NACE Rev 2	ISIC Rev 3	SEKTÖR TANIMI	TEKNOLOJİ SEVİYESİ	TOPLAM
24	27	Ana metal sanayii	ORTA-DÜŞÜK	962,73%
27	31	Elektrikli teçhizat imalatı	YÜKSEK	857,02%
10 & 11	15	Gıda ve İçecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	609,42%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	564,96%
13	17	Tekstil ürünlerinin imalatı	DÜŞÜK	550,12%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.12 Denizli İli Sektörel Öz-Değerlendirmesi – Rekabetçi Sektörler

Gıda
Tekstil
Maden (traverten, mermer)
Kablo ve Bakır
Turizm (sağlık ve kültür)
Tarım (seracılık, bitkisel ürünler)
Jeotermal Enerji

Kaynak: 11 Aralık 2014 PYK Toplantısı

Tablo 7.13 Denizli İli Rekabetçi Sektörler

ANA SEKTÖR NACE KODU VE TANIMI	ALT SEKTÖR TANIMI
10 - Gıda ve İçecek ürünleri İmalatı	Süthane işletmeciliği ve peynir imalatı (10.51), Etin İşlenmesi ve Saklanması (10.11)
10 - Gıda ve İçecek Ürünleri İmalatı	Meyve ve sebzelerin işlenmesi ve saklanması (10.39) ve Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin işlenmesi
13 - Tekstil Ürünleri İmalatı	Giyim eşyası dışındaki tekstil ürünlerinin imalatı (Ev Tekstili gibi) (13.20, 13.92, 13.99)
24 - Ana Metal Sanayi ve 27 - Elektrikli Teçhizat İmalatı	Diğer elektronik ve elektrik telleri ve kablolarının imalatı (27.32)

Kaynak: 9 Nisan 2015 PYK Toplantısı

7.5.3 Muğla İli Sektör Çalışmaları Sonuçları

Tablo 7.14 Muğla İli Rekabet İndeksi Yüksek Olan Sektörler

NACE Rev 2	ISIC Rev 3	SEKTÖR TANIMI	TEKNOLOJİ SEVİYESİ	TOPLAM
30	35	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	ORTA-YÜKSEK	747,58%
10 & 11	15	Gıda ve İçecek ürünleri imalatı	DÜŞÜK	585,04%
28	29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	ORTA-YÜKSEK	345,11%
29	34	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler imalatı	ORTA-YÜKSEK	344,56%
23	26	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	ORTA-DÜŞÜK	337,16%
16	20	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)	DÜŞÜK	315,62%

Kaynak: TTGV Hesaplaması

Tablo 7.15 Muğla İli Sektörel Öz-Değerlendirmesi – Rekabetçi Sektörler

Su ürünleri (balıkçılık)
Maden (Mermer)
Tarım (arıcılık, seracılık)
Turizm

Kaynak: 11 Aralık 2014 PYK Toplantısı

Tablo 7.16 Muğla İli Rekabetçi Sektörler

ANA SEKTÖR NACE KODU VE TANIMI	ALT SEKTÖR TANIMI
3 - Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştiriciliği	Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştiriciliği (3), Balık, kabuklu deniz hayvanları ve yumuşakçaların işlenmesi ve saklanması (10.20)
10 - Gıda ve İçecek ürünleri İmalatı	
23 - Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı	Mermer, Traverten, Kaymaktaşı ve Feldspat işlenmesi ve bunlardan ürünler elde edilmesi (Seramik karo ve kaldırım taşları imalatı dahil) (23.70 ve 23.31)
10 - Gıda ve İçecek Ürünleri İmalatı	Arıcılık ve Bal Ürünleri (10.89.19)
30 - Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	Gemi ve Yat İmalatı (30.11.21, 30.11.91)

Kaynak: 9 Nisan 2015 PYK Toplantısı

8 REKABETÇİ SEKTÖRLER MEVCUT DURUM ANALİZİ

Güney Ege Bölgesinde akıllı ihtisaslaşma sağlayacak rekabet potansiyeli olan sektörlerle ilişkin mevcut durum değerlendirmesinde PYK toplantısında alınan öneriler sonrasında GEKA tarafından belirlenen il bazında üretici firmalarda saha analizi, üniversitelerden ilgili bölüm öğretim üyeleri ile görüşmeler ve kısıtlı sayıda yenilik anket uygulaması yapılmıştır.

Rekabet potansiyeli olan sektörlerin bölgesel olarak konumlandırılmasının yapılabilmesi için öncelikli olarak belirlenen her bir sektörün küresel ve Türkiye ölçeğinde ticari ve teknolojik eğilimlerinin değerlendirmesi gerçekleştirilmiş ve il bazında sektör GZFT analizi yapılmıştır.

8.1 YENİLİK ANKET UYGULAMASI

TR32 Bölgesinde il bazında akıllı ihtisaslaşma için belirlenen rekabet potansiyeli olan sektörler kapsamında toplam 43 firma ile anket çalışması yapılmıştır. Anket soruları EK 5’de, anket yapılan firma listesi EK 6’da ve anket göstergelerine ilişkin grafikler EK 7’da yer almaktadır. İl bazındaki anket değerlendirmeleri İl Raporlarında bulunmaktadır. Anket yapılan firmaların %23’ü Büyük ölçekli, %2’si Mikro ölçekli firma olup, diğerleri KOBİ niteliğindedir. Bölge anket sonuçlarına ilişkin bulgular aşağıda özetlenmiştir.

- ✓ Firmaların çoğunluğu aile şirketi (%84) olup, kurumsallaşma ile ilgili zafiyetler vardır.
- ✓ Stratejik planlama genelde kısa vadeli olarak yapılmakla birlikte, 2-3 yıl sonrası ile ilgili de bazı öngörüler yapılmaktadır.
- ✓ Firmaların %30’unda nitelikli işgücü ihtiyacı olup, %32’sinde de nitelikli işgücü hareketliliği yaşanmaktadır.
- ✓ Firmaların büyük çoğunluğu sektörde geçmiş olan, 20 yıldan uzun süredir faaliyet gösteren firmalardır.
- ✓ Firmaların birçoğunda (%46) geniş ürün ve müşteri yelpazesinin olması olumludur.
- ✓ Firmalar için Türkiye ve bölgesel pazar önemlidir, ancak firmaların yaklaşık yarısı yeni pazarlara girme ve hedef kitleyi değiştirme konusunda istekli görünmektirler. Firmaların bir kısmında dünyanın çeşitli yerlerine ihracat tecrübesi vardır.
- ✓ Pazarlama konusunda uzman çalışan oldukça azdır ve düşük sayıda firmanın tanıtım pazarlama giderlerinin cirodan aldıkları payın %5’in üstünde olması dikkat çekicidir. İstenen oran firmaların bu fasıldaki giderlerinin %5’in üzerinde olmasıdır. Söz konusu oranın düşük olmasında fason imalatın da rolü olduğu düşünülmektedir. Dolayısı ile firmaların marka değerlerini korumaları ve tanınırlıklarını arttırmaları için satış giderlerine daha fazla pay ayırmaları önemli gözükmektedir.
- ✓ Firmalarda geleneksel imalat ve yönetim sistemleri ağırlıkta olmakla birlikte ileri imalat teknolojileri kullanımı olan firmalar da (%19) bulunmaktadır.

- ✓ Firmaların çoğunluğunda Ar-Ge konusunda yazılı stratejiler ve yapılanma yoktur ancak bu alanda faaliyet gösteren çalışanlar bulunmaktadır. Ar-Ge ve yenilik konusunda en fazla üniversite ile işbirliğine gitmekte olduklarını ifade etmişlerdir, bu oldukça olumlu bir yaklaşımdır.
- ✓ Son üç yılda geliştirilen ürünlerin satışından elde edilen hâsıla firmaların genelinde toplam cironun %20'sinden düşük olduğundan firmaların yenilik seviyelerinin arzu edilen seviyede olmadığını göstermektedir. Ayrıca Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri patent alımı ile de sonuçlanmamaktadır.
- ✓ Yenilik faaliyetinde bulunan firmalar ağırlıklı olarak ürün ve süreç geliştirme konusunda yenilik yapmaktadırlar. İş süreçleri ve organizasyonel yenilikler konusunda faaliyet gösteren firma sayısı düşüktür.
- ✓ Firmaların bir kısmında (%40) Ar-Ge destek programları ile ilgili farkındalığın olduğu ancak yaygınlaştırılması gereken bir alan olduğu görülmektedir.

8.2 FİRMA SAHA ANALİZİ

TR32 Bölgesi illerinde rekabetçi sektörleri temsil etmek üzere seçilen firmalarda (Tablo 8.1) yarı yapılandırılmış mülakatlar ile Ar-Ge, yenilik ve rekabetçilik göstergeleri sorgulanarak, sektörlerin güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditleri analiz edilmiş ve ihtiyaçlar belirlenmiştir. Mülakatlarda EK 8'de yer alan görüşme çevresi esas alınmış ve görüşme sonrasında EK 9'de yer alan form doldurulmuştur. Görüşme notları ve saha analizine ilişkin detaylı bulgular İl Raporlarında yer almaktadır.

Tablo 8.1 Saha Analizi Yapılan Firma Listesi

	Sektör	Ziyaret Edilen Firmalar
Aydın	Süt ve Süt Ürünleri	ÖRKOOP Nazilli Ve Çevresi Tarımsal Kalkınma Koop
		Sütman A.Ş.
	İncir	S.S. Tariş İncir Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
		Cevdet Aksüt Ve Oğulları Koll.. Şti. Kral İncir İşletmesi
		Özkırcı Gıda San. ve Tic. A.Ş.
	Zeytin & Zeytinyağı	Orhanoğlu Gıda San. Tic. Koll. Şti
		Zer Zeytincilik Tarım Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.
	Tarım ve Gıda Makinaları	Alpler Ziraat Aletleri San. ve Tic. A.Ş
		Polat Makina San. ve Tic. A.Ş.
	Diğer	JANTSA Jant San. ve Tic. A.Ş.
Denizli	Süt ve Süt Ürünleri	Aktan Pastörize Süt Ve Mamülleri San. Ve Tic. A.Ş.
		Aynes Gıda Sanayi Ticaret A.Ş.
		Erşafak Gıda Üretim ve İhtiyaç Mad. San. ve Tic.Ltd. Şti.
		Mutlubaşlar Tavukçuluk Ltd. Şti.

		Saruhanlar Süt ve Süt Ürünleri Tic.
		Sümer Süt Ürünleri Ltd. Şti.
	Meyve, Sebze ve Tıbbi Aromatik Bitkiler	Altıntop Kuruyemiş Gıda San. ve Tic. A.Ş.
		Gözler Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
		Arslanlar Toprak Mah. San. Tic. Ltd. Şti.
	Kablo	Atom Kablo San. ve Tic. A.Ş.
		Kabukçu Kablo San. ve Tic. A.Ş.
		Seval Kablo Aydınlatma Cihazları İth. İhr. San. ve Tic. A.Ş.
	Tekstil	Altınbaşak Tekstil San. Ve Tic. A.Ş.
		Gamateks Tekstil A.Ş.
		Ozanteks Tekstil San. Ve Tic. A.Ş.
Muğla	Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştiriciliği	Gümüşdoğa Su Ürünleri Üretim İhr. Ve İth. A.Ş.
		Ekinsu Tarım Ve Su Ürünleri San. Ve Tic.Ltd.Şti.
	Mermercilik	Entaş Mermer San. Ve Tic. A. Ş.
		Koçar Mermer San.Ve Tic.A.Ş.
		Durtaş Mermercilik Turizm San. Ve Tic. Ltd. Şti.
		Ermaş Madencilik Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş
		Çobanlar Mermer Madencilik Turizm İnşaat Ve Tic A.Ş.
	Arıcılık ve Bal	Çalcalar Gıda Tur.İnş.Tic.Ve San.Ltd.Şti
		Gökmenler Tarım Turizm Petrol İth.İhr.Ve Tic. A.Ş.
	Yat ve Gemi İmalatı	Agantur ShipYard
		Roda Yacht Ters Tur. Den. San. Tic. İth. Ve İhr. Ltd. Şti.
		GIA Yat İşlet ve Turizm İmalat İthalat İhracat Ltd. Şti.
		Deniz Ticaret Odası
	Diğer	K Plus Gıda San. Tur. İth. İhr. Ve Tic. Ltd. Şti.
		Yücel Kerestecilik A.Ş.
		Bodrum İlçesi Turunçgil Üretici Birliği

Firmalarda yapılan saha analizine ilişkin bazı bulgular aşağıda özetlenmiştir. Saha analizi bulguları ile anket analiz sonuçlarının benzerlik gösterdiği görülmektedir.

- ✓ Firmalarda; kurumsallaşamama, teknoloji takibi, markalaşamama, işgücü verimliliğinin arttırılması vb. sorunlar yaygın olarak gözlemleniyor.
- ✓ Firma yetkililerinin sektöre ve pazara ilişkin bilgi birikimleri var ve ağırlıklı yakın coğrafyalar olmak üzere firmaların ihracat tecrübesi bulunuyor. Ancak sistematik olarak rakip ve özellikle yurt dışı hedef pazar analizleri yapılmıyor.
- ✓ Firmaların ölçeklerinden kaynaklanan bazı sorunları var; iç ve dış pazarda rekabetçi fiyatlara sahip, yenilikçi ürünler sunamıyorlar.

- ✓ İhracatın ağılıkta olduğu bölgelerde yaşanan savaş ve belirsizlikler sektörleri olumsuz etkiliyor.
- ✓ Kalite ve ürün güvenlik/uygunluk belgeleri kapsamında belirli bir seviyede yeterlilik bulunuyor.
- ✓ Üretimde otomasyon ve üretim yönetimi ve diğler süreçlerde ERP, MRP vb. bilgisayar destekli sistemlerin kullanımında zafiyetler var.
- ✓ Firmaların pek çoğunda Ar-Ge birimi yok ve Ar-Ge desteklerinden yararlanılmıyor.
- ✓ Nitelikli insan kaynaklarında ve kümelenme benzeri işbirliklerinde ve üniversitelerle ilişkilerde yetersizlikler var.
- ✓ Patent, endüstriyel tasarım gibi fikri haklar firmaların gündeminde yer almıyor.
- ✓ Piyasada merdiven altı üreticilerle haksız rekabet yaşanıyor. Ayrıca yeni ve güçlü yurt içi ve dışı rakiplerin çoğalması da rekabet koşullarını zorlaştırıyor.
- ✓ Bölgenin iklimsel ve lojistik avantajları var.

8.3 ÜNİVERSİTELER İLE GÖRÜŞMELER

Güney Ege Bölgesinde il bazında rekabet potansiyeli olan sektörleri destekleyecek üniversite sanayi işbirliğinin varlığı, akademik bilginin ticarileşmesi ve teknoloji transferi potansiyeli soru formları ve yarı yapılandırılmış grup görüşmeleri ile analiz edilmiştir.

Üniversiteler ile görüşmeler kapsamında öncelikle rekabet potansiyeli olan sektörlerle ilişkili olabilecek bölüm ve birimlerin belirlenmiş ve soru formları ilgili bölüm başkanlarına iletilmiştir. Daha sonra bölümlerle görüşme oturumlarının gerçekleştirilmiştir. Üniversite görüşmelerinde aşağıdaki çerçevede esas alınmıştır.

A. Sektör ile ilişkiler

- Sanayi ve bölge ile ilişkiler nasıl yürüyor? Kurumsal veya kişisel fikri hak paylaşımları nasıl oluyor?
- Başlıca hangi konularda sektör ile işbirliği yapılabilir? Özel sektörle ortak yürütülen çalışmalar var mı?
- Sektörün üniversite hizmetlerini yeterince bildiği düşünülüyor mu?
- Sektör ile işbirliğinde yaşanan sorunlar ve bunların gelişmesi için öneriler neler olabilir?

B. Teknoloji Transferi ve Ticarileşmesi Süreçleri ve Yaygınlığı

- Araştırmaların finansman kaynakları nelerdir?
- Üniversite araştırmaları veya buluşların transferi ve ticarileşmesi için ne tür yöntemler kullanılıyor?
- Sektör için nitelikli insan kaynağı yaratımı ve insan kaynağının bölgede kalma potansiyeli nedir?

Çalışma kapsamında Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Denizli Pamukkale Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde çeşitli Öğretim Üyeleri ile yapılan görüşmelerde öne çıkan hususlar şu şekildedir;

- ✓ Üniversitelerin bölgede öne çıkan gıda, tarım, hayvancılık, makine imalat gibi konularda önemli akademisyen ve araştırmacı potansiyeli olduğu belirtiliyor ancak bölümlerde gerçekleştirilen çalışmaların sanayicinin dikkatini çekmediği belirtiliyor.
- ✓ Bölüm laboratuvarları bazı istisnalar olmakla birlikte genelde akademik çalışmalar için tasarlanmış, sanayiye hizmet verecek düzeyde ve akredite değildir. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi bünyesinde yer alan Araştırma Laboratuvarları Merkezi ve bu merkezde bulunan Gıda Analizleri ve Uygulama Merkezi ile Pamukkale Üniversitesindeki Makina Mühendisliği Bölümünde sanayicilere de hizmet verebilen çekme ve sertlik testlerinin yapıldığı bir Malzeme ve Mekanik Laboratuvarı varlığı önemli değerlerdir.
- ✓ Pamukkale Üniversitesi Bitki Genetiği ve Tarımsal Biyoteknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi gibi bazı araştırma merkezlerinde başarı ile yürütülen Ar-Ge çalışmaları mevcut ancak bunlar hem yaygın değil, hem de bünyelerinde yeterli düzeyde yüksek lisans ve doktora öğrencisini barındırmıyor.
- ✓ Sanayi ile proje bazlı çalışmalar yeterli değil. Üniversite ile işbirliği konusunda firmaların genelinde var olan önyargılar nedeniyle sahadan ve üreticilerden doğru problemler ve işbirliği talepleri gelmiyor. Büyük sanayi kuruluşları da bölgesel projelere ve çalışmalara çekilemiyor.
- ✓ Bölgede yenilik eko-sistemi için hemen tüm aktörler (üniversite, GEKA, Ticaret Odası, Ticaret Borsası, Birlikleri vb.) var ancak bunlar arasında etkileşim, ilişki ve işbirliği yeterli değil.
- ✓ Üniversite bünyesinde sanayi ve üreticiler ile ilişki ve işbirliklerini yürütmede önemli rol oynayabilecek, üniversitenin sanayi ile işbirliğini kurgulayacak ve kolaylaştıracak TTO, Teknopark vb. ara yüzler Pamukkale Üniversitesi dışında henüz yeterli verimlilikte faaliyet gösteremiyorlar. Ayrıca Üniversite bünyesinde işbirliği projelerini koordine edecek ve kolaylaştıracak bir proje birimi de mevcut değil. Tüm bu yetersizliklerin etkisiyle kurumsal üniversite-sektör işbirliği olamıyor.
- ✓ Üniversitelerde girişimcilik eğitimleri yeterli ve yetkin değil.
- ✓ Bireysel bazda üniversite sanayi işbirliğinde başarı öyküsü olabilecek örnekler çıkıyor. Ancak bu başarı örnekleri sistematik ve kurumsal düzlemde olmadığı için çoğaltılamıyor.
- ✓ Üniversite içinde disiplinler arası proje işbirlikleri ve mekanizmaları da - kişisel bazda ilişkilerle yürütülen bazı örnekler hariç- kurumsal ve sistematik değil.

8.4 SEKTÖR BAZINDA KÜRESEL VE TÜRKİYE ANALİZİ

Bölge firmalarının kendi içinde ve diğer bölgelerdeki rakiplerine karşı konumu, avantajları ve dezavantajları ve ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla TR32 illeri için rekabet potansiyeli olan seçilmiş sektörlerin makro ve ulusal ölçekte stratejik ve teknolojik eğilimleri, üretim, pazar ve ticaret verileri incelenmiştir. Sektörlerin analiz sürecinde çok çeşitli ulusal ve uluslararası sektör raporlarından yararlanılarak aşağıdaki başlıklar değerlendirilmiştir.

- Mevcut sektörün dinamikleri,
- Mevcut sektörün önündeki fırsat ve tehditler,
- Sektörün gelecek beklentileri,
- Gelişen teknolojinin sektörde nasıl kullanıldığı ve olası yeni teknolojiler.

Bölgenin akıllı ihtisaslaşmayı sağlayacak rekabet potansiyeli olan sektörlerin küresel gelişimlerine ilişkin bazı bilgiler bu bölümde paylaşılmış olup küresel ve Türkiye analiz sonuçları detaylı olarak İl Raporlarında verilmiştir.

8.4.1 Gıda Sektöründe (süt ve süt ürünleri, zeytinyağı, kuru meyve ve tıbbi aromatik bitkiler) Beklenen Gelişmeler

- Yüksek katma değerli üretim ve ürün
 - Tedarik zincirinin tüm aşamalarında yeni iş modelleri
 - Ambalaj teknolojisinde ve tasarımlarında yenilikler
 - Tüketicilerin daha çok çeşit, daha az katkı maddesi fakat daha yüksek lezzet ve kalite arayışı
 - Yararlılık, Sağlıklılık, Sofistikasyon (özellikle yerel tatların füzyonu) gibi fonksiyonlar sağlaması
- Gıda Güvenliği ve Belgelendirme
 - FSSC 22000, ISO 22000, HACCP Gıda Güvenliği
 - GMP (İyi Üretim Uygulamaları), GHP (İyi Hijyen Uygulamaları), GWP (İyi Depolama Uygulamaları), GAP (İyi Tarımsal Uygulamalar), GLP (İyi Laboratuvar Uygulamaları)
 - Bölgesel / ülke bazında standartlar
 - BRC Küresel Standart Sertifikası vb.

8.4.2 Tarım ve Gıda Makinaları Sektöründe Beklenen Gelişmeler

- Daha büyük kapasiteli makinalarla tarım

- Tüm makinalarda olduğu gibi bu alanlarda da bilişim ve mekatronik uygulamaları
 - “akıllı makine” üretimi ve kullanımı
- Araştırma, Teknoloji Geliştirme ve İnovasyon faaliyetleri ve üniversite-sanayi işbirliğinde artış
- Firma konsolidasyonlarında artış, dolayısı ile üretici firma sayısında azalma

8.4.3 Tekstil Sektöründe Beklenen Gelişmeler

- Ar-Ge çalışmaları, estetik tasarımı da içeren tasarım yetkinliği ve markalaşma rekabetin en önemli unsurlarından biri
- Katma değeri yüksek ürünler
 - Teknik ve fonksiyonel tekstiller
 - Akıllı tekstiller
 - Ekolojik tekstiller
- Üretim sürecinin tüm aşamalarının elektronik ortamda gerçekleştirildiği “bilgisayarla tümleşik üretim”
- Lojistik yönetimi

8.4.4 Kablo Sektöründe Beklenen Gelişmeler

- Yangına karşı güvenliği olan kablolar
- Kullanım alanına göre farklı özellikler taşıyan kablolar
 - Petrokimya sanayine yönelik özel hibrid kablolar / fiber optik telekom kablolar vb.
 - Çok yüksek mekanik esneklik ve dayanıklılığı olan HVDC (yüksek gerilim doğru akım) light kablolar veya polimer kablolar
- Kablo üretim yöntemleri ve üretim yönetiminde ileri teknoloji uygulamaları

8.4.5 Su Ürünleri Sektöründe Beklenen Gelişmeler

- İnsanların kaliteli protein ihtiyacını karşılamada su ürünleri yetiştiriciliğinin (kültür balıkçılığının) önemli alternatif bir kaynak olarak gösterilmesi
- Kullanılan tür çeşitliliği artışı
- Üretim sistemlerinin ve uygulamalarının çeşitlenmesi

- Pazar, ticaret ve tüketici etkisinin artması
- Sektör yönetiminin gelişmesi ve düzenlemelerin artırılması

8.4.6 Arıcılık ve Bal Sektöründe Beklenen Gelişmeler

- Bal kalitesi ve güvenliği konusunda duyarlılık artışı
- Sektörde butik ürün talebindeki artış eğilimi
- Bal ile birlikte arıcılıktan elde edilen yan ürünler; arı sütü, propolis, polen gibi maddelerin sağlık açısından öneminin daha fazla anlaşılır olması
- Arı yetiştiriciliğinde organik tarım, hayvan genetik kaynaklarının yerinde korunması ve geliştirilmesi çalışmalarında artış

8.4.7 Mermer Sektöründe Beklenen Gelişmeler

- Mermerin kazanım ve işleme teknolojisindeki gelişmeler
- İnşaat sektöründe yüzey kaplama alanında otantik ve doğal malzemelere yöneliş ile dünyadaki tüketimin artması
- Mermerin sanatsal kullanımı için lazer ve benzeri teknolojiler ile yapılacak tasarımların yaygınlaşması

8.4.8 Yat ve Tekne İmalat Sektöründe Beklenen Gelişmeler

- Yat imalatı ve denizcilik sistemlerinde yeni malzeme ve üretim teknolojisi uygulamaları
- Yat ve tekne imalatı için artan temiz teknoloji uygulamaları, çevreci ürünler, atık yönetimi, inovatif enerji sistemleri üzerine çalışmalar
- Değişik tip ve boylardaki yatlarda özellikle tasarım kavramının artan önemi
- Müşteri odaklı yüksek kaliteli yatlar
- “Yüksek teknoloji gulet” talebinde artış
- Yat turizminin giderek daha talep çekmesi

9 REKABETÇİ SEKTÖRLER GZFT ANALİZİ

Sektörün ihtiyaçlarını ve gelişimine ilişkin önerileri tartışmadan önce, içsel olarak güçlü ve zayıf yönleri ile dışsal etkenlerden kaynaklanan fırsatlar ve tehditlerin belirlenmesi gerekmektedir. GZFT analizi TR 32 Bölgesinde İl bazında rekabetçi sektörler olarak seçilen sektörlerin mevcut durumda üretim, teknoloji, işbirlikleri, pazar ve rekabet açısından güçlü ve zayıf yönlerini, dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri belirlemek için kullanılmıştır. Amaç iç ve dış etkenlerin dikkate alınarak, var olan güçlü yönlerden ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanması, tehditlerin ve zayıf yanların etkisini en aza indirecek sektörel plan ve stratejiler geliştirmesi için yol gösterici olunmasıdır.

9.1 AYDIN İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLER GZFT ANALİZİ

Tablo 9.1 Aydın İli Kuru Meyve ve Kabuklu Yemiş (İncir) Sektörü GZFT Analizi

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
G1-Aydın Bölgesinin yıllık üretim miktarı ile dünya incir üretiminin merkezi konumunda olması ve çok yüksek ihracat miktarı G2- İncir yetiştiriciliği için çok uygun ekolojinin varlığı G3-Aydın’da güçlü üreticilerin varlığı G4- İncir tarımına dayalı güçlü bir sanayinin varlığı G5- TARIŞ gibi güçlü üretici örgütlenmelerinin mevcudiyeti G6-Aydın’da bu konulara özel destek veren üniversite ve araştırma kurumlarının varlığı.	Z1-İncirin kurutma ve depolama sorunlarına bağlı olarak Aflatoksin sorununun devam ediyor olması Z2- Üretici organizasyonlarının etkin ve güçlü olmaması Z2- Aydın bölgesinde ilgili aktörler arası etkileşim ve işbirliğinin zayıflığı Z3- iyi tarım uygulamaları ve sertifikasyon yetersizlikleri Z4- Toprak kaynaklarının hızla kirlenmesi ve doğal kaynaklar üzerinde artan baskı Z5- Ar-Ge projelerinin azlığı ve destek programlarından yararlanmamak Z6-İşletmelerde yeni ürün, Pazar beklentilerine uygun butik ürün, ürün farklılaştırma, üretme ve/veya yenileşim altyapısını oluşturma eğilimi olmaması Z7-Markalaşma, tanıtım, pazarlama ve depolama yetersizlikleri Z8-Finansman yetersizlikleri. Z9- Üreticilerin teknik eğitim seviyesinin yetersizliği Z10- Standartlara uygun ve kaliteli üretimde yaşanan sorunlar Z11-Üretim planlaması ve iyi fidan üretim çalışmalarında yetersizlikler. Z12- Kuru incirde katma değer sağlanamadan ürünlerin ihraç edilmesi
Fırsatlar	Tehditler
F1- Dünyada kuru meyveye olan talebin hızla artması F2- Aydın’ın incir üretiminde dünyada 1 numara olması ve bu yönde yöresel marka ve imaj çalışmaları ile sağlanabilecek yüksek potansiyel F3- Uluslar arası pazarlara yönelik markalaşma üründe çeşitlilik ve tanıtım çalışmalarının hız kazanması	T1- Verimli taban arazilerindeki azalma T2-Jeotermal enerji baskısıyla incirlik alanların bozulmaya başlaması T3- Denetimsiz, standart dışı merdiven altı üretim T5-Miras nedeniyle toprakların bölünmeye devam etmesi T6-Zararlı ve hastalıklarla hala yüksek oran kimyasalların kullanılması, biyolojik temelli ilaçların kullanılmaması T7-Erozyon, toprakta ve sulardaki kirlenme

Tablo 9.2 Aydın İli Zeytin ve Zeytinyağı Sektörü GZFT Analizi

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
G1-Aydın Bölgesinin yıllık üretim miktarı ile Türkiye’de güçlü zeytincilik bölgelerden biri olması G2- Zeytin yetiştiriciliği için uygun ekolojinin yarattığı üretim ve ham madde olanakları G3-Aydın’da güçlü üreticilerin varlığı G4-Aydın’da çok sayıda ihracatçı firmanın varlığı G5- TARIŞ ve MARMARABİRLİK gibi güçlü üretici örgütlenmelerinin mevcudiyeti G6-Aydın’da bu konulara özel destek veren üniversite ve araştırma kurumlarının varlığı.	Z1- Zeytin alanlarının küçük ölçekli genelde aile işletmesi şeklinde olması ve yapısal problemler Z2- Envanter çalışmaları ve Coğrafi Bilgi Sisteminin (CBS) oluşturulamaması Z2- Aydın bölgesinde ilgili aktörler arası etkileşim ve işbirliğinin zayıflığı Z3- İyi tarım uygulamaları ve sertifikasyon yetersizlikleri Z4- Yetiştirme tekniğindeki problemler, düşük verim, az-çok yılları arasındaki farkın yüksekliği Z5- Ar-Ge projelerinin azlığı ve destek programlarından yararlanmamak Z6-İşletmelerde yeni ürün, Pazar beklentilerine uygun butik ürün üretme ve/veya yenileşim altyapısını oluşturma eğilimi olmaması Z7-Markalaşma, tanıtım, pazarlama yetersizlikleri Z8-Finansman yetersizlikleri.
Fırsatlar	Tehditler
F1- Dünyada zeytinyağına olan talebin hızla artması ve zeytinyağı arzında kapanmayan bir açığın mevcudiyeti F2- Aydın’da bu alanda güçlü bir Üniversitenin varlığı F3- Uluslar arası pazarlara yönelik markalaşma ve tanıtım çalışmalarının hız kazanması	T1- Yurt içinde ve dışında güçlü rakip bölgelerin varlığı T2- Denetimsiz, standart dışı merdiven altı üretim T3- Zeytinyağı ve sofralık zeytinde katma değer sağlanamadan ürünlerin ihraç edilmesi T4- AB de sektöre uygulanan destekleme politikalarının ülkemiz açısından haksız rekabet oluşturmaları T5-Miras nedeniyle toprakların bölünmeye devam etmesi T6-Zararlı ve hastalıklarla hala yüksek oran kimyasalların kullanılması, biyolojik temelli ilaçların kullanılmaması T7-Erozyon ve toprakta kirlenme

Tablo 9.3 Aydın İli Süt ve Süt Ürünleri GZFT Analizi

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
G1-Aydın Bölgesinin yıllık üretim miktarı ile Türkiye’de en yoğun süt üretilen bölgelerden biri olması G2-Aydın Adnan Menderes Üniversitesi bünyesinde veterinerlik ve Ziraat fakültelerinin olması G3-Aydın’da süt ve süt ürünleri analizleri için laboratuvar altyapısının mevcut olması(Örneğin, Aydın Ticaret Borsasının akredite laboratuvarının bulunması) G4-Aydın’da süt ve süt ürünleri üretimini destekleyen ve sektöre hizmet veren kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumlarının varlığı G5- Bölgede süt ve süt ürünleri üretimi sektörünün kullandığı girdileri üreten sanayinin olması ve sütün işlendiği modern işletmelerin olması G6-İhracat tecrübesinin olması	Z1-Süt üreticilerinde (özellikle küçük üreticilerde) makina-ekipman kullanımı ve analizlerin önemi konusunda bilinç eksikliği Z2-Sütün standartlara uygun toplanmasındaki eksiklikler ve buna bağlı verim düşüklüğü ve bilgi eksikliği Z2- Aydın bölgesinde ilgili aktörler arası etkileşim ve işbirliğinin zayıflığı Z3- Sektör işletmelerinin büyük kesiminde ölçek sorununun olması Z4- Süt üreten ve Süt işleyen firmaların finansmana ulaşmadaki zafiyetleri Z5- Ar-Ge projelerinin azlığı ve destek programlarından yararlanmamak Z6-İşletmelerde yeni ürün, ölçeklerine uygun butik ürün üretme ve/veya yenileşim altyapısını oluşturma eğilimi olmaması
Fırsatlar	Tehditler
F1- Aydın Adnan Menderes Üniversitesi’nin ilgili bölümleri ile eğitim, stratejik planlama ve Ar-Ge gibi konularda yoğun işbirliği fırsatı F2- 2014 yılı TAGEM Hayvancılık ile ilintili teşviklerdeki artış ve yem araştırma bütçesine ayrılan yüksek kaynak	T1- Yurt içinde ve dışında güçlü rakip bölgelerin varlığı T2- Denetimsiz, standart dışı merdiven altı üretim T3- Müşterilerin bilinç düzeyi (süt ve süt ürünü tüketenlerin yanlış bilgilendirilmesi)

Tablo 9.4 Aydın İli Gıda ve Tarım Makinaları GZFT Analizi

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
G1- Üretimdeki gerekli kalite belgesi ve ürünlerde CE belgesinin varlığı G2- Rekabetçi maliyetlerle, esnek üretim yapabilme yeteneği G3- Yüksek kapasite kullanım oranları G4- Markalı ürünleri ve bilinirliği olan firmaların varlığı G5- Tarım makineleri için hammaddelerin yurt içi pazardan sağlanması G6- Satış sonrası hizmetlerin varlığı G7- Genç ve dinamik işgücü G8- İhracat tecrübesi olan firmalar G9- Yurtdışı fuarlara katılım sağlanması	Z1- Üretimde ileri imalat sistemleri, tasarım bilinci ve bilgisayar destekli Üretim Yönetim sistemleri kullanımı ile ilgili eksiklikler Z2- Teknoloji ve rakip ülkeler takibinin sistematik yapılmayışı Z3- Ar-Ge'ye yeterince önem verilmemesi ve Ar-Ge desteklerinden yararlanma zafiyeti Z4- Patent, endüstriyel tasarım gibi fikri hakların sektörün gündeminde yeterince olmaması Z5- Mekanizasyona elverişsiz tarımsal işletme ölçeği ve tarımsal işletme yapısını iyileştirmeye yönelik politika ve desteklerin bulunmayışı Z6- Kümelenme benzeri işbirliklerinde ve üniversitelerle ilişkilerde yetersizlikler Tedarikçilerin kalite ve teknoloji geliştirme konusunda yetersizlikleri
Fırsatlar	Tehditler
F1- Tarım makinalarını kapsayan ulusal bir tarım stratejisinin henüz yaratılmamış olması, bu gerçekleştiğinde ve sektörün önündeki engeller kaldırıldığında iç ve dış pazara yönelik bir sanayi yaratma olasılığı F2- Henüz çok düşük seviyelerdeki donanım gereksinimin artarak sektörün gelişimine katkısı F3- Yurt içinde ve yakın coğrafyada tarımın giderek öne çıkması ve buna bağlı tarım aletleri pazarının büyüme potansiyeli F4- Küresel pazarlarda ve komşu ülkelerde yeni olanaklar ve yeni ihracat pazarlarının olması F5- Yaşlı makine parkındaki yenilenme istemi F6- Tarım aletlerinde tür ve çeşit artış potansiyeli F7- Gıda ve Tarım makinalarında elektronik, MEMS vb. uygulamaların kullanılmaya başlanması F8- Ar-Ge teşvikleriyle Ar-Ge yetkinliğini geliştirme ve fikri mülkiyeti Türkiye'ye çekme olanağının varlığı F9- Ekonomi Bakanlığı'nın iyi işleyen Fuar ve UR-GE destek programlarının varlığı	T1- Yeni ve güçlü yurt içi ve dış rakiplerin çoğalması T2- "Enerji verimliliği" ve "çevre kanunu" ile ilgili yürütülen mevzuat çalışmalarındaki belirsizlikler T3- Hammadde fiyatlarındaki artışlar T4- Sektöre özel teşviklerin yetersiz olması T5- Rakip ülkelere göre yüksek vergi ve sigorta yükü, yüksek enerji maliyetleri T6- Yüksek ikinci el stokunun olması T7- Sektör ihtiyaçları doğrultusunda mesleki eğitim eksikliği T8- Firmaların şirket birleşmelerine yanaşmamaları, dolayısıyla da büyümemeleri T9- İhracatın ağırlıkta olduğu bölgelerde yaşanan savaş ve belirsizlikler

9.2 DENİZLİ İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLER GZFT ANALİZİ

Tablo 9.5 Denizli İli Süt ve Süt Ürünleri Sektörü GZFT Analizi

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
G1-Bölgenin süt üretimini destekleyici ekilebilir suluk tarım arazilerine sahip olması G2-Denizli’de sağlamal hayvan nüfusunun ve ihracatçı süt çiftliklerinin varlığı, görece süt toplama soğutma tanklarının fazla olması G3-Denizli’de süt ve süt ürünleri üretimi için edinilmiş makina-ekipman ve laboratuvar altyapısının görece yüksek olması G4-Denizli’de süt ve süt ürünleri üretimini destekleyen ve sektöre hizmet veren kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumlarının varlığı G5- Bölgede süt ve süt ürünleri üretimi sektörünün kullandığı girdileri üreten sanayinin olması ve sütün işlendiği modern işletmelerin olması G6-Denizli’deki işletmelerde yaygın olarak ihracatın biliniyor olması	Z1-Süt üreticilerinde (özellikle küçük üreticilerde) makina-ekipman kullanımı ve analizlerin önemi konusunda bilinç eksikliği Z2-Sütün standartlara uygun toplanmasındaki eksiklikler Z2- Hayvancılık örgütlerinin işlevsellik sorunları olması ve işbirliği eksikliği Z3- Sektör işletmelerinin büyük kesiminde ölçek sorununun olması Z4- Süt üreten ve Süt işleyen firmaların finansmana ulaşmadaki zafiyetleri Z5- Ar-Ge projelerinin azlığı ve destek programlarından yararlanmamak Z6-İşletmelerde yeni ürün, ölçeklerine uygun butik ürün üretme ve/veya yenileşim altyapısını oluşturma eğilimi olmaması
Fırsatlar	Tehditler
F1- Denizli’ye süt ve süt ürünleri üretimi konusunda büyük ölçekli işletmelerin yatırım yapmasının bölgeyi diğer yatırımcılar için çekim merkezi yapması F2- Denizli’deki süt ve süt ürünleri ile ilintili olarak kurumsallaşmanın artması (Denizli et kombinası gibi) F3- 2014 yılı TAGEM Hayvancılık ile ilintili teşviklerdeki artış ve yem araştırma bütçesine ayrılan yüksek kaynak	T1- Yurt içinde ve dışında güçlü rakip bölgelerin varlığı T2- Denetimsiz, standart dışı üretim T3- Müşterilerin bilinç düzeyi (süt ve süt ürünü tüketenlerin yanlış bilgilendirilmesi) T4- Denizli’de veteriner hekimliği ve ziraat fakülte veya bölümlerin olmaması ve işletmelerin Ar-Ge kuruluşları ile zayıf ilişkileri

Tablo 9.6 Denizli İli Meyve-Sebze ve Tıbbi-Aromatik Bitkiler Sektörü GZFT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
G1-Tarımsal ürün çeşitliliği G2-Üniversitede Meyve ve sebze ile ilgili değerli Ar-Ge çalışmalarının yapılması G3-Meyve, sebze, aromatik bitkilerle ilgili sanayinin gelişmesine yönelik yatırımların yapılmasının ve sanayinin taleplerine uygun bitkisel üretimin farkında olunması [bazı yatırımların da bulunması] G4-Belli ürünlerde dünya liderliği [kekik] G5-Bazı ürünlerdeki yüksek nitelik [lezzeti, kokusu, tadı, büyüklüğü gibi, örneğin Honoz kirazı] G5-Geleneksel tarımsal üretim kültürüne sahip olunması G6-Tarımla uğraşan kesimin eğitim düzeyinin görece yüksek olması G7-Örtü altı meyvecilik ve sebzecilikte son yıllardaki yüksek ivmelenme G8-Tarımsal sigortalamanın görece yaygınlığı G9- İhracat deneyiminin/birikiminin olması	Z1-Bölgede meyve, senze ve aromatik bitkilerle ilgili stratejik planlama eksikliği Z2-Tarımsal birlik ve kooperatiflerin dikey ve yatay yapılanmasının gereken düzeyde olmaması Z3-Meyve sebze, aromatik bitkilerde piyasa düzenleme ve müdahale kuruluşlarının yetersizliği Z4-Denizli’de Ziraat Fakültesinin olmaması Z5-Ar-Ge’ye yeterince kaynak ayrılmaması Z6-Meyve ve sebze üreticilerinin üniversite bünyesinde yapılan Ar-Ge çalışma sonuçlarına ilgisiz kalması/uygulamaması Z7-Yurtdışı müşteri taleplerine göre esnekliğin olmaması, istenen standartlarda meyve, sebze yetiştirilememesi [<i>Daha albenisi yüksek, daha dayanıklı, daha uzun ömürlü ürünler</i>] Z8-Pazarlama ve tanıtım konusunda yetersiz kalınması Z9-Tarımsal üretiminin verimlilik ölçümlerinin yapılmaması
Fırsatlar	Tehditler
F1-Dünyada Tıbbi ve aromatik ürünlere olan talebin hızla artıyor olması F2-Bölgenin bazı meyve ve sebzelerine doğrudan yurt dışı talebin olması F3-Diğer sektörlerden tarım sektörüne sermaye girişi doğrultusunda eğilimin olması F4-Bölgenin yenilenebilir enerji kaynakları açısından zengin olması	T1-Meyve, sebze yetiştiriciliğinde dünyada güçlü rakiplerin olması [<i>Şili gibi</i>] T2-Teknolojideki gelişmelerin meyve, sebze yetiştiriciliğinde yer almasının hızlanması T3-Denizli’de sanayinin gelişmesi ile birlikte tarım arazilerinin farklı kullanımı ve kirlenmesi, su kaynaklarının bilinçsiz kullanımı T4-Meyve, sebzelerin ağırlıkla ihraç edildiği ülkeler ile Türkiye’nin ilişkilerinin bozulması

Tablo 9.7 Denizli İli Kablo Sektörü GZFT Analizi

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
G1. İmalat hatlarının son teknolojileri içeren ekipmanlarla teçhiz edilmiş olması G2. Müşteri taleplerine hızla ve kolayca uyum sağlaması (esnek işletmelerin varlığı) G3. Denizli'deki kablo sektörünün düşük ithalata karşın yüksek ihracat gerçekleştirmiş olması G4. Sektördeki firmaların ihracat deneyimlerinin olması G5. Bölgede kaliteli işgücünün mevcudiyeti G6. Bölge firmalarının varlıklarını uzun erimli sürdürebilmekle ilgili farkındalıkları	Z1. Uygun olmayan çok hızlı büyüme (2004-2010 arasında) Z2. Yeni pazarlar ve projeler keşfetmek eksikliği Z3. Zayıf Ar-Ge, teknoloji üretememe, düşük yenileşim düzeyi Z4. Üniversite-Sanayi işbirliğinin olmaması Z5. Düşük katma değerli ürünler Z6. Düşük fiyata dayalı rekabet anlayışı Z7. Verimsiz maliyet değerlendirmesi Z8. Finansal yapıdaki yetersizlikler
Fırsatlar	Tehditler
F1. Sektörde yan sanayinin oluşması F2. Gelişmiş bağlı sanayilerin varlığı F3. İhracat ve lojistik için coğrafik avantaj F4. Büyüme potansiyeli yüksek iç pazarın mevcudiyeti	T1. Standart dışı üretim T2. Tip testleri ve sertifika onayları için ödenen yüksek ücretler T3. Pazarda kalite kontrol ve gözetim eksikliği T4. Uluslararası güçlü rakiplerin varlığı T5. Bakır fiyatlarındaki dalgalanmalar

Tablo 9.8 Denizli İli Tekstil Sektörü GZFT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
G1- Bölgede işgücü maliyetlerinin kısmen düşük olması G2- Üretim altyapısında yeni ve güncel teknolojinin takip edilmesi G3- Pamukkale Üniversitesinde Tekstil Bölümünün ve Tekstil ile dolaylı ilgisi bulunan bölümlerin olması G4- Firmaların esnek yapıları (Müşteri taleplerine hızla ve kolayca uyum sağlamaları) G5- Sektördeki firmaların ihracat deneyimlerinin olması G6- Denizlinin havlu, bornoz, ev tekstili vb konularda imalat üssü olarak tanınması G7- Bölgede geçmişten gelen tekstil ve hazır giyim bilgi birikiminin olması	Z1- Düşük verimlilik artışı Z2- Yaygın fason üretim Z3- Zayıf Ar-Ge, teknoloji üretememe, düşük yenileşim düzeyi Z4- Proaktif olmayan ve reeksport ihracat Z5- Markalaşmanın orta-küçük ölçekli firmalarda yaygınlaşmamış olması Z7- İşbirliklerinin, kümeleşme ve ağ yapıların oluşumunda beklenen seviyenin yakalanmamış olması Z8- Denizli'de Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük sanayi siteleri vb. yerlerin altyapı yetersizliği
Fırsatlar	Tehditler
F1- Yatırım teşvikleri sayesinde bölgenin sektör yatırımcıları tarafından cazip bulunması F2- Dış ticaret dengesi pozitif yönde olan tekstil ürünlerinde başı ev tekstilleri ve bu gurubun kapsadığı havlu ve çarşaf olması	T1- Sektörün hızla emek yoğun bir sektör olmaktan sermaye ve teknoloji yoğun sektöre dönüşmesi T3- Pazarda kalite kontrol ve gözetim eksikliği T4- AB'nin Bangladeş, Vietnam gibi ülkeler ile yaptığı STA anlaşmaları

9.3 MUĞLA İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLER GZFT ANALİZİ

Tablo 9.9 Muğla İli Su Ürünleri Yetiştiriciliği Sektörü GZFT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
G1-Bölgenin iklim şartlarının, denizlerinin ve deniz suyu sıcaklığının yetiştiriciliği yapılan balık türleri için çok uygun olması G2- Pazarda kabul görmüş tanınmış yüksek kalitede ürün üretimi G3- Üretim altyapısında yeni ve güncel teknolojinin takip edilmesi G4-Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde Su Ürünleri Fakültesi'nin bulunması G5- Sektörde özellikle öncü firmaların hammadde-yem, üretim ve işleme konularında entegre yapıları G6-Sektördeki firmaların artan miktar ve değer bazında ihracat başarıları G7- Tür bazında özellikle levrek ve çipura için AB'de % 25-30 Pazar payına ulaşılmış olması G8- Muğla'nın gerek avcılık gerekse yetiştiricilik açısından Türkiye'de önemli bir su ürünleri temin – üretim merkezi olması G9- Türkiye'nin 3. büyük turizm şehri olan Muğla'nın aynı zamanda su ürünleri tüketimi için de önemli bir pazar olması	Z1-Soğuk Zincir ile yapılan ihracat açısından lojistik zorluklar, en yakın limana karayolu mesafesinin uzak olması Z2-Üniversite ile işbirliği konusunda firmaların genelinde var olan önyargılar Z3-İlin sanayi altyapısı ve üretim alanları açısından yetersizlikleri Z4-Yurt içinde kişi başı balık tüketim miktarının nispeten yeterli seviyede olmaması Z5-Orta-küçük ölçekli firmalarda işleme tesisi bulunmaması, Z6-Özellikle toprak havuzlarda balık yetiştiriciliği yapan 100'ün üzerinde işletmenin, üretim, işleme ve pazarlama noktasında işbirliği yapamamış olmaları, Z7-İşbirlikleri ve kümeleşme gibi konulara karşı olumsuz tutum Z8-Yeni üretim alanları bularak üretimi artırmanın zorlukları Z9- Balık yağı, balık unu gibi bazı yem girdilerinde dışa bağımlılık Z10- Kamu kaynak ve desteklerinden yararlanmamak
Fırsatlar	Tehditler
F1-Yeni rakiplerin pazara girişinin zor olması F2-Yeni pazarlara açılma potansiyelinin yüksek olması F3-Balığın sağlıklı bir besin maddesi olması F4-Ekonomik olmayan balık türlerinden işleme teknolojisi aracılığıyla yeni ürünler elde etme olanağının bulunması	T1-Ulusal ve uluslararası ekonomik krizler T2- Sektöre özel teşviklerin azalması T3-Yurt içinde sektöre yönelik algı sorunu T4- Sahiplenme (siyasi vb.) olmaması T5- Su Ürünlerinde örgütlenmenin yeterli olmaması T6- Su kaynaklarının kirletilmeye başlanmış olması

Tablo 9.10 Muğla İli Mermer Sektörü GZFT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
G1-Bölgenin coğrafi ve jeolojik özellikleri dolayısı ile yüksek hammadde kalitesi ve potansiyeli G2- Pazarda kabul görmüş Muğla Beyazı adı ile tanınırlığı ve kalitesi yüksek özgün ürün üretimi G3- Neredeyse her ocağın kendine özel, özgün bir ürününün bulunması G3- Bölgede üretim yapan çok sayıda firmanın bulunması G4-Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Mühendislik Fakültesi bünyesinde Jeoloji ve Maden Mühendisliği bölümlerinin bulunması G5- Bölgenin müşteriler tarafından tanınması ve bilinmesi G6-Sektördeki firmaların istikrarlı bir biçimde artan miktar ve değer bazında ihracat başarıları G7- Bölgede öncü 4-5 firmanın Türkiye'nin farklı illerinde de ocaklarının bulunması G8- Muğla'nın mermer rezervleri açısından Türkiye'de önemli bir merkez olması G9- Sektörde geride bırakılan 20 yılın neticesinde oluşmuş iş yapma ve üretim bilgi ve tecrübesi	Z1- Küçük ve orta ölçekli firmaların genelinde finansman ve sermaye yeterliliği konusunda sıkıntılar olması Z2-İşbirliği ve kümelenme için ilgisizlik ve isteksizlik Z3-İlin sanayi altyapısı ve üretim alanları açısından yetersizlikleri Z4-Kendi ocağı bulunmayan ve fason çalışan (kesim ve ebatlama yapan) küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin bilinçsiz rekabet ile fiyat kırımları Z5-Ocaktan fabrikada nihai ürüne ulaşınca kadar yüksek oranda fire verilmesi (% 70 – 80) ve bu atıkların değerlendirilemiyor olması Z6-Nitelikli – niteliksiz işgücü yetersizliği Z7-Sektörün önde gelen büyük firmaları dışında kalan firmaların dış pazar-ihracat oranları düşük Z8- Motorin ve Elektrik önemli üretim girdileri, enerji maliyetleri yüksek Z9- Ocaktan çıkarılan blokların işlenmek üzere fabrikaya taşınması önemli bir nakliye maliyeti Z10- Dağıtım ve satış maliyetlerinin yüksekliği Z11- Üretim ekipmanı ve sarf malzemelerinin diğer illerden temin ediliyor olması Z12- Sektörde, genel olarak emek yoğun üretim yapılıyor olması
Fırsatlar	Tehditler
F1-Ülkemizde ve dünyada ekonomik büyüme; sektör inşaat sektörüne paralel bir büyüme eğilimi gösteriyor. F2-Yakın komşularda istikrar ve düzenin yeniden kurulması potansiyeli F3-Satınalma gücü yüksek gelişmiş ülke pazarlarına daha fazla ihracat yapabilme	T1-Ulusal ve uluslararası ekonomik krizler T3-Önemli mermer rezervlerine sahip İran üzerindeki ambargonun kalkması T4-Dünyanın en büyük mermer ithalatçısı Çin'de ekonomik durgunluk ve kriz olması T5-Ocaklarda rezervle ilgili sorunla karşılaşma riski T6- Yeni ocak ve üretim alanı bulmakta, bulunan ocakların da işletmeye alınmasında karşılaşılan zorluklar ve sürecin uzunluğu

Tablo 9.11 Muğla İli Yat ve Tekne İmalatı Sektörü GZFT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
G1-Bölgede geçmişten gelen ahşap tekne (Gulet) üretim geleneğinin bulunması; G2- İlin, butik üretimde özellikle ahşap yat ve tekne üretiminde dünyada rakibinin bulunmaması G3- Özellikle Bodrum ahşap yat ve tekne üretiminde kabul görmüş önemli bir marka G4-İlin sektörde Dünya kalitesinde üretim yapabilen üretici firmalara sahip olması G5- Sektörde özellikle öncü firmaların, teknoloji-ekipman, bilgi birikimi, tecrübe ve kalite açısından yeterli güce sahip olması G6-Sektördeki firmaların yıllar itibari ile istikrarlı ihracat başarıları G7- Sektörün özgün tür ve tarz ürünleri yanısıra yeterli model çeşitliliğine de sahip olması	Z1-Üretim tesislerinde teknolojik altyapı sorunları Z2-Tanıtım ve pazarlama alanında zafiyetler Z3-Sektörde üretici firmalar arasında fiyat kırma temelli bilinçsiz rekabet Z4-Seri ve standart üretim yapılmaması Z5-Uzun imalat süresinden kaynaklanan sermaye ve öz-kaynak ihtiyacı Z6-Nitelikli eleman bulma sıkıntısı Z7-İşbirliği ve kümelenme konularına olumsuz yaklaşım Z8-Sektöre yönelik özel destek programlarının olmaması Z9-Sektörde dünya çapında tanınırlığı olan Marka haline gelmiş bir üreticinin bulunmaması
Fırsatlar	Tehditler
F1-Avrupa Birliği ülkelerinde ekonomik kriz ve durgunluğun son bulması F2- Milas Ören’de “Bodrum Yat İmalat Bakım Onarım ve Çekek Yeri Toplu İşyeri Yapı Kooperatifi”nin tamamlanarak faaliyete başlaması F3- Kişisel mülkiyet ile lüks tüketime konu olması yanı sıra, Mavi Yolculuk ve deniz gezileri için ticari yatırım için de talebin bulunması F4- Ekonomik büyümeye paralel artan talep	T1-Ulusal ve uluslararası ekonomik krizler T2- İkinci el teknelerin yurt içi pazara sokulması T2-Marinaların yüksek bağlama fiyatları ve yetersiz kapasiteleri

Tablo 9.12 Muğla İli Arıcılık ve Bal Sektörü GZFT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
G1-Bölgede geçmişten gelen arıcılık ve bal üretim geleneğinin bulunması G2- İlin, özellikle çam balı üretiminde dünyada rakibinin bulunmaması G3- Çam balının yöreye özgü özgün bir ürün olması G4-Uygun işgücü maliyetleri ve lojistik avantajları G5- Arıcılık ve bal konusunda uzmanlık ve tecrübe G6-Arıcılık ve bal konusunda uygun doğal ve ekolojik imkanların varlığı	Z1-Ürün kalitesi konusunda arıcı ve tedarikçilere bağımlılığın yüksek olması Z2-Ürün çeşitliliği ve ar-ge konusunda mevcut yetersizlikler Z3-Kovan başına verimin göreceli olarak düşük olması Z4-Ulusal pazarda, çam balının bilinirlik ve tercih edilirliliğinin çiçek balına nispetle düşük olması Z5-Ulusal seviyede sahtecilik ve sağlıksız ürünlerle mücadelede istenilen başarının yakalanamamış olması
Fırsatlar	Tehditler
F1-Bal kalitesi ve güvenliği konusunda oluşan duyarlılık F2- Sektörde butik ürün talebindeki artış eğilimi F3- Yeni Pazarlar potansiyelinin yüksek oluşu F4-AB Pazarına ihracat imkanlarının gelişmesi	T1-İklim düzensizlikleri T2-Sahtecilik ve kayıt dışı üretim T3-Bal güvenliği konusunda yönetmelik ve düzenlemelerin yetersiz oluşu T4- Piyasada güçlü rakiplerin oluşu ve sektörü şekillendirmesi T5- AB pazarında Türk ballarına gösterilen önyargı

10 REKABETÇİ SEKTÖREL AKILLI İHTİSASLAŞMA VE YENİLİK ÖNERİLERİ

Aydın, Denizli ve Muğla illeri bazında belirlenen rekabet potansiyeli olan sektörler için gerçekleştirilen dünya, Türkiye ve bölge mevcut durum ve GZFT analizi sonuçları, sorunlu alanlar ve ihtiyaçlar esas alınarak sektörlerin yenilik ve rekabetçilik alanındaki gelişimlerine yönelik öneriler oluşturulmuştur. Sektör bazında oluşturulan öneriler aşağıda il bazında listelenmiş ve söz konusu öneriler GEKA Kalkınma Kurulu'nun 30 Eylül 2015 tarihinde Muğla'da gerçekleştirilen toplantısında Kurul üyeleri ile paylaşılmıştır. Sektörlere ilişkin sorunlar ve ihtiyaçlar il Raporlarında detaylı olarak yer almaktadır.

İl Raporlarında detayları verilen sektör önerileri çalışması ile amaçlanan; bölgede yenilik esaslı akıllı ihtisaslaşma sağlamak üzere rekabet potansiyeli olan sektör firmalarının yetkinliğini uluslararası rekabetçilik unsurlarına göre geliştirmek veya küresel ölçekte rekabetçi teknoloji tabanlı yeni firma oluşumlarını sağlayacak destek program çağrı tasarımlarına girdi oluşturmaktır. Öneriler bölge düzeyinde yapılmıştır, ancak sektörlerde örneğin gerekli gözetim ve denetimleri gerçekleştirecek özerk yapılaşmaların oluşturulması ve haksız rekabetin önlenmesi gibi ulusal düzeyde de alınması gereken önlemler bulunmaktadır.

Ulusal, bölge ve firma düzeyinde alınacak ve uygulanacak önlemler birbirini bütünlemektedir. Bu nedenle bu önlemlerin birbirini destekler biçimde ele alınması gerekmektedir. Sadece bölgesel ve firma düzeyinde tedbir üretilmesi istenen hedefin yakalanmasını zorlaştıracaktır.

10.1 AYDIN İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLERE İLİŞKİN SORUNLAR VE ÖNERİLER

10.1.1 Kuru Meyve ve Kabuklu Yemiş (İncir) Sektör Sorunları ve Öneriler

Sektör Sorunları

- Dünya piyasalarında aranan kalite özelliklerine sahip ürün yetiştirmek için, kaliteli üretim konusunda üreticinin bilinçlendirilmesi için gerekli olan eğitim çalışmalarına ağırlık verilmemektedir.
- Ürünün özellikleri dikkate alınarak değer zinciri aşamalarında modern tekniklerin kullanılması yeterli değildir.
- Tarımda izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik ile gıda güvenliğinin sağlanmasının amaçlandığı “İyi Tarım Uygulamaları” yaygın değildir.
- Bilinçsiz ve yanlış yapılan gübreleme toprağın fiziksel ve kimyasal yapısını bozmaktadır.
- Uygun ve sağlıklı fidan geliştirme ve üretimi yeterli değildir.
- Üründe doğru kurutma sorunu mevcuttur.
- Aflatoksin ve kalıntı sorunu devam etmektedir.

- Hidrojen peroksit uygulamaları devam etmektedir.
- İncir hastalık ve zararlıları ile zirai mücadele yeterince yapılamamaktadır.
- Markalaşma, tanıtım vb. konularda gelişme istenen hızda değildir.

Öneriler

- ✓ “Kuru İncir Sektör Kümelenmesi” oluşturulması için bu alanda tüm aktörlere ilişkin detaylı analiz ile küme stratejisi ve yol haritası hazırlanması faaliyetinin desteklenmesi önerilir. Kuru İncir Kümelenmesi için önerilen öncelikli çalışma alanları şunlardır;
 - İyi tarım uygulamaları
 - Uygun ve sağlıklı fidan geliştirme ve üretimi
 - Üründe doğru kurutma ve aflatoksin sorununun ortadan kaldırılması
 - Markalaşma ve tanıtım (etiketleme, tadım günü etkinlikleri, vb.)
- ✓ Kuru Meyve alanında faaliyet gösteren firmaların özellikle üniversiteler ile işbirliğinde aşağıdaki çalışmaları yapmaları özendirilebilir;
 - İyi tarım uygulamaları
 - Uygun ve sağlıklı fidan geliştirme ve üretimi
 - Üründe doğru kurutma ve aflatoksin sorununun ortadan kaldırılması
 - Markalaşma ve tanıtım (etiketleme, tadım günü etkinlikleri, vb.)

10.1.2 Zeytin ve Zeytinyağı Sektör Sorunları ve Öneriler

Sektör Sorunları

- Uzaktan algılama sistemleri kullanılarak, bir coğrafi bilgi sistemi ve güvenilir veri tabanı oluşturulmamıştır. Başta ağaç sayısı olmak üzere, sektördeki verilerin doğru olarak belirlenmesi sağlanamamaktadır.
- Sofralık zeytin işleme tesisleri daha çok küçük aile işletmeleri yapısındadır ve teknolojiden uzak çalışmaktadır.
- Zeytin çeşitlerinin ıslahının yapılması, sulama, ilaçlama ve gübreleme vb. bakım işlemlerinin modernize edilmesi sağlanamamaktadır.
- Zeytinde hastalık ve zararlılarla mücadelede geniş spektrumlu ilaç kullanımı yaygındır.
- Fidan üretiminde bölgesel adaptasyona önem verilmemektedir.
- Damlama sulama gibi modern sulama yöntemlerinin kullanılması yaygın değildir.
- Ağaçlar makineli hasada uygun halde değildir.
- Atık zeytin karasuyu, içerdiği organik kirlilik nedeniyle çevre kirlenmesine yol açmaktadır.
- Hijyenik ortamlarda zeytinyağı üretimi ve depolanması ile lisanslı depoculuk yaygınlaşmamıştır.

- Zeytinin stoklanması kooperatifler veya birlikler tarafından şekillendirilmesinde sorunlar yaşanmaktadır.
- Ambalajlı ve markalı ihracat çabaları yeterli değildir.
- Hangi ülkeye, hangi kanalla hangi ambalajla, hangi lezzette, hangi ürünün satılacağını tespit edilmesi ve bu doğrultuda ön çalışma yapılması için işbirlikleri ve kümelenme çalışmaları yetersizdir.
- Piyasa gözetim ve denetimlerinin yeterince yapılamadığı ve merdiven altı üretimin mevcut olduğu ifade edilmektedir.
- Sektörde yetişmiş ve nitelikli eleman sorunu bulunmaktadır.
- İşletmelerin kurumsallaşma çalışmaları yetersizdir.

Öneriler

- ✓ “Zeytin ve Zeytinyağı Kümelenmesi” oluşturulması için bu alanda tüm aktörlere ilişkin detaylı analiz ile küme stratejisi ve yol haritası hazırlanması faaliyetinin desteklenmesi önerilir. Zeytin ve Zeytinyağı Kümelenmesi için önerilen öncelikli çalışma alanları şunlardır;
 - Mevcut zeytin çeşit ve tiplerinin belirlenerek sertifikalandırılması ve genetik haritalarının çıkarılması
 - Sulama, ilaçlama ve gübreleme vb. bakım işlemlerinin modernize edilmesi
 - Üretimde biyolojik ve biyoteknik mücadelenin yaygınlaştırılması
 - Ambalajlama (tasarım ve paketlenme) ve Markalaşma
 - Atık yönetimi
 - Satış ve Pazarlama – E-ticaret, Sanal depo vb.
- ✓ Zeytin ve Zeytinyağı sektöründe faaliyet gösteren firmaların özellikle üniversiteler ile işbirliğinde aşağıdaki çalışmaları gerçekleştirmeleri desteklenerek özendirilebilir;
 - Mevcut zeytin çeşit ve tiplerinin belirlenerek sertifikalandırılması ve genetik haritalarının çıkarılması konusunda üniversite ile ortak Ar-Ge çalışmaları
 - Sulama, ilaçlama ve gübreleme vb. bakım işlemlerinin modernize edilmesi konusunda fizibilite ve yatırım faaliyetleri
 - Üretimde biyolojik ve biyoteknik mücadelenin yaygınlaştırılması eğitimleri
 - Ambalajlama (tasarım ve paketlenme) konusunda danışmanlık alımı
 - Markalaşma konusunda eğitim ve mentörlük hizmet alımı
 - Atık yönetimi eğitim ve danışmanlık hizmet alımı
 - Satış ve Pazarlama – E-ticaret, Sanal depo vb. eğitim ve danışmanlık hizmet alımı

10.1.3 Süt ve Süt Ürünleri Sektör Sorunları ve Öneriler

Süt ve süt ürünleri sektörü hem Aydın hem de Denizli ilinde öne çıkan rekabet potansiyeli olan sektörlerdir. Aynı bölgede yer alan iller olmaları nedeniyle sektöre ilişkin sorun ve öneriler örtüşmektedir.

Sektör Sorunları

- Yem maliyetlerinin yüksekliği hayvancılığı olumsuz etkilemektedir.
- Küçük ölçekli süt ve süt ürünleri üreticilerin bilinçlenme süreci sürmekle birlikte hayvan sağlığı ve beslenmesi konusundaki bilgi eksikleri ile AB standartlarının yakalanması mümkün değildir.
- Sütün kalitesi ve uygun koşullarda toplanması ile ilgili zafiyetler vardır.
- Sektörde kayıt dışılık vardır.
- Sektördeki tüm aktörler arasında yetersiz iletişim vardır, işbirlikleri yok denecek kadar azdır.
- Örgütlenme eksiklikleri üreticileri fiyat dalgalanmaları karşısında güçsüz kılmaktadır.
- Süt ve süt ürünleri sektöründeki yetersiz çalışmaları yeterli değildir.
- Süt ve süt ürünleri üreticilerinin davranışlarını özellikle yöresel pazardaki tüketicinin kaliteye değil fiyata dayalı tercihleri etkilemektedir.

Öneriler

- ✓ Küçük ve orta ölçekli işletmelerin yenilikçi butik ürünlere yönelmesi, büyük işletmelerin Ar-Ge çalışmaları yapması konusunda güdümlü proje destekleri verilmesi
- ✓ Küçük ve orta ölçekli süt ürünü üreten işletmelerin özgün ve yeni ürünleri için TR32 Bölgesinde “Ödül Programı” düzenlenmesi ve ödül alan firmaların tanıtımının yapılması
- ✓ Süt ve süt ürünleri analizi için ortak laboratuvar kurulması (özellikle düşük kapasiteli süt ve ürünleri işletmeleri için üniversite, üretici ve sanayici ortaklığında kurulacak laboratuvarın altyapısının Kalkınma Ajansı tarafından desteklenmesi)
- ✓ Süt ve süt ürünü üretici firmaların kalite ve verimlilik arttırıcı yatırımlarının, ileri imalat teknolojisi uygulamalarının ve üretim yönetim sistemleri modernizasyonlarının desteklenmesi
- ✓ Standartlara, tebliğ ve yasal düzenlemelere uygun üretim yapılması konusunda danışmanlıklar verilmesi, belgelendirmenin teşvik edilmesi ve bu konudaki danışmanlıkların desteklenmesi
- ✓ Yem bitkisi üretimi ve yem sanayinin güçlendirilmesi için tedbirler üretilmesi
- ✓ Türkiye’de “Endüstriyel Starter Kültürü” (ESK) üreten firma bulunmamaktadır. Firmaların bu konudaki Ar-Ge çalışmalarının desteklenmesi; bu konudaki yatırımların teşvik edilmesi

- ✓ Merkezi sağım ve toplama sistemlerinin desteklenmesi (Ortak Kullanımlı Soğutma Tankları gibi) ve bu sistemlerle ilgili yazılım geliştirilmesine destek verilmesi
- ✓ Sektörde kooperatifleşmenin özendirilmesi
- ✓ İşletmelerin kamu finansman desteklerinden ve Ar-Ge desteklerinden yararlanması konusunda" mentörlük hizmeti" sağlanması, bu hizmeti alacak firmaların desteklenmesi
- ✓ Sektörde kümelenmeyi teşvik etmek ve desteklemek üzere TR32 bölgesini kapsayacak şekilde süt ve süt ürünleri değer zinciri çalışması yapılması ve küme haritası oluşturulması
- ✓ Tüketicilerin özellikle fonksiyonel gıda ve sağlıklı ürün tüketimi konusunda bilinçlendirilmesi için tanıtım ve toplantı faaliyetleri düzenlenmesi veya bu faaliyetlerin desteklenmesi

10.1.4 Gıda ve Tarım Makinaları Sektör Sorunları ve Öneriler

Sektör Sorunları

- Kurumsallaşma zafiyetleri mevcuttur.
- Nitelikli insan kaynağı eksiklikleri bulunmaktadır. Kalifiye eleman temininde güçlük çekilmektedir.
- Danışmanlık ve nitelikli eğitimlerin de bölgeden yeterince sağlanamadığı vurgulanmaktadır.
- Girişimcilik geleneği zayıftır.
- Tasarımdan satış sonrası hizmetlere kadar ürün değer zincirleri ile ilgili strateji ve faaliyet planlarında zafiyetler vardır.
- Ar-Ge süreçlerinde ve yenileşim amaçlı işbirliklerinde yetersizlikler vardır, üniversitelerle kurumsal işbirlikleri çok zayıftır.
- Yurt dışı pazar analizlerinde zafiyetler mevcuttur.
- Ürünlerde MEMS, elektronik sistemler vb. kullanımında talep yetersizliğinin de etkisiyle önemli yetersizlikler vardır.
- Dış pazarlar için uygunluk değerlendirme (belgelendirme vb.) konularında yetersizlikler mevcuttur.
- Artan ürün çeşitliliğine ayak uydurulamamaktadır.
- Bilgi ve iletişim teknoloji altyapıları ve bunlara bağlı üretim ve yönetim sistemleri yaygın değildir.
- Küresel markalaşma konusunda sorunlar vardır.
- Eğitim seviyesi oldukça yüksek olan ilin bu potansiyelini yeterince kullanamadığı düşünülmektedir.

Öneriler

- ✓ Rekabetçi bir gıda ve içecek sektörünün gelişmesi için bölgede “tarımsal Ar-Ge noktası” oluşturulması
- ✓ Firmalara “esnek üretim - esnek otomasyon altyapısı” ve yeteneği kazandırılması (ileri imalat teknolojileri alanında yatırım yapılması)
- ✓ Katma değeri yüksek “Akıllı makine” tasarım ve üretiminin özendirilmesi (Üniversite ve firmalarla işbirliği yapılabilir)
- ✓ Tarım makinalarında bireysel veya ortak “Pazar araştırması” çalışması ile Hedef Ülkelerin belirlenmesi
- ✓ Tasarım doğrulama ve bazı testlerin yapılmasında rekabet öncesi işbirliği kapsamında “ortak kullanım alanları” oluşturulması
- ✓ Tanıtım ve pazarlama amaçlı “Demonstrasyon” çalışmalarının yapılması

10.2 DENİZLİ İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLERE İLİŞKİN SORUNLAR VE ÖNERİLER

10.2.1 Süt ve Süt Ürünleri Sektör Sorunları ve Öneriler

Süt ve süt ürünleri sektörü hem Aydın hem de Denizli ilinde öne çıkan rekabet potansiyeli olan sektörlerdir. Aynı bölgede yer alan iller olmaları nedeniyle sektöre ilişkin sorun ve öneriler örtüşmektedir.

Sektör Sorunları

- Yem maliyetlerinin yüksekliği hayvancılığı olumsuz etkilemektedir.
- Küçük ölçekli süt ve süt ürünleri üreticilerin bilinçlenme süreci sürmekle birlikte hayvan sağlığı ve beslenmesi konusundaki bilgi eksikleri ile AB standartlarının yakalanması mümkün değildir.
- Sütün kalitesi ve uygun koşullarda toplanması ile ilgili zafiyetler vardır.
- Sektördeki kayıt dışılık önemli bir sorundur.
- Sektördeki tüm aktörler arasında yetersiz iletişim vardır, işbirlikleri yok denecek kadar azdır.
- Örgütlenme eksiklikleri üreticileri fiyat dalgalanmaları karşısında güçsüz kılmaktadır.
- Süt ve süt ürünleri sektöründeki yetersiz çalışmaları yeterli değildir.
- Süt ve süt ürünleri üreticilerinin davranışlarını özellikle yöresel pazardaki tüketicinin kaliteye değil fiyata dayalı tercihleri etkilemektedir.

Öneriler

- ✓ Küçük ve orta ölçekli işletmelerin yenilikçi butik ürünlere yönelmesi, büyük işletmelerin Ar-Ge çalışmaları yapması konusunda güdümlü proje destekleri verilmesi
- ✓ Küçük ve orta ölçekli süt ürünü üreten işletmelerin özgün ve yeni ürünleri için TR32 Bölgesinde “Ödül Programı” düzenlenmesi ve ödül alan firmaların tanıtımının yapılması
- ✓ Süt ve süt ürünleri analizi için ortak laboratuvar kurulması (özellikle düşük kapasiteli süt ve ürünleri işletmeleri için üniversite, üretici ve sanayici ortaklığında kurulacak laboratuvarın altyapısının Kalkınma Ajansı tarafından desteklenmesi)
- ✓ Süt ve süt ürünü üretici firmaların kalite ve verimlilik arttırıcı yatırımlarının, ileri imalat teknolojisi uygulamalarının ve üretim yönetim sistemleri modernizasyonlarının desteklenmesi
- ✓ Standartlara, tebliğ ve yasal düzenlemelere uygun üretim yapılması konusunda danışmanlıklar verilmesi, belgelendirmenin teşvik edilmesi ve bu konudaki danışmanlıkların desteklenmesi
- ✓ Yem bitkisi üretimi ve yem sanayinin güçlendirilmesi için tedbirler üretilmesi
- ✓ Türkiye’de “Endüstriyel Starter Kültürü” (ESK) üreten firma bulunmamaktadır. Firmaların bu konudaki Ar-Ge çalışmalarının desteklenmesi; bu konudaki yatırımların teşvik edilmesi
- ✓ Merkezi sağım ve toplama sistemlerinin desteklenmesi (Ortak Kullanımlı Soğutma Tankları gibi) ve bu sistemlerle ilgili yazılım geliştirilmesine destek verilmesi
- ✓ Sektörde kooperatifleşmenin özendirilmesi
- ✓ İşletmelerin kamu finansman desteklerinden ve Ar-Ge desteklerinden yararlanması konusunda" mentörlük hizmeti" sağlanması, bu hizmeti alacak firmaların desteklenmesi
- ✓ Sektörde kümelenmeyi teşvik etmek ve desteklemek üzere TR32 bölgesini kapsayacak şekilde süt ve süt ürünleri değer zinciri çalışması yapılması ve küme haritası oluşturulması
- ✓ Tüketicilerin özellikle fonksiyonel gıda ve sağlıklı ürün tüketimi konusunda bilinçlendirilmesi için tanıtım ve toplantı faaliyetleri düzenlenmesi veya bu faaliyetlerin desteklenmesi

10.2.2 Meyve-Sebze ve Tıbbi-Aromatik Bitkiler Sektör Sorunları ve Öneriler

Sektör Sorunları

- Çoğu küçük ölçekli işletmelere sahip olan meyve üreticilerinin örgütlenmesi oldukça zayıftır.
- Coğrafi işaretleme, markalaşma ve tanıtım faaliyetlerine yeterince önem verilmemektedir. En önemli sorunlardan birisi pazarlama sorununun çözülememiş olmasıdır.
- Standardizasyona ve ambalajlamaya önem verilmemektedir.

- Ekim alanları hedef pazarların tüketici eğilimleri doğrultusundaki güncel çeşitlerle yönlendirilmemekte ve arz- talep ilişkisi dikkate alınarak üretim yapılmamaktadır.
- Meyvecilik gelecek yıllarda şiddetini artırması beklenen kuraklık sorunu dikkate alınarak biçimlendirilmemektedir.
- Meyvelerdeki kalıntı ve/veya bulaşanların yasal limitlere uygun olup olmadığının ölçülmesi ve belgelendirilmesi konusunda zaafiyetler vardır.
- Pek çok tıbbi ve aromatik bitkinin etkili maddeleri ve tohumluğu yurt dışından ithal edilmektedir.
- Bitkilerin devamlı olarak doğadan bilinçsizce sökülmesi doğal vejetasyonun bozulmasına, nadir ve endemik bitki türlerinin yok olmasına ve erozyon artışına neden olmaktadır.
- Araştırmacı-sanayici-üretici arasındaki bilgi akışının yeterli değildir.

Öneriler

- ✓ "Meyve, sebze, aromatik bitkiler yenileşim merkezi" kurulması
 - PAU BİYOM'un merkezin çekirdeğini oluşturduğu, ilgili tüm aktörlerin katılımı ile kuluçkalıkları, Ar-Ge ve Yenileşim Ofisleri, uygulama laboratuvar ve alanları, özellikle tıbbi ve aromatik bitkiler referans laboratuvarı, ortak ticarileştirme birimleri, iletişim ve ağ-yapılaşma terasları, çok amaçlı etkinlik ve eğitim birimleri, sergi alanları vb. birimleri içeren bir merkez
 - Medikal sektörü için bitki işleme süreçlerinin geliştirilmesi için uluslararası iyi uygulamalardan teknoloji transfer kapsamında yararlanılması (Fraunhofer-Moez gibi) ve ilgili uluslar arası pazarda ticarileştirilmesi
- ✓ Kooperatifçilik başta olmak üzere, üreticiler arasındaki organizasyonların, işbirlikleri güçlendirilmesi; lobi faaliyetleri, farkındalık ve bilgilendirme çalışmaları, yurtdışı örneklerin incelenerek tanıtılması çalışmalarının desteklenmesi
- ✓ "Yaş Meyve ve Sebze Kümelenmesi" oluşturulması ve bu alanda tüm aktörlere ilişkin detaylı analiz ile küme stratejisi ve yol haritası hazırlanması faaliyetinin desteklenmesi önerilir. Yaş Meyve ve Sebze Kümelenmesi için önerilen öncelikli çalışma alanları şunlardır;
 - Hollanda gibi uluslar arası iyi uygulama örnekleri incelenmesi
 - Uluslararası standartlara uygun ve kaliteli işleme ile ilgili ortak laboratuvarların kurulması
 - Çeşitlilik üstünlüğü nedeniyle tedarik ve pazarlama yönetimi için bilgisayar destekli ileri yönetim biçimlerinin geliştirilmesi
 - Hasat sonrası ambalajlama, paketleme, dondurulma ve depolamayı sağlayacak ortak tesisler
 - Markalaşma faaliyetleri

- ✓ Yaş meyve ve sebze hasadına özgün üretimin her bir süreci ile ilgili makina altyapısı ve yazılımların modernizasyonu çalışmaları
- ✓ Kekik üretiminde yakalanan başarının diğer tıbbi ve aromatik bitki üretimine örnek teşkil edecek şekilde tıbbi-aromatik bitkileri kültüre alınma çalışmalarına ağırlık vererek farklı aromatik bitki kültürlerinin yapılması için özel teşviklerin sağlanması
- ✓ Meyve, sebze ve aromatik bitkileri işleyecek tesislerin kurulması için yurtiçi ve yurt dışındaki girişimciler, Ar-Ge altyapısı olan teknolojiye hakim işletmelerin bölgeye davet edilmesi, görüşleri doğrultusunda bölgede iyileştirmeler yapılarak bölge bu tip firmalar için cazibe merkezi haline dönüştürülmesi
- ✓ Denizli’de çeşitli meyveler ve kokulu bitkiler yetiştirilmektedir. Bu durumu avantaja çevirmenin bir yöntemi olarak bölgede “Çiçek Turizmi” şeklinde bir organizasyon planlanması (Nisan-Mayıs aylarında kiraz çiçeği, Mayıs-Haziran aylarında gül çiçeği, Temmuz-Ağustos’ta lavanta turizmi gibi.)

10.2.3 Kablo Sektör Sorunları ve Öneriler

Sektör Sorunları

- Yaygın olarak ürün bazlı uzmanlaşma görülmemektedir, firmalar ürün çeşitliliğine gitmek yerine aynı tip ürünleri üretmektedirler.
- Yenileşim ve Ar-Ge kapasitesi yetersiz olan sektör firmalarının üniversiteler ve Ar-Ge kurumları ile işbirliği olmadığı izlenmektedir. Firmaların kendi aralarında işbirliğine gitmek ve örgütlenmek eğilimleri de son derece zayıftır.
- Firmalar yaygın olarak uluslararası rakipleri ile karşılaştırıldığında düşük kar marjları ile çalışmaktadırlar.
- Firmaların sadece fiyat odaklı avantajları bulunmaktadır.
- İhraç pazarlarında çeşitlendirmeye gitmek, aracısız ihracat yapmak, yeni pazarları araştırmak, pazar analizleri yapmak hususunda da firmaların güçlü olmadığı görülmektedir.
- Firmaların işletme ve finansman maliyetleri ile tahsilatla ilgili sorunları bulunmaktadır.
- Lojistik hususunda özellikle Avrupalı üreticiler ile karşılaştıklarında maliyet dezavantajları vardır.
- Türkiye’deki birçok sektörde olduğu gibi önemli diğer bir sorun da enerji fiyatlarıdır.
- Kamunun bölgesel ve/veya ulusal bazda sektöre özel bir desteği ve uzun erimli stratejisi bulunmamaktadır.

Öneriler

- ✓ "Kablo Kümelenmesi" oluşturulması ve bu alanda tüm aktörlere ilişkin detaylı analiz ile küme stratejisi ve yol haritası hazırlanması faaliyetinin desteklenmesi önerilir. Kablo Kümelenmesi için önerilen öncelikli çalışma alanları şunlardır;
 - Ortak tedarik ve ortak dağıtım kanallarının oluşturulması
 - Hedef pazarların belirlenmesi ve izlenmesi
 - Yurtdışı projelerde, ihalelere ortak olarak katılmak üzere firmaların birlikte hareket etmeleri
 - Bölgenin markalaşması için tedbirler üretilmesi. Örneğin, her çeşit kabloların bu bölgeden istenen kalite ve zamanda temin edilebileceğinin bilinir olmasının sağlanması
 - Ortak Ar-Ge çalışmaları
- ✓ Tekstil, plastik ve kablo sektörlerinin kesişim alanlarındaki çalışmaların sürdürüleceği "Üç Sektörlü Ortak Ar-Ge Merkezi" Kurulması (teknik tekstiller çalışılırken plastikteki gelişmeler dikkate alınacak veya kablo sektöründe kablo yalıtım malzemeleri üzerinde çalışılırken teknik tekstiller ve plastik malzemedeki gelişmeler dikkate alınacak vb.)
 - Tekstil, plastik ve kablo sektöründeki firmalar, üniversitenin ilgili bölümleri ile birlikte TÜBİTAK destekli ortak Ar-Ge Merkezi kurulması ve Ar-Ge çalışmalarının Kalkınma Ajansı tarafından desteklenmesi; bu konuda çağrıya çıkılması; ancak her bir eylem adımından önce ilgili aktörlerde farkındalık yaratılması, katılımcılığın artırılması ve ortak kararlılık gösterilmesi için çaba sarf edilmesi.
- ✓ Özellikle küçük ve orta ölçekli firmalarda kurumsallaşmanın sağlanması
 - Firmaların kalite güvence altyapılarını oluşturması veya güçlendirmesi
 - Firmaların verimlilik arttırıcı biçimde üretim yönetimlerinin modernizasyonu
 - Markalaşma ve firmaların doğrudan kendi markaları ile ihracat yapmasının teşvik edilmesi
- ✓ Firmaların aşamalı olarak Ar-Ge ve Yenileşim altyapılarını kurması, yeni ürünlerin tasarlanması ve geliştirilmesinde yetkinlik kazanılması (örneğin, HVDC light kabloları veya polimer kabloları üzerine yapılan araştırma çalışmaları, bu konuda yerel üniversitelerden teknoloji transferi veya ortak Ar-Ge faaliyetleri)

10.2.4 Tekstil Sektör Sorunları ve Öneriler

Sektör Sorunları

- Yeterli yabancı sermaye girişi yoktur.
- İşletmeler büyük ölçüde fason çalışan işletmelerdir. Markalaşma yaygın değildir.
- Sektörde teknolojik gelişmeleri izleme ve yeni pazarlara girme arayışı yeterli değildir.

- Maliyeti artıran ve rekabeti zorlaştıran sorunlar vardır;
 - Yüksek istihdam maliyetleri, Yüksek enerji fiyatları, Yüksek hammadde fiyatları
 - Dahilde işleme rejimi,
 - Uzakdoğu'dan yapılan haksız ithalat ve Uzakdoğu fasonculuğu
- Firmaların öz kaynakları yeterli değildir.
- Firmaların kapasite kullanım oranları düşüktür.
- Ar-Ge faaliyetlerine ayrılan kaynaklar yeterli değildir, üniversite ile işbirliği yapılmamaktadır.
- Kümeleşme ve ağ yapıların oluşumunda beklenen seviye yakalanamamıştır.
- Ucuz iş gücüne dayalı rekabet anlayışı (taşeronlaşma-kayıt dışı işçi çalıştırma-sendikasılaştırma) vardır.
- Ulusal bir tekstil politikasının olmaması Bölgeyi de etkilemektedir.

Öneriler

- ✓ Denizli Tekstil firmaları arasında başlayan kümeleşme faaliyetlerinin güçlendirilmesi (Küme Ar-Ge kuruluşlarının ve Ar-Ge yetkinliği olan firmaların davet edilmesi)
- ✓ Tekstil Kümelenmesi için önerilen öncelikli çalışma alanları;
 - Yurtdışında ortak tanıtım ve satış merkezleri
 - Ortak dağıtım kanalları (lojistik)
- ✓ "Tekstil Moda Merkezi" oluşturulmasının desteklenmesi
 - Firmaların gereksinimleri olan kozmetik tasarımlar konusunda destek vermek
 - Moda haftası düzenlemek
 - Teknik tekstiller ve ev tekstilleri alanında tasarım yarışmaları yapmak
- ✓ Tekstil, plastik ve kablo sektörlerinin kesişim alanlarındaki çalışmaların sürdürüleceği "Üç Sektörlü Ortak Ar-Ge Merkezi" Kurulması (teknik tekstiller çalışılırken plastikteki gelişmeler dikkate alınacak veya kablo sektöründe kablo yalıtım malzemeleri üzerinde çalışılırken teknik tekstiller ve plastik malzemedeki gelişmeler dikkate alınacak vb.)
 - Tekstil, plastik ve kablo sektöründeki firmalar, üniversitenin ilgili bölümleri ile birlikte TÜBİTAK destekli ortak Ar-Ge Merkezi kurulması ve Ar-Ge çalışmalarının Kalkınma Ajansı tarafından desteklenmesi; bu konuda çağrıya çıkılması; ancak her bir eylem adımından önce ilgili aktörlerde farkındalık yaratılması, katılımcılığın artırılması ve ortak kararlılık gösterilmesi için çaba sarf edilmesi.
- ✓ Firmalarda kalite güvence altyapılarının güçlendirilmesi
- ✓ Firmaların verimlilik artırıcı biçimde üretim ve üretim yönetim sistemlerinin modernizasyonu (ileri teknoloji yatırımları)
- ✓ Firmalarda kozmetik tasarım birimlerinin kurulması ve bunların üniversitelerin ilgili bölümlerinden destek almalarının sağlanması

- ✓ 'Ev tekstili denince tüm dünyada Denizli bölgesinin akla gelmesi' için bölgenin markalaşmasının sağlanması
- ✓ Yabancılar için yılın belli zamanlarında ev tekstili satın alma turları düzenlenmesi
- ✓ Şehir merkezinin dışında denetlenen, yabancı markaların da şube açabilecekleri "Ev Tekstili Fabrika (Outlet) Satış Merkezi" oluşturulması

10.3 MUĞLA İLİ REKABETÇİ SEKTÖRLERE İLİŞKİN SORUNLAR VE ÖNERİLER

10.3.1 Su Ürünleri Yetiştiriciliği Sektör Sorunları ve Öneriler

Sektör Sorunları

- İlin sanayi altyapısı ve üretim alanları açısından yetersizlikleri bulunmaktadır.
- Soğuk zincir ile yapılan ihracat açısından en yakın limana karayolu mesafesinin uzak olması gibi lojistik zorluklar yaşanmaktadır.
- Üniversite ile işbirliği konusunda firmaların genelinde var olan önyargılar nedeniyle işbirlikleri zayıftır.
- Özellikle toprak havuzlarda balık yetiştiriciliği yapan 100'ün üzerinde işletme üretim, işleme ve pazarlama noktasında işbirliği yapmamaktadırlar.
- KOBİ'lerde işleme tesisi bulunmamaktadır.
- Sektör balık yağı, balık unu gibi bazı yem girdilerinde dışa bağımlıdır.
- Firmaların Ar-Ge faaliyetleri zayıftır ve kamu kaynak ve desteklerinden yararlanmamaktadırlar.

Öneriler

- ✓ Milas ilçesinde toprak havuzlarda su ürünleri yetiştiriciliği yapan 150 civarında üretici firmanın (toplam üretim hacmi 10.000 ton civarında) "ortak kullanım" amaçlı bir işletme tesisi ile verimlilik ve kalitesinin artırılması
- ✓ Toprak havuz üreticilerinin, ürünlerini AB pazarına ihraç edebilmeleri ile ilgili gıda güvenliği sorunlarına dair çözümler geliştirilmesi
- ✓ Deniz çiftliklerinde sürdürülebilir yetiştiriciliğin önünde zamanla engel teşkil edebilecek "kirlilik" ve doğal ortam dengesini bozucu oluşumlarının çözümüne dair bilimsel araştırmalar ve uygulamalar yapılması
- ✓ Sektörde faaliyet gösteren fakat yem üretim ve işleme tesisi bulunmayan yetiştiricilerin, yeter sayıda bir araya gelerek sürdürülebilir ve ekonomik verimliliği sağlayan ölçekte "yem üretim ve işleme tesisi" yatırım projeleri oluşturmaları
- ✓ Balık yemi üretiminde kullanılan girdilerin, ilin yerel kaynak ve imkanları kullanılarak üretimine yönelik Ar-Ge, ekonomik yapılabilirlik-fizibilite ve yatırım projeleri çalışmaları

- ✓ Ürün çeşitliliğini zenginleştiren (paketlenmiş – işlenmiş – pişmeye hazır ürün geliştirme gibi) katma değerli yeni ürün geliştirme ve yatırım projelerinin oluşturulması
- ✓ İlin ekolojik şartlarına ve imkanlarına uygun, iç pazarda tüketim alışkanlığı ve talebi bulunmayan ancak yüksek ihracat potansiyeli taşıyan mikro alg, kurbağa, salyangoz gibi yeni ürünlerin üretimine dair araştırmalar ve projeler yapılması

10.3.2 Mermer Sektör Sorunları ve Öneriler

Sektör Sorunları

- Sektörde işbirliği konusunda yeterli ilgi ve istek yoktur.
- Üretim ekipmanı ve sarf malzemeleri yerel olarak tedarik edilmemektedir. İlin sanayi altyapısı ve üretim alanları açısından yetersizlikleri bulunmaktadır.
- Ürün işlenmesinde yüksek fire oranı (% 70 – 80) vardır. Atıkların değerlendirilmesi yapılmamaktadır.
- Genel olarak emek yoğun üretim yapılmakta, ileri imalat teknolojilerinden yararlanılmamaktadır.
- Kalifiye eleman bulma sorunu vardır.
- Firmalar ürünlerinde standardizasyonu yakalayamamaktadırlar.
- Önde gelen büyük firmalar dışında ihracat oranları düşüktür.
- Girdi maliyetleri (enerji, lojistik) yüksektir.
- Kendi ocağı bulunmayan ve fason çalışan (kesim ve ebatlama yapan) işletmelerin bilinçsiz fiyat kırmaları ile haksız rekabet ortamı vardır.
- Firmaların genelinde finansman ve sermaye yeterliliği konusunda sıkıntılar vardır.

Öneriler

- ✓ Enerji ve emek yoğun üretim yapılan sektörde, maliyetleri azaltıcı karlılığı ve kaliteyi artırıcı teknolojik çözümler geliştirilmesi (ileri imalat teknoloji kullanımının artırılması)
- ✓ Ocaktan nihai ürüne en iyi seviyede % 70 – 80 fire oranı ile çalışan sektör için atık, artık ve defolu ürünlerin değerlendirilmesi sorununa yönelik (gerek fire oranlarının azaltılması gerekse firelerin değerlendirilmesi) Ar-Ge çalışmaları yapılması
- ✓ İhracatın satın alma gücü yüksek gelişmiş ülkelere daha fazla oranda yapılması için ortak hedef Pazar araştırma, ticari istihbarat, sonrasında da tanıtım çalışmalarının yapılması
- ✓ Kalsitin (Muğla mermeri beyazlık seviyesi ve içerdiği ortalama % 98 oranda CaCO₃ ile önemli bir Kalsit üretim kaynağıdır) girdi olarak kullanıldığı İkincil Ürünlerin bölgede üretimi konusunda ekonomik yapılabilirlik ve verimlilik araştırması çalışması yapılması
- ✓ İşbirliği ve kümelenme konularında mevcut ilgisizlik ve isteksizliği giderecek eğitim ve bilinçlendirme organizasyonları düzenlenmesi, paralel olarak kümelenme oluşumu için aktörlerin analiz edilmesi, kümelenme haritasının oluşturulması

10.3.3 Yat ve Tekne İmalatı Sektör Sorunları ve Öneriler

Sektör Sorunları

- Sektör için oluşturulmuş organize bölgesi yoktur ve alt yapısı yapılmış tersane bölgeleri yeterli değildir.
- Firmaların üretim tesislerinde teknolojik altyapı sorunları vardır. Seri üretim ve standartlaşma problemleri yaşanmaktadır.
- Uzun imalat süresinden kaynaklanan sermaye ve öz-kaynak ihtiyacı vardır.
- Tanıtım ve pazarlama alanında zafiyetler vardır. İç pazar yeterli değildir.
- Sektörde üretici firmalar arasında fiyat kırma temelli bilinçsiz rekabet vardır.
- Nitelikli eleman bulma sıkıntısı vardır.
- İşbirliği ve kümelenme yaklaşımlar olumlu değildir.
- Sektörde dünya çapında tanınırlığı olan marka haline gelmiş bir üretici yoktur.
- Sektörde kullanılan yedek parça, malzeme, aksesuar, cihaz, teçhizat ve motor üretiminde bölge yetersizdir.
- Sektörü destekleyecek ve teşvik edecek, ülkemizi dünya çapında bir marka haline getirecek devlet politikalarının yetersiz olması Bölgeyi etkilemektedir.

Öneriler

- ✓ Üretim altyapısının teknolojik makine ve ekipman ile iyileştirilmesi
- ✓ İthal üretim girdilerinin yerleştirilmesine yönelik araştırma ve uygulama projeleri oluşturulması ve bu kapsamda geliştirilen ürünlerin uluslararası test ve belgelendirme çalışmalarının yapılması
- ✓ Tanıtım ve pazarlama etkinliğini artırmaya yönelik, il’de ulusal ve uluslararası fuar organizasyonlarının düzenlenmesi

10.3.4 Arıcılık ve Bal ürünleri Sektör Sorunları ve Öneriler

Sektör Sorunları

- Ürün kalitesi konusunda arıcı ve tedarikçilere bağımlılık yüksektir.
- Üretici ve tüketici bilinç düzeyi yetersizdir.
- Verimlilik , kalite ve uluslararası standartlara uygunluk konularında sorun yaşanmaktadır.
- “Sahte Bal” olarak ifade edilen standart dışı üretim de sektör için önemli bir sorundur.
- Bal dışındaki diğer arı ürünleri üretimi yeterli değildir.
- Ar-Ge konusunda çalışmalar zayıftır.
- Damızlık ana arı problemi vardır.
- Birlikler ya da kooperatifler tarzında örgütlenmeler yeterli değildir.

- Üniversitede arıcılıkla ilgili doğru ve yeterli bilginin arıcılara aktarılmasını sağlayacak uzmanlaşmış teknik elemanlar bulunmamaktadır.
- Arı hastalık ve zararlılarıyla mücadelede etkin yöntemler kullanılmamaktadır.
- Ulusal pazarda, çam balının bilinirlik ve tercih edilirliliğinin çiçek balına nispetle düşüktür.
- İhracat deneyimi yetersizdir.

Öneriler

- ✓ Üreticilerin kooperatifleşmeye yönlendirilmesi
- ✓ Bal konusunda Marmaris dışındaki üretim bölgeleri için de Coğrafi İşaret tescilleri yapılması
- ✓ Bal tüketimini artırmak, ürün çeşitliliğini zenginleştirmek, üretilen katma değeri ve karlılığı yükseltmek için, balın girdi olarak kullanıldığı İkincil Ürünlerin üretilmesine dair araştırma, ürün geliştirme ve yatırım projelerinin artırılması (İçinde bal bulunan doğal enerji içecekleri, meyve suları, tatlılar, şekerlemeler, kurabiyeler vb.)
- ✓ Arıcılıkta kullanılan ilaçların bilinçli kullanımına dair eğitimlerin yaygınlaştırılması ve bu ürünlerin doğal alternatifleri ile ikame edilebilmesini sağlayacak doğal ve sağlıklı yeni çözümlerin araştırma geliştirme ve üretim projelerinin desteklenmesi
- ✓ Doğal tedavi ve apiterapide kullanımı gittikçe yaygınlaşan polen, arı sütü, propolis gibi arıcılık ürünlerinin sağlıklı ve güvenilir şekilde üretimi, tedariğı, işlenmesi ve paketlenmesi için araştırma geliştirme ve üretim projelerinin desteklenmesi
- ✓ Bal paketlemede (farklı büyüklükte kavanoz ve ambalajlara konulan balların) tedarikçi bazında takibinin yapılabildiğı bilişim ve otomasyon teknolojilerine dair Ar-Ge çalışmalarının yapılması

11 BÖLGESEL YENİLİK VE YENİLİK ODAKLI GİRİŞİMCİLİK İÇİN PROGRAM / PROJE ÇAĞRILARI

Bir bölgede yenilik ve yenilik odaklı girişimcilik için öncelikle sağlanması ve güçlendirilmesi gereken temel unsurlar şunlardır;

- Bölgede önceliklendirilmiş konu ve sektörlerin belirlenerek odaklanılacak konu ve sektörlerdeki tüm bölgesel paydaşların (büyük firmalar, KOBİ’ler, üniversiteler, araştırma merkezleri, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları) sektörün inovasyon performansının artırılması için işbirliği yapmalarını mümkün kılmak,
- Odaklanılan konu ve sektörlerdeki firmaların inovasyon yapma yeteneğini artırmak, sektörde inovasyona dayalı yeni firmaların kurulmasını sağlamak,
- Odaklanılan sektörlerin inovasyon faaliyetlerinin etkinliğini artırmak için gerekli altyapı ve imkanların oluşmasını ve mevcut ve kurulacak olan altyapıların etkin kullanılmasını sağlamak.

Bu temel unsurlar dikkate alınacak şekilde tasarlanan çağrılarda aşağıdaki şekilde bir yaklaşımın benimsenmesi önerilmektedir;

- ✓ Makro ölçekte bölgesel yetkinliği artıracak,
- ✓ Mezo ölçekte bölge için belirlenmiş ve kabul görmüş öncelikleri dikkate sunarak bu konularda yetkinlik oluşturacak,
- ✓ Mikro ölçekte de firmaların yetkinliğini uluslararası rekabetçilik unsurlarına göre geliştirecek ve/veya küresel rekabetçi teknoloji tabanlı yeni firma oluşumlarını sağlayacak şekilde çağrılarını tasarlamak.

Bu yaklaşımla ele alınan bazı çağrı örnekleri aşağıdaki bölümlerde sunulmuştur.

11.1 Makro Ölçek - Bölgesel Yetkinlik Odaklı Çağrı Örnekleri

- **Güney Ege Bölgesi Yenilik Kapasitesi Geliştirme Program ve Proje Çağrıları**
(Bölgede ilgili aktörlerin birlikte oluşturacakları ortaklıklar ve/veya kümeler arası işbirlikleri vasıtasıyla yürütülecek projeler)
 - “İnovasyon Merkezi”, “Bölge Doğal ve Kültürel Zenginliklerin Uluslararası Tanıtımı ve Marka Değeri Oluşturulması Projeleri”, “Bölgesel Özellikte Yaratıcı Teknoloji Proje Yarışmaları” vb.

- **Sürdürülebilir Yenilikçi ve Akıllı Bölge Proje ve Program Çağruları** (*Bölgede firmaların araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik odaklı yatırım yapmalarını ve BIS geliştirmelerini amaçlayan projeler*)
 - Üniversite TTO' sunun ulusal/uluslar arası Ar-Ge destek programlarına yönlendirmek için firmalarda proje madenciliği yapması, proje önerileri yazması, Bölge ATGY (Araştırma, Teknoloji Geliştirme ve Yenilik) kapasitesi ve programları ile ilgili ölçme–izleme-değerlendirme projeleri vb.

11.2 Mezo Ölçek - Öncelikli Alanlarda Yetkinlik Odaklı Çağrı Örnekleri

Kümeleşme ve kümeler aracılığı ile akıllı uzmanlaşma kritik büyüklük oluşumunun, bölgeler arası sektörel ve disiplinler arası işbirliği için ve ülkedeki mobilizasyonun en önemli araçlarından biridir. Bu işbirlikleri araştırma ve geliştirme, eğitim ve teknoloji transfer süreçlerinde olabilmektedir. Küme içi ve kümeler arası işbirlikleri ayrıca kıt kaynakların verimli kullanılması ve benzer faaliyetler için kaynak israfını önlemede de en etkili yöntemlerdendir. Ayrıca Araştırma Teknoloji Geliştirme Yenileşim (ATGY) süreçleri için en kritik unsur olan KOBİ'lerin faaliyetlere çekilmesinde de çok etkili olabilmektedir.

Bölgesel Akıllı Uzmanlaşma ve Büyüme için en etkili yol kümeleşmeyi destekleyerek daha sonra da kümeler arasında yenilik zincirleri ile akıllı uzmanlaşmayı sağlamaktır. Daha sonra bu oluşumların uluslararası zincirlere bağlanması kritik önemdedir.

- **Bölge için öncelikli konularda öne çıkan ATGY konuları için kümelerin başvuru yapacağı çağrılar;**
 - Mevcut zeytin çeşit ve tiplerinin belirlenerek sertifikalandırılması ve genetik haritalarının çıkarılması
 - Akıllı makine tasarım ve üretimleri
 - Üründe doğru kurutma ve aflatoksin sorununun ortadan kaldırılması
- **Kümeler arası işbirliğinin gelişimini sağlayacak çağrılar** (Olgunlaşmış ve kurumsallaşmış kümelerin en öncelikli hedefi ulusal ve uluslar arası kümelerle işbirliklerini geliştirmektir.);
 - Küme yetkinlik ve ulusal ve uluslararası diğer kümelerle etkileşim analizi
 - Diğer kümelerle ortaklık konularının tespiti ve işbirliği için yol haritalarının oluşturulması
 - Yol haritalarının özellikle araştırma, eğitim ve inovasyon faaliyetlerini de dikkate alacak şekilde uygulamaya başlanması (Bu kapsamda Ar-Ge altyapılarının ve kaynaklarının ortak kullanımı, ortak projeler, eleman değişimi ve bilgi transferi uygulamaları ele alınabilecek konulardandır)
 - Etki analizlerinin planlanması.

Bu süreçlerde özellikle üniversite ile sanayi arasındaki etkileşimi artırmak üzere endüstriyel doktora programlarının tasarlanması, bu programda özellikle sanayide çalışma, girişimcilik ve fikri hak gibi konulara da özel önem verilmesi, ortak yarar ve uluslararası geçerli test/analiz hizmetlerinin sağlanması, küresel eşleştirme program ve etkinliklerinin planlanması süreci güçlendiren unsurlardandır. Bu konulara odaklanan proje çağrıları da gündeme alınmalıdır.

Mezo ölçekte özellikle akıllı ihtisaslaşmaya destek olabilecek aynı zamanda bölgesel bakımdan hem kritik büyüklük hem de yüksek etki bakımından değerli sonuçlar verebilecek bir diğer destek türü de Kolektif Araştırma çağrılarıdır. Bu çağrılarda başvurması beklenen genellikle sektörel dernekler, birlikler ya da sanayi Odası gibi çok sayıda KOBİ temsilcisi ya da bu yönde erişimi olabilecek kuruluşlardır.

Bölgede Kümeleşme eğiliminin düşük olması ve kümeleşmede belirli bir erginliğe varmak için uzun süreler gerektiği göz önüne alındığında bu tür yaygın etkili ve bölge ekonomisi için kritik büyüklük sağlayabilecek çağrılar özel önemdedir. Bu tür çağrılar üniversite-sanayi işbirliğinin kurumsallaşması ve sürdürülebilirliği için de etkili yöntemlerdendir.

Bu kapsamda oluşturulabilecek bir program için **temel esaslar ve yararlar** aşağıda özetlenmiştir.

Bölge için öncelikli konularda çok sayıda KOBİ yararına olabilecek ATGY konuları için çağrılar

- ✓ Başvuruyu belirtilen şekilde KOBİ temsilcisi ya da çok sayıda KOBİ'ye erişimi olabilen kuruluşların yapması beklenir.
- ✓ Başvuruda temel olarak 4 aşama ile ilgili açıklamalar yer almalıdır. Bunlar;
 - a- Tanım: Sorunun ve/veya yaygın etkisi olabilecek Ar-Ge çalışması için gereksinimler detaylı olarak açıklanması
 - b- Ar-Ge Çalışmaları: Sorunun çözümü ya da Ar-Ge sağlayıcı olarak için ilişkiye geçilen üniversite ve ya araştırma kurumları ve Ar-Ge çalışma ve bütçe detayları
 - c- Uygulama: Proje sonuçlarının yaygınlaştırılması öncesi uygulanacak çekirdek KOBİ'ler, yöntemler, fikri hak sahipliği vb. açıklamalar için kullanılacak yöntemler vb. açıklamalar
 - d- İlgili bölge KOBİ'lerine sonuçlarının yaygınlaştırılması için yöntemler, yol haritası vb. açıklamalar.

Bölge için önemli olduğu düşünülen ve bölgede çok sayıda şirketi ilgilendiren tüm konular bu kapsamda ele alınabilir.

11.3 Mikro Ölçek - Girişimcilik ve İş Geliştirme Çağrı Örnekleri

Bu kapsamda firmaların yetkinliğini uluslararası rekabetçilik unsurlarına göre geliştirecek veya küresel rekabetçi teknoloji tabanlı yeni firma oluşumlarını sağlayacak çağrılar yararlı olacaktır. Bu çağrılara birçok aktörün birlikte tasarladığı ve tümleşik programlarla başvurmaları önemlidir.

Üniversite, yatırım/sermaye şirketleri ve kümelerin birlikte tasarladığı eğitim, mentörlük, girişimcilik geliştirme, desteklere yönlendirme vb. birbirini destekleyen sistemlere yönelik çağrılar bu başlık için örnek verilebilecek konulardır. Gerek bu tür çağrılarda ve gerekse de başka çağrılarda ulusal ve uluslararası desteklere yönlendirme ve bunlardan yararlanmış firmaların daha üst seviyeler için desteklenmesi de dikkate alınması gereken unsurlardandır.

Mikro ölçekte yenilikçiliği ve bu yönde özellikle KOBİ ölçeğinde firmaların desteklenebileceği en verimli programlardan biri 1990'lı yıllardan beri birçok ülkede başarılı olmuş "İnovasyon Çeki" (Innovation Vouchers) Programıdır.

- **İnovasyon Çeki Programı**

Bu program KOBİ'lerin inovasyon faaliyetlerini teşvik etmek ya da inovasyon için eksikliklerini gidermek amacı ile sağlanan nispeten küçük hibelerdir. Birçok ülkede bu miktar 5-10 Bin Avro arasındadır. Firma başvurusunda bu çeki ne tür inovasyon odaklı faaliyetlerinde kullanacağını ve sonuçta beklenen çıktıları açıklar. Bu faaliyetler bir üniversiteden hizmet alımı olabileceği gibi, prototip, testleri, pazar istihbaratları, fikri hak başvurusu, teknoloji değerlendirme, inovasyon yetkinliğini geliştirici yönde profesyonel danışmanlık gibi konularda olabilir.

Genellikle değerlendirme ve onay süresi ve diğer bürokratik işlemler oldukça az olur. Özellikle arz odaklı yerine talep odaklı yapısı ve statik değil dinamik özellikleri nedeniyle ilgi çeken bir inovasyon destek türüdür.

Ülkemizde pek çok sayıdaki Ar-Ge ve yenilik destekleri kapsamında görülen en önemli zafiyetlerden biri önsözde ve raporun birçok bölümünde vurgulanan ve bölgede de önemli zafiyetlerin olduğu tespit edilen işbirliği ve ortak çalışma eksiklikleridir. İnovasyon konusunda bu yöndeki çalışmaları motive edecek şekilde "İnovasyon İşbirliği" destekleri birçok ülkede önem verilen ve başarılı olmuş programlardır.

- **İnovasyon İşbirliği Programı**

İnovasyon Çeki programı ile birbirlerini destekler nitelikte belirli bir aşamaya gelmiş birden fazla KOBİ'nin en az bir araştırma kuruluşu ya da üniversite desteği ile yapacağı Ar-Ge ve inovasyon çalışmaları bu kapsamda desteklenebilir. Proje başvurusu konsorsiyum şeklinde en az 1 büyük şirket ile birlikte KOBİ'lerin birlikte başvurusu şeklinde de olabilir.

Proje seçimlerinde bölge ve bölgede öncelikli sektörler üzerinde önemli etkisi olan ve/veya bu konuda teknolojik gelişmeleri destekleyen özellikler taşıması etkili olabilir.

12 KAYNAKLAR

1. *Tekstil İmalat Raporu, ISO, 2014*
2. *Tekstil, Hazırgiyim ve Deri Ürünleri Sektörleri Raporu, 2014/1, BST Bakanlığı*
3. *Tekstil ve Hazır Giyim Sektör Raporu, OKA, 2014*
4. *Tekstil ve Hazır Giyim Sektör Raporu ve Yerel Tekstil Stratejisi, BTSO, 2013*
5. *Sekizinci Türkiye Sektörel Ekonomi Şurası, TOBB, Nisan 2015*
6. *“Tekstil ve Hazır Giyim Sanayiinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri: Brüt Katma Değer, Dış Ticaret ve Uluslararası Rezerv Birikimi, İstihdam, Yatırım Teşviki Etkileri”, Prof. Dr. Murat Yülek, 2015*
7. *Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü 2014 Ocak-Aralık Dönemi İhracat Bilgi Notu, İTKİB, 2015*
8. *International Trade Statistics 2013 & 2014, World Trade Organization*
9. *Tekstil ve Hazır Giyim Sanayinin Türk Ekonomisindeki Yeri, TETSİAD, 2014*
10. *Ev Tekstil Sektörü, TC Ekonomi Bakanlığı, 2014*
11. *Teknik Tekstiller Raporu, TC Ekonomi Bakanlığı, 2014*
12. *Denizli Tekstil Sanayi Envanteri 2012, Pamukkale Üniversitesi, 2012*
13. *Denizli İlinde Tekstil Sektörünün Gelişimi ve İl Ekonomisine Katkıları, T.Gözlükaya, 2005*
14. <http://www.kureselrekabet.com/harita/turkiye/harita.aspx>
15. <http://www.istekobi.com.tr/sektorler/tekstil-s9/sektore-bakis/tekstil-b9.aspx>
16. http://www.yarnsandfibers.com/preferredsupplier/reports_fullstory.php?id=659

EK 1. TR32 YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EKO-SİSTEM ÖZDEĞERLENDİRME ANKETİ

	Formu Dolduranın Bağlı Olduğu Kesim (lütfen işaretleyiniz): Kamu / Özel Sektör / Üniversite / STK				
	Lütfen hem il bazında hem de bölge bazında numara vererek değerlendiriniz. 5 - kesinlikle katılıyorum, 4 - katılıyorum, 3 - kararsızım, 2 - katılmıyorum, 1 - kesinlikle katılmıyorum				
		Aydın	Denizli	Muğla	TR32 Bölgesi
1	Hammadde tedarikçilerine yakınlık açısından rekabet avantajına sahiptir.				
2	Pazara yakınlık açısından rekabet avantajına sahiptir.				
3	Finansman kaynaklarına kolayca ve yaygın bir şekilde erişiliyor.				
4	İşletmeler arası rekabet yenilikçiliği tetikliyor.				
5	İşletmeler yenilikçi ve yaratıcıdır.				
6	Yeni işletmeler yenilikçi ve hızlı büyüme potansiyeline/kapasitesine sahiptir.				
7	Üniversiteler ile rekabetçiliği destekleyecek işbirliği vardır.				
8	Ürün/hizmet kalitesi açısından rekabet avantajına sahiptir.				
9	İşletmeler arası işbirliği açısından rekabet avantajına sahiptir.				
10	Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları açısından rekabet avantajına sahiptir.				
11	Verimlilik işletme stratejilerinin ayrılmaz parçasıdır.				
12	Bürokratik süreçler (vergi, gümrük işlemleri, dış ticaret süreçleri vb.) açısından rekabet avantajına sahiptir.				
13	Doğal kaynaklar açısından sürdürülebilir rekabet avantajına sahiptir.				
14	Genel hayat kalitesinde (eğitim, sağlık, kentsel yaşam) rekabetçi avantaja sahiptir.				
15	Telekomünikasyon açısından rekabet avantajına sahiptir.				
16	Lojistik altyapı açısından rekabet avantajına sahiptir.				
17	Ulaşım altyapısı açısından rekabet avantajına sahiptir.				
18	Sanayi altyapısı açısından rekabet avantajına sahiptir.				
19	Enerji altyapısı açısından rekabet avantajına sahiptir.				
20	Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği uygulamaları yaygın bir şekilde uygulanıyor.				
21	Yatırım güvenliği açısından rekabetçi üstünlüğe sahiptir.				
22	Nitelikli işgücü istihdamı yaygın bir uygulamadır.				
23	Mesleki eğitim altyapısı ihtiyacı destekler niteliktedir.				
24	İleri nitelikli işgücü istihdamı üretken bir şekilde uygulanıyor.				
25	Ar-Ge nitelikli işgücü (yüksek lisans ve doktoralı) ihtisaslaşması var.				
26	Bölgesel üniversiteler altyapısı nitelikli işgücü kaynağı yaratıyor.				

EK 2. TR32 YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK ÖZDEĞERLENDİRME FORMLARI

ARAŞTIRMA ALANI ÖZ-DEĞERLENDİRMESİ FORMU

Bölgenin Bilim, Araştırma ve Teknoloji Geliştirme Alanında Yetkinlik Değerlendirmesi

1. Bölgenin bilimsel yetkinlik ve araştırma alanlarını (yayın sayısının, patent sayısının, doktora öğrenci sayısının yüksek olduğu alanlar gibi) belirtiniz. Bu alanlarla ilgili geçen 10 yıl içinde bir değişim yaşandı mı?

2. Bilimsel yetkinliklerinizin kuvvetli olduğunu düşündüğünüz alanlar, ulusal ve küresel anlamda rekabetçi midir?

3. Bölgenizde önemli araştırma altyapıları nelerdir? Bölgenin mevcut araştırma altyapısı bölge için akıllı ihtisaslaşmada rol oynayabilir mi?

4. Bölgesel yetkinlikleriniz toplumun ihtiyaçlarına (sağlık ve yaşlanma, iklim değişikliği, enerji, kentleşme vb.) yönelik midir?

5. Gelecek 10 yıllık dönemde bölge için hangi araştırma alanlarının ve teknolojilerin önemli olacağını düşünüyorsunuz?

6. Gelecek 10 yıl için bölge için bilim, araştırma, teknoloji geliştirme alanında hangi tehdit ve fırsatlar öne çıkacaktır?

Bölgenin Bilim, Araştırma, Teknoloji Geliştirme ve Girişimcilik Ortamı Değerlendirmesi

7. Bölge, araştırmacıların bu bölgede çalışması ve yerleşmesi için cazip midir?

8. Bölgede çalışan uluslararası araştırmacılar var mı? Genelde hangi alanlarda araştırma yapıyorlar?

9. Bölgedeki üniversitelerin mezunları bölgede istihdam ediliyorlar mı?

10. Bölgedeki üniversitelerin programları girişimci yetiştiriyor mu? Özel ders ve programlar var mı?

11. Üniversite mezunları kendi işletmelerini kurmaya hevesliler mi yoksa kurulu işletmelerde mi çalışmayı tercih ediyorlar? İşletme kurma konusunda isteklilik yoksa bunun engelleri nelerdir?

12. Bölgenizdeki girişimcilik ortamını nasıl değerlendiriyorsunuz?

13. Girişimciliğin önündeki engeller nelerdir?

- a. İşletme sermayesi
- b. Bölgesel pazar kısıtları
- c. Başarısızlık korkusu
- d. Yöneticilik bilgi yetersizliği
- e. İş kurmanın önündeki bürokratik engeller
- f. Teknik bilgi yetersizliği
- g. Diğer, belirtiniz.

SEKTÖREL AR-GE, YENİLİK VE REKABETÇİLİK ÖZ-DEĞERLENDİRMESİ FORMU

Bölgenizin Rekabetçi Sektörlerine Yönelik Değerlendirme

1. Bölgenin ekonomik anlamda anahtar sektörleri hangileridir? En fazla 5 sektör belirtiniz.

2. Bu sektörlerin öneminde son 10 yıl içinde bir değişiklik oldu mu? Olduysa hangi yönde ve neden?

3. Bölgede öne çıkan firmalar hangileridir? En az 5 firma belirtiniz. Bu firmalar anahtar sektörde mi faaliyet gösteriyorlar?

4. Anahtar sektörlerinizin ulusal ve küresel rekabetçilikleri ile ilgili düşünceniz nedir?

5. Anahtar sektörlerin rekabet avantajları nelerdir? Bu rekabet avantajları ile ilgili son 10-15 yıllık dönemde değişiklik oldu mu?

6. Bölgenin rekabet avantajları nelerdir? Bölgenin rekabet gücünü azaltan dezavantajlı durumlar var mıdır?

7. Bölgenizi rekabetçilik açısından nasıl konumlandırırsınız?
- Temel unsurlar odaklı bölge; düşük fiyat ve işlenmemiş doğal kaynakların rekabetçilik unsuru olduğu, düşük teknoloji imalat sanayi yapısına sahip bölge
 - Verimlilik odaklı bölge; orta-düşük ve orta-ileri teknoloji düzeyinde imalat sanayi yapısı, ölçek ekonomisinde üretim büyüklükleri, üretkenliğin altyapı yatırımları ile iyileştirildiği durum, girişimcilerin değer zincirinde ürün tasarım, dağıtım ve pazarlamaya da kaydığı durum
 - Yenilik odaklı bölge; ileri teknoloji düzeyinde imalat sanayi yapısı, küresel pazar için yeni ve özgün ürün ve hizmet üretimi

Bölgenizin Sektörel Küresel Rekabetçiliğine Yönelik Değerlendirme

8. Anahtar sektörler ihracata odaklı mıdır? Anahtar sektör bazında ihraç pazarları nerelerdir?

9. Bölgesel ekonominiz ne çapta uluslararasılaşmış durumdadır? Yabancı yatırım büyüklükleri ne kadardır?

10. Gelecek 10 yıl için bölgeniz için avantajlı olabilecek teknolojiler, ürünler ve küresel pazar fırsatları nelerdir?

11. Gelecek 10 yıl için anahtar sektörleriniz veya bölge ekonominiz için öngördüğünüz fırsat ve tehditler nelerdir?

12. Rekabet edilen ülkeler veya bölgeler hangileridir? Rekabet edilen ülke veya bölgelerin avantajları nelerdir?

GİRİŞİMCİLİK ÖZ-DEĞERLENDİRMESİ FORMU

Bölgenizin Girişimcilik Kapasitesine Yönelik Değerlendirme

1. Bölgenizde hangi sektörler, Ar-Ge ve teknoloji geliştirme faaliyetleri açısından güçlüdür? Bu sektörlerin bilgi kaynakları yerel üniversiteler midir? Farklı kaynaklar ise belirtiniz.

2. Bölgenizin Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik anlamında en önemli sorunları nelerdir?
 - a. Büyük ölçekli teknoloji tabanlı uluslararası firmaların olmaması
 - b. Yetersiz sayıda teknoloji tabanlı işletmeler olması
 - c. İşletmelerin Ar-Ge ve Yenilik kavramları konularında yeterli farkındalılığın olmaması
 - d. Üniversite-Sanayi işbirliğinde yetersizlik
 - e. Finansal kaynaklara yeterince erişilememesi
 - f. Nitelikli personel yetersizliği
 - g. Ar-Ge danışmanı sıkıntısı
 - h. Diğer, belirtiniz

3. Yerel üniversiteler nitelikli işgücü yaratıyorlar mı?

4. Bölgenizdeki girişimcilik ortamını nasıl değerlendiriyorsunuz? Yeni mezunlar kendi işlerini açma konusunda istekliler mi, yoksa daha çok özel sektörde veya kamuda mı işe girmeyi tercih ediyorlar?

5. Girişimciliğin önündeki bölgesel engeller sizce nelerdir?

6. Finansal destek programları ihtiyaçlarınızı karşılar durumda mı?

7. Hangi koşullarda bölgenin sektörel Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde artış olabilir?

8. Firmaların Ar-Ge ve yenilik kapasitesini olumsuz etkileyen faktörler nelerdir?

- a. Fon ve desteklerin yetersizliği
- b. İthal kaynak bağımlılığı
- c. Zaman yetersizliği
- d. Ar-Ge ve yenilikçilik üzerine eğitim/bilgi yetersizliği
- e. Pazar bilgisi eksikliği
- f. Teknoloji bilgisi eksikliği
- g. Yüksek Risk
- h. Pahalı FMH
- i. Teknolojik altyapı yetersizliği
- j. Nitelikli işgücü yetersizliği
- k. Dil Problemleri
- l. Diğer – belirtiniz

9. Bölgesel yenilik sisteminde sizce aşağıdakilerden hangisi önceliklidir?

- a. Öncü Sektörlere Yönelik Ar-Ge Danışmanlığı Sektörünün Geliştirilmesi
- b. Bilim, Teknoloji ve Yenilik İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi
- c. Üretilen Bilginin Ürün ve Hizmete Dönüştürülmesinin Teşviki
- d. Sektörler Arası İşbirliği Kültürünün Yaygınlaştırılması
- e. Uluslararası İşbirliklerinin Geliştirilmesi
- f. Diğer – belirtiniz

İŞBİRLİKLERİ ÖZ-DEĞERLENDİRMESİ FORMU

1. Bölgedeki araştırma kurumları ile özel sektör arasında işbirlikleri var mı? Varsa işbirliklerinin nitelikleri nelerdir (özel sektör ihtiyaçlarını çözmeye yönelik, bireysel danışmanlık, ortak Ar-Ge çalışmaları, test hizmet alımı vb. şekilde)?

2. Bölgede araştırma kurumları ile ilişkileri en fazla olan sektörler hangileridir?

3. Bölgede araştırma kurumları ile ilişkileri en fazla olan firmalar hangileridir?

4. Bölgede üniversiteden teknoloji transferi veya ticarileşmesi deneyimi yaşıyor mu? Varsa örnek verebilir misiniz?

5. Bölgede yerel yönetimlerin araştırma kurumları ve özel sektörü bir araya getiren etkinlikleri oluyor mu? Bu etkinliklerin olumlu yansımaları var mı?

6. Bölgede rekabet gücünün yüksek olduğunu düşündüğünüz ilk 5 sektörü belirtiniz.

7. Bölgesel yenilik sisteminde sizce aşağıdakilerden hangisi önceliklidir?

- a. Öncü Sektörlere Yönelik Ar-Ge Danışmanlığı Sektörünün Geliştirilmesi
- b. Bilim, Teknoloji ve Yenilik İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi
- c. Üretilen Bilginin Ürün ve Hizmete Dönüştürülmesinin Teşviki
- d. Sektörler Arası İşbirliği Kültürünün Yaygınlaştırılması
- e. Uluslararası İşbirliklerinin Geliştirilmesi
- f. Diğer – belirtiniz

8. Bölgenizin Ar-Ge, Yenilik ve Girişimcilik anlamında en önemli sorunları nelerdir?

- a. Büyük ölçekli teknoloji odaklı firma sayısının azlığı
- b. Teknoloji odaklı uluslar arası firmaların olmaması
- c. Teknoloji odaklı KOBİ'lerin sayısının azlığı
- d. Üniversite-Sanayi işbirliğinde yetersizlik
- e. Finansal kaynaklara yeterince erişilememesi
- f. Nitelikli personel yetersizliği
- g. Ar-Ge danışmanı sıkıntısı
- h. Diğer, belirtiniz.

9. Bölgenizde firmaların ve araştırma kurumlarının Ar-Ge ve yenilik kapasitesini olumsuz etkileyen faktörler nelerdir?

- a. Fon ve desteklerin yetersizliği
- b. İhtak kaynak bağımlılığı
- c. Zaman yetersizliği
- d. Yenilikçilik ve girişimcilik üzerine eğitim yetersizliği
- e. Pazar bilgisi eksikliği
- f. Teknoloji bilgisi eksikliği
- g. Yüksek Risk
- h. Pahalı FMH
- i. Altyapı Yetersizliği,
- j. Kalifiye eleman yetersizliği,
- k. Dil Problemleri
- l. Diğer – belirtiniz.

EK 3. TR32 YENİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EKO-SİSTEM ÖZDEĞERLENDİRME KATILIMCILARI

Bölge Araştırma Alanı Grup Çalışması Katılımcıları

- Hüseyin Karakuş – Üniversite
- Muzaffer Adale – Üniversite
- Selçuk Burak Haşiloğlu – Üniversite
- Ahmet Can Battalçı – Üniversite
- İlkey Kuşcu – Üniversite
- Tuğba Uçma Uysal - Üniversite
- Mehmet Niyazi Kılıncım – Kamu
- Önder Eralp – Kamu
- Mehmet Yasin Kartal - Kamu

Bölge Rekabetçi Sektörler Grup Çalışması Katılımcıları

- Çimen Mutlu – Aydın Ticaret Borsası
- Adnan Bosnalı – Aydın ticaret Borsası
- İlknur Böğrekçi – Aydın İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
- Ebru Serter - Aydın İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
- Petek Üzülmaz – PAU, GESİFED, Pandora Danışmanlık
- Vali Büke – Denizli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
- Levent Uyan – Muğla İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
- Hayri Deniz – Kılıç Holding
- Lütfi Özkal – Nazilli Ticaret Odası

Bölge Ar-Ge, Yenilik, Teknoloji Geliştirme ve Girişimcilik Kapasitesi Grup Çalışması Katılımcıları

- Aslı Tehmen – Tehmen Tekstil (Çırçır Makineleri)
- Osman Akköprü – Tan Tekstil (iplik dokuma ve kumaş terbiye)
- Özdemir Babacan – KGF
- Coşkun Cerit – Aydın TO (demir ticareti)
- Ali Çakır – Aydın TO (sigorta eksper)
- Yüksel Öztürk – Aydın TO (eğitimci)
- Fatih Sarıkaya – Nazilli TO
- Nurhan Keleş – Muğla Üniversitesi ve MÜSİAD Muğla Şube Genel Sekreteri

Bölge İşbirlikleri Grup Çalışması Katılımcıları

- Hasalettin Deligöz – KÜSİ
- Ahmet Bayram – BST İl Müdürlüğü
- Halil İbrahim Kaşlıköse – Denizli BŞB
- İsmail Özkan – Denizli Valiliği
- Fatih Mahmut Pala – Denizli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Mdlüğü

- Mehmet İdar – Muğla İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Mdlüğü
- Zümra Kocagöz – Denizli İhracatçılar Birliği
- İlknur Kösoğlu – İncir Araştırma Enstitüsü
- Selin Arpacı – İncir Araştırma Enstitüsü
- Pınar Ağırbaş – Aydın BŞB
- Cemile Yıldız – Aydın Valiliği

EK 5. GÜNEY EGE BÖLGESİ YENİLİK GÖSTERGELERİ ÇALIŞMASI

YÖNTEM, METODOLOJİ VE VERİ SETLERİ

Güney Ege Bölgesi Yenilik Göstergeleri Çalışmasında iki farklı bakış açısı benimsenmiştir. Amaç, hem TR32 illerini (Aydın, Denizli, Muğla) kendi içinde karşılaştırmak, sonrasında örnek olarak ele alınan TR31 ve TR22 bölgeleri ile ve Türkiye ortalaması ile mukayese etmektir. Çalışmada kullanılan ve yenilik göstergesi olarak değerlendirilebilecek değişkenler ve açıklamaları şu şekildedir:

- Ar-Ge Harcaması: Firmalar tarafından Maliye Bakanlığına bilanço/gelir tablosu yolu ile bildirilen Ar-Ge harcaması tutarları
- Teknoloji Grupları: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve TÜİK'in ortak kullandıkları teknoloji sınıflandırması
- Ciro/Net Satışlar: Firmaların mali tablolarında bildirdikleri net satış tutarı
- Girişim Sayısı: Kurumlar vergisi mükellefi olan firmalar
- Patent/Faydalı Model Başvuru Sayısı: Türk Patent Enstitüsüne başvurusu yapılan patent/faydalı model sayıları
- Sabit Sermaye Yatırımlarında Teknoloji (Modernizasyon Yatırımı): Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü tarafından teşvik belgesine bağlanan modernizasyon yatırımları
- Endüstriyel Tasarım Sayısı: Türk Patent Enstitüsüne başvurusu yapılan endüstriyel tasarım sayıları
- Kamu Kaynaklı Ar-Ge/İnovasyon Projesi: TUBİTAK ve KOSGEB tarafından desteklenen Ar-Ge/İnovasyon proje sayısı

Çalışmada 2 farklı veri seti kullanılmıştır; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının “Girişimci Bilgi Sistemi Verileri” ve Ekonomi Bakanlığı’nın “Yatırım Teşvik Verileri”.

2006-2013 dönemini kapsayan bazı değişkenler zaman serisi şeklinde değerlendirilirken, bazı değişkenler için de son yıl değeri olan 2013 verileri sunulmuştur.⁸ “Sabit Sermaye Yatırımlarında Teknoloji” başlıklı bölümde “Yatırım teşvik verileri” kullanılırken diğer bölümlerdeki tüm analizlerde “Girişimci Bilgi Sistemi Verileri”nden yararlanılmıştır.

⁸ Çalışmada bazı veriler “ticari sır” niteliğinde olduğundan çalışmaya dahil edilemedi. Özellikle de firma sayısının az olduğu yüksek teknoloji grubu ait verilerin bir kısmına ulaşılamadığından çalışmada yer almamaktadır. Elde edilen veri setinde kimi durumlarda rakamlar virgülden sonra tek basamak halinde elde edilmiştir. % 0,0 gibi sunulan bazı rakamlar aslında virgülden sonra ikinci ya da daha sonraki basamakta 0’dan farklılaşabilir ve bir pozitif değeri belirtebilir. Fakat anlam olarak 0’a çok yakın bir sayıyı belirtecektir.

TR32 İLLERİNİN TEKNOLOJİK GÖRÜNÜMÜ

2013 yılı itibari ile TR32 bölgesinde yer alan illerin her birindeki kurumlar vergisi mükellefi imalatçıların her biri teknoloji grupları bazında sınıflandırılmış ve aşağıdaki grafikte orta yüksek ve orta-düşük teknoloji gruplarında yer alan firma sayıları eksenlerde gösterilmiştir. Grafikteki her bir balonun büyüklüğü ise, ilde yüksek teknoloji alanında faaliyet gösteren firma sayısını göstermektedir. Buna göre söz konusu üç ildeki ileri teknoloji imalatçı sayısı yalnızca 14'dür. Grafikten görüleceği üzere Denizli, hem orta-yüksek hem de orta-düşük teknoloji gruplarında daha fazla girişimciye ev sahipliği yaparken, Muğla orta-düşük teknoloji grubunda Aydın ise orta-yüksek gruptaki girişimci sayısı ile ön plana çıkmaktadırlar.

Aynı analizin girişimci sayısı yerine çalışan sayısına göre yapıldığı aşağıdaki bir diğer grafiğe göre; Aydın'ın TR32 illeri içerisinde orta-yüksek teknoloji grubunda çalışan sayısının en yüksek il olduğu görülmektedir. Buna karşılık orta-düşük grupta ise Muğla, Aydın'dan daha fazla çalışana sahiptir. Grafikten yapılabilecek bir diğer tespit ise, Denizli'nin orta-yüksek teknolojide Aydın kadar çalışanı olmasa da orta-düşükte bariz bir üstünlük sergilediğidir.

İki grafik bir arada değerlendirildiğinde, Aydın'ın orta-yüksek teknolojide Denizli kadar girişimcisi olmasa da, çalışan sayısı açısından daha yüksek bir istihdam sergilediği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan yüksek teknoloji noktasında Aydın'ın hem firma sayısı hem de çalışan sayısı açısından küçük bir ara ile önde olduğu ancak her 3 ilin de ileri teknoloji noktasında çok önemli bir varlık gösteremedikleri anlaşılmaktadır.

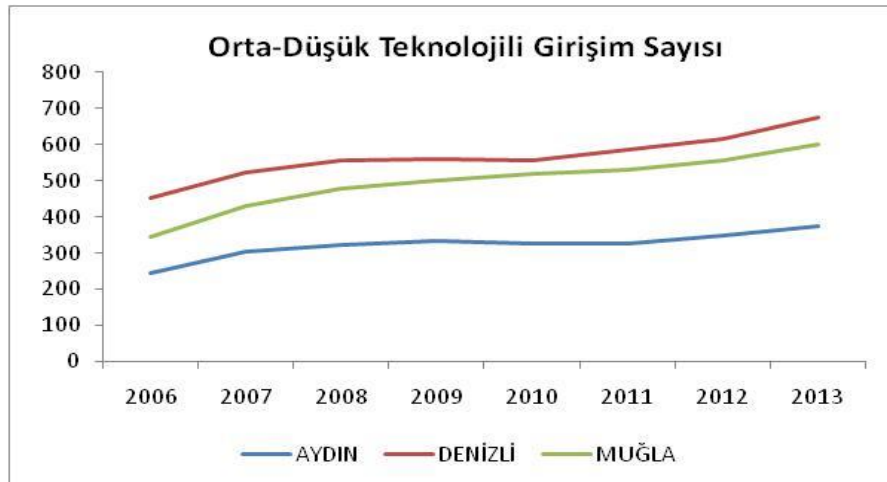
Aşağıdaki iki tabloda ise TR32 illerinin her birinde teknoloji grupları bazında girişim sayısı ve çalışan sayıları tablolastırılarak gösterilmiştir.

		Girişim Sayısı (2013)
AYDIN	Düşük Teknoloji	652
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	376
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	184
AYDIN	Yüksek Teknoloji	6
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	1.683
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	676
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	241
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	4
MUĞLA	Düşük Teknoloji	645
MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	602
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	81
MUĞLA	Yüksek Teknoloji	4

		Çalışan Sayısı (2013)
AYDIN	Düşük Teknoloji	10.536
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	3.893
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	4.692
AYDIN	Yüksek Teknoloji	89
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	53.756
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	15.759
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	3.559
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	27
MUĞLA	Düşük Teknoloji	5.857
MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	6.256
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	384
MUĞLA	Yüksek Teknoloji	8

Orta-yüksek ve orta-düşük teknoloji gruplarında (TR32 illeri açısından önem arz eden orta-düşük ve orta-ileri teknoloji olduğu için bu teknoloji grupları analiz edilmiştir) TR32 illerindeki firma sayılarını yıllar itibarı ile gösteren aşağıdaki iki grafikten çıkan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

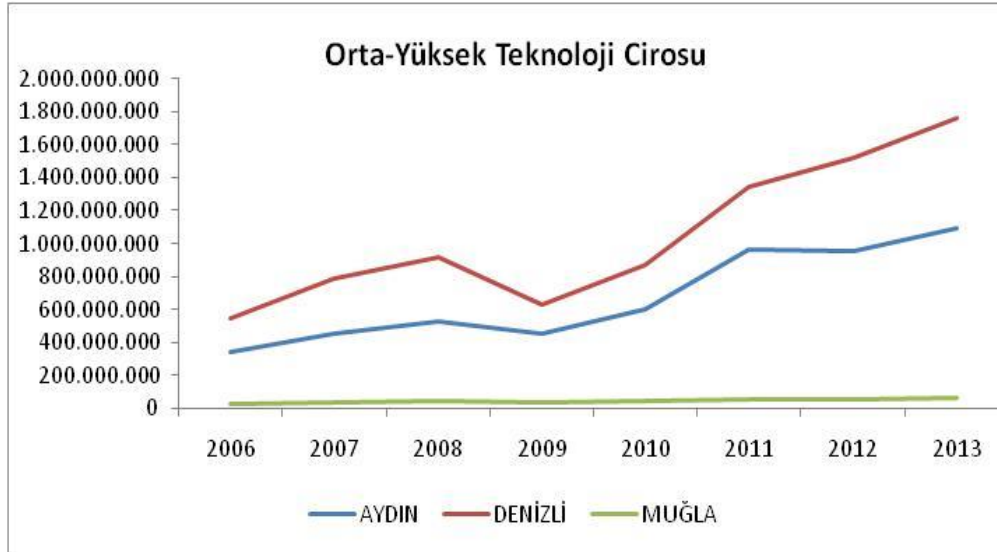
- Orta-düşük grubundaki firma sayısı, Denizli ve Muğla'da benzer bir hızla artış göstermektedir. 2006-2013 yılları arasında Denizli ve Muğla'nın Aydın ile aralarındaki fark gittikçe açılmaktadır.

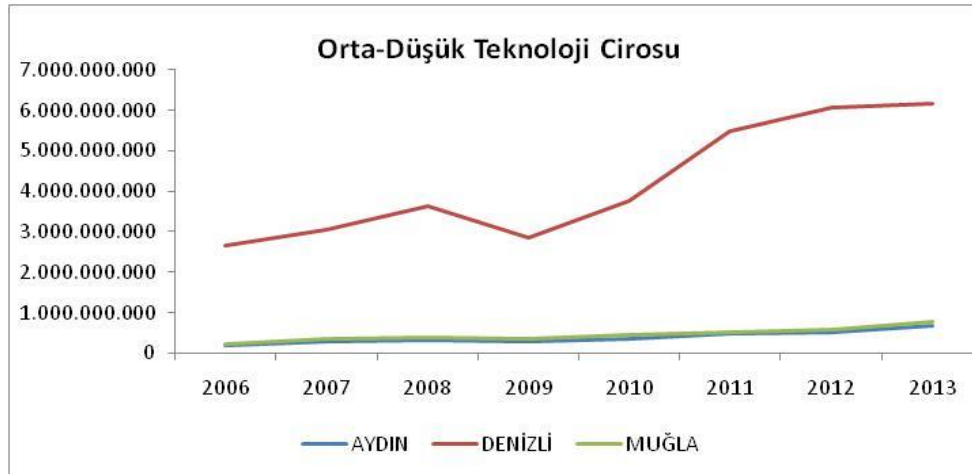
- Orta-yüksek teknolojili girişim çekme noktasında Aydın'ın, Muğla'dan daha iyi bir performans sergilediği,
- Denizli'deki orta-yüksek teknolojili girişim sayısında 2013 yılında önemli bir artış meydana geldiği anlaşılmaktadır.

Aynı analizleri; girişim sayısı yerine ciro olarak gerçekleştirdiğimizde aşağıdaki iki grafik karşımıza çıkmaktadır. Orta-yüksek teknoloji grubundaki ciro grafiğinden, Muğla firmalarının oldukça küçük oldukları anlaşılmaktadır. Buna karşılık Denizli'nin 2009 sonrasında orta-yüksek teknoloji grubundaki cirosunda çok ciddi bir artış trendinin olduğu, aynı trendi yakalayan Aydın'ın ise 2011 sonrasında bu performansı kaybettiği görülmektedir.

Orta-yüksek teknoloji cirosuna göre Aydın ve Muğla'nın, Denizli ile kıyaslanamayacak derecede küçük bir hacme sahip olduğu tespit edilebilmektedir. Orta-yüksek teknoloji grubuna benzer şekilde 2009 sonrasında Denizli'nin orta-düşük teknoloji grubunda da önemli bir ciro artış hızı yakaladığı, ancak 2011'den sonra bu performansın azaldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki tablolarda grafikleştirilen, TR32 illerinin her birinin her bir teknoloji grubundaki ciroları, aşağıdaki tabloda Türk Lirası cinsinden sayısal olarak gösterilmiştir.

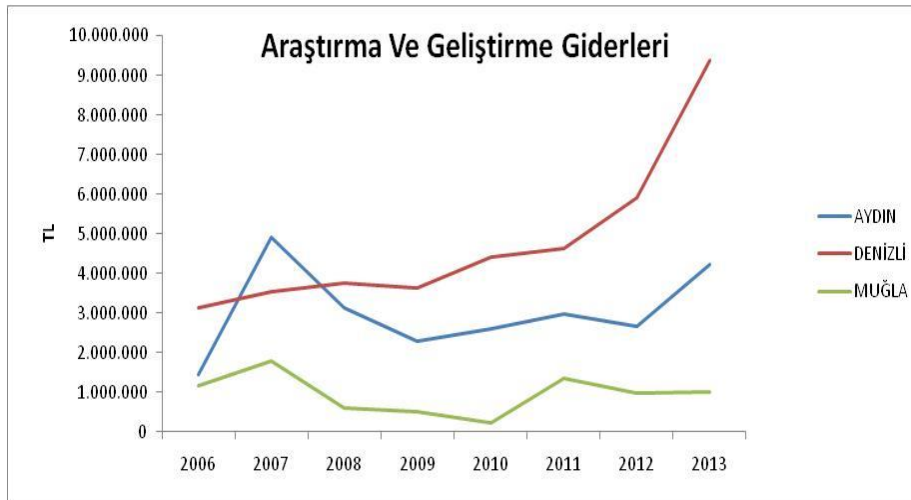
	CİRO	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
AYDIN	Düşük Teknoloji	1.114.723.626	1.175.498.744	1.219.884.784	1.293.461.706	1.571.201.429	1.752.883.893	1.878.917.343
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	283.815.337	321.289.038	276.977.498	345.078.206	468.672.602	521.438.997	673.451.837
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	454.258.798	527.999.151	450.251.379	601.767.174	966.183.837	957.462.840	1.093.880.466
AYDIN	Yüksek Teknoloji	*	*	*	*	*	*	*
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	4.446.664.230	4.630.583.667	4.598.191.867	5.715.348.298	7.368.347.399	8.298.152.464	10.036.343.324
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	3.048.158.324	3.644.187.014	2.864.235.801	3.771.326.421	5.492.845.738	6.053.163.711	6.162.131.522
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	789.972.907	914.737.541	633.022.286	871.262.685	1.342.173.124	1.520.628.165	1.759.230.864
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	*	*	*	*	*	*	4.971.364
MUĞLA	Düşük Teknoloji	542.709.456	648.252.316	728.156.655	826.396.208	1.066.173.361	1.051.167.919	1.209.376.410
MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	351.037.239	366.947.518	343.180.611	440.040.418	498.467.214	569.967.189	774.396.350

MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	32.078.754	39.429.106	37.037.623	41.085.305	50.310.015	52.811.158	65.202.893
MUĞLA	Yüksek Teknoloji	*	*	*	*	*	*	*

- * ile ifade edilen veriler, ticari sır niteliği arz ettiği için bilinmemektedir.

TR 32 İLLERİNİN AR-GE PERFORMANSI

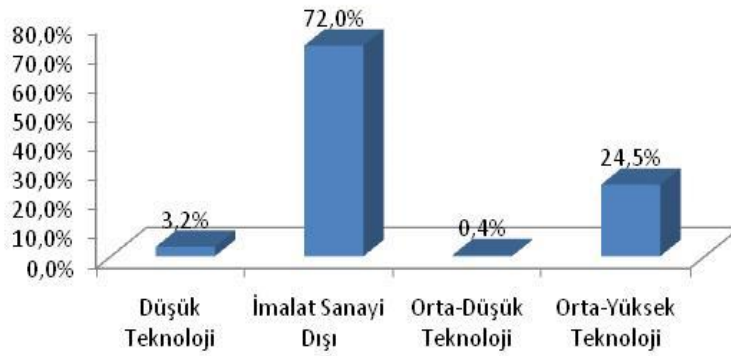
TR32 illerindeki firmaların gerçekleştirmiş oldukları Ar-Ge harcamalarının yıllar itibari ile değişimi incelendiğinde (alttaki grafik), Denizli'nin diğer iki bölge ile kıyaslandığında gözle görülür bir artış trendi yakaladığı, 2009'de başlayan bu ivmenin 2012 sonrasında daha da yükseldiği anlaşılmaktadır. Aydın ise son 6 yıldır aynı düzeyde devam eden yıllık Ar-Ge harcaması tutarını 2013 yılında artırmış görülmektedir. Muğla firmalarının gerçekleştirmiş oldukları Ar-Ge harcaması miktarında bir artıştan söz etmek mümkün görünmemektedir.

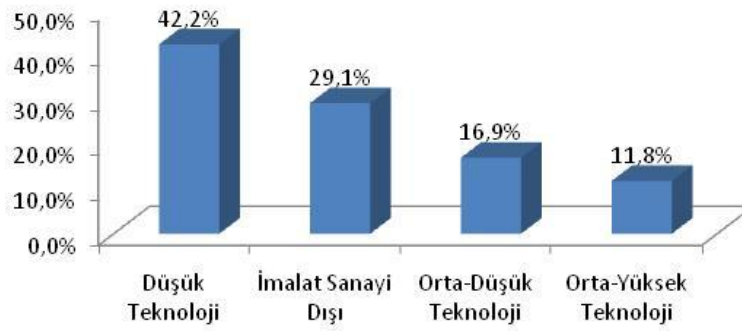
Her bir ildeki Ar-Ge harcamalarının teknoloji grupları bazındaki dağılımını gösteren aşağıdaki 3 grafikten;

- Aydın'da Ar-Ge harcamalarının çoğunluğunun imalat sanayi dışındaki firmalar tarafından gerçekleştirildiği, orta-yüksek teknoloji firmalarının dörtte birlik bir payının olduğu,
- Denizli'de görece daha dengeli bir dağılım olduğu, buna karşılık Ar-Ge harcamalarının %40'a yakın kısmının düşük teknoloji firmaları tarafından gerçekleştirildiği, orta-yüksek teknolojinin payının ise yalnızca %12 düzeyinde kaldığı,
- Muğla da ise düşük teknoloji (%53) ve küçük bir oranda (%6) orta-düşük teknoloji firmaların Ar-Ge gerçekleştirdikleri, bunun dışında imalat sanayi dışı firmaların Ar-Ge harcamalarının %40'ını yaptıkları anlaşılmaktadır.

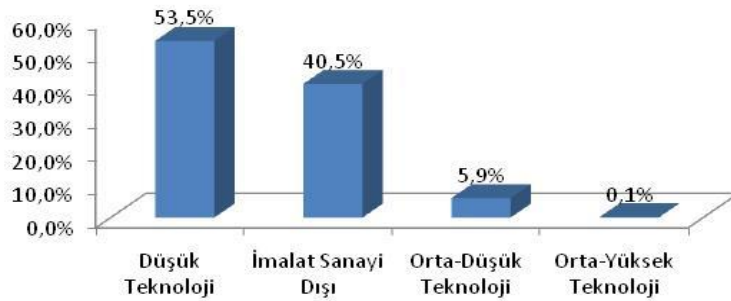
AYDIN- Ar-Ge Harcamalarının Dağılımı (2013)

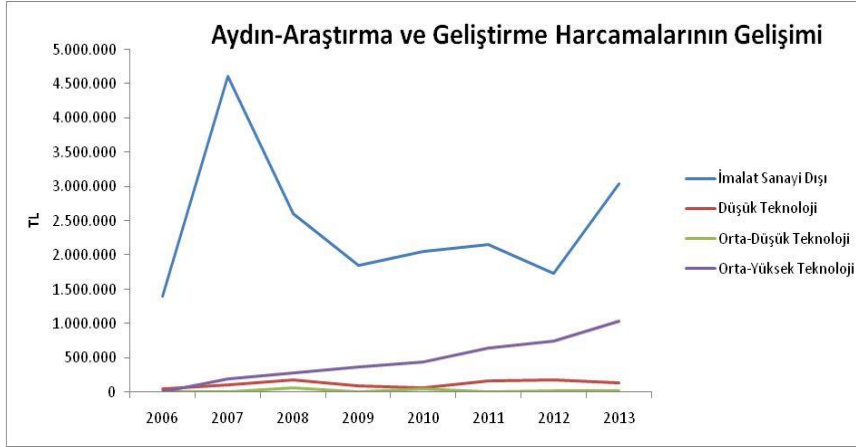
DENİZLİ- Ar-Ge Harcamalarının Dağılımı (2013)

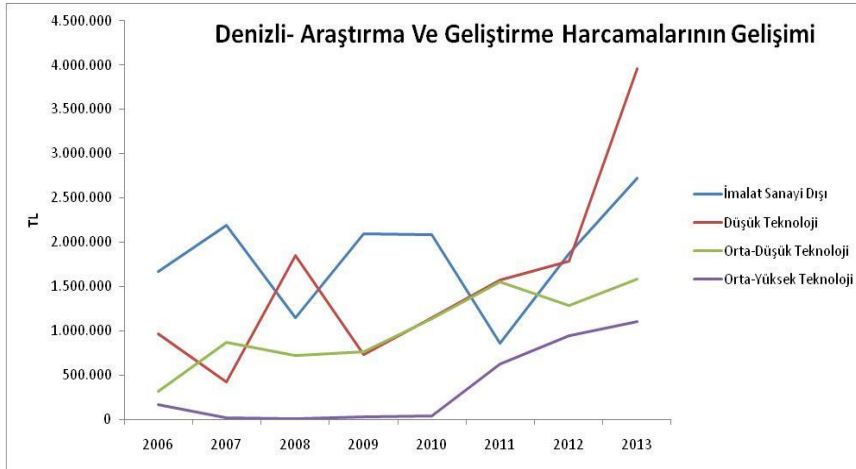
MUĞLA- Ar-Ge Harcamalarının Dağılımı (2013)

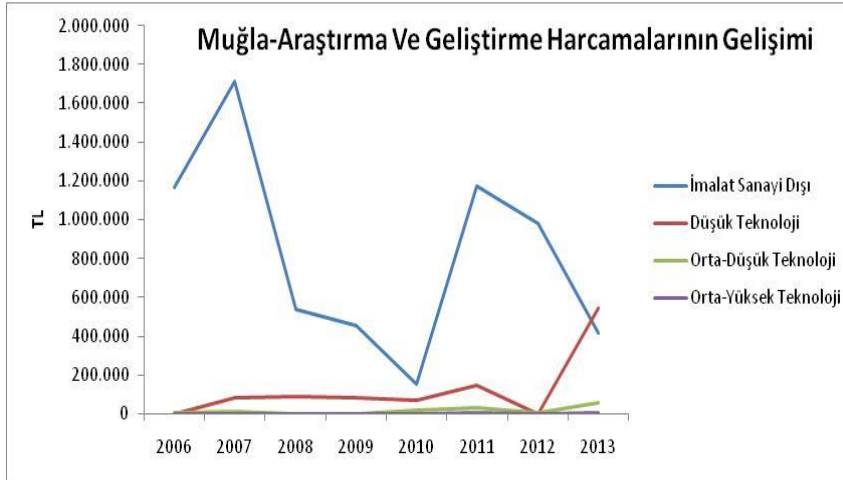
Aynı analizi, 2006-2013 yılları arasında TR32 illerinin her birinde teknoloji grupları bazında Ar-Ge harcamalarındaki gelişimi görecektir. Ortaya koyan alttaki üç grafikten ilkinden; Aydın'da orta-ileri teknoloji grubundaki Ar-Ge harcamalarının dengeli bir artış seyri izlediği, imalat sanayi dışı firmalarının gerçekleştirdikleri Ar-Ge harcamalarının ise son 2 yıldır bir artış trendi içine girdiği anlaşılmaktadır.

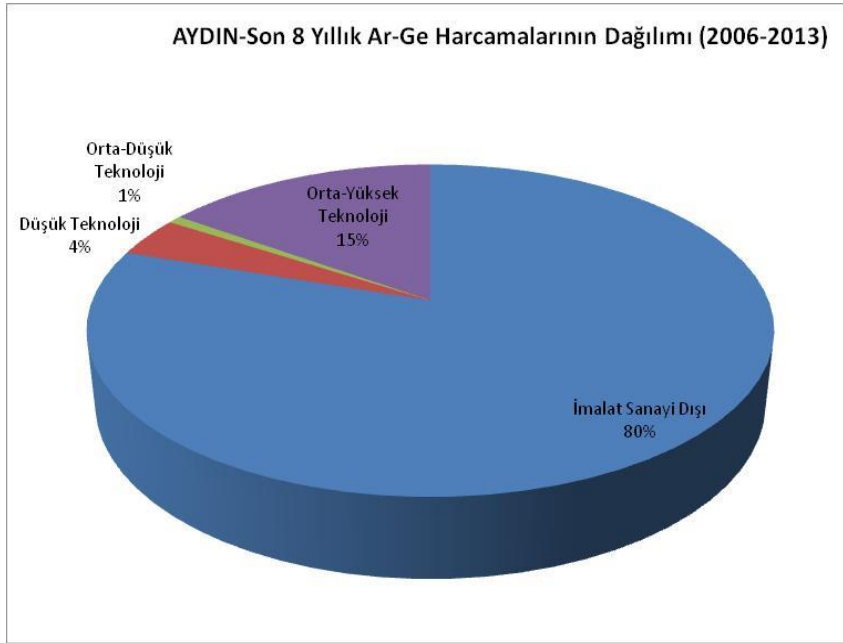
Denizli'deki Ar-Ge harcamalarının gelişimini gösteren grafikten ise 2009-2010 döneminden itibaren tüm teknoloji gruplarındaki Ar-Ge harcamalarının bir artış trendine girdiklerini bize göstermektedir.

Son olarak Muğla'da, imalat sanayi dışındaki firmaların Ar-Ge harcamalarında son 3 yıldır bir düşüş olduğu, düşük teknoloji grubunda ise son 2 yıldır gözlemlenen bir artıştan bahsetmek mümkündür.

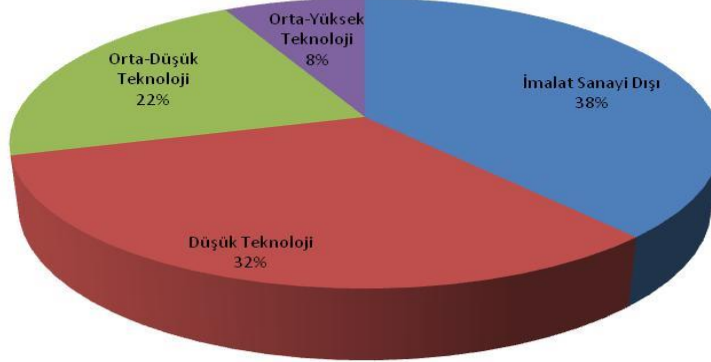

Buraya kadar yıllar itibari ile incelenen Ar-Ge harcamaları aşağıdaki grafiklerde 2006-2013 yılları arasında toplu bir şekilde ele alınmıştır. Buna göre Aydın'da imalat sanayi dışındaki firmaların Ar-Ge faaliyetlerini sırtladıkları, orta-yüksek teknoloji üretilen firmaların bunu takip ettiği görülmektedir.

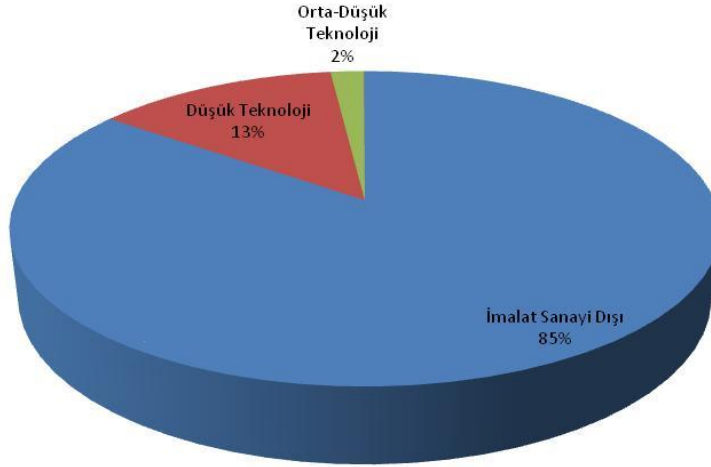

Denizli'de ise orta-yüksek teknoloji firmalarının yaptığı Ar-Ge harcamalarının düşüklüğü ilk aşamada göze çarpmaktadır. Muğla'da ise imalat sanayi dışındaki firmaların açık ara önde olduğu, düşük teknolojinin ikinci sırada yer aldığı bir yapı bulunmaktadır.

**DENİZLİ-Son 8 Yıllık Ar-Ge Harcamalarının Dağılımı
(2006-2013)**

**MUĞLA-Son 8 Yıllık Ar-Ge Harcamalarının Dağılımı
(2006-2013)**

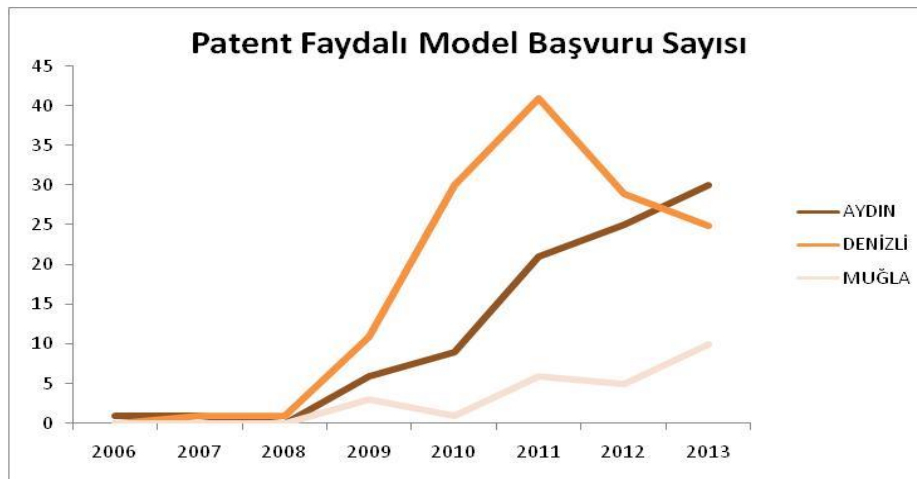

Son olarak aşağıdaki tabloda, 2013 yılı için her bir ilde her bir teknoloji grubunda yapılan Ar-Ge harcamalarının, o teknoloji grubunda elde edilen ciroya oranları büyükten küçüğe sıralanmıştır. Tablo'ya göre Aydın ve Denizli'deki orta-yüksek teknoloji, en yüksek Ar-Ge/Ciro oranına sahip görünmektedir. Buradan hareketle, Aydın ve Denizli'deki orta-yüksek teknoloji firmalarının, diğer gruplara oranla cirolarının daha yüksek bir kısmını Ar-Ge'ye ayırdıkları anlaşılmaktadır. Bunları Muğla ve Denizli'deki düşük teknoloji takip etmektedir.

		Ar-Ge/Ciro (2013)
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	0,094%
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	0,063%
MUĞLA	Düşük Teknoloji	0,045%
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	0,039%
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	0,026%
AYDIN	İmalat Sanayi Dışı	0,023%
DENİZLİ	İmalat Sanayi Dışı	0,012%
MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	0,008%
AYDIN	Düşük Teknoloji	0,007%
MUĞLA	İmalat Sanayi Dışı	0,003%
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	0,002%
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	0,002%

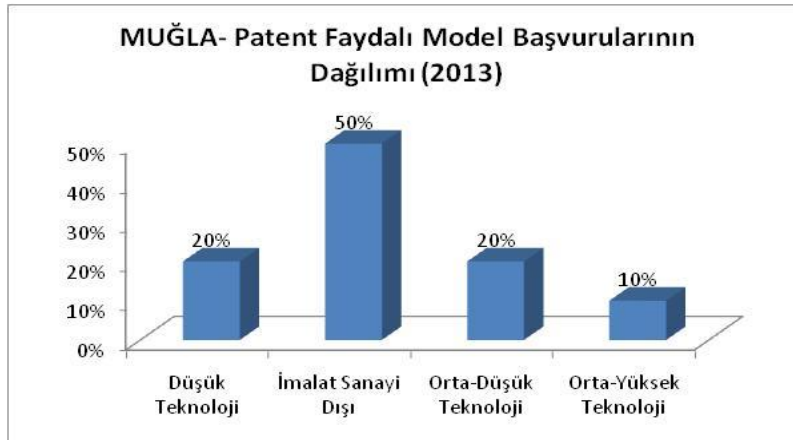
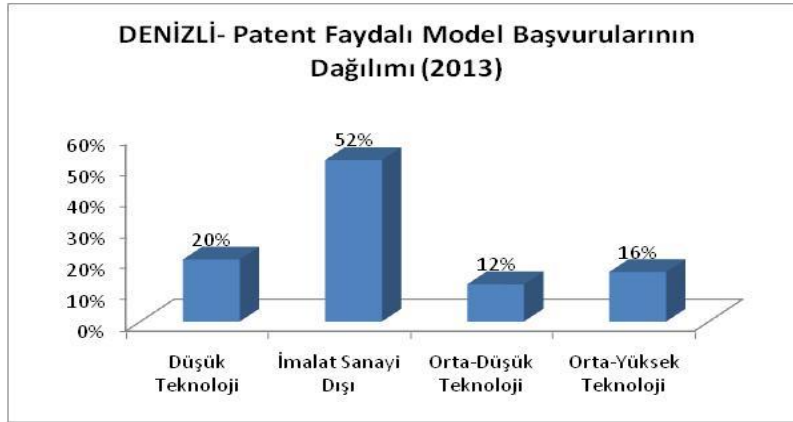
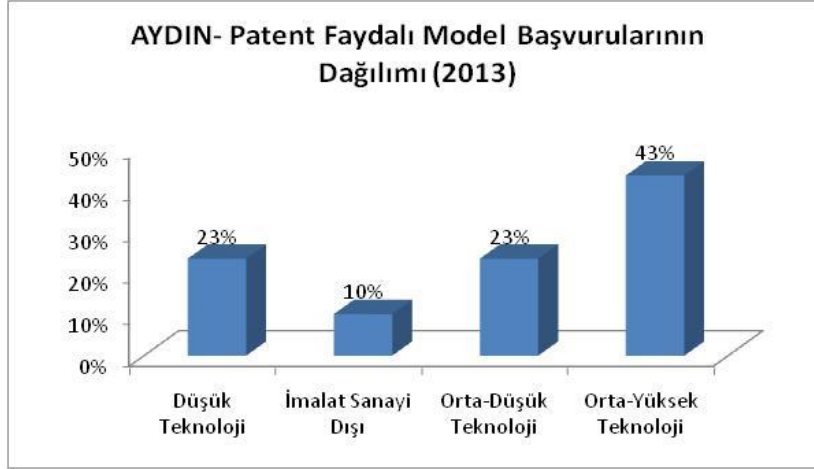
PATENT ve FAYDALI MODEL BAŞVURULARINA GÖRE TR32 İLLERİ

Yıllar itibari ile TR32 illerinin patent/faydalı model başvurularını gösteren aşağıdaki grafikten 2008 sonrasında tüm illerde bir artış trendinin yaşandığı, Denizli firmalarının yaptığı başvuru sayısındaki artış oranının diğer illerden daha yüksek olduğu ancak 2011 yılından itibaren başvuru sayısında bir azalma sürecine girildiği görülmektedir.

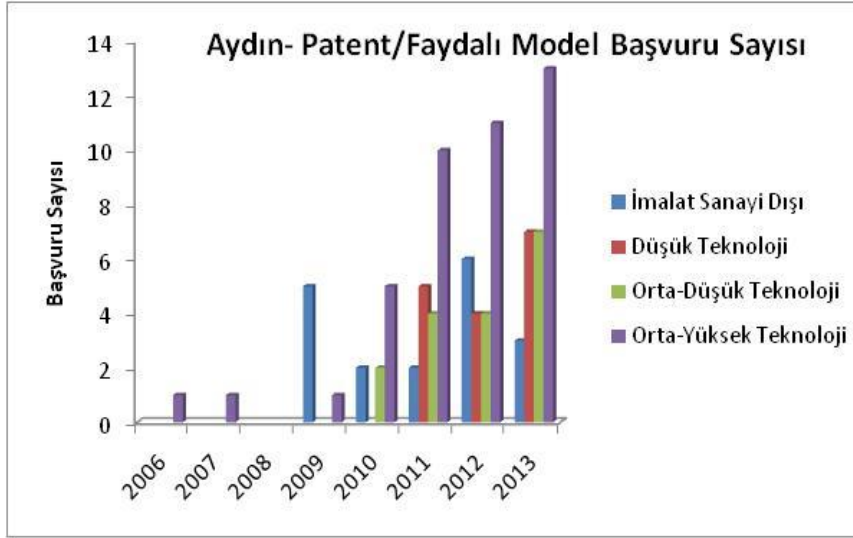

Her bir ildeki patent ve faydalı model başvurularının 2013 yılı için teknoloji grupları bazındaki dağılımını gösteren aşağıdaki 3 grafikten;

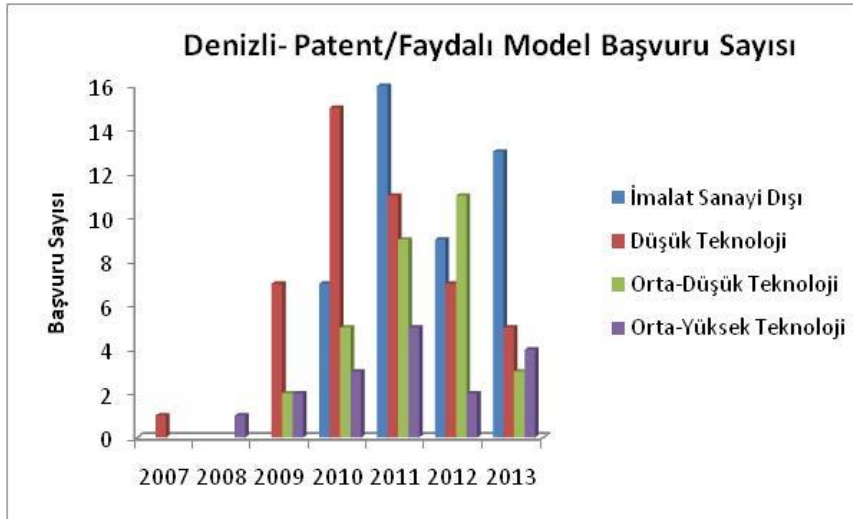
- Aydın'da orta-yüksek teknolojili firmaların patent/faydalı model başvurularında ön plana çıktığı, orta-düşük ve düşük teknolojinin benzer oranlarda bir performans sergiledikleri,
- İlginç bir şekilde Denizli'de patent/faydalı model başvurularının yarısından fazla kısmının imalat sanayi dışı firmaları tarafından gerçekleştirildiği, diğer teknoloji gruplarının birbirlerine yakın oranlarda performans sergiledikleri,
- Muğla'da da imalat sanayi dışı firmaların patent/faydalı model başvurularının %50'sini gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır.

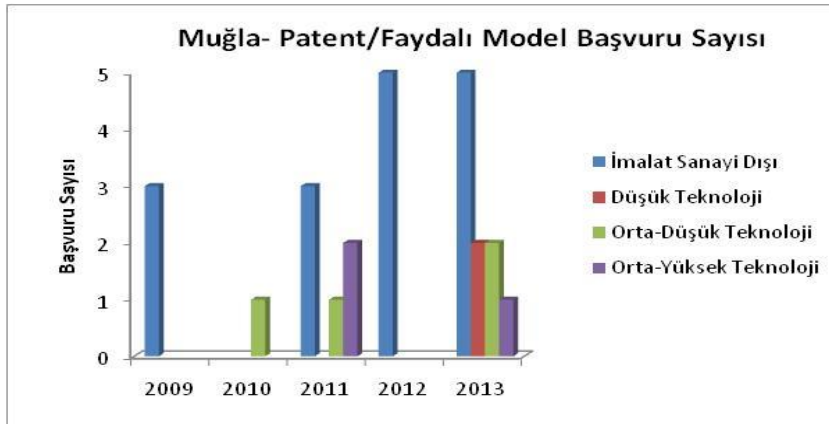
Aynı analiz, 2006-2013 yılları arasında TR32 illerinin her birinde teknoloji grupları bazında patent/faydalı model başvurularındaki gelişimi görecektir şekilde aşağıdaki 3 grafikte gerçekleştirilmiştir. Aydın açısından değerlendirildiğinde, 2010 sonrasında orta-yüksek teknoloji grubunda bir hareketliliğin başladığı, 2011 ve sonrasında aynı hızla devam eden bir düşük ve orta düşük teknoloji performansından bahsetmek mümkündür.

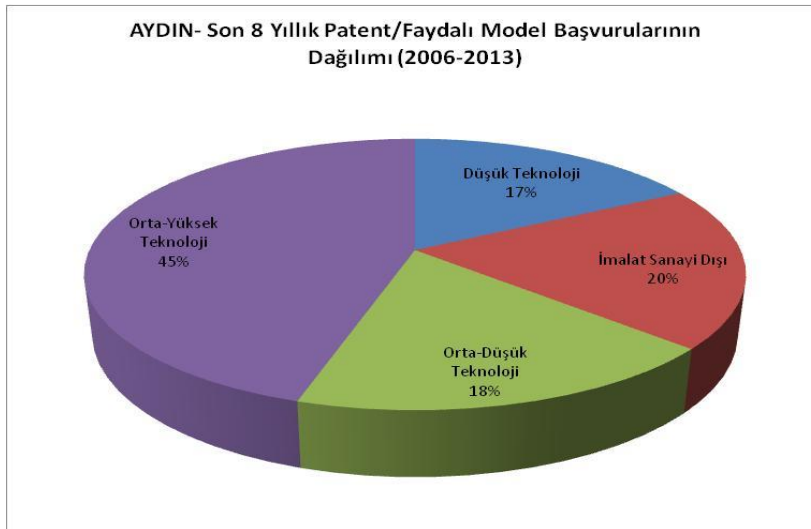
Denizli’de ise imalat sanayi dışı firmaların patent/faydalı model başvuruları hariç diğer teknoloji gruplarında 2012-2013 yıllarında düşüş gösteren bir eğilimden bahsetmek mümkündür. Son 3 senedir patent/faydalı model başvurularını Denizli’de sırtlayan sektör, imalat sanayi dışı sektörlerdir.

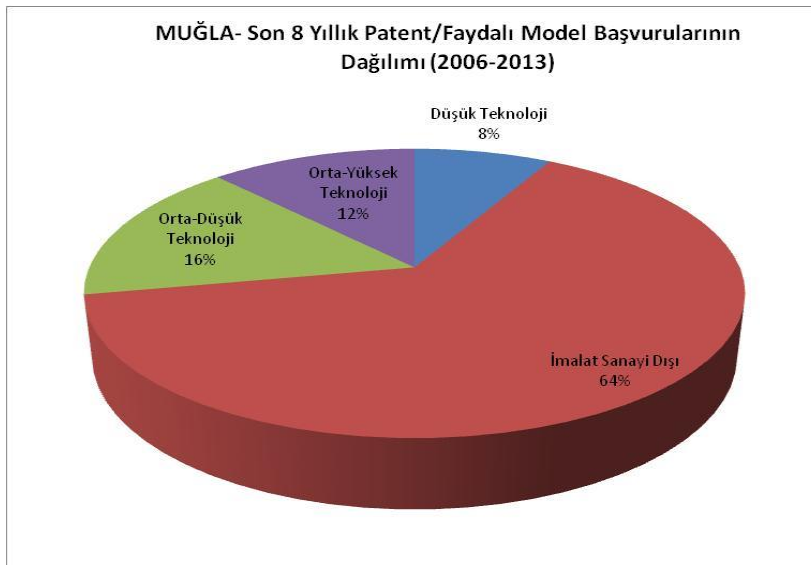
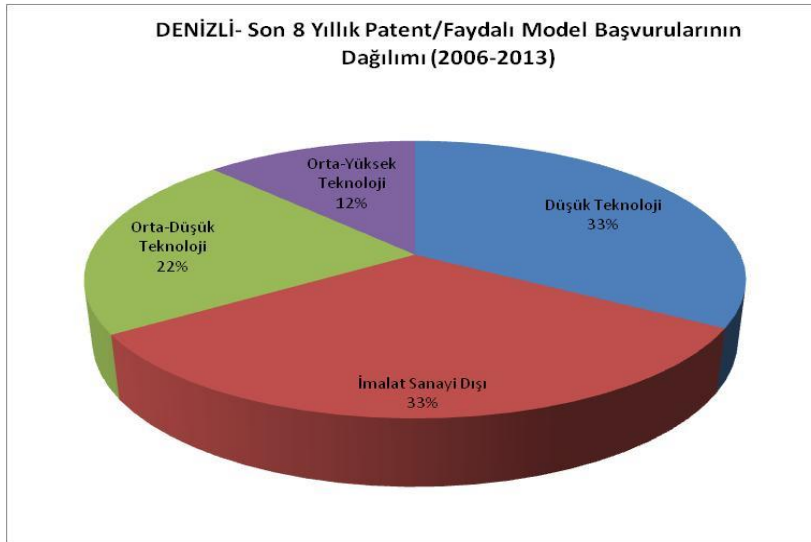

Muğla açısından resim çok net bir şekilde, imalat sanayi dışı firmaların patent/faydalı model başvurularını gerçekleştirdikleri, buna karşılık ilk defa 2013 yılında diğer teknoloji gruplarındaki firmalarında küçük de olsa sürece dahil olmaya başladıkları anlaşılmaktadır.

Buraya kadar yıllar itibari ile incelenen patent/faydalı model başvuruları aşağıdaki grafiklerde 2006-2013 yılları arasında toplu bir şekilde ele alınmıştır. Buna göre Aydın'da orta-yüksek teknolojili firmaların Ar-Ge faaliyetlerini sırtladıkları, Denizli'de ise imalat sanayi dışı firmaların imalat sanayi dışı ve düşük teknoloji yoğunluklu bir patent/faydalı model başvuru modelinin gereği olduğu anlaşılmaktadır. Muğla'da ise imalat sanayi dışı firmaların (%64) patent/faydalı model başvurularında bariz üstünlüğü göze çarpmaktadır.

PATENT/FAYDALI MODEL BAŞVURULARININ SEKTÖREL GÖRÜNÜMÜ (2006-2013)

Aşağıdaki tablolarda TR32 illerinin her birinde, 2006-2013 yılları arasında gerçekleşen patent ve faydalı model başvurularından “imalat sanayi firmaları” tarafından gerçekleştirilenleri, imalata sanayi sektörleri bazında incelenmiştir. Tabloların en sağında yer alan iki sütunda sırası ile her bir imalat sanayi sektöründe yapılan başvurunun, ilgili il toplamından aldığı pay ve yine her bir imalat sanayi sektöründe yapılan başvurunun o sektörde Türkiye genelinde yapılan toplam başvuru sayısından aldığı pay gösterilmiştir (İmalat sanayi dışı firmaların sektörel sınıflamaları bilinmediğinden, bu firmalar tarafından yapılan başvurular aşağıdaki tabloda yer almamaktadır).

PATENT	Nace Tanımı	İLDEKİ PAYI	TÜRKİYE'DEKİ PAYI
AYDIN	Gıda ürünleri ve içecek imalatı	16,1%	1,3%
AYDIN	Tarım ve ormancılık makineleri imalatı	12,5%	2,1%
AYDIN	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	8,9%	0,4%
AYDIN	Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	8,9%	0,5%
AYDIN	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçların imalatı	7,1%	0,5%
AYDIN	Diğer özel amaçlı makinelerin imalatı	5,4%	0,3%
AYDIN	Eczacılık ürünlerinin, tıbbi kimyasalların ve botanik ürünlerinin imalatı	5,4%	0,3%
AYDIN	Uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç, mekanik güç üretimi ve kullanımına yönelik makinelerin imalatı	5,4%	0,4%
AYDIN	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri imalatı	5,4%	0,1%
AYDIN	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	3,6%	0,3%
AYDIN	Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	3,6%	0,3%
AYDIN	Ana kimyasal maddelerin imalatı	3,6%	0,4%
AYDIN	Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	3,6%	0,3%
AYDIN	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	1,8%	0,6%
AYDIN	Radyo ve televizyon vericileri ile telefon ve telgraf hattı teçhizatı imalatı	1,8%	0,2%
AYDIN	Genel amaçlı diğer makinelerin imalatı	1,8%	0,1%
AYDIN	Takım tezgahları imalatı	1,8%	0,2%
AYDIN	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat imalatı	1,8%	0,5%
AYDIN	Genel amaçlı diğer makinelerin imalatı	1,8%	0,1%

PATENT	Nace Tanımı	İLDEKİ PAYI	TÜRKİYE'DEKİ PAYI
DENİZLİ	Diğer özel amaçlı makinelerin imalatı	13,9%	1,8%
DENİZLİ	Gıda ürünleri ve içecek imalatı	10,4%	1,7%
DENİZLİ	Ana kimyasal maddelerin imalatı	7,0%	1,5%
DENİZLİ	Takım tezgahları imalatı	6,1%	1,5%
DENİZLİ	Elektrik motoru, jeneratör ve transformatörlerin imalatı	5,2%	2,8%
DENİZLİ	Tekstil ürünlerinin imalatı	5,2%	3,9%
DENİZLİ	Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	4,3%	0,7%
DENİZLİ	Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	4,3%	6,7%
DENİZLİ	Eczacılık ürünlerinin, tıbbi kimyasalların ve botanik ürünlerinin imalatı	4,3%	0,5%
DENİZLİ	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	3,5%	2,4%
DENİZLİ	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri imalatı	3,5%	0,2%
DENİZLİ	Uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç, mekanik güç üretimi ve kullanımına yönelik makinelerin imalatı	3,5%	0,5%

DENİZLİ	Tarım ve ormancılık makineleri imalatı	3,5%	1,2%
DENİZLİ	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçların imalatı	2,6%	0,4%
DENİZLİ	Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	2,6%	0,3%
DENİZLİ	Ana metal sanayii	2,6%	1,4%
DENİZLİ	Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	1,7%	3,4%
DENİZLİ	Diğer kimyasal ürünlerin imalatı	1,7%	2,2%
DENİZLİ	Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	1,7%	0,3%
DENİZLİ	Sabun ve deterjan, temizlik ve cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri imalatı	1,7%	4,5%
DENİZLİ	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat imalatı	1,7%	1,0%
DENİZLİ	Genel amaçlı diğer makinelerin imalatı	1,7%	0,3%
DENİZLİ	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	1,7%	0,3%
DENİZLİ	Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	1,7%	0,3%
DENİZLİ	Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer ve benzer amaçlı alet ve cihazların imalatı sanayide kullanılan işlem kontrol teçhizatı hariç	0,9%	0,3%
DENİZLİ	Saat imalatı	0,9%	10,0%
DENİZLİ	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	0,9%	0,1%
DENİZLİ	Optik aletler ve fotoğrafçılık teçhizatı	0,9%	0,5%

PATENT	Nace Tanımı	İLDEKİ PAYI	TÜRKİYE'DEKİ PAYI
MUĞLA	Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	12,3%	1,0%
MUĞLA	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri imalatı	8,8%	0,2%
MUĞLA	Uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç, mekanik güç üretimi ve kullanımına yönelik makinelerin imalatı	8,8%	0,6%
MUĞLA	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	7,0%	0,3%
MUĞLA	Takım tezgahları imalatı	5,3%	0,7%
MUĞLA	Ana kimyasal maddelerin imalatı	5,3%	0,5%
MUĞLA	Genel amaçlı diğer makinelerin imalatı	5,3%	0,4%
MUĞLA	Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	5,3%	0,5%
MUĞLA	Diğer kimyasal ürünlerin imalatı	5,3%	3,3%
MUĞLA	Diğer özel amaçlı makinelerin imalatı	5,3%	0,3%
MUĞLA	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	5,3%	1,8%
MUĞLA	Sanayide kullanılan işlem kontrol teçhizatı imalatı	3,5%	2,3%
MUĞLA	Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	3,5%	0,2%
MUĞLA	Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	3,5%	0,3%
MUĞLA	Radyo ve televizyon vericileri ile telefon ve telgraf hattı teçhizatı imalatı	3,5%	0,5%
MUĞLA	Optik aletler ve fotoğrafçılık teçhizatı	1,8%	0,5%

MUĞLA	Tütün ürünleri imalatı	1,8%	4,8%
MUĞLA	Televizyon ve radyo imalatı; ses ve görüntü kaydeden veya çoğaltan teçhizat ve bunlarla ilgili cihazların imalatı	1,8%	0,5%
MUĞLA	Elektrik motoru, jeneratör ve transformatörlerin imalatı	1,8%	0,5%
MUĞLA	Ana metal sanayii	1,8%	0,5%
MUĞLA	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	1,8%	0,1%
MUĞLA	Tarım ve ormancılık makineleri imalatı	1,8%	0,3%

FAYDALI MODEL	Nace Tanımı	İL PAY	TR PAY
AYDIN	Tarım ve ormancılık makineleri imalatı	26,9%	4,5%
AYDIN	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri imalatı	18,1%	1,2%
AYDIN	Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	11,4%	0,7%
AYDIN	Diğer özel amaçlı makinelerin imalatı	7,8%	0,8%
AYDIN	Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	5,2%	0,3%
AYDIN	Genel amaçlı diğer makinelerin imalatı	4,7%	0,7%
AYDIN	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	4,7%	0,7%
AYDIN	Takım tezgahları imalatı	3,6%	0,9%
AYDIN	Uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç, mekanik güç üretimi ve kullanımına yönelik makinelerin imalatı	3,1%	0,7%
AYDIN	Ana metal sanayii	2,1%	1,1%
AYDIN	Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	2,1%	0,2%
AYDIN	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçların imalatı	2,1%	0,4%
AYDIN	Gıda ürünleri ve içecek imalatı	1,6%	1,7%
AYDIN	Optik aletler ve fotoğrafçılık teçhizatı	1,0%	0,4%
AYDIN	Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	0,5%	0,6%
AYDIN	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	0,5%	0,1%
AYDIN	Pestisid (haşarat ilacı) ve diğer zirai-kimyasal ürünlerin imalatı	0,5%	9,1%
AYDIN	Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı	0,5%	0,9%
AYDIN	Radyo ve televizyon vericileri ile telefon ve telgraf hattı teçhizatı imalatı	0,5%	0,3%
AYDIN	Boya, vernik benzeri kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun imalatı	0,5%	16,7%
AYDIN	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları imalatı, İzole edilmiş tel ve kablo imalatı	0,5%	0,4%
AYDIN	Diğer kimyasal ürünlerin imalatı	0,5%	1,8%
AYDIN	Tütün ürünleri imalatı	0,5%	1,2%
AYDIN	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	0,5%	0,5%
AYDIN	Ana kimyasal maddelerin imalatı	0,5%	0,6%

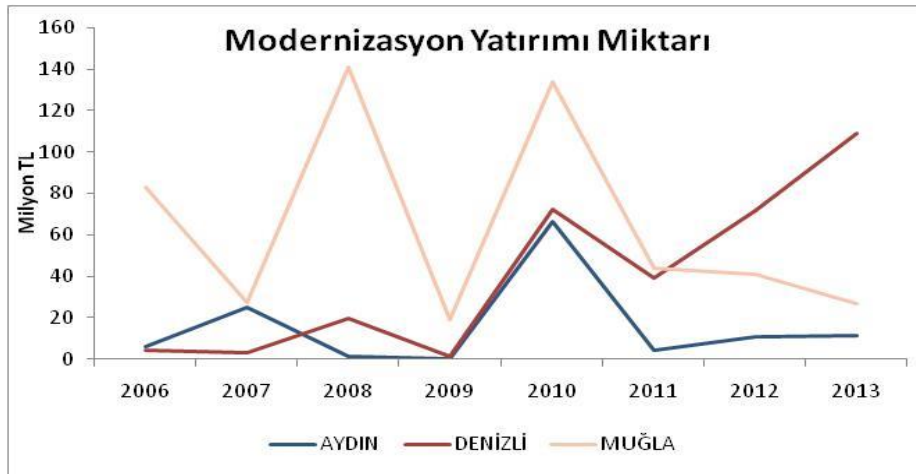
FAYDALI MODEL	Nace Tanımı	İL PAY	TR PAY
DENİZLİ	Diğer özel amaçlı makinelerin imalatı	17,7%	2,8%
DENİZLİ	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri imalatı	12,6%	1,3%
DENİZLİ	Takım tezgahları imalatı	11,2%	4,3%
DENİZLİ	Tarım ve ormancılık makineleri imalatı	7,5%	1,9%
DENİZLİ	Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	7,1%	0,7%
DENİZLİ	Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	6,8%	0,6%
DENİZLİ	Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	5,4%	0,8%
DENİZLİ	Genel amaçlı diğer makinelerin imalatı	4,8%	1,1%
DENİZLİ	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçların imalatı	3,1%	0,9%
DENİZLİ	Ana metal sanayii	3,1%	2,5%
DENİZLİ	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	2,7%	0,8%
DENİZLİ	Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	2,4%	4,2%
DENİZLİ	Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	1,7%	1,2%
DENİZLİ	Gıda ürünleri ve içecek imalatı	1,7%	2,8%
DENİZLİ	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	1,7%	0,4%
DENİZLİ	Uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç, mekanik güç üretimi ve kullanımına yönelik makinelerin imalatı	1,7%	0,6%
DENİZLİ	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	1,4%	1,9%
DENİZLİ	Tekstil ürünlerinin imalatı	1,4%	3,0%
DENİZLİ	Ana kimyasal maddelerin imalatı	1,0%	1,7%
DENİZLİ	Elektronik valf ve tüpler ile diğer elektronik parçaların imalatı	0,7%	2,7%
DENİZLİ	Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer ve benzer amaçlı alet ve cihazların imalatı sanayide kullanılan işlem kontrol teçhizatı hariç	0,7%	1,0%
DENİZLİ	Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	0,7%	0,9%
DENİZLİ	Optik aletler ve fotoğrafçılık teçhizatı	0,7%	0,4%
DENİZLİ	Sanayide kullanılan işlem kontrol teçhizatı imalatı	0,7%	2,6%
DENİZLİ	Radio ve televizyon vericileri ile telefon ve telgraf hattı teçhizatı imalatı	0,3%	0,3%
DENİZLİ	Saat imalatı	0,3%	3,1%
DENİZLİ	Elektrik motoru, jeneratör ve transformatörlerin imalatı	0,3%	1,4%
DENİZLİ	Elektrik ampülü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı imalatı	0,3%	0,4%
DENİZLİ	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları imalatı, izole edilmiş tel ve kablo imalatı	0,3%	0,4%

FAYDALI MODEL	Nace Tanımı	İL PAY	TR PAY
MUĞLA	Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	12,2%	0,3%
MUĞLA	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	8,1%	0,5%
MUĞLA	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçların imalatı	8,1%	0,6%

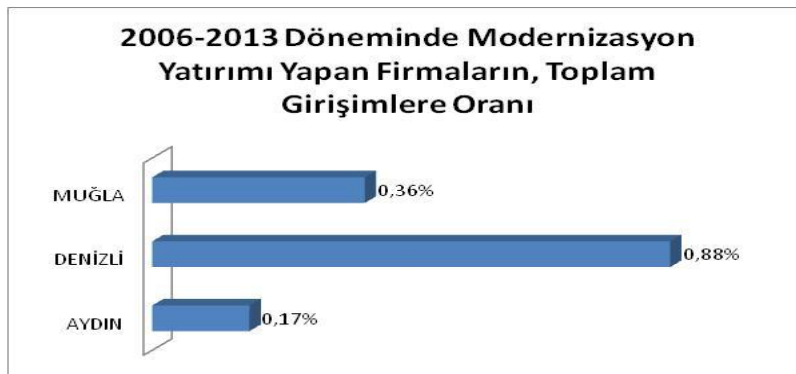
MUĞLA	Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	6,8%	0,2%
MUĞLA	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri imalatı	6,8%	0,2%
MUĞLA	Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	6,8%	0,2%
MUĞLA	Genel amaçlı diğer makinelerin imalatı	5,4%	0,3%
MUĞLA	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	5,4%	1,9%
MUĞLA	Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	5,4%	1,8%
MUĞLA	Ana metal sanayii	4,1%	0,8%
MUĞLA	Takım tezgahları imalatı	4,1%	0,4%
MUĞLA	Ana kimyasal maddelerin imalatı	4,1%	1,7%
MUĞLA	Tarım ve ormancılık makineleri imalatı	4,1%	0,3%
MUĞLA	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	2,7%	0,2%
MUĞLA	Diğer özel amaçlı makinelerin imalatı	2,7%	0,1%
MUĞLA	Uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç, mekanik güç üretimi ve kullanımına yönelik makinelerin imalatı	2,7%	0,2%
MUĞLA	Sabun ve deterjan, temizlik ve cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri imalatı	1,4%	7,1%
MUĞLA	Elektronik valf ve tüpler ile diğer elektronik parçaların imalatı	1,4%	1,3%
MUĞLA	Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	1,4%	0,2%
MUĞLA	Tütün ürünleri imalatı	1,4%	1,2%
MUĞLA	Saat imalatı	1,4%	3,1%
MUĞLA	Gıda ürünleri ve içecek imalatı	1,4%	0,6%
MUĞLA	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt	1,4%	3,6%
MUĞLA	Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	1,4%	0,6%

SABİT SERMAYE YATIRIMLARINDA TEKNOLOJİ

Çalışmada sabit sermaye yatırımlarında teknolojik gelişmenin göstergesi olarak “modernizasyon yatırımları” alınmıştır. Modernizasyon yatırımlarında tüm sektörlerde (imalat, tarım, hizmetler) faaliyet gösteren firmaların verileri kullanılmıştır. Buna göre aşağıdaki ilk iki grafikte, yıllar itibari ile TR32 illerinin her birinde gerçekleşen modernizasyon yatırımı başvuru sayıları ve öngörülen yatırım miktarları gösterilmiştir. İlk grafikten görüleceği üzere 2010 sonrasında Aydın ve Muğla’ya yönelik başvurulanan modernizasyon yatırımı sayısında bir düşüş görülmekle birlikte Denizli’de tam tersi bir yükseliş trendi vardır. Aynı tablo, modernizasyon yatırımı miktarı açısından da geçerlidir. Yalnızca Muğla için öngörülen modernizasyon yatırım miktarının yıllar itibari ile önemli ölçüde dalgalandığı ve 2011 öncesinde diğer illerden daha yüksek seyrettiği anlaşılmaktadır.

Modernizasyon yatırımları konusunda aşağıda yer alan bir diğer grafikte, 2006-2013 yılları arasında her bir ilde yatırımlarını modernize eden firma sayısının, o ildeki toplam girişim sayısına oranı gösterilmiştir. Buna göre Denizli’de modernizasyon yatırımı yapan firma sayısının, toplam firmalara oranının %0.88 ile diğer iki ilden önemli ölçüde yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Sonrasında gelen Muğla %0.36 ile Aydın’ın iki katı bir orana sahip görünmektedir.

TR32 İLLERİNİN ENDÜSTRİYEL TASARIM PERFORMANSI

2006-2013 yılları arasında gerçekleşen endüstriyel tasarım başvurularının iller bazında dağılımını gösteren aşağıdaki tablo, her bir ilin Türkiye geneli endüstriyel tasarım başvuru toplamından aldığı payı göstermektedir. Buna göre Denizli’de yerleşik firmaların yaptığı endüstriyel tasarım başvuru sayısı Türkiye genelinin %1.1’i olup, bu oran ile Denizli en yüksek orana sahip 13. şehir konumundadır. Aydın %0.2 oranı ile 29. sırada iken Muğla 42. sırada yer almaktadır.

	İL	TASARIM SAYISINDAN ALDIĞI PAY
1	İSTANBUL	48,4%
2	BURSA	9,4%
3	KAYSERİ	6,7%
4	İZMİR	5,8%
5	ANKARA	4,9%
6	GAZİANTEP	3,1%
7	KONYA	2,3%
8	KÜTAHYA	2,1%
9	KOCAELİ	2,1%
10	MANİSA	2,0%
11	TEKİRDAĞ	1,3%
12	ÇANAKKALE	1,3%
13	DENİZLİ	1,1%
14	BİLECİK	1,1%
15	HATAY	1,0%
16	SAKARYA	0,9%
17	ANTALYA	0,6%
18	ESKİŞEHİR	0,6%
19	ADANA	0,6%
20	KARAMAN	0,5%
21	KAHRAMANMARAŞ	0,4%
22	BALIKESİR	0,4%
23	MERSİN	0,4%
24	SAMSUN	0,3%
25	AFYONKARAHİSAR	0,2%
26	TRABZON	0,2%
27	KIRKLARELİ	0,2%
28	UŞAK	0,2%
29	AYDIN	0,2%
30	AMASYA	0,2%
31	ÇORUM	0,2%

32	BOLU	0,1%
33	ERZURUM	0,1%
34	NİĞDE	0,1%
35	GİRESUN	0,1%
36	GÜMÜŞHANE	0,1%
37	ZONGULDAK	0,1%
38	ISPARTA	0,1%
39	OSMANİYE	0,1%
40	ERZİNCAN	0,1%
41	KIRŞEHİR	0,0%
42	MUĞLA	0,0%
43	RİZE	0,0%
44	DÜZCE	0,0%
45	YALOVA	0,0%
46	AKSARAY	0,0%
47	SİVAS	0,0%
48	MALATYA	0,0%
49	SİNOP	0,0%
50	NEVŞEHİR	0,0%

2013 yılı sonu itibari ile endüstriyel tasarım başvurusu olan firma sayısı Aydın'da 22, Denizli'de 75 ve Muğla'da 6'dır. Aşağıdaki tabloda ise TR32 illerinde endüstriyel tasarım gerçekleştiren firmaların özellikleri karşılaştırılmıştır. Endüstriyel tasarım başvurusu yapan firmaların genel özellikleri karşılaştırıldığında, Aydın ve Muğla'ya kıyasla Denizli firmalarının ortalama başvuru sayısının (4,3) yüksek olmasının, endüstriyel tasarım faaliyetleri ile uğraşan Denizli firmalarının bu konuda daha yoğun faaliyet gösterdiklerine işaret etmektedir. Son olarak Denizli'de endüstriyel tasarım başvurusu yapan firmaların daha büyük (ortalama ciro büyüklüğü 30 milyon TL) firmalar olduğu ve aynı zamanda ortalama kuruluş yıllarının daha geriye gittiği anlaşılmaktadır (1996).

	BAŞVURAN FİRMA ORTALAMA ENDÜSTRİYEL TASARIM SAYISI	BAŞVURAN FİRMA ORTALAMA BÜYÜKLÜĞÜ	BAŞVURAN FİRMA ORTALAMA KURULUŞ YILI
AYDIN	2,2	5.6 Milyon TL	2000
DENİZLİ	4,3	30.2 Milyon TL	1996
MUĞLA	2	3.2 Milyon TL	1999

TR32 İLLERİNİN KAMU KAYNAKLI AR-GE/İNOVASYON PERFORMANSI

Kamu kaynaklı Ar-Ge/inovasyon performansının göstergesi olarak, sektörel farklılık gözetilmeksizin 2007-2013 yılları arasında TUBİTAK ve KOSGEB destekli bütün projeler sayısı alınmıştır. Aşağıdaki tabloda 2013 yılı sonu itibari ile söz konusu projelerin, projeyi uygulayan firmanın bulunduğu illere göre dağıtılmış oranları yer almaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere Aydın ve Denizli birbirlerine çok yakın oranları ile 18. ve 20. sırada yer almaktadır. Yukarıda tasarım performansı ile kıyaslandığında Denizli'nin kamu kaynaklı Ar-Ge/inovasyon konumunun görece düşük olduğu, buna karşılık Aydın'ın ise kamu kaynaklı Ar-Ge/inovasyonda daha başarılı olduğu görülmektedir. Muğla ise tüm iller içerisinde 49. sırada yer almaktadır.

SIRASI	İL	AR-GE/İNOVASYON PROJE SAYISINDAN ALDIĞI PAY
1	İSTANBUL	38,8%
2	ANKARA	14,4%
3	BURSA	8,8%
4	KOCAELİ	8,2%
5	İZMİR	6,5%
6	MANİSA	5,2%
7	KONYA	3,0%
8	GAZİANTEP	1,4%
9	TEKİRDAĞ	1,3%
10	ADANA	1,3%
11	ESKİŞEHİR	1,3%
12	KAYSERİ	1,2%
13	SAKARYA	1,2%
14	BİLECİK	0,8%
15	MERSİN	0,7%
16	ÇANAKKALE	0,6%
17	ANTALYA	0,5%
18	AYDIN	0,4%
19	MALATYA	0,4%
20	DENİZLİ	0,4%
21	KIRKLARELİ	0,4%
22	KÜTAHYA	0,3%
23	ZONGULDAK	0,3%
24	HATAY	0,3%
25	BALIKESİR	0,3%
26	ÇORUM	0,2%
27	YALOVA	0,2%

28	DÜZCE	0,2%
29	SİVAS	0,1%
30	TRABZON	0,1%
31	ELAZIĞ	0,1%
32	KARAMAN	0,1%
33	SAMSUN	0,1%
34	KARABÜK	0,1%
35	ORDU	0,1%
36	BOLU	0,1%
37	K.MARAŞ	0,1%
38	AFYON	0,1%
39	KIRŞEHİR	0,1%
40	OSMANİYE	0,0%
41	NEVŞEHİR	0,0%
42	NİĞDE	0,0%
43	ŞANLIURFA	0,0%
44	DİYARBAKIR	0,0%
45	AKSARAY	0,0%
46	UŞAK	0,0%
47	BURDUR	0,0%
48	SİNOP	0,0%
49	MUĞLA	0,0%
50	KIRIKKALE	0,0%

TR32 bölgesinde kamu kaynaklı Ar-Ge/inovasyon projesi gerçekleştiren firmalar ile Türkiye genelinde Ar-Ge/inovasyon projesi gerçekleştiren firmaların özelliklerinin karşılaştırıldığı aşağıdaki tablodan şu sonuçlar çıkmaktadır:

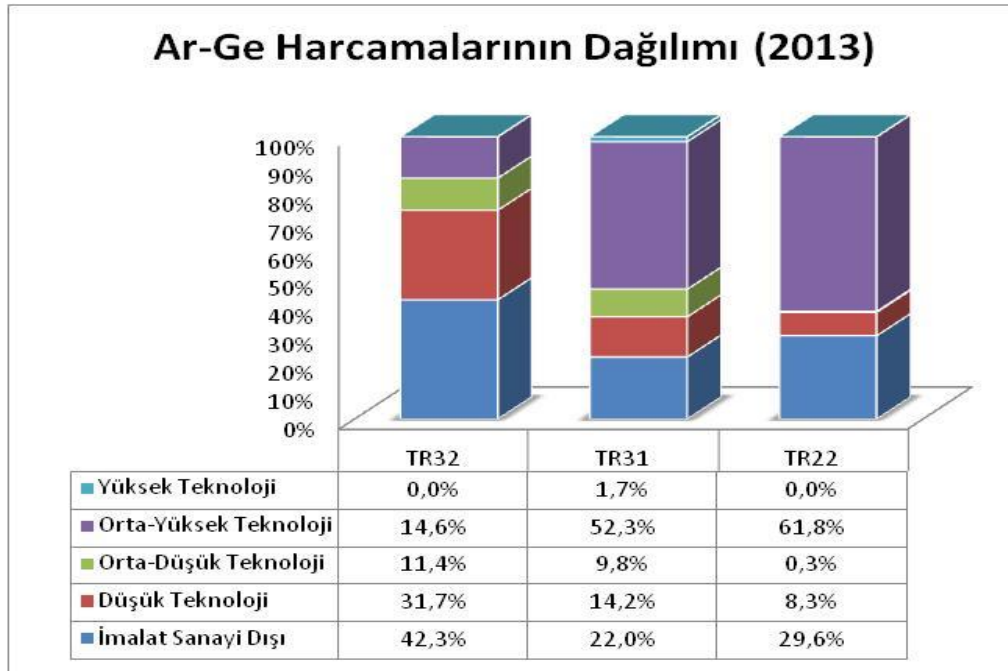
- TR32 bölgesinde firmaların gerçekleştirdikleri ortalama proje sayısı Türkiye ortalamasının gerisindedir.
- TR32 bölgesinde kamu kaynaklı Ar-Ge/inovasyon projesi gerçekleştiren firmaların büyüklüğü, Türkiye ortalamasının yarısı kadardır.
- Bu firmaların kuruluş yılları incelendiğinde, Türkiye ortalaması ile aynı olduğu görülmektedir.

	ORTALAMA PROJE SAYISI	ORTALAMA FİRMA BÜYÜKLÜĞÜ	ORTALAMA FİRMA KURULUŞ YILI
TR32	1,6	72 Milyon TL	1995
TÜRKİYE	2,5	134 Milyon TL	1995

TR32, TR31, TR22 İNOVASYON PERFORMANSI KARŞILAŞTIRMASI

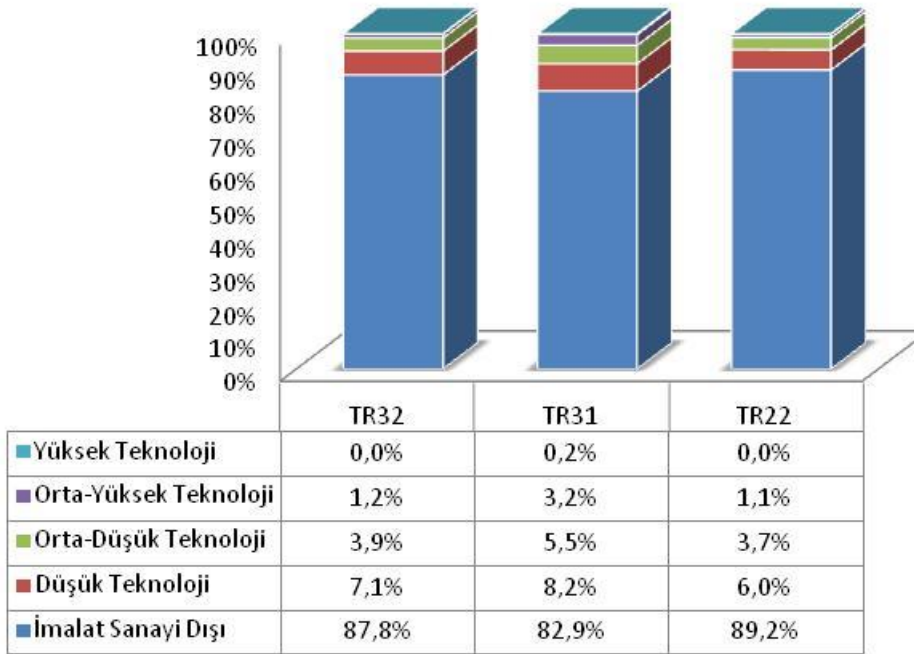
Bu bölümde TR32 bölgesi, kendisine coğrafi olarak görece yakın olan 2 bölge ile (TR31 ve TR22) mukayese edilerek analiz edilecektir.

3 bölgenin Ar-Ge harcamalarının teknolojik dağılımının mukayese edildiği aşağıdaki ilk grafikten, TR32 bölgesinin diğer iki bölgeye kıyasla imalat sanayi dışı firmaların gerçekleştirdikleri Ar-Ge ile yol aldığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda TR32 bölgesindeki düşük ve orta-düşük teknolojili firmaların Ar-Ge'si de diğer bölgelerin üstündedir. Buna karşılık orta-yüksek teknoloji grubunda TR32 performansının oldukça düşük olduğu anlaşılmaktadır.

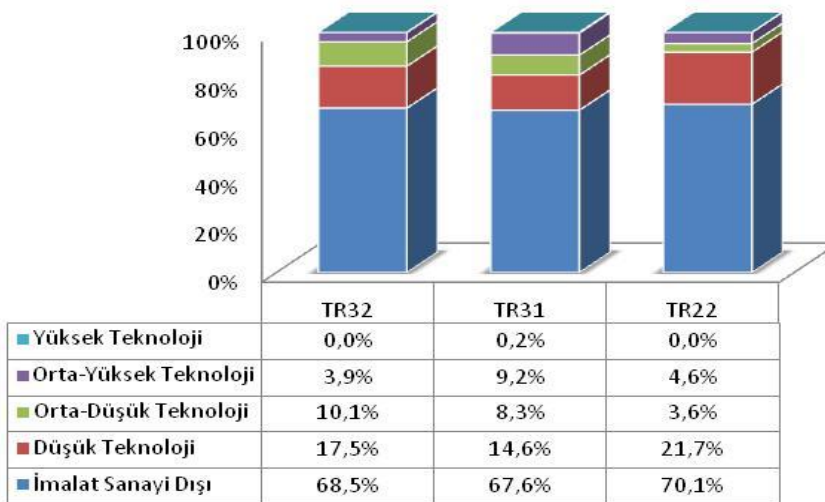
Her üç bölgedeki firmaların teknoloji grupları bazında dağılımının yer aldığı alttaki grafikten ise; TR32 bölgesinde orta-yüksek teknoloji grubunda üretim gerçekleştiren firma oranının diğer bölgelerin gerisinde olduğu, orta-düşük teknolojili firma oranında ise TR32'nin TR22'ye kıyasla daha iyi durumda olduğu görülmektedir.

Girişimlerin Dağılımı (2013)

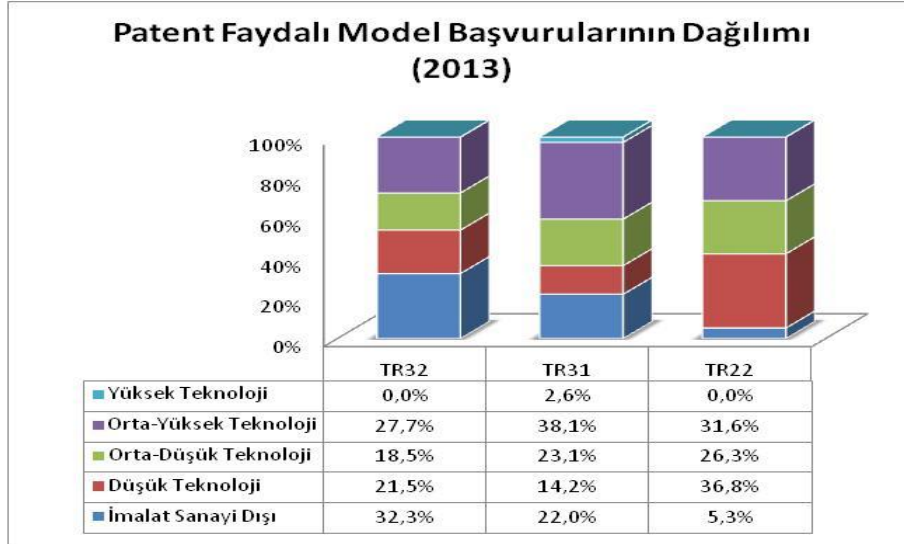

Firma sayısının dışında aynı resmi net satışlar bazında incelediğimizde; TR32'nin orta-yüksek teknoloji grubunda diğer iki bölgenin gerisinde olduğu orta-düşükte ise TR31 ve TR22'den daha fazla bir büyüklüğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

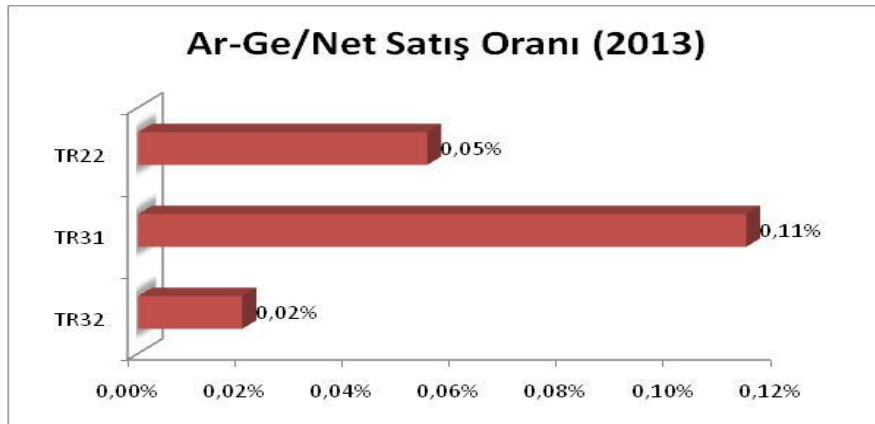
Net Satışların Dağılımı (2013)

Aynı analizin patent/faydalı model bazında gerçekleştiren bir diğer grafikten ise; TR32 bölgesinde faaliyet gösteren orta-yüksek ve orta-düşük teknoloji firmaların patent/faydalı model başvurularının diğer iki bölgeye kıyasla düşük kaldığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık imalat sanayi dışı firmaların patent/faydalı model sayısından aldığı pay, TR32 bölgesinde oldukça yüksektir.

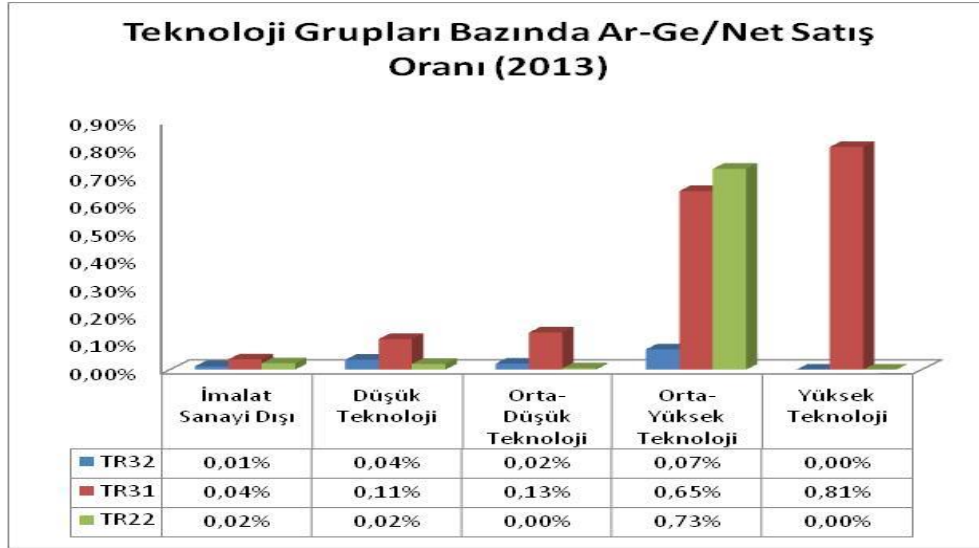
Yapılan Ar-Ge harcamasının bölgenin cirosuna oranını gösteren aşağıdaki grafikten, TR22 bölgesinin %0.02 oranı ile diğer iki bölgenin gerisinde kaldığı anlaşılmaktadır. TR22 bölgesindeki %0.05 oranının dahi yarısından daha az olduğu anlaşılan bu oranı ile TR32'nin Ar-Ge harcamalarının boyutunun ne derece düşük olduğunu bize göstermektedir.

Teknoloji grupları bazında Ar-Ge harcaması/Net Satış Oranını gösteren aşağıdaki grafikten ise diğer iki bölge ile kıyaslandığında TR32 bölgesinde,

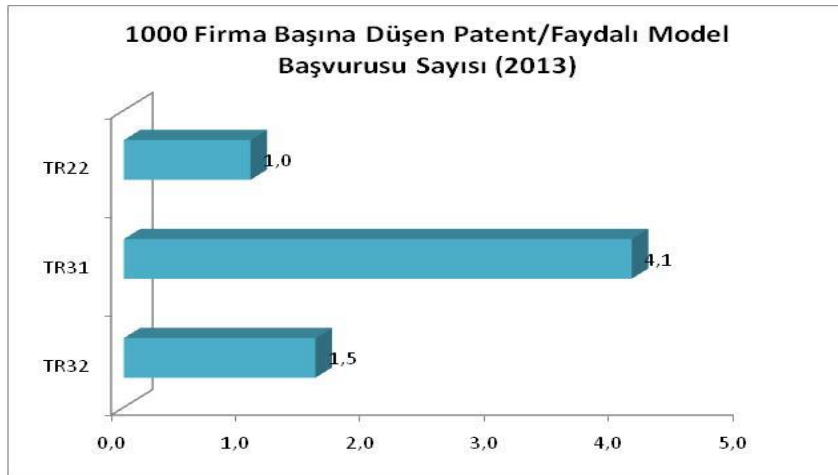
- İmalat sanayi dışındaki firmaların gerçekleştirdiği Ar-Ge harcamalarının düşük kaldığı,
- TR22 ile karşılaştırıldığında düşük ve orta-düşük teknoloji Ar-Ge harcamalarının TR32'de görece yüksek olduğu,

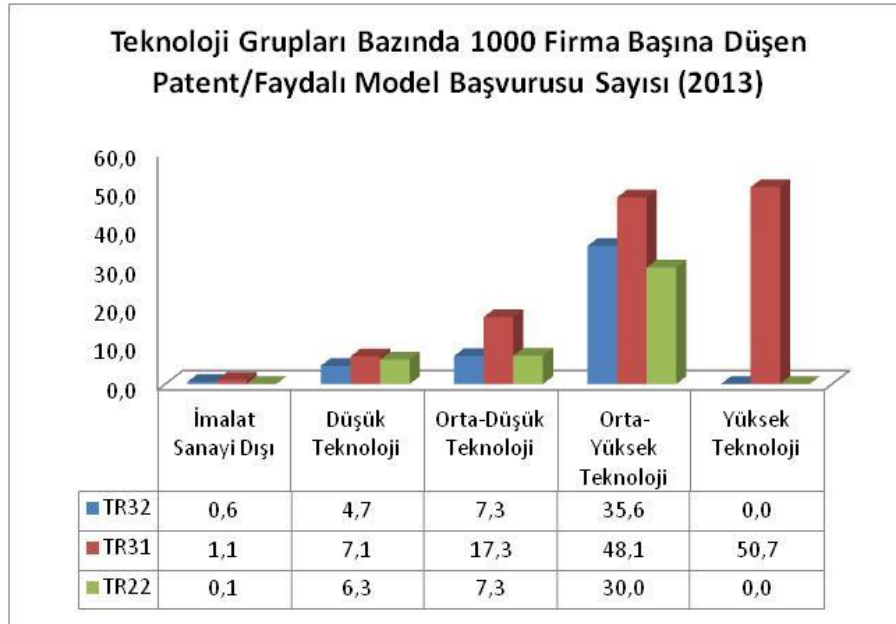
- Orta-yüksek teknoloji grubundaki Ar-Ge'nin ise bariz bir şekilde TR32'de düşük olduğu anlaşılmaktadır.

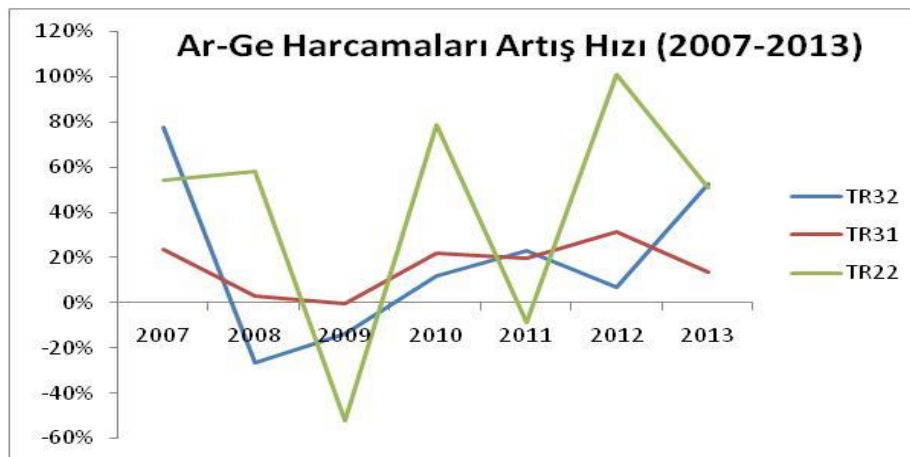
Aşağıdaki iki grafikte ise 1000 firma başına düşen patent/faydalı model başvurusu sayısının bölgeler bazında karşılaştırması yapılmıştır. İlk grafikten 1000 firma başına düşen patent/faydalı model başvuru sayısının TR32 bölgesinde (1.5), TR31'in (4.1) gerisinde ancak TR22'nin (1) üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

İkinci grafikte ise teknoloji grupları bazında 1000 firmaya düşen patent/faydalı model başvuru sayısı, üç bölge için ayrı ayrı ele alınmıştır. Buna göre TR32 bölgesi, tüm teknoloji gruplarında TR31'in gerisindedir. TR22 ile kıyaslandığında imalat sanayi dışı sektörlerde ve orta-yüksek teknolojide TR32'nin daha iyi bir performans sergilediği görülmektedir. Düşük teknolojide ise TR22'nin oranının yüksek olması, üzerinde düşünülmesi gereken bir noktadır.

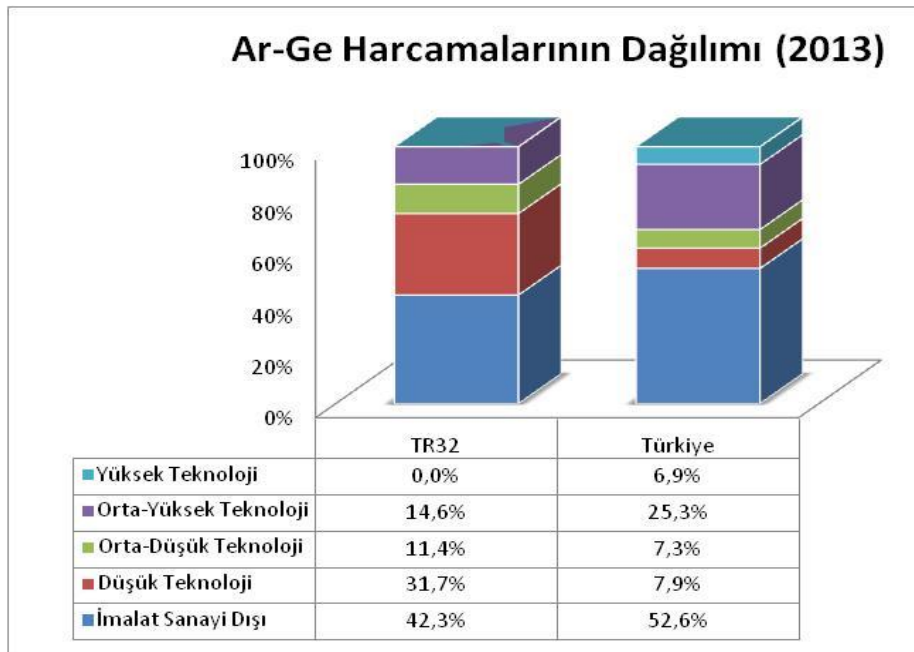

Son olarak aşağıdaki grafikte incelenen üç bölgede, Ar-Ge harcamalarının artış hızı yıllar bazında ele alınmıştır (2007-2013). Grafikten de görüleceği üzere TR31 ile kıyaslandığında TR32 bölgesinin Ar-Ge harcaması artış hızı istikrarlı bir şekilde yükseliş göstermektedir. 2013 yılında ilk defa bu oran TR31'in üzerine çıkmıştır. TR22 bölgesi Ar-Ge harcaması artış hızı ise diğer iki bölge ile kıyaslandığında aşırı derecede dalgalanmaktadır. Diğer iki bölgeye kıyasla TR22'nin Ar-Ge harcaması artış hızının istikrardan uzak olduğu gözlemlenmektedir.

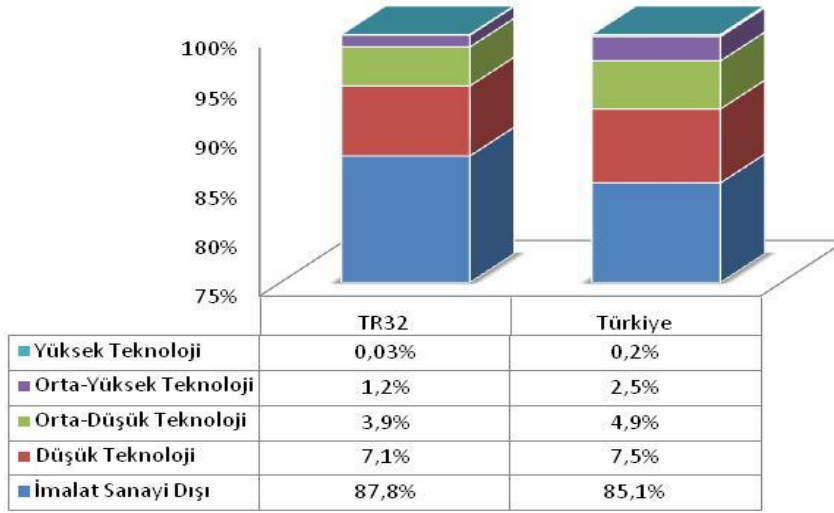
TR32-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI: GENEL DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, önceki bölümde kullanılan göstergelerin tamamı üzerinden, TR32 bölgesi ve Türkiye geneli karşılaştırılacaktır. Bu şekilde TR32 bölgesi genelinde bir değerlendirme yapılacaktır. Ar-Ge harcamalarının dağılımını gösteren ilk grafikten; Türkiye geneli ile kıyaslandığında TR32 bölgesinin yüksek teknoloji noktasında oldukça geride olduğu, orta-yüksek teknolojili firmaların Ar-Ge harcamalarında Türkiye ortalamasının yarısına denk gelen bir performans sergilediği, bunlara karşılık TR32 bölgesindeki orta-düşük ve düşük teknoloji Ar-Ge'nin Türkiye ortalamasından daha yüksek pay aldığı anlaşılmaktadır.

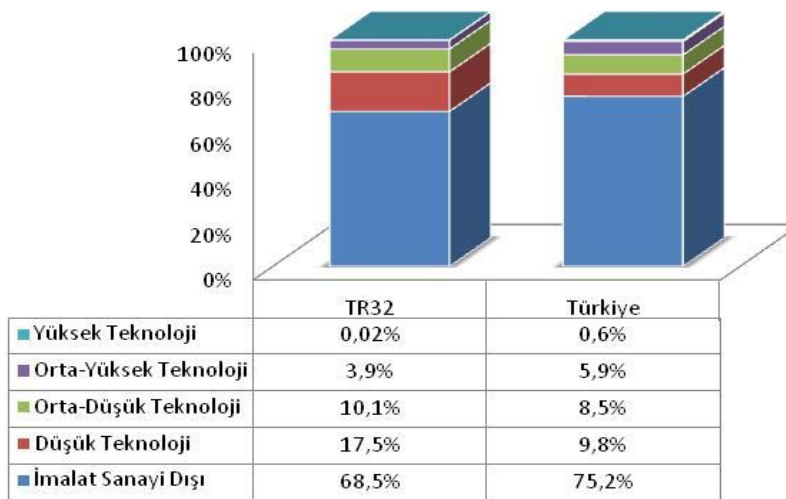
Ar-Ge performansındaki bu durumun neden kaynaklandığı ise aşağıdaki grafikten net bir şekilde anlaşılmaktadır. Türkiye genelindeki girişimlerin teknoloji dağılımı ile kıyaslandığında TR32 bölgesinin; yüksek ve orta-yüksek teknolojili firma sayısında geri olduğu net bir şekilde görülmektedir. Orta-düşük teknoloji ve düşük teknoloji firma yoğunluğu da Türkiye ortalamasının gerisinde olmakla birlikte, önceki iki teknoloji grubunda görülen fark burada göze çarpmamaktadır. Buna karşılık imalat sanayi dışı firma oranının Türkiye ortalamasında fazla olduğu görülmektedir. Tüm bunlardan, tüm teknoloji gruplarında TR32 bölgesinin Türkiye ortalamasının gerisinde olduğu, bu nedenle de Ar-Ge harcamalarının istenilen boyutta olmadığı tahmin edilebilmektedir.

Girişimlerin Dağılımı (2013)

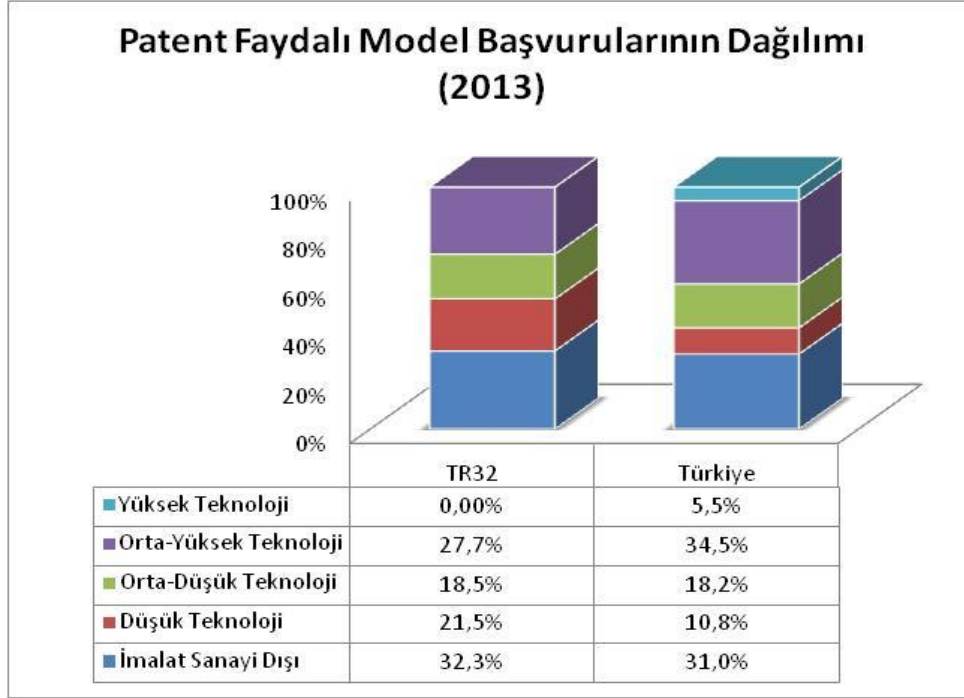
Net satışların (ciro) dağılımında TR32 bölgesinde orta-düşük ve düşük teknoloji büyük firmaların var olduğu anlaşılmaktadır. Ar-Ge harcamalarının dağılımından da anlaşılabileceği üzere bölgenin Ar-Ge harcamalarını bu büyük firmalar sırtlamışlardır. Diğer teknoloji gruplarında TR32 bölgesinde ciddi bir ekonomik büyüklük göze çarpmamaktadır. Tüm bunlardan hareketle TR32 bölgesinde özellikle orta-yüksek teknoloji firması sayısının azlığı ve daha da önemlisi var olan firmalarında istenilen ekonomik büyüklükte olmamalarının önemli bir sorun olduğu söylenebilecektir.

Net Satışların Dağılımı (2013)

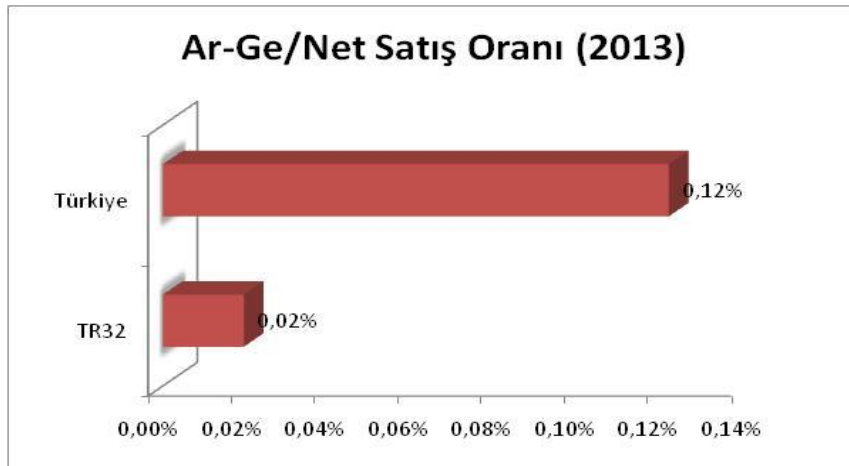

Patent/faydalı model başvurularının dağılımında TR32 bölgesinde orta-yüksek teknolojinin performansının düşük kaldığı yine görülmektedir. Orta-düşük ve imalat sanayi dışı sektörlerde

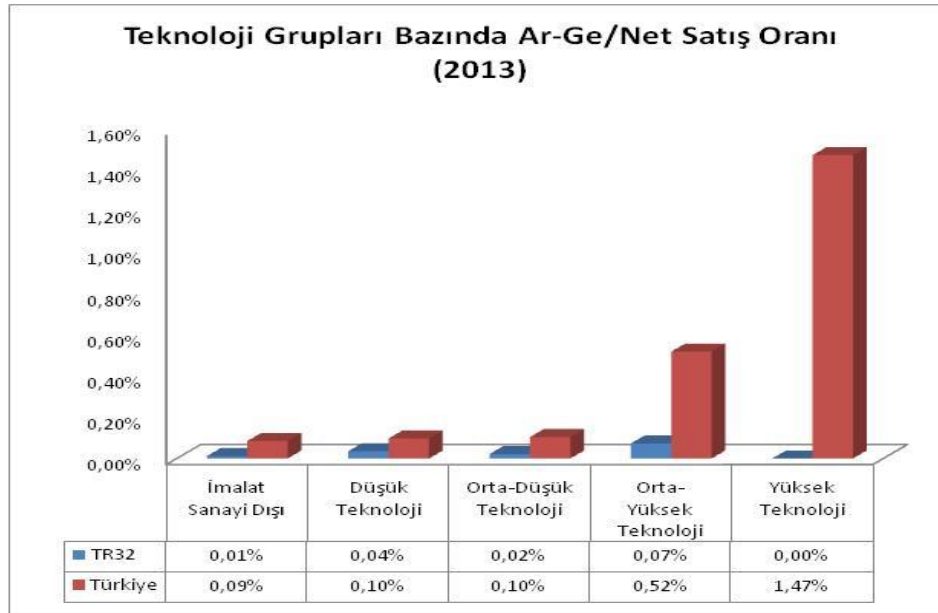
Türkiye ortalamasına paralel bir durum görülürken düşük teknolojide TR32 bölgesi, Türkiye ortalamasının açık ara önündedir. Bu tablodan da orta-düşük teknolojide, yine yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı TR32 bölgesinin geride kaldığı anlaşılmaktadır.

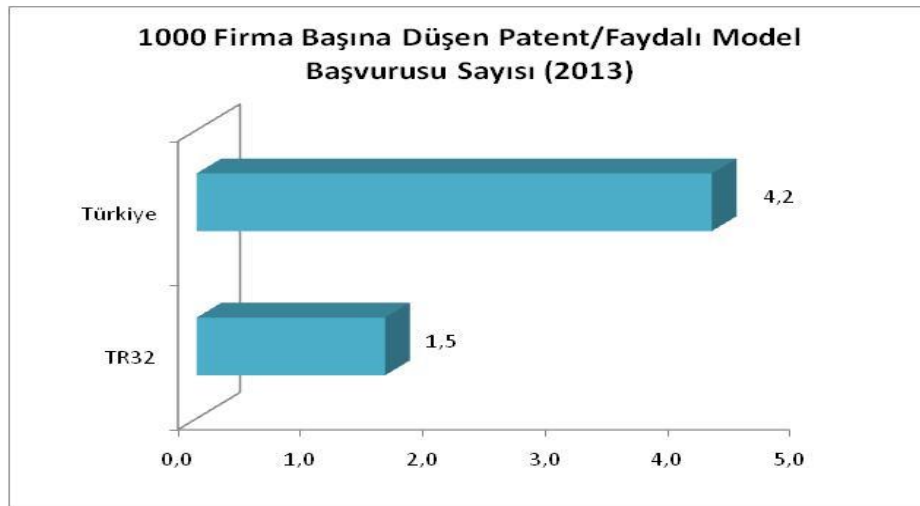
Teknoloji gruplarından bağımsız olarak Ar-Ge/Net Satış oranları incelendiğinde TR32 bölgesinin Türkiye ortalamasının altıda biri bir performans sergilediği anlaşılmaktadır. Bu oran ile bölgenin Ar-Ge performansının yetersiz olduğu net bir şekilde görülmektedir.

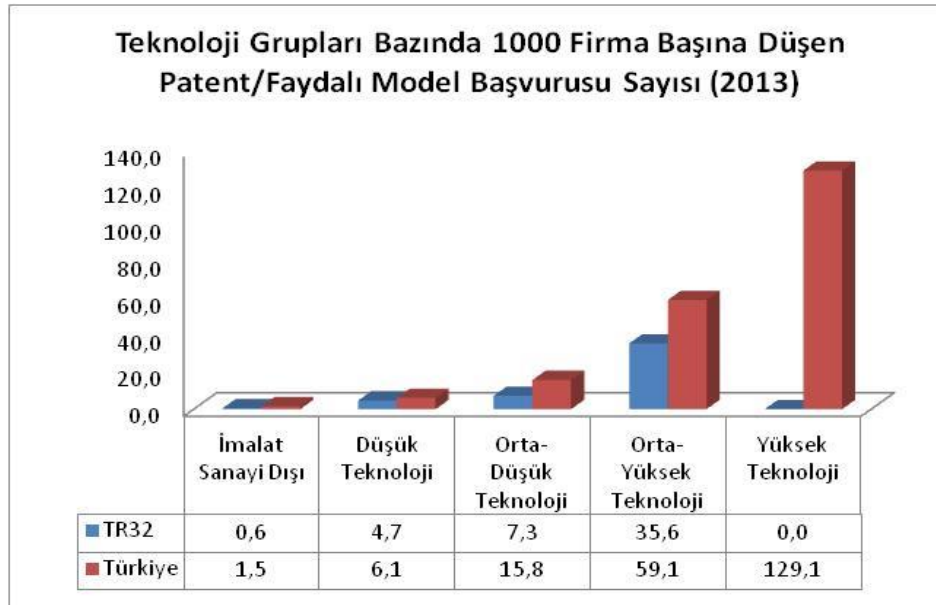
Aynı oranı, teknoloji grupları bazında incelediğimizde; tüm teknoloji gruplarında TR32 bölgesi firmalarının, Türkiye ortalaması ile kıyaslandığında, cirolarının sınırlı bir kısmını Ar-Ge'ye ayırdıkları anlaşılmaktadır. Bölgenin Ar-Ge/Net Satış oranının, Türkiye ortalamasının en çok altında olduğu teknoloji grupları yüksek ve orta-yüksektir.

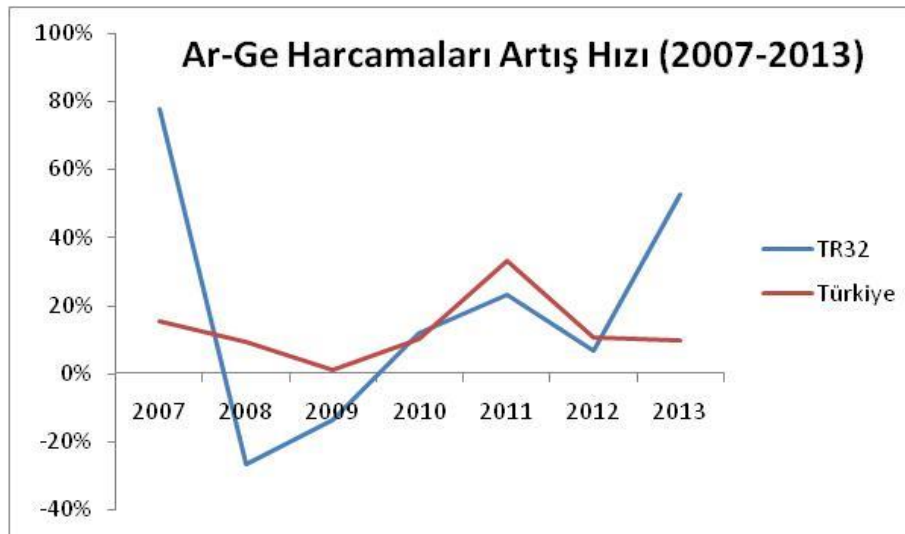
Bin firma başına düşen patent/faydalı model sayısında bölgenin Türkiye ortalamasının üçte biri bir performans sergilediği görülmektedir. TR32 bölgesinde bin firmaya düşen patent/faydalı model sayısı 1.5 iken Türkiye ortalamasında bu rakam 4.2 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aynı oranı teknoloji grupları bazında ele aldığımızda, yine tüm teknoloji gruplarında bölgenin Türkiye ortalamasının gerisinde kaldığı, ancak teknoloji yoğunluğu azaldıkça aradaki farkın kapandığı görülmektedir.

Son olarak Ar-Gr harcamalarının TR32 bölgesi ve Türkiye geneli artış oranlarını karşılaştıran alttaki grafikten, bölgenin Ar-Ge harcaması artış hızının küresel krizi sonrası dönemde Türkiye ortalamasının paralel gittiği, 2013 senesinde ise bölgenin bariz bir hız kazandığı anlaşılmaktadır.

EK-1: HER BİR YILDA TEKNOLOJİ GRUPLARI BAZINDA DEĞİŞKEN DEĞERLERİ

İL ADI	TEKNOLOJİ GRUBU	GÖSTERGE	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
AYDIN	İmalat Sanayi Dışı	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	1.397.642	4.614.863	2.612.528	1.855.265	2.050.046	2.154.116	1.730.131	3.037.753
AYDIN	Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	43.514	98.386	177.399	84.719	64.258	169.368	173.962	134.169
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	9.458	8.952	69.310	1.244	53.150	2.204	21.518	16.127
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	6.966	191.517	280.567	371.909	438.064	642.435	747.799	1.032.412
AYDIN	Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0	0	0	0	0	0	0	0
AYDIN	TOPLAM	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	1.457.580	4.913.719	3.139.804	2.313.137	2.605.518	2.968.122	2.673.409	4.220.462
DENİZLİ	İmalat Sanayi Dışı	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	1.669.257	2.196.422	1.151.801	2.101.467	2.086.505	862.830	1.875.547	2.728.594
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	967.590	428.388	1.854.736	733.345	1.150.847	1.575.268	1.790.946	3.959.043
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	319.971	869.164	725.937	765.007	1.142.254	1.550.537	1.289.773	1.587.110
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	166.232	21.667	7.951	33.881	38.050	627.021	945.776	1.102.321
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0	0	0	0	0	0	0	0
DENİZLİ	TOPLAM	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	3.123.050	3.515.641	3.740.425	3.633.700	4.417.656	4.615.655	5.902.042	9.377.068
MUĞLA	İmalat Sanayi Dışı	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	1.166.922	1.715.239	539.024	451.866	150.277	1.177.440	978.547	412.233
MUĞLA	Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0	81.007	90.474	80.952	69.407	148.415	0	545.199
MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	7.647	12.002	0	224	21.210	33.587	5.221	59.942
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0	0	0	0	0	2.624	122	1.371
MUĞLA	Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0	0	0	0	0	0	0	0
MUĞLA	TOPLAM	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	1.174.569	1.808.249	629.497	533.043	240.895	1.362.066	983.890	1.018.745
AYDIN	Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	7.653	8.888	9.098	9.551	8.559	9.888	9.804	10.536
AYDIN	İmalat Sanayi Dışı	Çalışan Sayısı	30.181	33.008	33.279	34.681	39.831	46.055	47.496	50.349
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	2.289	2.646	2.422	2.127	2.673	2.836	3.132	3.893
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	1.950	2.799	2.914	2.867	3.612	4.344	4.565	4.692
AYDIN	Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	118	113	108	102	115	122	90	89
AYDIN	TOPLAM	Çalışan Sayısı	42.191	47.454	47.821	49.328	54.790	63.245	65.087	69.559
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	45.273	46.296	42.610	39.407	42.666	44.117	49.719	53.756
DENİZLİ	İmalat Sanayi Dışı	Çalışan Sayısı	37.652	40.157	40.044	39.322	45.333	51.943	56.799	61.280
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	11.620	12.186	12.118	11.114	12.222	14.000	14.765	15.759
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	1.462	1.648	1.918	1.860	2.195	2.609	3.132	3.559
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	42	20	21	19	17	15	17	27
DENİZLİ	TOPLAM	Çalışan Sayısı	96.049	100.307	96.711	91.722	102.433	112.684	124.432	134.381
MUĞLA	Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	3.081	3.499	3.696	3.683	4.206	4.988	5.579	5.857

MUĞLA	İmalat Sanayi Dışı	Çalışan Sayısı	37.512	42.962	42.224	45.538	50.193	53.690	58.874	61.836
MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	3.486	4.744	4.748	4.757	5.330	5.316	5.630	6.256
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	315	405	454	408	398	405	383	384
MUĞLA	Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	5	3	2	2	2	12	10	8
MUĞLA	TOPLAM	Çalışan Sayısı	44.399	51.613	51.124	54.388	60.129	64.411	70.476	74.341
AYDIN	Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	497	631	649	635	641	670	664	652
AYDIN	İmalat Sanayi Dışı	Girişim Sayısı	7.007	8.677	9.207	9.417	9.552	9.878	10.098	10.828
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	244	304	324	333	327	327	348	376
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	Girişim Sayısı	135	144	151	163	165	181	174	184
AYDIN	Yüksek Teknoloji	Girişim Sayısı	5	4	3	*	*	4	4	6
AYDIN	TOPLAM	Girişim Sayısı	7.888	9.760	10.334	10.548	10.685	11.060	11.288	12.046
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	1.323	1.539	1.603	1.578	1.561	1.591	1.631	1.683
DENİZLİ	İmalat Sanayi Dışı	Girişim Sayısı	6.369	7.461	7.990	8.258	8.407	8.758	9.197	9.850
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	454	523	559	562	557	589	618	676
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	Girişim Sayısı	163	186	186	210	206	217	210	241
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	Girişim Sayısı	3	3	3	3	*	*	3	4
DENİZLİ	TOPLAM	Girişim Sayısı	8.312	9.712	10.341	10.611	10.731	11.155	11.659	12.454
MUĞLA	Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	451	525	571	572	579	600	620	645
MUĞLA	İmalat Sanayi Dışı	Girişim Sayısı	10.635	12.823	13.645	13.949	14.392	14.978	15.350	16.315
MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	346	433	479	502	522	532	558	602
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	Girişim Sayısı	54	64	70	73	68	71	70	81
MUĞLA	Yüksek Teknoloji	Girişim Sayısı	3	3	3	3	4	5	6	4
MUĞLA	TOPLAM	Girişim Sayısı	11.489	13.848	14.768	15.099	15.565	16.186	16.604	17.647
AYDIN	Düşük Teknoloji	Net Satışlar	842.624.304	1.114.723.626	1.175.498.744	1.219.884.784	1.293.461.706	1.571.201.429	1.752.883.893	1.878.917.343
AYDIN	İmalat Sanayi Dışı	Net Satışlar	4.841.624.880	6.216.745.584	6.757.971.200	7.103.007.071	8.096.039.872	10.299.738.885	11.128.725.216	13.138.784.572
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	Net Satışlar	180.318.951	283.815.337	321.289.038	276.977.498	345.078.206	468.672.602	521.438.997	673.451.837
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	Net Satışlar	343.335.252	454.258.798	527.999.151	450.251.379	601.767.174	966.183.837	957.462.840	1.093.880.466
AYDIN	Yüksek Teknoloji	Net Satışlar	*	*	*	*	*	*	*	*
AYDIN	TOPLAM	Net Satışlar	*	*	*	*	*	*	*	*
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	Net Satışlar	3.853.333.987	4.446.664.230	4.630.583.667	4.598.191.867	5.715.348.298	7.368.347.399	8.298.152.464	10.036.343.324
DENİZLİ	İmalat Sanayi Dışı	Net Satışlar	8.010.374.256	9.707.408.047	11.171.396.246	10.913.498.624	13.128.694.717	16.689.789.726	18.933.413.983	22.061.797.079
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	Net Satışlar	2.660.266.389	3.048.158.324	3.644.187.014	2.864.235.801	3.771.326.421	5.492.845.738	6.053.163.711	6.162.131.522
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	Net Satışlar	546.777.174	789.972.907	914.737.541	633.022.286	871.262.685	1.342.173.124	1.520.628.165	1.759.230.864
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	Net Satışlar	3.456.141	*	*	*	*	*	*	4.971.364
DENİZLİ	TOPLAM	Net Satışlar	*	*	*	*	*	*	*	*
MUĞLA	Düşük Teknoloji	Net Satışlar	400.859.409	542.709.456	648.252.316	728.156.655	826.396.208	1.066.173.361	1.051.167.919	1.209.376.410
MUĞLA	İmalat Sanayi Dışı	Net Satışlar	6.388.502.611	7.806.452.420	8.965.056.630	9.214.740.505	10.488.933.329	12.533.305.237	14.290.681.227	16.283.690.969

MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	Net Satışlar	217.672.145	351.037.239	366.947.518	343.180.611	440.040.418	498.467.214	569.967.189	774.396.350
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	Net Satışlar	23.524.702	32.078.754	39.429.106	37.037.623	41.085.305	50.310.015	52.811.158	65.202.893
MUĞLA	Yüksek Teknoloji	Net Satışlar	*	*	*	*	*	*	*	*
MUĞLA	TOPLAM	Net Satışlar	*	*	*	*	*	*	*	*
AYDIN	Düşük Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	0	0	5	4	7
AYDIN	İmalat Sanayi Dışı	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	5	2	2	6	3
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	0	2	4	4	7
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	1	1	0	1	5	10	11	13
AYDIN	Yüksek Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0
AYDIN	TOPLAM	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	1	1	0	6	9	21	25	30
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	1	0	7	15	11	7	5
DENİZLİ	İmalat Sanayi Dışı	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	0	7	16	9	13
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	2	5	9	11	3
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	1	2	3	5	2	4
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0
DENİZLİ	TOPLAM	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	1	1	11	30	41	29	25
MUĞLA	Düşük Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	0	0	0	0	2
MUĞLA	İmalat Sanayi Dışı	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	3	0	3	5	5
MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	0	1	1	0	2
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	0	0	2	0	1
MUĞLA	Yüksek Teknoloji	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0
MUĞLA	TOPLAM	Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	0	0	0	3	1	6	5	10

EK-2: HER BİR YILDA HER BİR GÖSTERGENİN TEKNOLOJİ GRUPLARI BAZINDA DAĞILIMI

İl Adı	Teknoloji Grubu	Gösterge	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
AYDIN	Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	3,0%	2,0%	5,7%	3,7%	2,5%	5,7%	6,5%	3,2%
AYDIN	İmalat Sanayi Dışı	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	95,9%	93,9%	83,2%	80,2%	78,7%	72,6%	64,7%	72,0%
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0,6%	0,2%	2,2%	0,1%	2,0%	0,1%	0,8%	0,4%
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0,5%	3,9%	8,9%	16,1%	16,8%	21,6%	28,0%	24,5%
AYDIN	Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	31,0%	12,2%	49,6%	20,2%	26,1%	34,1%	30,3%	42,2%
DENİZLİ	İmalat Sanayi Dışı	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	53,4%	62,5%	30,8%	57,8%	47,2%	18,7%	31,8%	29,1%
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	10,2%	24,7%	19,4%	21,1%	25,9%	33,6%	21,9%	16,9%
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	5,3%	0,6%	0,2%	0,9%	0,9%	13,6%	16,0%	11,8%
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
MUĞLA	Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0,0%	4,5%	14,4%	15,2%	28,8%	10,9%	0,0%	53,5%
MUĞLA	İmalat Sanayi Dışı	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	99,3%	94,9%	85,6%	84,8%	62,4%	86,4%	99,5%	40,5%
MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0,7%	0,7%	0,0%	0,0%	8,8%	2,5%	0,5%	5,9%
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,1%
MUĞLA	Yüksek Teknoloji	Araştırma Ve Geliştirme Giderleri	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
AYDIN	Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	18,1%	18,7%	19,0%	19,4%	15,6%	15,6%	15,1%	15,1%

AYDIN	İmalat Sanayi Dışı	Çalışan Sayısı	71,5%	69,6%	69,6%	70,3%	72,7%	72,8%	73,0%	72,4%
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	5,4%	5,6%	5,1%	4,3%	4,9%	4,5%	4,8%	5,6%
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	4,6%	5,9%	6,1%	5,8%	6,6%	6,9%	7,0%	6,7%
AYDIN	Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	47,1%	46,2%	44,1%	43,0%	41,7%	39,2%	40,0%	40,0%
DENİZLİ	İmalat Sanayi Dışı	Çalışan Sayısı	39,2%	40,0%	41,4%	42,9%	44,3%	46,1%	45,6%	45,6%
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	12,1%	12,1%	12,5%	12,1%	11,9%	12,4%	11,9%	11,7%
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	1,5%	1,6%	2,0%	2,0%	2,1%	2,3%	2,5%	2,6%
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
MUĞLA	Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	6,9%	6,8%	7,2%	6,8%	7,0%	7,7%	7,9%	7,9%
MUĞLA	İmalat Sanayi Dışı	Çalışan Sayısı	84,5%	83,2%	82,6%	83,7%	83,5%	83,4%	83,5%	83,2%
MUĞLA	Orta-Düşük Teknoloji	Çalışan Sayısı	7,9%	9,2%	9,3%	8,7%	8,9%	8,3%	8,0%	8,4%
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	0,7%	0,8%	0,9%	0,8%	0,7%	0,6%	0,5%	0,5%
MUĞLA	Yüksek Teknoloji	Çalışan Sayısı	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
AYDIN	Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	6,3%	6,5%	6,3%	6,0%	6,0%	6,1%	5,9%	5,4%
AYDIN	İmalat Sanayi Dışı	Girişim Sayısı	88,8%	88,9%	89,1%	89,3%	89,4%	89,3%	89,5%	89,9%
AYDIN	Orta-Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	3,1%	3,1%	3,1%	3,2%	3,1%	3,0%	3,1%	3,1%
AYDIN	Orta-Yüksek Teknoloji	Girişim Sayısı	1,7%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	1,6%	1,5%	1,5%
AYDIN	Yüksek Teknoloji	Girişim Sayısı	0,1%	0,0%	0,0%	*	*	0,0%	0,0%	0,0%
DENİZLİ	Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	15,9%	15,8%	15,5%	14,9%	14,5%	14,3%	14,0%	13,5%
DENİZLİ	İmalat Sanayi Dışı	Girişim Sayısı	76,6%	76,8%	77,3%	77,8%	78,3%	78,5%	78,9%	79,1%
DENİZLİ	Orta-Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	5,5%	5,4%	5,4%	5,3%	5,2%	5,3%	5,3%	5,4%
DENİZLİ	Orta-Yüksek Teknoloji	Girişim Sayısı	2,0%	1,9%	1,8%	2,0%	1,9%	1,9%	1,8%	1,9%
DENİZLİ	Yüksek Teknoloji	Girişim Sayısı	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	*	*	0,0%	0,0%
MUĞLA	Düşük Teknoloji	Girişim Sayısı	3,9%	3,8%	3,9%	3,8%	3,7%	3,7%	3,7%	3,7%
MUĞLA	İmalat Sanayi Dışı	Girişim Sayısı	92,6%	92,6%	92,4%	92,4%	92,5%	92,5%	92,4%	92,5%

MUĞLA	Teknoloji		Faydalı Model Başvuru Sayısı								
	Düşük Teknoloji		Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	*	*	*	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%
MUĞLA	İmalat Sanayi Dışı		Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	*	*	*	100,0%	0,0%	50,0%	100,0%	50,0%
	Orta-Düşük Teknoloji		Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	*	*	*	0,0%	100,0%	16,7%	0,0%	20,0%
MUĞLA	Orta-Yüksek Teknoloji		Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	*	*	*	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%	10,0%
	Yüksek Teknoloji		Patent Faydalı Model Başvuru Sayısı	*	*	*	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

EK 5. İŞLETME ZİYARETLERİNDE KULLANILAN YENİLİK ANKETİ

Kuruluş Adı:
Adresi / İli:
Ana Faaliyet Alanı / Sektörü ⁹ :
Kuruluş Yılı:
Ortaklık Yapısı: ☐ Aile Şirketi ☐ Aile Dışı Yerli Ortaklar ☐ Yabancı Ortaklar
Yıllık Ortalama Çalışan Sayısı: ☐ 1-10 ☐ 11-50 ☐ 51-250 ☐ >250
Firma Büyüklüğü (Ciro): ☐ Mikro ☐ Küçük ☐ Orta ☐ Büyük

Anketimiz Rekabetçilik ve Yenilik Göstergelerini içeren 2 Bölümden (5 sayfa) oluşmaktadır. Anketi doldururken her bir *alt faktörü* dikkatle okuyup, “Evet/Hayır” soruları dışındaki sorular için sizce firmanıza en uygun olan **sadece bir alt faktörü** işaretleyiniz.

Bölüm I - Rekabetçilik Göstergeleri

1. Müşteri ve Ürün Tabanı

a) Geniş bir ürün ve müşteri yelpazemiz vardır.	
b) Sınırlı sayıda ürünümüz ve geniş müşteri yelpazemiz vardır.	
c) Sınırlı sayıda müşterimiz ve geniş ürün yelpazemiz vardır.	
d) İş alanımızın çoğu tek bir ürün/tek bir müşteri üzerine kuruludur.	

2. Pazar Alanı - Hangi pazarlara hizmet/ürün satışı yapıyorsunuz?¹⁰

	Evet	Hayır
a) Dünyanın değişik ülkelerine satış yapıyoruz.		
b) AB ülkeleri ve komşu ülkelere satış yapıyoruz.		
c) Türkiye pazarına satış yapıyoruz.		
d) Yerel / bölgesel pazara satış yapıyoruz.		

⁹ 4 haneli NACE kodu yazılacaktır

¹⁰ Birden fazla satırda işaretleme yapılabilir.

3. Pazar Fırsatları

a) Mevcut ve yeni alanlar için pazar fırsat ve tehditlerini, pazarlama süreçleri ile ilgili yenilikçi yaklaşımlar, yeni iş modelleri ve pazarlama stratejilerini sistematik olarak takip ediyoruz ve uygun görülen iş modellerini hayata geçiriyoruz.	
b) Mevcut ve yeni alanlar için pazar fırsatları ve tehditleri izliyoruz. Pazarlama süreçleri ile ilgili yeni bir iş modeli ya da strateji değişikliği gündeme gelmemiştir.	
c) Pazar farkındalığı için sadece müşterilerin / bayilerin geri bildirimlerine güveniyoruz. Geri bildirimleri dikkate alarak öncelikle maliyet getirmeyen değişiklikleri uyguluyoruz.	
d) Pazarı ve yönelimleri analiz etmek için herhangi bir çalışma yapmıyoruz.	

4. Pazarlama Yetkinliği

a) Firmamızın Marka Stratejisi ve Marka Yönetim süreçleri vardır. Tanıtım ve pazarlama ile ilgili yetkin insan kaynaklarımız mevcuttur. Ciromuzdan önemli ölçüde (%10'un üzerinde) bu alana kaynak ayrılmaktadır.	
b) Tanıtım ve pazarlama birimimiz mevcuttur. Ciromuzdan bu alana (%5-10 arasında) kaynak ayrılmaktadır.	
c) Tanıtım ve pazarlama faaliyetleri ile görevlendirilmiş çalışanlarımız vardır. Ciromuzdan bu alana <%5'ten az kaynak ayrılmaktadır.	
d) Tanıtım ve satış faaliyetleri gerçekleştiriyoruz, ancak bunlarla ilgili uzman çalışanımız yoktur ve harcamalarımızı takip etmiyoruz.	

5. Marka ile İhracat

a) İhracat için kendi markamız vardır.	
b) Hem müşterinin hem de kendi markamız ile ihracat yapıyoruz.	
c) Sadece müşterinin markası ile ihracat yapıyoruz.	
d) İhracat yapmıyoruz.	

6. Büyüme Beklentileri

a) Yeni pazarlara gireceğiz veya hedef kitlemizi genişleteceğiz.	
b) Mevcut pazarlarda yeni ürün veya tamamlayıcı ürünler geliştirerek büyüyeceğiz.	
c) Mevcut pazarlarda üretim hacmi ve satışlarımızı artırarak büyümeyi hedefliyoruz.	
d) Büyüme hedefimiz yoktur, mevcut durumumuzu koruyacağız.	

7. Planlama Perspektifi

a) Stratejik planlamamızı kısa (1 yıl) orta (1-3 yıl) ve uzun (≥ 5 yıl) vadeli olarak yaparız.	
b) Yıllık planlama yaparız ve bu esnada 2-3 yıl sonrasına da bakarız.	
c) Yıllık plan yaparız.	
d) Sistematik olarak planlama yapmayız.	

8. İnsan Kaynakları Yönetim Süreçleri

a) İnsan kaynakları birimimiz ve uygulanan insan kaynakları yönetmeliğimiz vardır.	
b) İnsan kaynakları birimi ve/veya yönetmeliğimiz olmamakla birlikte kariyer planlaması, ödüllendirme gibi uygulamalarımız vardır.	
c) İnsan kaynakları birimimiz ve yönetmeliğimiz yok, ancak düzenli eğitim programları var.	
d) İnsan kaynakları birimimiz ve uygulamada olan insan kaynakları yönetmeliğimiz yoktur.	

9. İnsan Kaynakları Nitelikleri

a) Nitelikli insan kaynağımız bulunmaktadır ve nitelikli işgücü hareketliliği sıkça yaşanmamaktadır.	
b) Nitelikli insan kaynağımız bulunmaktadır, ancak sıklıkla nitelikli işgücü hareketliliği yaşanmaktadır.	
c) Nitelikli insan kaynağımız yeterli değildir, edinim konusunda planlama yapıyoruz.	
d) Çalışan sirkülasyonu vardır, ancak kritik elemanları tutmaya çalışıyoruz.	

10. İleri Üretim ve Yönetim Sistemleri (CAD/CAM/CAE, Hızlı Prototip, Robotik, Lazer kesme, Proje Yönetimi, ERP, Lojistik Yönetimi vb.)

a) İleri üretim ve yönetim sistemleri kapsamında birçok sistem bünyemizde mevcuttur.	
b) İleri üretim ve yönetim sistemleri kapsamında bazı sistemler bünyemizde mevcuttur, olmayan ihtiyaçlar da dışarıdan sağlanmaktadır.	
c) İleri üretim ve yönetim sistemleri konusunda ihtiyaçlarımızı belirleme aşamasındayız.	
d) İleri üretim ve yönetim sistemleri konusunda yeterli bilgimiz ve/veya ihtiyacımız yoktur.	

11. Ürün Değer Zinciri Yetkinliği

a) Ana ürün gruplarımızda Ar-Ge ve yenilik yapabilecek düzeyde teknoloji hakimiyetimiz var; kavram geliştirme, tasarım, tasarım doğrulama ve test yetkinliğine sahibiz.	
b) Kavram tasarımı yapmıyoruz ancak ürünlerde tasarım değişiklik önerileri ve üretilebilirlik doğrulaması yapabiliyoruz. Test yetkinliğimiz var.	
c) Ana firma veya müşteriden gelen tasarım doğrultusunda sistem (komponent) ve alt-sistem (parça) üretimi yapabiliyoruz.	
d) Sadece alt-sistem (parça) üretebilme bilgisine sahibiz.	

12. Sahip Olunan Süreç ve Ürün Sertifikaları

a) ISO 9000, CE Belgesi vb. birçok süreç ve ürün sertifikasına sahibiz.	
b) Sahip olmamız gereken sertifikalar için hazırlık yapıyoruz.	
c) Müşterilerimiz için sertifikalandırmanın öneminin farkındayız, ancak henüz sertifikalandırma çalışmalarına başlamadık.	
d) Firmamızın ilgili alanlarda herhangi bir sertifikası yoktur.	

13. Paydaşlarla İşbirlikleri

Son 3 yıl içinde gerçekleştirilen işbirliklerinizi, iş birliği türünü dikkate alarak işaretleyiniz.

İşbirliği Konusu	Üniversite/ Araştırma Kurumu	Mühendislik Firması / Danışman	Ana Firma / Müşteri	Rakip Firma	Tedarikçi
Ar-Ge/Yenilik					
Endüstriyel Tasarım					
Yeni Teknoloji Edinme					
Ortak Üretim					
Test Hizmeti					
Eğitim					

Bölüm II - Yenilik Göstergeleri

1. Ar-Ge ve Yenilik Organizasyonu ve Kurumsallığı

a) Firmamızın Ar-Ge birimi vardır. Dokümente edilmiş Ar-Ge ve yenilik stratejileri, hedefleri ve yönetim süreçlerine ilişkin yönergeler bulunmaktadır ve bunlar çalışanlarca bilinir.	
b) Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri için bir birim veya çalışanlar görevlendirilmiştir. Stratejik hedeflere ilişkin yazılı bir bilgi yoktur, ancak faaliyetler izlenir, çıktılar tanımlıdır ve takibi yapılır.	
c) Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri için bazı çalışanlar görevlendirilmiştir. Ancak henüz süreçler ve diğer hususlar için yazılı dokümanlar mevcut değildir.	
d) Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ve organizasyonu ile ilgili bir yapılanma yoktur.	

2. Ar-Ge ve Yenilik Faaliyet Harcamaları

a) Toplam ciromuzdan Ar-Ge ve Yenilik faaliyetleri için ayırdığımız pay %5 ve üstüdür.	
b) Toplam ciromuzdan Ar-Ge ve Yenilik faaliyetleri için ayırdığımız pay %1-5 arasındadır.	
c) Toplam ciromuzdan Ar-Ge ve Yenilik faaliyetleri için ayırdığımız pay %1'den düşüktür.	
d) Toplam ciromuzdan Ar-Ge ve Yenilik faaliyetleri için herhangi bir pay ayırmıyoruz.	

3. Yenilik Faaliyet Çeşitliliği - Hangi tür yenilik faaliyetlerinde bulunuyorsunuz?¹¹

a) Yeni ürün geliştirme veya üründe iyileştirme faaliyetleri vardır. <i>Ürün (mal veya hizmet) yeniliği firma için olan yeniliktir, geliştirilen ürünün pazar için yenilik olması gerekmez.</i>		
b) Yeni süreç geliştirme veya iyileştirme faaliyetleri vardır. <i>İmalat süreçlerinde ve yöntemlerinde yeni metotlar geliştirmek veya önemli iyileştirmeler yapmak.</i>		
c) İş süreçleri yenileşim faaliyetleri vardır. <i>Tedarik, teslimat, bakım-onarım, finans v.b. süreçleri ile ilgili yeni yöntemler geliştirmek veya önemli iyileştirmeler yapmak</i>		
d) Organizasyonel yenileşim faaliyetleri vardır. <i>Yönetim tarafından alınan kararla iş yapış biçimlerinde, karar sistemlerinde veya dış ilişkiler yönetim biçimlerinde yeni yöntemler geliştirmek</i>		
e) Pazarlama yenileşim faaliyetleri vardır. <i>Mevcut firma pazarlama stratejisi ve yöntemlerinden farklı estetik tasarımı, paketlemesi, reklam ve promosyonu, satış kanalları, fiyatlandırma politikası gibi yeni bir pazarlama stratejisi uygulamak</i>		

4. Ürün Yenilik Yetkinliği

a) Stratejik hedeflerimiz doğrultusunda mevcut ürünlerimizden tamamen farklı bileşen ve malzemelerden yeni ürünleri piyasaya sunuyoruz.	
b) Mevcut ürünlerimizin teknik spesifikasyonlarında ve/veya işlevsel özelliklerinde kullanıcı/müşteri açısından kullanım kolaylığı ve tatmini artırıcı yenilikler yapıyoruz.	
c) Mevcut ürünlerin bileşen ve malzemelerinde çıktı maliyetini azaltıcı ve/veya kalitesini artırıcı yenilikler yapıyoruz.	
d) Mevcut ürünlerimizle ilgili herhangi bir yenilik yapmıyoruz.	

5. Yeni Fikirler Yönetimi

a) Yeni fikir kaynakları tanımlıdır. Yeni fikirlerinin değerlendirilmesi, seçimi ve hayata geçirilmesi ile ilgili dokümanite edilmiş ölçütler ve sistemler mevcuttur.	
b) Sistematiğe olmasa da Ar-Ge ve yenilikle ilgili birçok çalışma gerçekleştirilmektedir. Ancak, yeni fikirlerin toplanması, değerlendirilmesi, seçilmesi ve hayata geçirilmesi ile ilgili tanımlı ve dokümanter sistem mevcut değildir, bu yönde çalışmalar sürdürülmektedir.	
c) Yeni fikir yönetimi ile ilgili sistematiğe ve dokümanter bir sistemin faydalı olacağı bilinmektedir ama henüz böyle bir çaba gözlenmemektedir.	
d) Yeni fikir yönetimi ilgili sistematiğe ve dokümanter bir yaklaşım gerekli görülmemektedir.	

¹¹ Birden fazla satırda işaretleme yapılabilir.

6. Ar-Ge ve Yenilik Faaliyetlerinin Ticari Sonuçları

a) Toplam ciromuz içerisinde, yeni geliştirdiğimiz ya da rakip ürünlerden farklılık arz eden ürünlerin satışından elde ettiğiniz pay %50'den daha fazladır.	
b) Toplam ciromuz içerisinde, yeni geliştirdiğimiz ya da rakip ürünlerden farklılık arz eden ürünlerin satışından elde ettiğiniz pay %20-50 arasındadır.	
c) Toplam ciromuz içerisinde, yeni geliştirdiğimiz ya da rakip ürünlerden farklılık arz eden ürünlerin satışından elde ettiğiniz pay %20'den daha düşüktür.	
d) Yeni geliştirdiğimiz ya da rakip ürünlerden farklılık arz eden ürünlerin satışından henüz bir gelir etmeye başlamadık.	

7. Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması - Hangi tür FMH sahipliğiniz vardır?

	Evet	Sayısı	Hayır
a) Uluslararası Patent			
b) TPE'den alınan incelemeli Patent			
c) TPE'den alınan incelemesiz Patent			
d) Kayıtlı Endüstriyel Tasarımlar			
e) Kayıtlı Faydalı Modeller			
f) Tescilli Markalar			

8. Ar-Ge ve Yenilik Çalışmalarında Akademik Bağlantılar

a) Akademik kuruluşlarla ortak çalışmalar yürütüyoruz.	
b) Akademik kuruluşlarla bağlantılar kurmaya çalışıyoruz.	
c) Akademik işbirliğinin önemini farkındayız ancak zaman sıkıntımız var.	
d) Firmamızın hiç bir akademik çalışmayla bağlantısı yoktur.	

9. Ar-Ge ve Yenilik Destek Finansmanı

a) Uluslararası ve ulusal Ar-Ge ve yenilik desteklerinden yararlanmaktayız.	
b) Ulusal Ar-Ge ve yenilik desteklerinden yararlanmaktayız.	
c) Ulusal Ar-Ge ve yenilik destek programlarına başvuruda bulunmuş ancak destek alınamamıştır.	
d) Destek programlarına başvuruya ihtiyaç duymuyoruz/ nasıl erişileceğini bilmiyoruz / bu konuda desteğe ihtiyacımız var.	

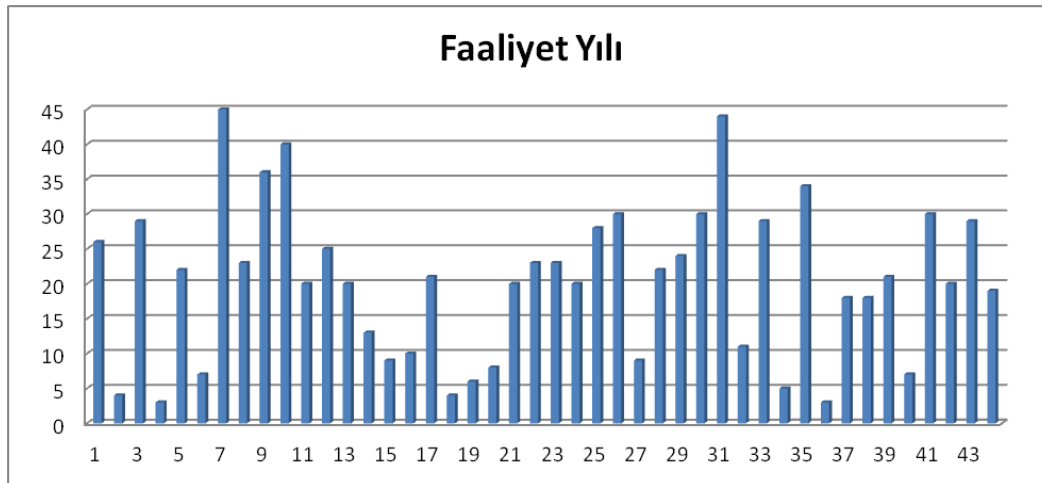
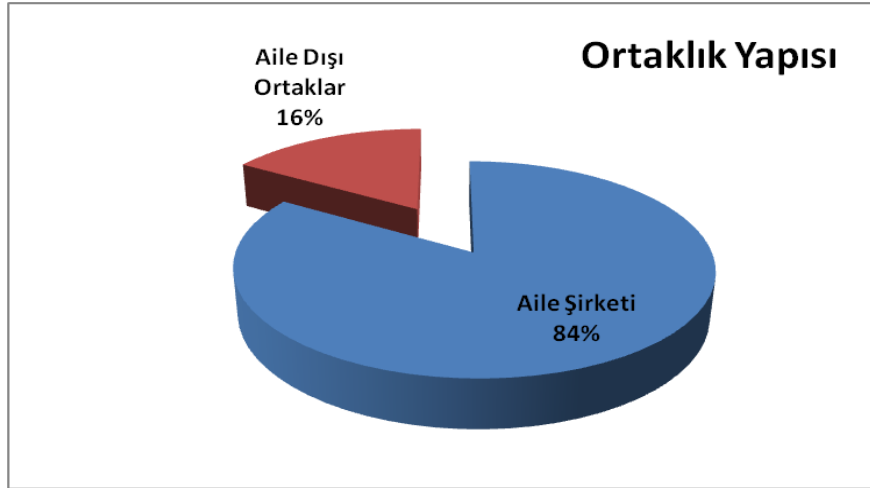
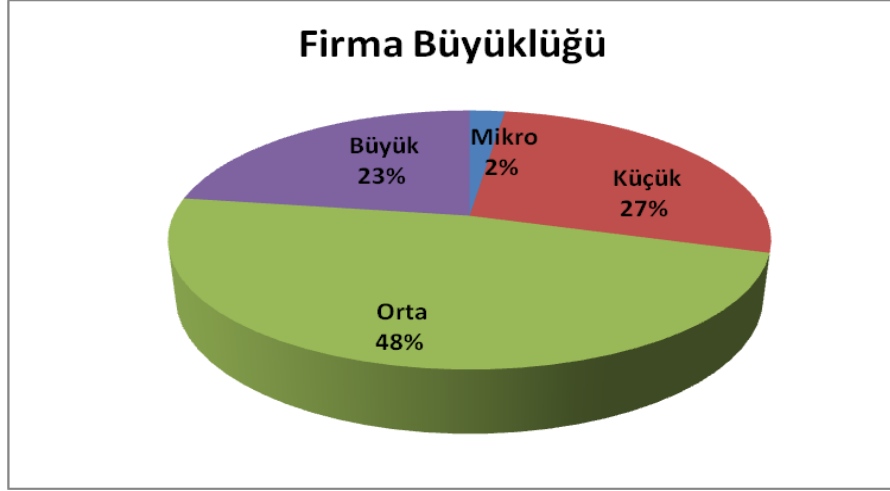
EK 6. YENİLİK ANKETİ UYGULANAN FİRMA LİSTESİ

İl	Firma
AYDIN	AHU GIDA
AYDIN	ALPLER ZİRAAT
AYDIN	BEYZA TARIM
AYDIN	EFE ŞEKERLEME
AYDIN	KOLCUOĞLU
AYDIN	MAROLİ GIDA
AYDIN	MEGA SÜT
AYDIN	ORHANOĞLU GIDA
AYDIN	ÖRKOOP
AYDIN	ÖZKIRICI GIDA
AYDIN	SEMES GIDA
AYDIN	SÜTMAN
AYDIN	ZER ZEYTİNCİLİK
AYDIN	ZEYKO TARIM
DENİZLİ	ALTINBAŞAK TEKSTİL
DENİZLİ	ARDEN METAL
DENİZLİ	ASLI TEKSTİL
DENİZLİ	ATLAS MERMER
DENİZLİ	BAKRAS GIDA
DENİZLİ	ÇALIŞKAN TARIM
DENİZLİ	DEKA TEKSTİL
DENİZLİ	DENİZLİ TAVUKÇULUK
DENİZLİ	DOĞAN İŞ MAKİNA
DENİZLİ	ERBAKIR
DENİZLİ	FREKANS MAKİNA
DENİZLİ	SAĞLAM TEKSTİL
DENİZLİ	SHAMROCK TEKSTİL
DENİZLİ	SİDE İPLİK
DENİZLİ	TOSUNOĞLU TEKSTİL
DENİZLİ	YÜKSEL TANRIKULU

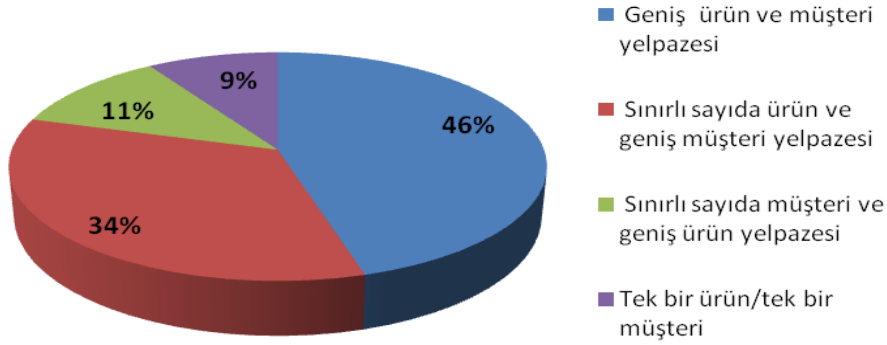
İl	Firma
MUĞLA	AGANTUR YATÇILIK
MUĞLA	ARG ORMAN
MUĞLA	BODRUM TURUNÇGİL
MUĞLA	ÇALÇALAR GIDA
MUĞLA	ÇOBANLAR MERMER
MUĞLA	DURTAŞ MERMER
MUĞLA	EKİNSU TARIM
MUĞLA	ENTAŞ MERMER
MUĞLA	ERMAŞ MADENCİLİK
MUĞLA	G.I.A. YAT
MUĞLA	GÖKMENLER TARIM
MUĞLA	GÜMÜŞ DOĞA
MUĞLA	K PLUS GIDA
MUĞLA	KOÇAR MERMER
MUĞLA	RODA YAT

EK 7. GÜNEY EGE BÖLGESİ ANKET SONUÇLARI

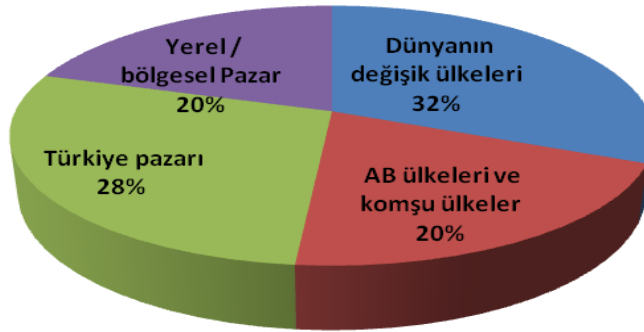
19 Gıda + 7 Tekstil + 6 Mermer + 3 Makine İmalat + 4 Yatçılık/Ağaç Ürünleri + + 2 Su Ürünleri + 1 Kablo + 1 Aromatik Bitkiler - Toplam 43 Anket

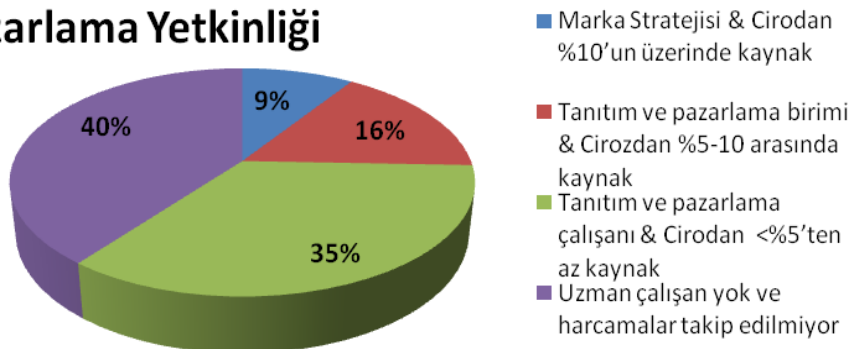
Müşteri ve Ürün Tabanı

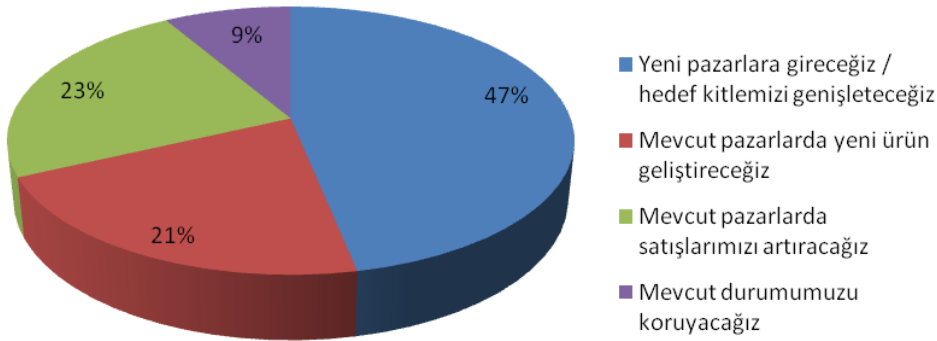
Pazar Alanı

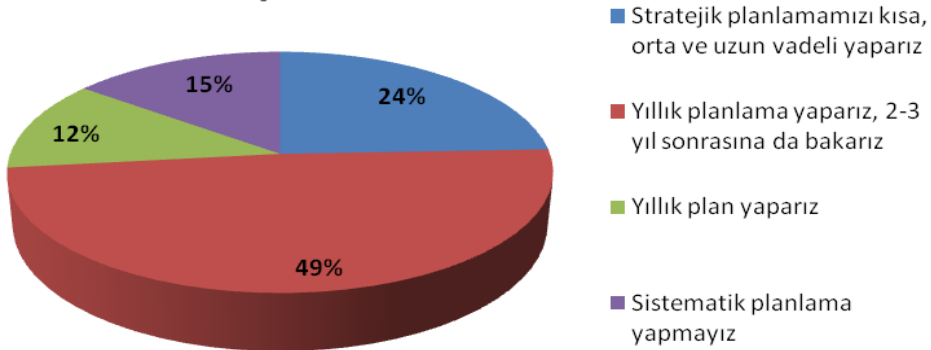
Pazarlama Yetkinliği

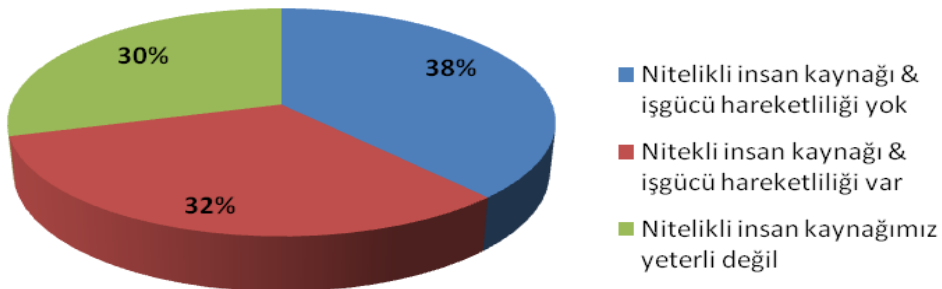
Büyüme Beklentileri

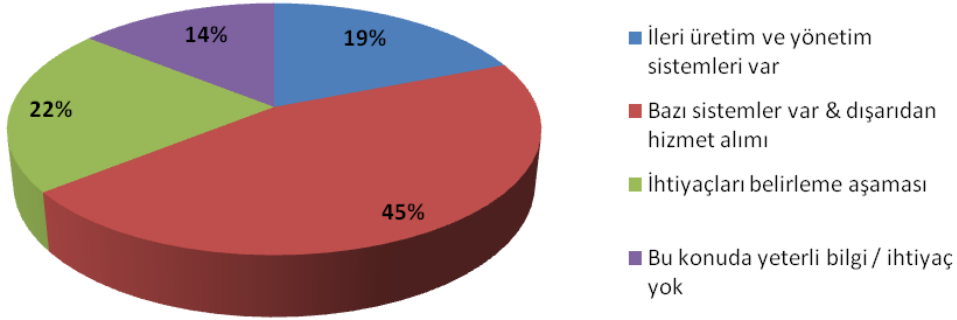
Planlama Perspektifi

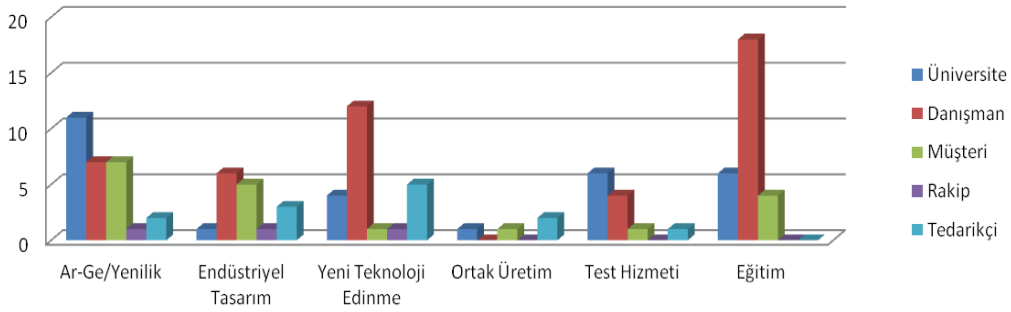
İnsan Kaynakları

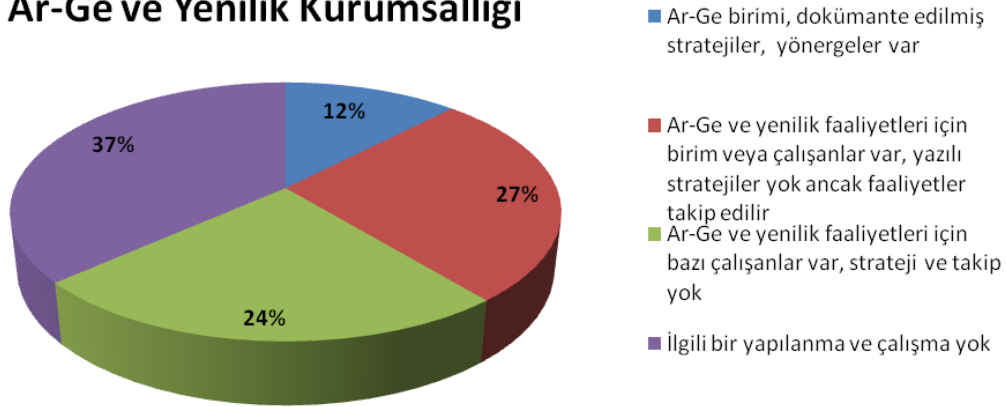
Üretim Sistemleri

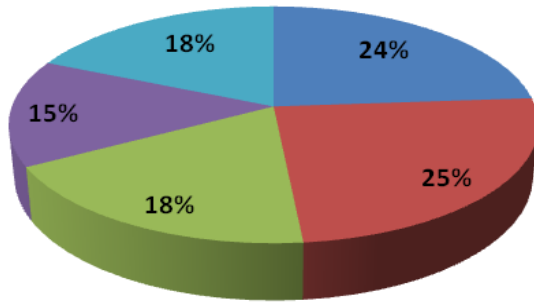
İşbirliği Konusu

Ar-Ge ve Yenilik Kurumsallığı

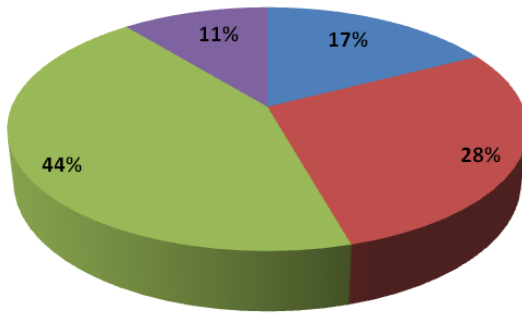

Yenilik Faaliyetleri

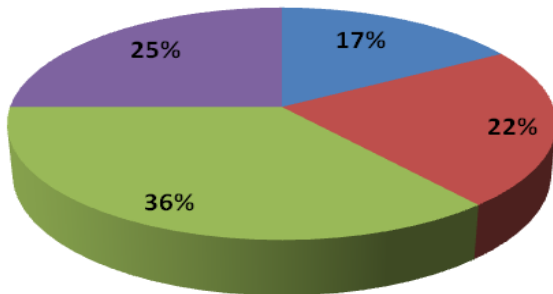
- Yeni ürün geliştirme veya üründe iyileştirme
- Yeni süreç geliştirme veya iyileştirme
- İş süreçleri yenileşimi
- Organizasyonel yenileşim
- Pazarlama yenileşimi

Ürün Yenilikleri

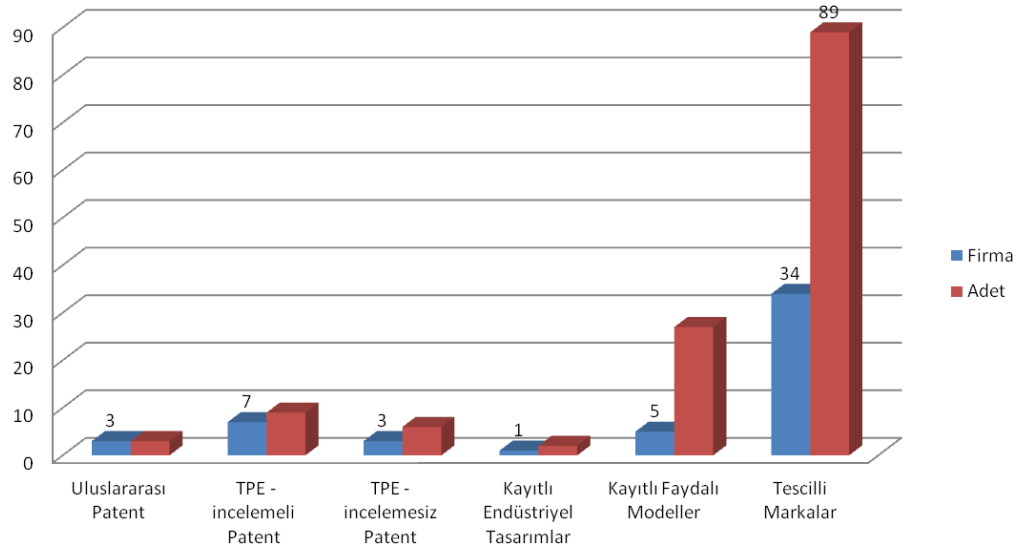
- Tamamen yeni ürünler piyasaya sunuluyor
- Mevcut ürünlerin teknik/işlevsel özelliklerinde yenilikler
- Mevcut ürünlerde maliyet azaltıcı/kalitesini artırıcı yenilikler
- Herhangi bir yenilik yapılmıyor

Yeni Ürünlerin Ticari Sonuçları

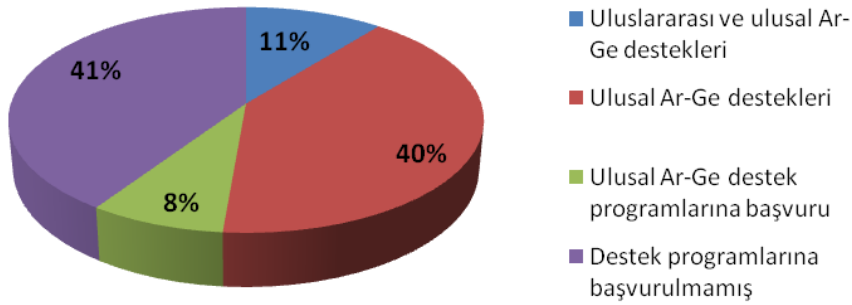

- Toplam ciroda %50'den fazla
- Toplam ciroda %20-50
- Toplam ciroda %20'den düşük
- Henüz gelir elde edilmedi

Fikri Mülkiyet Hakları Sonuçları

Destek Programlarından Yararlanma

EK 8. SAHA ANALİZİ MÜLAKAT ÇERÇEVESİ

Ürünler, Pazar ve Rekabet Avantajı

- Firma ürünlerinin mevcut durumda pazarı ve pazar payı nedir?
- Hedef Pazarlar neresidir?
- Firmanızın geliştirdiği en rekabetçi ürünler hangileridir?
- Ürünleri ve hizmetleri emsalsiz yapan nedir?
- Firmanın veya sektörün müşteriler ile pazarlık yapma gücü var mı?
- Genel olarak – iç ve dış pazarda – firmanın sektöre ilişkin rekabet avantajı (teknolojik gelişmeler, patentler, beceriler vb. avantajlar) nelerdir?
- Genel olarak – iç ve dış pazarda – ilin sektöre ilişkin rekabet avantajı (teknolojik gelişmeler, patentler, beceriler vb. avantajlar) nelerdir?

Rakipler ve Kümelenme

- İlde/bölgede rakiplerin varlığı ve rakiplerin performansı nasıldır?
- İlde/bölgede üretim yapan firma sayısı sektörel güç oluşturmaya yeterli midir? Bu alanda yeni yatırımcıya ihtiyaç var mı?
- İl veya bölgede sektör ile ilgili kümelenme girişimi oluşturulabilir mi? Bunun yararlı olacağını düşünüyor mu?
- Sektörde başarı hikayeleri var mı? İl düzeyinde sektör lideri olabilecek firma var mı? İsim alınabilir.

İşbirlikleri

- Firmanın/sektördeki firmaların ürettiği ürünler düşünüldüğünde ilişkili olan en önemli sektörler hangileridir?
- En yoğun know-how (bilgi) alış verişinde bulunulan üç firma (bölgede, Türkiye’de, dünyada)
- Üniversite ve araştırma kurumları ile ilişki ve işbirlikleri var mı? Üniversiteden beklentiler nelerdir?
- Uluslararası işbirlikleri (EUREKA, çerçeve programı vb.) içinde yer alınmış mıdır?
- İlgili sektör ya da teknoloji alanı ile ilgili bilinen ağ-yapılar, kümeler vb. nelerdir? Bu tür bir ağyapı ya da küme içinde yer alınmakta mıdır?

Kaynaklar ve İhtiyaçlar

- Nitelikli eleman hareketliliği yaşanıyor mu? Nitelikli eleman ihtiyacı var mıdır? Bölge bunu karşılamakta yeterli midir?
- Firmanın ve ilin sektördeki pazar payını artırmaya uygun üretim/test altyapısı, ürün ve fiyat gücü var mı?
- Sektörde sahip olunması gereken teknolojiler ve know-how nelerdir?
- Firma/sektör bu teknolojilere nasıl ulaşmakta/edinmektedir?

- Firmaların üretim ve iş süreçlerinde ihtiyaç duydukları hammadde, ekipman ve hizmet sağlayıcıların en önemlileri hangileridir? Bu tedarikçiler bölgede midir?
- Üretim ve kalite için sektörde/pazarda ne tür sertifikalara sahip olunması gerekiyor?
- Sektörde iş yapmanın en büyük zorluğu nedir?
- Daha iyi iş yapmak / daha rekabetçi olmak için sektörün ihtiyaçları nelerdir?
- Bölge ile ilgili ne tür kısıtlamalar vardır, kısıtlamaları aşmak için ne gerekir?

Yenileşim Kültürü ve Ar-Ge / Ür-Ge Faaliyetleri

- Firmanın yenileşim yaptığı alanlar nelerdir? Ürün, üretim teknolojisi, pazarlama, lojistik faaliyetlerinde yenileşimi planlamakta mıdır?
- Firma yeni fikirler/kavramlar yaratılmasını nasıl planlar? Sistematiik araçlar kullanılmakta mıdır?
- Firmada Ar-Ge yapılanması var mıdır?
- Son beş yıl içinde yürütölen araştırma/ürün geliştirme projeleri nelerdir?
- Yeni bir ürünün geliştirilmesinde firma ne tür bilgi/enformasyon kaynakları (müşteri gereksinimleri, rakiplerin faaliyetleri, tedarikçiler vb.) kullanır?
- Ar-Ge/ ürün geliştirme faaliyetlerinde firmanın öne çıkan deneyim düzeyi, ana yetkinlikleri, işbirlikleri nelerdir?
- Son üç yılda edinilen patent ve faydalı model sayısı nedir?
- Firma Ar-Ge ve yeni ürün geliştirme faaliyetlerini nasıl finanse etmektedir?

Çevre Yönetimi

- Çevre Yönetimi uygulanmakta mıdır? Belgelendirme (ISO14001) var mıdır?
- Sektörünüzdeki “çevreye duyarlı ürün” (eko-tasarım, eko-etiket) seçenekleri değerlendirilmekte ve uygulanmakta mıdır?
- Temiz üretim uygulamaları (daha az atık üretimi, daha az su/enerji/hammadde tüketimi, vb.) ile rekabet gücü arasında nasıl bir ilişki olduğunu düşünüyorsunuz?
- Çevre standartları nedeniyle ihracatta ve rekabetçilikte yaşadığınız ve/veya beklediğiniz sorunlar var mı? Bu sorunlara yönelik ne gibi önlemler alıyorsunuz?

EK 9. SAHA ANALİZİ GÖRÜŞME FORMU

Tarih

Firma adı

Firma yetkilileri/unvanları

Ürünler/Markalar/Pazar/Rekabet Avantajı

Ürünlerin pazarı, pazar payı, hedef pazarlar

Geliştirilen en rekabetçi ürünle, ürünleri ve hizmetleri emsalsiz yapan faktörler

Firmanın veya sektörün müşteriler ile pazarlık yapma gücü

Firmanın ve ilin sektöre ilişkin rekabet avantajı (teknolojik gelişmeler, patentler, beceriler vb. avantajlar)

Rakipler ve Kümelenme

İlde/bölgede rakiplerin varlığı ve performansı, sektörel güç olmaya yeterliliği, kümelenme girişimi potansiyeli, sektörde başarı hikayeleri, il düzeyinde sektör lideri firma varlığı, alanda yeni yatırımcı ihtiyacı

Zorluklar ve İhtiyaçlar

Sektörde iş yapmanın zorlukları, daha iyi iş yapmak / daha rekabetçi olmak için sektörün ihtiyaçları, bölge ile ilgili kısıtlamalar, kısıtlamaları aşmak için gereklilikler

Kaynaklar

Nitelikli eleman hareketliliği ve ihtiyacı, bölgenin bu alanda yeterliliği

Firmanın/ilin sektördeki pazar payını artırmaya uygun üretim/test altyapısı, ürün ve fiyat gücü

Sektörde sahip olunması gereken teknolojiler ve know-how, firmanın/sektörün bu teknolojileri edinim yöntemi, üretim ve kalite için sektörde/pazarda sertifika gerekliliği

Üretim ve iş süreçlerinde ihtiyaç duyulan hammadde, ekipman ve hizmet sağlayıcıların bölgedeki varlığı

İşbirlikleri

İlişkili en önemli sektörler, en yoğun know-how alış verişinde bulunulan firmalar

Üniversite ve araştırma kurumları ile ilişki ve işbirlikleri, üniversiteden beklentiler

Uluslararası işbirlikleri, sektör ya da teknoloji alanı ile ilgili bilinen ağ-yapılar, kümeler vb.

Yenileşim Kültürü ve Ar-Ge / Ür-Ge Faaliyetleri

Yenileşim alanları, yeni fikirler/kavramlar yaratılması süreçleri

Ar-Ge yapılanması, son beş yıl içinde yürütülen Ar-Ge/Ür-Ge projeleri, bu alandaki deneyim ve yetkinlikler, yeni bir ürünün geliştirilmesinde kullanılan bilgi kaynakları, finansman kaynakları

Son üç yılda edinilen patent ve faydalı modeller

Çevre Yönetimi

Çevre Yönetimi uygulaması, belgelendirme (ISO14001), “çevreye duyarlı ürün” (eko-tasarım, eko-etiket) uygulaması, Temiz üretim uygulamaları (daha az atık üretimi, daha az su/enerji/hammadde tüketimi, vb.)

İhracatta ve rekabetçilikte çevre standartları ihtiyacı

Güçlü Yanlar

Zayıf Yanlar

Fırsatlar

Tehditler
